

دیل کارنگی

چون

سامان و سهرکهوتن و سهرکردابه تی

به دهست دینی

وهرگیرانی: دیاری عملی

جانی سینما: ۲۰۰۸

کتابخانه ی (PDF)

بەشىسى ۋە چولارەم

كەي يارى بكةين ۲۴۱

بەشىسى ۋە پىنجەم

دەرفەت بۇقۇستەنە ۋە ۲۴۵

بەشىسى بىست ۋە دوووم

ديارى كىردنى نامانجهكان ۴۹

بەشىسى بىست ۋە سىيەم

باشى قىسە كىردىن بناغەي سەركەوتنە .. ۱۷۳

بەشىسى بىست ۋە چولارەم

هەيمنى دەمارو ۋە دەورى لەسەركەوتندا ۱۷۹

بەشىسى بىست ۋە پىنجەم

نەمۇنە يەمكى زىندوى پىاوەتى ۸۲

بەشىسى بىست ۋە شەشەم

چۈن چىز لەزىيانمان ۋە مردەگرين ۋە كەي .. ۱۹۳

بەشىسى بىست ۋە ھەوتەم

ئايا بارودۇخە لەبارەكان شانسىن ۱۹۷

بەشىسى بىست ۋە ھەشتەم

ھەموومان بازىرگانين ۲۰۵

بەشىسى بىست ۋە نۆيەم

گەش بىنى ۋە ھىز ۲۱۵

بەشىسى سىيەم

زىادبونى مۇچە ۲۱۸

بەشىسى سىيەم ۋە يەككەم

لەسەركەوتن نائومىد مەبە ۲۲۳

بەشىسى سىيەم ۋە دوووم

چۈن خۇمان كامەران دىكەين ۲۲۶

بەشىسى سىيەم ۋە سىيەم

چۈن لەزىياندا سەردەكەوين ۲۳۲

پیشہ کی بہ خوشی ژیان

(سودہ گانی خوشہ ویستی)

بہ خوشی بڑی، و بہ زہر دہ خہ نہ وہ پیشوازی لہ ژیان بکہ و نازایانہ و
گہ شبینانہ، چونکہ ژیان شایہ نی ئەوہ یہ کہ تیایا بڑیت، ئەو گرفتانہ ی
کہ تیا شایہ تی ہەر مروڤ بۆ خوئی دروستی کردوہ، نازانم کہ کی یہ کہم
جار جوانی ژیان شیانوہ لہ بہرچاو خہ لکید، کی دنیای بہ خراپ ناو
بردوہ و کی بوہ کہ یہ کہ مجار لہ سہر زہوی گریا وہ، دہ لئین کہ دایہ (
حہوا) بوہ دوا ی ئەوہ ی کہ لہ بہہ شت دہرکراون، بہ لام بۆچی گریا وہ
دوا ی ئەوہ ی لہ سہرہ وہ دابہ زیوہ تہ خوارہ وہ؟

ئایا نہ یان توانیوہ کہ لہ گہل باوہ (ئادہم) دا بہہ شتیکی تر لہ سہر
زہوی دروست بکہن، یا فیڤری تہ مہلی بوون بۆیہ گریا وہ و ئەمہش لہ سہر
زہوی نہ لواوہ.

مروڤ حہزی بہ تہ مہلی یہو خوئی خوش دہوی و حہزی بہو
حہوانہ وہ و چیژانہ یہ کہ ماندوویہ تی ناویت، ئەگہر مروڤ ژیان بناسیت
ئہوا دہ بینیت کہ زور دہروازہ ی تیایہ کہ کامہ رانی بۆبہ دی دینیت و
بہہ شتیکی بۆدہستہ بہر دہکات، بہر لہ وہ ی لہ ئاخیرہ تدا بینی، لہو
دہروازانہ ش: (ژیان خوشہ ویستیہ و خوشہ ویستیش ژیانہ) چونکہ
ژیان بہ بی خوشہ ویستی باری راست نابیتہ وہ، خوشہ ویستی نیوان

مروڻه ڪانئش هانئان دءءات كه هاوڪارى يهڪٽرى بڪهن و دهيانگه نئٽه
بالاٽرين جيڳا.

خوشه ويستي لهناو خيراندا ڪامهراني تئدا پهخش دهڪات،
خوشه ويستي لهناو نه ته وهيه ڪدا هانئان دءءات كه يهڪگرتوو هاوڪاربن
لهوڪارانه دا ڪسودي بوهمومان ههيه، خوشه ويستي لهناو نه ته وه ڪاندا
ئاشتي لهسهرتاسهري جيهاندا بلاو دهڪاتوه، چونكه ڪامهراني
بومروڻا يهتي بهدي نايهت نه گهر ئاشتي باله سڀيه ڪاني بهسهر
ڪومه لڳاي مروڻا يه تئدا نه ڪئشيٽ، ئاشتيش نايه ته ڪايه وه نه گهر
ته ماحي سياسي ڪان لهناو نه چئ و دادپهروهري و بپروا لهناو
دهوله ته ڪاندا چه ڪهره نهڪات و دلهان ههست بهسوز و بهزه يي نهڪهن
تا چهك توشي ڪاره ساتيان نهڪات.

ته ندرستي باش ڪامهراني يه؛

جاريڪيان دهروئشي دهچئٽ بوچهج و لهوي پئلاوه ڪهي دهڊري و
گهرماي بيابان پئ ي داخ دهڪات، بويه بهڊريڙاي گهشته ڪهي گلهي
لهبهختي رهشي خوي دهڪات كه نه داره و نه ي توانيوه بهسواري ولاخيك
سهفه ره ڪهي بڪات، كه دهگاته مهڪه سوال ڪهريڪ دهبينئٽ كه ههرڊوو
قاجي ني يه و داواي يارمهتي دهڪات و لهويڊا بوي دهڊه ڪه ويٽ ڪه نه و
لهو بي قاجه باشتره، كهواته ته ندرستي گرانبههاترين جوڙي ڪامهراني
يه ڪامهرانيش نه پارهيه و نه پايهيه و نه دهسه لات بهلڪو بهرلهه مووشتي
كه ته ندرستي يهڪي تهواوه، نه گهر مروڻ نه مه ي ههبي ڪئشه ڪاني له بهر
دهميا ئاسان دهبن.

هاوژيانى لەگەل كۆمەلگادا:

لەوانەيە ھەندى خەلك خۆشەويستى نىوانيان لە دەست بەدەن، بەلام لەگەل ئەمەشدا دەتوانن كەدخۆش بن بەچاك ھەلسو كەوت كردن (عومەرى كورې خەتاب) بە (تليحەى ئەسەدى) وو تووہ: (تو عەكاشەى بن محسن ت كوشتووہ و من تووم خۆش ناوئيت) تليحەش پىئى ووتووہ: (ھەلسوكەوتىكى جوان ئەى ئەمىرى باوەرداران، چونكە لەسەر كينە تىكەل دەبن)، بۆيە دەبى مروؤ چاك ھەلسوكەوت لەگەل خەلك بكات و تىكەلاويان بى ئەگەر چى رقى لەھەندىكىشان بى عبداللەى كورې عەباس يش ووتويەتى (هاوژيانى و تىكەلاوى پيوەرىكە كە سىيەكى زيرەكى يەو دوو لەسەرسى لىبوردن و چاوپۆشى يە).

چونكە چاوپۆشى ولى بوردن كاتىكى خۆش بو مروؤ دەپەخسىنى تابىگوزەرىنى كە باشترە لە رق و كينە و ناكۆكى، لەھەوانەوہى دەرونى و كارىكى بەسود و ژيانىكى خۆشدا دەيگوزەرىنى يا وەك ئىمامى شافىعى ووتويەتى: گەر دەتەوى ساغ بى و دور لەئازار بژيت و ژيانت پر بى و كەرامەتت پارىزراو بىت ئەوا زمانت بگرەو باسى خراپى كەسى پى مەكەو چونكە توؤش خراپەت ھەيەو خەلكيش زمان، چاويشت گەر عەيبىكى پى نیشان دايە ئەوا بى پارىزەو بلى ئەى چاو خەلكيش چاوى ھەيە، بەچاكى ھەلسوكەوت بكەو لەدەست درىژى ببورە جياوازى بكە بەلام بەچاكترين شيوہ.

خۆشەویستی ژيانە :

لە محمد پيڤەمبەريان (د.خ) پرسىوه: كامەرانى چى يە؟ فەرموو
يەتى (قەناعەتە) قەناعەتیش دژى خۆشەویستی ژيان نى يە، چونکە
ئەوانەى قەناعەتيان ھەيە رقيان لەژيان نى يە، بەلکو خۆشيان دەوئیت
و کارى بۆدەکەن، ئەگەرچى کەمیش بى تا بەشیکیش بۆ ئەوانى تر جى
بیلن، سەعدى کوپى ئەبى وەقاس بە عومەرى کوپى خەتابى ووتو: (
کوپم ئەگەر دەولەمەندیت و ویست ئەوا بەقەناعەتەو داواى بکە،
چونکە ئەگەر قەناعەتت نەبى، ئەوا ھىچ پارەيەك تیرت ناکات).

لەژيانیشدا دوو جور خەلک ھەن: جوریکيان ھاوپیئەتى کردنيان
تەنها کیشە بەدوا وەيەو شومن، جوریکى تريان خیر و خۆشى دینن
بۆ ھاوپیکانيان يا وەك ابو تمام دەلى:

ھەندى کەس ئازار دەچيژن و خەلکى تريش پييان دەلینەو
خوداش بۆ خوى خەلکى بە خەلکىکى تر دلخۆش دەکا بۆئەو
خۆت لەناخۆشى بپاريژیت و ھۆکارەکانى کامەرانیت دەست کەوى
دور کەوەرەو لەسەر چاوەکانى ناخۆشى و لەخەلکە پرەوشت
خراپەکان با ھاوپیئت زۆر بن لەو کەسانەى کەبەرەوشت و زانستیان
كامەرانن، چونکە ھاوپی يەتى پياو چاکان و زانايان ھەموو پۆژى
سامانىکى نویت بۆ دینن و لە ژياندا بەرەو ئامانجەکانى سەرکەوتن
ئاراستە دەکەن.

پەشتی باش دوو جۆرە:

ئەویش بریتی یە لەو پەشتە ی کە بە پەیوەندی بەخەلکەو بەندە،
ئەگەر هەلسوکەوتی چاک لەو جۆرە پەشتە بی، ئەوا شتی تریش
هەیه وەك هەست کردن بە بەرپرسیتی و دلسۆزی لەکاردا، سوربون و
ئارام گرتن لەهەولێ ژياندا و چاکەو داد پەرەری.

پەنگە پەشتی کرداریی باشتر کامەرانی دەستەبەر بکات وەك
لەپەشت باشی خویی، چونکە کامەرانی راستەقینە بەشداری کردنی
خەلکی ترە تیايدا بۆ بنیات نانی کۆشکی مروّقایەتی و کامەرانی نەك
وەك ئەمە کە دەلی:

دنیاى من خۆم و ئەگەر خۆم نەمام باکەس نەژی.

برسیتی و خوشەویستی:

(گۆستاڤ لۆبۆن) ی فەیلەسوف ووتویەتی (کەبنەمای شارستانی
دووشتە: برسیتی و خوشەویستی) مەبەستی لەوەیە کە برسیتی پال
بە مروّقەو دەنیّت تاکار بکات لە کاریکدا خوشەویستی هانی دەدا کە
کۆبییتەو، برسیتیش تەنها بریتی نیە لە بەتالی و ورگ بەلکو بریتی
یە لە پیویستی عەقل بە زانین.

برسیتی دەرون بۆ ئایین و برسیتی ویزدان بۆ جوانی هونەر.
مروّق ناتوانی کە کامەرانی بۆخوی دەستەبەر بکات ئەگەر عەقل و
دەرون و ویزدانی خوی باش خۆراک نەدات تا ئەمە زیاتر بی
کامەرانییش زیاتر دەبی، (ئەرنست پینان) ی فەیلەسوفیش دوای
ئەوێ وانە قەشەنگەکانی خوی دەوتەو بەگوییگرەکانی دەوت: (چەند

وابزانن که زیرهك و به تواناو زانان، ئەوا هەمیشە پێویستیتان بەو
 دەبیت که زانستی خۆتان زیاد بکەن، ئەمەش تەنها لە پێی
 خۆبەستنەوە بە دەست دێنن، بۆیە تادەتوانن کتیبی کۆن و نوێ
 بخوینن (ئەمە هەندێک دەروازەى کامەرانی یە لە ژياندا، پەرنگە
 هەمووی نەبی بۆیە بێخوینەرەو کاری پێ بکە تاوەك مەروە بژیت،
 ئەگەر بە راستی وەك مەروە ئیادت ئەوا مەروە سەرکەوتوو کامەرانی
 دەبیت.

بەشى يەكەم

چەند نامۆزگارىيەك بۇ رۆژىكى خۇش

خۇشى و كامەرانى كۆتايى رېگەيەكە كە ھەموان ھەول ئەدەين
پىيى بگەين، بۆيە ئىمەش كىيىبەكەمان بەو ئامۆزگارىانە دەست پى
دەكەين كە نوسەرىكى ئەمەرىكى گەورە پىشكەشى كرەوين و شىلەي
ئەزمونى و شارەزايى ئەوى لەخۇ گرتووە تا رۆژمان بە خۇشى
بگوزەرىت، لەو ئامۆزگارىانەدا دەلى:

۱. كاتىك ھەموو بەيانى يەك لە خەو ھەلئەسەيت بە خۆت

بلى: (من ئەمپرو بە خۇشى بەسەر ئەبەم)، چونكە خۇشى و
كامەرانى لە ناخى لادەرونەو ھەلدەقولى و مروڤ بەورادەيەي
كەخوى دەيەوى دەتوانى رازى بى لەوہى كە دەبى.

۲. ھەول بدە كە ھەمىشە خۆت لەگەل ئەوہدا بگونجىنىت

كە دەبى، نەك ھەول بدەيت خۆت لەگەل دەورو بەرتا وا
بگونجىنى بە پىي ئەوہى كە خۆت دەتەوى، بۇ نمونە ئەگەر
كەش و ھەوا تىك چوو بەپىچەوانەي ئەوہى كەتو
چاوەرىت ئەكرد ئەوا بەخۆت بلى:

۳. : (باشە ھىوادارم كەئەمە خىرى تيا بى بۇ من،

ئەگەرچى توشى چەندىن گرفت بووم).

۴. بايەخ بە تەندروسىتت بدە، مافى وەرزش و خۇراكى

پاك بدە بەلەشى خۆت و خراپ بەكارى مەھىنە بەلكو وەك

ئامىرىكى چاك پارىزگارى لى بىكە تا ئەۋىش بەچاكى و بە خىرايى كارەكانى ئەنجام بدات.

۵. ھەمىشە ھەول بىدە كەبىرت تىز بىكەيەتەۋە بەۋەى كەچەند ئەتۋانى شىتىكى بەسۈد بخوئىنىتەۋە، بەتايىبەتى ئەوبابەتانەى كەتىگەيشتن و ۋەرگرتنىان پىۋىستى بە چىركەنەۋەى بىر ھەيە.

۶. ھەموو پۇژى پىش ئەۋەى بچىتە سەركار، بىريار بىدە كەچاكەيەك لەگەل يەكىك بىكەى، بەبى ئەۋەى پىشى رابگەيەنى و ۋەك ئەركىك بەجىي بگەيەنىت.

۷. ھەولبىدە كەھەمىشە پىك پۇش بىت و جل و بەرگت لەگەل تەمەن و پاىيەى كۆمەلەيەتت بگۈنجى، ئاراستەت ھەرچىيەك بىت دەبى رىز لە ھەموو ئەۋانە بگىرىت كەتوشىان دەبى و نەرم و نىان بىت لەگەلىانداۋ رەخنەيان لى نەگىرىت و دەست ۋەرنەدەيتە كارو بارە تايىبەتىەكانىان.

۸. بۇ ئەۋ پۇژە بىزى كەتيايداي و ھەول مەدە كەھەموو كىشەكانى ژىانت لەيەك پۇژدا چارەسەر بىكەيت.

۹. تۆ دەتۋانىت كەزۇر شت بىكەيت لەپۇژىكدا ئەگەر خۇت كۆبىكەيتەۋە بىرت بەم لاۋلادا نەپۋات و بىر لە رابوردوۋ ئايندە نەكەيتەۋە.

۱۰. بەرنامەيەكى دىيارى كراۋ بۇخۇت دانى و ئەۋشتانەى تىا تۆماركە كەدەبى لەھەموو كاتىكى پۇژدا بىان كەيت، دەبىنى كەتۆ ئەۋ بەرنامەيە زۇر بەۋردى جى بەجى ناكەيت بەلام زۇر سودى لى ۋەردەگىرىت.

بەشى دووھەم

كەران بەدوای كامەرانیدا

چەند چەمكىكى جياواز؛

دكتور لويس بېچ ووتويهتى:

(هەموو مان كامەرانیمان بۇ خۇمان دەوئیت، بەلام ئەویش سەیرە
ئەگەر لەیەكك بېرسى مەبەستت چى یە لەكامەرانی، ئەوا زمانى
تەتەلە دەکا و نازانى چۆن پونى بکاتەو، ئەگەر سوریش بئیت لەسەر
ئەوہى كە دەزانئیت كامەرانی چيیە، ئەوا بەشیوہیەكى تە م و مژاوى
باس لە ھۆکارەکانى كامەرانی دەکات).

زۆر جار لە خەلك دەبیستین كە دەلین (خۆزگە پارەيەكى زۆرم
ھەبوايە).

ئەگەر بېرسى چى لەو پارە زۆرە دەكەى و ئەوپارە زۆرە چى بۇ تۆ
دەکات ئەوا دیسان وەلامەكەى پون نابى.

پەنگە ئافرەتان بتوانن ھۆکارەکانى ئەو کامەرانیە دیارى بکە كە بۇ
خویانیان دەوى، ئەگەر لى پرسی چیت بۇ خۆت دەوى و خۆزگەت
چیە، ئەوا لەو وەلامدا دەلى من خوشەویستی و ھاوسەریتی یەكى پتەو
و مندال و مالىكى خوشم دەوئیت، لەگەل داراییەكى دلنیاكەر، ئەمە
ئەو هیوا و ئاواتانەيە كە لەدل و دەرونیدا قولپ ئەداو خەونى پیوہ
دەبینى و لەخوا داوا دەكەیت پۆژی لە پۆژان بیته دى.

بەلام پیاوان خۆزگەیان زیاترە و بەتەماح ترن، بایەخیکی زۆر بە پارەو هیژ و دەسەلات ئەدەن، بەلام ئەگەر ئەم شتانەیان بۆ بەدی هات ئایا کامەرانیان دەست دەکەوێت؟

با باس لە پارە بکەین ئەو شتە ی کە لەبیری هەمواندا یە، ئایا کەسیک هەیه بتوانی بلی: دەولەمەندەکان کامەرانی؟

ئەو راستیە ی کە ناتوانی نکولی لی بکری ئەو هەیه کە پارە ی پیویست بوو کئولی دروست دەکات، بەلام زۆری پارەش و لە مروۆ دەکا کە سەرکێشی بکا و زیاده پۆی لە یاری و پابواردندا بکا و زۆر بخواتەو و ناپاک ی لە هاوسەرە کە ی بکات، لە لایەکی تری شەو پاریزگاری لە سامانی ش دله راوکی دروست دەکات، بۆیە پارە ی زۆر لە راستیدا زۆر پشتی پی نابەسریت لە دروست کردنی کامەرانیدا بەلام ئەگەر کەسیکت خوش بویت و ئەزمونیک ی قەشەنگە و مروۆ بەراستی کامەران دەکا.

بەلام ئایا خوشەویستی بەردەوام دەبی؟ ئە ی ئازارو کێشەکانی و بی ئومیدی و خورپەکانی؟

خوشەویستی و هاوسەریش ئەگەرچی خوشی تیایە بەلام پیکدادانی تیدەکەوی و ئاسمانی سامانی ئەو کامەرانیەش هەور دەیگری.

ئایا کامەرانی لە خوشەویستی دایە؟

خوشەویستی کەمیک لە سەر بەستیت زەوت دەکات و بواری چالاکیی کۆمەلایەتیت دەسک دەکاتەو، لەبەر ئەو مروۆ دەبی وریابی

خۆشەويستى نەى خنكىنى و نەبىتە پىگر لەبەردەم بەجى ھىنانى
ئەركەكانىدا بۆيە دەبىت پارىزگارى لە ھاورپىكانى بكات، بواری
حەوانەوہى خوى بدات، چونكە خۆشەويستى ئەگەرچى ئەزمونىكى
خوش و بەتامە بەلام ئەگەر بەدانايى رەفتارى لەگەلدا نەكرى ئەوا تال
دەبى بەلام خۆشەويستى خوشى و كامەرانى دروست دەكات و شايەنى
ئەوہيە كەھەولى بۇ بدرى و پيارىزى.

دلىيائى ئابورى وا لە مروۋ دەكات كە ھەست بەحەوانەوہ بكات،
گومان لەمەدانى يە، ئەو مروۋە وا ھەست دەكات كەتوشى دەردى
ھەژارى و نەدارى نابى و ژيانىكى جىگر دەگوزەرىنى، كەلە ژيانى
زۆركەس باشترە و پشت بەمندالەكانى و يارمەتى حكومت نابەستىت.
ئەم جوړە ھەستە وا لە مروۋ دەكات كەپرۋاى بەخوى بىت و لەژيانى
دلىيا بىت، ئەمە لقيكە لە كامەرانى نەوہك ھەموو كامەرانى دلىيائى
ئابورىش لاي ژن گرنگترە لە لاي پياو، چونكە ئەمە دەرفەتى ئەمەى بۇ
دەرەخسىنى كە ئەركى خوى لە ژياندا وەك ھاوسەرىك يا كابانىك
بەجى بگەيەنىت، ئەمە شتىكى فرە لايەن و سەختە بەلاى ئافرەتەوہ
ئەگەر دلىيائى ئابورى لەگەل نەبىت.

پياوى چاكىش بەلاى ژنەوہ ھەموو پياويك نى يە، چونكە ژن پىز
لەو پياوہ ناگرىت كە لە ھەموو شتىكدا پشت بەو دەبەستىت، ژن ھەز
دەكات كەمىردىكى بەھىزى ھەبى و بەسۆز بى و ئاسۆ فراوان بى لە
تىگەيشتنى شتەكانىدا، پىنماو دەست پاك بى و ھاوپىيەكى گيانى بى
و دلسۆزو بەوہفابى، پياويك بىت كەبەرەستى بتوانرى پشتى پى
بەستى.

بەلام پیاوان کامەرانی لە پارەو هیژ و دەسەلاتدا دەبینن، بیگومان
پێژ لە خوشەویستیش دەگرن و شانازی بەهاوسەرەکانیان و بەباشیی
مندالەکانیانەو دەکەن، بەلام تەماح و خۆزگەیان لەو زیاترە، ئەوان
بە توندی باوەریان وایە پارە وایان لی دەکات کە دەسەلاتیان بەسەر
ئەوانی تردا هەبێت لە هەموو کار و بوارەکاندا بۆیە ئەگەر پارەیان
دەست کەوێت ئەوا پێیان وایە کە کامەرانیشیان بەدەست هیناو.

بەلام ئەو واقعیە هەست پێ کراوەی کەرۆق دەتوانی بەچاوی خۆی
بیبینی لە زۆربەي بارەکاندا، ئەوێە کەئەو ئامانجانەي پیاوان هەولی
بۆ ئەدەن هەمیشەي نین و ئەو کامەرانیەش لەمەو دەستیان دەکەوێت
تەمەن کورتەو لە زۆربەي کاتدا بە ئازارو گۆشە گیری کۆتایی دێت.

بەلام ئەوێ کەجیی سەرئەو، هەموو ئەو ئامانجانەي کە بە هۆکاری
کامەرانی دادەنرێت، بێجگە لە خوشەویستی، هەموویان ئامانجی
مادین تەنانەت خوشەویستیش زۆرجار خۆ پەرستانەيە.

جا خوشەویستی هاوسەر بێت بۆ مێردەکەي یا باوک بۆ مندالەکانی
ئەگەر تیکەل بێت بە مولکداری ئەوا بواری سۆز تەسک دەکاتەو و
سروشتیکی توندی دەبی لە ترسی ئەوێ نەوێک لەدەست بچي هەرێک
چۆن سروشتی مەرۆق خوش دەگوزەرینی و بەدگومانی و دودلی لا
دروست دەکا و ئامانجەکانی لەناو دەبات.

کامەرانی و دلخۆش کردنی ئەوانی تر؛

بەتەنیا لەم سەردەمەدا لایەنە سۆزداریەکان نا جیگیر بوون،
مادیەت زالە بەسەر ژیانی خەلکدا بۆ بەدەست هینانی هەموو ئەوێ
کە دەیانەوێت و نایانەوێت.

کهواته مروڤ چى بکات تا ئامانچىک يا زياتر بەدەست بېنى که کامەرانى بۇ دەسته بەر بکات؟ دەبى مروڤ نه زور سەيرى سەرەوہ بکات نه خوارەوہ تا پوانينەکەى ئامانجى زور لەخو نہگرى، با خوښەويستى يەکەم ئامانج بى بەلام ئاگادارى ئەوہ بىت شەش مندالى لىي نہبىت، لەگەل مالىکى خوښ و سەد ھەزار دۇلار، ھەول بدە بەدواى خوښەويستى راست و دروستدا بگەرپى و گومانى تېدانىيە کہ ھەموو ئارەزوہکانت لەم پىگەوہ بەشيۋەيەکى دروست بەدى دىن.

لەوانەيە کچىک باسى خوزگەکانى خوى بکات و بلى: (من مىردىکى بالا بەرز و قوز و پتەوم دەوى و بەئەدەب بى، موچەيەکى چاکى ھەبى و تا بتوانم ھەندى خزمەتکار پرا بگرم، خەمى پارەم نہبى، ھەزىش دەکەم کہ مىردەکەم لە وجۆرە کەسانە نہبى کہ پىيان ناخوښە لەمالەوہ بمىنمەوہ و نہچمە دەرەوہ بۇ يانە و گازينو کان، تا من لەمالەوہ بەجى بهيلىت، ھەزىش دەکەم کہ دوو کوپ و کچىکم ھەبى و سەيارەيەکى جوانىشم ھەبى).

بىگومان تەنھا يەک کچ باس لەم خوزگانە ناکات، بەلکو ئەمانە بەشيۋەيەکى گشتى لەمىشكى زور لە کچاندایە و ئەگەر ھەمووى يا ھەندىکى نہيەتە دى ئەوا بىزارى و ناخوشى دروست دەکات.

گومانىشى تېدا نىيە کہ ديدگاي مروڤ بۇ کامەرانى لەگەل بەسالاً چوندا دەگوپى، چونکہ ھىواکانى ئەوہى کہ لە ئەلقەى دووہمى تەمەنيدايە وەک ھى ئەوہنىيە کہ چووەتە ئەلقەى سى يەمەوہ يا وەک ھى ئەوہى کہ تەمەنى گەنجى تى پەراندووە، بەلام ئەوہى کہ بەلامانەوہ خوښە تارادەيەک بەندە بەوہى کہ شانسمان پيمان دەبەخشى لە تەمەنە جياوازەکانى ژياندا.

گه نچ هنز دهکات که مائیکی له پایتهختدا هه بیټ و یه کیکی تریش
له یه کیکی له هاوینه ههوارهکاندا و هه زیش دهکات که سه یاره یه
زیاتری هه بیټ و پاره لای کلاشه بکات، به لام کاتیکی که ده چیته
ته مه نه وه هه ست به قه ناعت دهکا و به که میکی لهو شتانه رازی ده بیټ و
هه موو هیوای نه وه یه که خوا له شی ساغ بکا.

کاتی به دوای کامه رانیدا ده گه پری داوای زور کهم بکهو با میشت
ساف بیټ، نه نجا بیر له وانه بکه ره وه که نه وه یان چنگ که وتوو که تو
ویستوته، له خوټ بیرسه ئایا نه وانه به راستی کامه رانن؟ خوټ
هه لمه خه له تی نه وه مه لی من جیام، نه مه قسه ی هیچه و جیی باوه ر نییه،
رهنگه ببینی که زور به ی هاو پریکانت له ژیانى هاوسه ریدا نامور تاحن
توش ده لیټ (من جیام) نه م قسه یه له کوی وه دینی و چی وات لی
دهکات و ابرانیت که تو و هاوسه ره کهت وهک نه وان نابن، نه ی چی پرو
نه دات نه گهر نه م قسه یه راست ده رنه چوو؟ دوو پاتی ده که مه وه که به
هیمنی بیرکی لی بکه ره وه و بی نه وه ی خوټ بخه له تی نی و به
خه یالپلاویک پاساوی بده یته وه که خوټ دلنیا نیت له به دی هاتنی،
بیر کردنه وه ی دروستت به کار به ی نه بو گه ران به دوای نه وه هوکارانه دا
که دلنیا یی کامه رانیت بو دابین ده کهن.

نه نجا بشزانه که کامه رانی شتیکی په نه انه و زور پوی هه یه و
به زه حه تیش راوی ده که ی و لی تی ده گه ی.

نه گهر بروات به مه هی ناو له به رچاوی خوټت دانا نه وه هه ست به بی
نومیدی یه کی تال ناکه یت.

لیکولینه وه در یژه کان سه لماندویانه که گرنگترین شتی رازی
بونیکی قول و خوشی یه کی پوخت بو مروټ بی نی، نه وه یه که کاریکی

به خشنده له گهل هه ندی کەس بکەیت و بهم کارهت وای لی بکەیت که
دلخۆش بی.

ئه بی کاریکی مروقانه و کۆمه لایه تیانه ئه نجام بدهین، پرۆ به لای کهم
ئه ندامیکه وه و بیبه بو سهیرانیك، پرۆ بو خهسته خانه کان و لای
نه خۆشه کان دانیشه، شت بخوینه ره وه بو ئه وانه ی که ناتوانن
بخویننه وه و یاری بده به مندالان و شیرینی به گه وره کان.
ئه مانه له بیر مه که له پوژانی جهژنه کاند، چونکه تو بهم کرده وانه ت
شاد و دلخۆشیان ده که ی.

زۆر کاری خیر هه یه که ده توانی بیکه ی، کلۆله کانی پی گوشاد که ی
و خۆشت به مه له ناخه وه هه ست به خۆشی و پازی بوون ده که ی کاتی
ئه و پوخسارانه ده گه شینه وه که چاویان به تو ده که وی.

بەشى سى يەم

بەنە ماكانى سەرکەوتنى كامەران

رەگەزەكانى ئابورى سەرکەوتوو:

ھەندى كەس پىيان واىە كە حىكمەتى ئابورى تەنھا برىتى يە لە
پارە و بىريان چوۋە كە ئەمە شتى زۆر گرنگتر لە خو دەگرى كەئەویش
كات و ھەول و خوشەويستى و پق و نەرمى و توندى و قايلى و
تورەيى و واقع و خەيالە.

ھەرۋەھا چاۋچنۆكى و چروكى دەست بلاۋىيە ئەو كەسەشى كە زۆر
سازش دەكات دەستپەرە، دەست بلاۋىش دزى لەخۆى دەكات، شتە
بچوكەكانى ۋەك كونى بنى كەشتى يەك واىە كە دپرەنگ يا زوو ھەر
نوقمى دەكات، باشتەر واىە كە ئابورى زوو دەست پى بكات بەر
بەرلەۋەى كە دەمارەكان پىر بن و چاۋ كز بىت و دانەكان كلۆر بن و
گەدە پەكى بكەۋى.

ئەو پەندە چەند جوانە كە سەركرەدى كەشتى يەك پىشكەشمان
دەكات كە خەرىكە كەشتى يەكەى نوقم دەبى: سەيرى كە چەند بە
پەرۋشەۋە بەلەمەكانى فرىا كەۋتن ئامادە دەكات بو مندالان و ژنەكان
ئەنجا پىرەكان ئەنجا گەشتىارەكانى تر ئەنجا ئەفسەران و
دەرياوانەكانى.

ئەگەر پارچە تەختەيەك مایەو و لەناو دەریا هەلچووەكەدا ئەوا خۆی
پێو دەگری، ئەگەر نا ئەوا لەگەڵ كەشتیەكەیدا پۆدەچی، بەلام بە
ویژدانێکی ئاسودەو و چونكە ئەرکی پیروزی خۆی بە دەست هیئاو،
هەموو ئەرکەكان بەم ترسناکییە نین بەلام كەم بایەخ ترین ئەرکیش
پیروزی خۆی هەیه كە دەرون بەرزەكان دەیزانن، ئەرک و لە كەمینەيەك
دەكا كە چاكە كاربن و زۆرینەيەكیش توشی بیزاری دەكات
ئەگەر خەلکی بەو و بزائن كە پوداوەكانی ژيانی پۆژانە — ئەرک و
خەم و ناخۆشیەكانی — بریتین لە كۆمەلای برین كە چەند پۆژ و هەفتە
و مانگیان دەوی تا ساپیژ بن ئەوا ئارام و بەرگە گرتن دەكەنە دروشمی
خویان.

ئارام گرتن فەلسەفەيەکی قوولە، بەلام چ فەلسەفەيەك هەیه بەبی
ئارام گرتن، فەیلەسوف بەندەي چاكەي ئارام گرتنە، بەلام بەندایەتی
لیژەدا ئازادی یە، ئەوەشی كە سەیرە هەردوو ووشەي بلیمەتی و ئارام
گرتن ئاوەلواتان، (ویل دیوران)ی فەیلەسوف دەلی: پەلە كردن و
شارستانی بوون بەيەك ناگەن، ئارام گرتن لە لای زانایانی دەرون
هونەری هیوایە.

سەردار و شوینكەوتوو؛

ئەگەر لە هەریەكێك لە " پۆكفلەر " و " كارینگی " و " مۆرگان ".....
بپرسین كە ئایا ئەو دروشمە چی بوو كە هەلیگرتوو و گەورەترین
کاریگەری هەبوو لە پیکهینانی سامانە زۆرەكەیدا ئەوا یەكسەر دەلین:
(كات زیڤه).

ئەگەر ھەمان پرسیار لەزانو سیاسەتمەدار و سەرکردە و
داهینەر و دۆزەرەوکانیش بکە ی ئەوا ھەر ھەمان وەلامیان دەبی.
ئە ی کەواتە بەلاتەو سەیر نییە کە بۆچی ملیۆنەھا کەس دەبینن لە
یانەو گازینۆکان دا دانیشتوون لە کاتی دەست بەتالیدا؟ ئایا باوکیک
یا پەرورەدە کاریکت دیوہ کە بەکۆرەکە ی یا بە قوتابیەکە ی بلی درۆ
مەکە و خوشی درۆ بکات؟ ئایا حاکمیکت دیوہ کە ستم لە
رەعیەتەکە ی بکات و بەخەلک بلی دەبی بە سۆز و داد پەرورەبن، ھەندیک
پییان وایە کە ئامۆژگاری کردن و ووتاردان بەسە بۆ گۆرینی خەلک و
راست کردنەوہیان، ئەگەر خوشیان نمونە ی گەندەلی و خواری بن،
بەلام واباوہ کە شوینکەوتوو دوا ی سەردار بکەوی سەرەپای ئامۆژگاری
و ووتارەکان.

نویکاری و بواری گەشت و گوزار:

نویکاری لە بنە پەتدا بریتی یە لە دروست کردنی شتیکی لە ھیچ
ئەم مانایەش دەکری بەکردەوہ جی بەجی بکری، چونکە ھیچ شتیکی
نوی نیە، بەلام وینەکیش و شاعیر و نوسەر و ئەندازیار و ئاواز دانەر
و داهینەر دەکری کە بە نویکار دابنرین مادەم لاساییان نەکردۆتەوہ
یان شتیان وەر نەگر تووہ.

ئەگەر چیژی نویکاری نەبوا یە ئەوا ھونەر مەندەکان برسیتیان پی
باش نەدەبوو لەوہی کە کاریکی تریکەن، ساکاری جوانی یەو کەرامەتە
ومەزنی یە و چاو و دل ئاسودە دەکا، سەیری ھونەری نوی بکە لە بینا
سازی و ناوماڵ و سەیارە و شەمەندەفەر و کەشتی و فرۆکەکاندا،
دەبینی کە نەخشی ئالۆزی تیدا نییە، بەراوردی بکە لەنیوان ژوریکی

پیشوازی پرله کورسی و قەنەفەو پەردە لەگەڵ ژوریکێ تردا
کە ساکاری و ئاسانی و تەردەستی پیوه دیارە ساکارە کە جوانترە بەلکو
ساکاری بۆخۆی جوانییە.

پەروەردە کردنی بەهرەکان:

بەهرە مادەییەکی خاوە و دەگمەنە و گران بەهایە کە سەرشت دەی
بەخشیتە ژمارەییەکی کەمی مرۆڤ، بەهرەیی خاویش وەك ئەو مرواریە
وایە کە لە بن دەریادایە، پیویستی بە دەستی کارامە هەیه تا دەری
بیئنی و ساف و بریسکەداری بکات، بەهەمان شیوه بەهرەش
ناگەشییتەوه ئەگەر خاوەنەکەیی پەرهی پێنەدات، بەهرە هیژیکی
شاراوەیه و ئاگریکی کپە، ئەگەر لەکاتی خۆیدا بەکار نەبریت ئەوا
هیژی خۆی لە دەست ئەدات.

ئەگەر (جیمس وات) و (ئەدیسۆن) توشی بیزاری ببونایە دوا
ئەوهی تاقی کردنەوه کانیان سەدان جار شکستی هیناوه و خەلک
بەشییت و ئەتوار سەیر ناویان بردوون، ئەوا دەوڵەستان و چیت
کار و پارەیی خۆیان بەفیرو ئەدا، بەمەش نە ئامیر دروست دەبوو نە
کەشتی هەلمی نە هیلی ئاسن و نە پوناکی کارەبا و نە تەلەفون و نە بی
سیم و نە پەنسلین، دەبی شیلگیر بین و پاشەکشیی نەزانین، ئەمەش
مانای بەره و پیش چوونە.

نەرم و نیانی لە هەلس و کەوتدا بەهیژی یەو هیچ لەسەر
خاوەنەکەیی ناکەوی، بەلام ئەنجامەکانی ئەوەندە گەورەن کە بە هەول
وپارە نایەنەدی.

جاريكيان (ئهبراهام له نكوئن) سەروك كوومارى ئەمريكا وەلامى
 سلاوى رەشيپىستىكى دايەو، پىيان ووت: ئاوا...؟ تو سلاو له
 رەش پىستى دەكەى؟ ئەويش له وەلامدا ووتى: دتەوى لەو كەم
 ئەدەب تريم ھاوړيم؟

خير له جولەدايه:

زور دەمىكه كه نووسەر و داناكان هەول ئەدەن كەنهيىنى يەكانى
 سەركەوتن پەى پى بەرن، بەلام كارەكه ئەوەندەش ئالوز نيه و زور
 ساكارە مادەم مروؤ له كارەكهى دلخوشه و چيژى لى دەبينى ئەوا
 سەركەوتن بەدەست ديئن، بەلام ئەگەر خەم سارد بى ئەوا
 سەرئەنجام شكست ديئى.

كامەرانى وەك ئەوہى كه مروؤ تىى دەگات يان دەبى تىى بگات
 شتيكه له جولانەوہ دروست دەبى نەك لەوەستانەوہ واتا شتيكى
 ديناميكى يە نەك ستاتيكي، رەنگە نووستوو لەخەودا بجەويتهوہ بەلام
 كامەرانى دەست ناكەوى، بەلكو له جولە و پوشتندا بوى بەدى دى،
 لە بەرەنگاربوونەوہى كزە بايەكى سارد و زال بوون بەسەريدا و
 گەيشتن بەئامانج، لەو پيئاوہش دا دەبى هەناسە پرکيى تووش بى و
 عارەق بگات، تا له كوٹاييدا شەكەت دەبى و پيويسىتى بە خەو دەبى،
 لە بەرئەوہى كه جولاً و بەجولەكهى دلخوش بوو ماندو بوو و نوست.
 بەلام ئەوہى كه شەو و پوژ خەريكى خەوہ ئەوا چيژى لى نابيئى.
 لـە لاىـهـكى تـرەوہ پوژشـنـبـىرى سەرچاوەى خووشى
 وناخووشيشە. پوژشـنـبـىرى هەست و بير تيژ دەكاتەوہ و هەموو لاىەنەكانى
 ژن و پياو دەگریتەوہ.

تەنەت لە سادەترین ھەستدا، ھەستى چىژئەو پياوھى كە
پۆشنېر نە بوو زۆر گوى بەو نادات كە دەيخوات گرنىگ ئەوھىە تۆزى
شېرىن يا سوېر خوى بى، بەلام شېرىنى لاى كەسى پۆشنېر جۆرا و
جۆرە و ھەركە زمانى لى دا جياوازى نىوانيانى بۆ دەردەكەوئىت.
ھەروەك چۆن دەرك بە جياوازى نىوان پەنگەكان دەكات كە نەزان
دەركى پى ناكات، چونكە نەزان تەنھا جياوازيە زەقەكان دەرك پى
دەكات سورى تۆخ، زەردى تۆخ نازانى كە چەند جياوازى ترى ھەيە لە
نىوان پەنگەكەدا.

چاو ئەم كارە دەكا و دەرك بە جوانى دەكا لە ژياندا، بۆيە دەبى
چاو پۆشنېرى بى، كەسى ناپۆشنېر سەيرى ئاوينە دەكا و تەنھا
لەشى خوى تيا دەبينى، بەلام كەسى پۆشنېر كاتى لە خوى دەروانى
ئەوا چەندىتى بەلاوہ گرنىگ نى يە بەلكو چۆنىەتى و بايەخ بە جولە
ئەدا نەك وەستان. لە ھەرجى يەك پروانى جوانى و ھونەرى تيا
دەبينى، بەلام نەزان لەناو باخچەى جوانيشدا دەخولیتەوہو پاشان
بىزار دەبىت و دەروات.

دوو جۆر چاو ھەيە يەككىيان تەنھا تيشكى سىپى دەبينى و ئەوى
تريان وەك شەبەنگ شىي دەكاتەوہ وەك پەلكە زىپىنە چەندىن پەنگ
دەبينى.

ئەقلى پۆشنېر و ئەقلى نەزان؛

ھەروەك چۆن تيشى لە بينىندا ھەيە ئاواش لە پروانىن دا، چۆن دەرك
كردن لە بوونىادەكاندا ھەيە ئاواش لە ماناكاندا.

نەزان ئەقلێکی ھەبە کە کەم کاردەکات و جولەبەکی سادە ھەبە، بەلام کەسێ پۆشنبیر ئەقلی ھەبە کە زۆر کار دەکا و جولەکەشی ئالۆزە، لەشیش چێژ لە جولە وەر دەگری نەک وەستان، ئەقلیش چێژ لە ئاقل بوون وەردەگری، زۆر چێژ ھەبە کەبە چێژی ئاقلی ناودەبریت. بۆنمونە کاتی لەبەردەم پرسیارێکی بیرکاریدا دەوەستی شتیکی پەنھانی تیا دەبینی و ھەول ئەدە ھەبە بکەیتەو و تاو تووی بکە کاتی کە دەگەیتە شیکارەکە ئەوا دلخۆش دەبی رەنگە لە خوێشیدا وەکو (ئەرخەمیدس) لەحەمام بێیتەدەرەو بە پووتی و ھاوار بکە (دۆزیمەو، دۆزیمەو) ئەوەش بە یاسایی (ئەرخەمیدس) ناسراو.

کامەرانی زانا و نەزان؛

ئەو ھەبە کە (ئەرخەمیدس) پێی گەیشتوو کامەرانییە لە بالاترین پلە ھا. بەلام نەزان بە شیوەیەکی پووکەش و خیرا پۆژنامەکان دەخوینیتەو ئەویش شتە سادەکانی، بەلام زانا کتیبەکان دەخوینیتەو بەدوای شیلە ئەقل و بیرێ مروڤایەتیدا دەگەری و ھەمووی دەخاتە میشکیو، بۆیە کاتی کە دەروانییە شتیک ئەوا بەچاوی ھەزاران لەوانە کە کتیبەکانی خویندوونەتەو تەماشای دەکات. بەلام لەگەڵ ئەمەشدا زۆر زانا و پۆشنبیر دەبینن کە ژیاانیان ناخۆش بوو، ئەگەر چی پۆشنبیری ھەبە بەخشە بەلام رەنگە زەمان پێی نەدا و ئەویش بلی (ژیاان بۆ نەزان خوێشە).

بە پرۆای من ئەو پۆشنبیریە کە ژیاانمان ناخۆش دەکات پۆشنبیری یەکی ناتەواو یان زانستیکی ناتەواو و تەنھا لایەنیکی

ژیانی ناسیوه و شتی تری بەسەردا تیپەریوه، ئەم سەرزمینە کە بەندە بەیاسای خودایی و مروۆفی یهوه، دەبی کەهەموو پۆشنبیریکی لیی تی بگات و هەولێ گۆرین بدات و خوێ لەگەڵی بگونجینی، ئەمەش بریتی یە لە زانستی نوێ کە دەرئەنجامی دەست بەسەردا گرتنی سروشتە، یاسا مروۆقانه کانیشت بوخوویان پیکخستنی کۆمەلایەتی مەملانێی سیاسی و خوێخت کردنیان تیا یە لە پیناوی بەرزی مروۆ لەم سەرزمینەدا.

لیرەوه ژیان هەولە، هەولیش لای پۆشنبیر چیژە، جولەیه.
ئەو پۆشنبیرە ی کە بەتەواوی پۆشنبیرە، بەهەست و ئەقل و دلیهوه،
کامەرانتەری کەسە لەسەر زهویدا.

بەشى چوارەم خۇگرتن رېگەي كامەرانى يە

جۇفەر دىلى دەلى؛

(ئەگەر زىيانىك ھەلكا و كەشتى يەك تىك بشكىنى، ئەوا كەشتى يەوانەكەي زۆر پەشىو و نىگەرەن دەبى لەسەر ژيانى گەشتيارەكانى و ھاوکارەكانى و لەسەر ئەو شت و مەكەي كە تىايەتى و لەسەر كەشتى يەكەو لەسەر ژيانى خۇشى، بەلام ئەگەر كەشتىەوانىكى كارامە بى ئەوا ھاوسەنگى خوى لەم ھەلويستەدا لەدەست نادات، ناشكرى كە لەم بارەدا بە سارد و سېرى تاوانبار بكرى: چونكە لە راستى دا خوينى قولپ ئەدا، بەلام ھەول ئەدات كە خوى بگرى تا ركيڧى ئەو ھەلويستە نا خۇشە بكات).

خۇگرتنىش وادىارە كە بەدەست خۇتە، بەلام لە راستى دا بەرئەنجامى مەشق و خۇراھىنانە، نمونەي ئەمەش ئەو ئەكتەرە ليھاتووەيەكە دەورىك دەبينى، كەئەمەش لە ئەنجامى پرۇژەيەكى دوور و دريژ و ماندوو كەرەو ھاتووە.

دەبى ئەو ەشمان لە بىر نەچى كە كاردانەو ەي سۆزدارى خو ە و رەنگدانەو ەي ئەو ەيە كە مروۋ ە فيرى بوو ە و پى ى گەيشتوو ە لە رىي ئەزموونەكانەو ە، بەم پىيە خۇگرتنىش خويەكە كە دەكرىت مروۋ لەسەرى رابىت.

ئەو كەسەي كەخۇي دەگرى فيرى ئەو بوو كە دەست بە سەر
هەست و سۆزى خۇيدا بگرى.

كەواتە چۆن فيرى خۇگرتن بىن؟
ئەمانە ھەندىك پىشنىازن لەو بواردە:
پشت بەھىزى ئىرادە مەبەستە.

ھىزى ئىرادە شتىكى بىكەك دەبى ئەگەر شتىك نەبى پالپشتى
بكات.

بەتايبەتى ئەگەر دژى خەيال و ئىدراك بى، بۇ نموونە ئەگەر تۆ
بتەوى بەسەر توورەيى خۇتدا زال بى كەچى خەيال و ئىدراك بىر لە
تۆلە بكەنەو ئەو لەو ھەولەتدا سەركەوتو نابىت.

بۆيە دەبى ويست و خەيال لەسەر يەك رىچكە برۆن.
واتە ئەو مرقۇقە بىت كە دەتەوى بى، ئەو مرقۇقەي كە سەرسامە
بەھىزى و بەدەست بەسەراگرتنى سۆزەكانى و ھەمىشە ئەم وىنەيەت
لەبەرچاوبى، دەبىنى كە ئەمە كار لەرەفتارت دەكات.

ھەول بدە لەو ھەلوئىستانە دوركەويتە وە كەسۆز دەورورژىنن: ئەگەر
دەتەوى خۇت بگرىت ئەو باشتىر واىە كە لەو ھەلوئىستانە دوركەويتەو
كە ھەست و سۆزت دەورورژىنن بەلام لە ھەمان كاتدا دەبى ھەول بدەيت
بۇ گەشتن بەو دەرفەتەي كە يارمەتيت ئەدا لە پىكھىنانى ئەو رەفتارەي
كە دەتەوى دروستى بكەي، ئەدىبىكى بەناوبانگ ووتويەتى:
(لەجىھاندا چەندىن شت ھەبوون بەر لە پوداۋەكانى ئەمرو، ھەر
دەشمىننەو لەدواي پوداۋەكانى سبەينىش، خۇرەھەلاتنى قەشەنگ و
خۇرئاۋابوونى سەرسامكەر، مندالان كە يارى دەكەن، زەردەخەنەي
ژنىكى جوان، وىنە جوانەكان، مۇسقىاي بەسۆز، كارى چاك،

بەسەرىدىنى كاتىكى خۇش لەباۋەشى سىرۇشتا، لەبەرئەۋە نەكەى
شتىكى ناشرىن يا خراپ يا سەخت يا نەزۇك پەسەند بىكەى دەبى
هەۋلى ئەۋە بەدى كە جوانە و ھەموو ئەۋشتانە باشتر بىكەى
كەدلىخۇشكەر و بەسود و بەرھەمدارن .

ئەۋۋەرزىشە بىكە كە لەبارە بۇت؛

ئەم ئامۇزگارى يە دەگەرپىتەۋە بۇ زاناي بەناوبانگ (ولىام جىمس)
كە دەلى: كاتى مۇۋق تۈرە دەبى و ھەلدەچى، ئەۋا مۇشتەكانى توند
دەبن و دەنگى گىر و بەرز دەبى و دەمارەكانى گىرژ دەبن و لەشى رەق
دەبى، دەكەۋىتە بارىكى دەرونى واۋە كە ئامادەى شەپە و
ئەدرىنالىن دەپزىتە لەشىۋە.

ئەمەش ھەمان ئەۋ بارەيە كە تۈۋشى كەسىكى كىۋى دەبى
كاتى ھەلدەچى، بۇيە دەبى كە گىرى ئەم ھەلچونە بەساردى كىپ
بىكرىتەۋە، مەھىلە مۇشتەكانت توند بن و پەنجەكانت درىژ و بلاۋكە،
ھەۋل بەدە كە دەنگت نزم كەيتەۋە، ھەۋل بەدە پابىكىشى يادانىشى و
بەمەش ئەۋ سەرشىتتىيەت ھىۋر دەبىتەۋە.

سىنەت خاۋىن بىكەرەۋە لەۋشتانەى كە پەستت دەكەن؛

لاۋىك ۋوتى: (ھەندى لەۋشتە ھىچانەى كە بەئەنقەست دەكرىن
ھەستىكى ناخۇشم لا دروست دەكەن، كە بەچەندىن پۇژ ئەنجا ئەتوانم
بەسەرىدا زال بم)، ئەم لاۋە ئەگەر ئەۋەى لەناخى دايە بۇ ھاۋرى يەكى
دلىسۆزى خۋى باسى بىكات ئەۋا ئاسانتەر ئەمە تىدەپەپىنى.

پیاویکی بە ئەزمونیش دەلی: (باشترین پێگە بۆ دەروازبوون لە
پەستی و نیگەرانی ئەوەیە کە کاغەز و قەلەمێک بێنی و لەسەری
بنوسی: من پەستم، بۆچی؟

پاشان هۆی ئەم پەستی یە بنوسی و پرسیار بکات و وەلام بداتەو
تا دەگاتە هۆی سەرەکی، ئەو کاتەش ئەقل بەهیمنی چارەسەری
کێشەکان دەکا.

بە دووبارەکردنەوهی ئەم شیوازەش مروۆ فیڕ دەبی کە دەست بەسەر
هەست و سۆزی خۆیدا بگری.

باس لە خەمەکانی خۆت بکە:

ئەمە سروشتیکی مروۆقانهی کۆنە، چەندین کەس هەن کە دەلێن:
(ئاخ خۆزگە یەکیک هەبوا یە تا دەردی دلی خۆم بۆ باس کردایە)
چونکە قسەکردن مۆرکیکی ناخی مروۆقە، ئەگەر مروۆقە هاوڕێیەکی
بەسۆزی هەبی تا دەردی دلی لا هەلپێژی، ئەوا باریکی قورس لەسەر
شانی خۆی لا ئەباو هەلچونی ناخی هیور دەکاتەو.

یەکیک لەو کەسانە ی کە چارەسەری خوگرتنی دەروونی کردووە
دەلیت: ئەم شیوازە پەیرەو بکە: (من گێرۆدە ی هەلچون بووم، بەلام
ئێستا گۆراوم و دیدگاشم بوژیان گۆراوە، من ئێستا دنیا بە چاویکی
گەشەو دەبینم و زیاتر بپروام بەخۆم هەیه و ئاسودەترو ئارامترم) ئەگەر
ئەم پیاو تەوانیبیتی کە هەست و سۆزی خۆی کۆنترۆل بکات ئەوا
گۆمانی تێدا نییە کە تۆش دەتوانیت ئەمە بکەیت.

به‌شی پینجه‌م

با به‌زیان دلخوش بین

په‌ند وەرگرتن له هه‌لویسته دژواره‌کان:

هاورپیه‌کم پیی وتم (من گه‌وره‌ترین په‌ند له‌ژیانما له‌پوداویکه‌وه وەرگرتوو له‌شه‌پێکدا، کاتی‌ک که له‌ژێرده‌ریاییه‌کی جه‌نگیدا کارم ده‌کرد له‌نزیک دورگه‌کانی هیندی و چینیی له‌گه‌ل تیپییکی سه‌ربازی که له (۸۸) هه‌شتاو هه‌شت سه‌رباز پیک هاتبوو. پوژیکیان له‌پردا هیژیک په‌لاماری داین که‌له ئیمه زیاتر بون و فڕوکه‌یه‌کی ژاپوونی شوینه‌که‌ی دوزینه‌وه، ئیمه له‌قولا‌یی (۶۷) شه‌ست و چه‌وت پێدا بوین له‌ژێر ده‌ریادا، بو‌یه به‌خیرایی ئه‌و هیژه هاته سه‌ر مان تا له‌ناومان به‌رن، بو‌یه ناچار بوین سه‌دو په‌نجا پی پو‌بچین و پوناکیه‌کانمان کوژانده‌وه و له‌گه‌ل گشت ئامیژه‌کاندا، زو‌ری پینه‌چوو بو‌مبا ده‌ستی کرد به‌ته‌قینه‌وه به‌ده‌ورماندا) نه‌مان ده‌توانی هیچ بکه‌ین له‌دژی ئه‌م په‌لاماره خیرایه و چاوه‌پیی مه‌رگ بوین له‌ هه‌ر ساتیکدا، گه‌رمایی ژێرده‌ریاییه‌که‌ش گه‌یشته (۱۰۰۰) سه‌د پله له‌ ئه‌نجامی کوژاندنه‌وه‌ی پانکه‌کانی سارد کردنه‌وه‌دا، له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا له‌رزمان لی‌هاتبوو ده‌توت له‌ پله‌ی ژێر سفر داین.

هی‌رشه‌که (۱۵) پازده سه‌عاتی خایاند که به‌ پازده ملیو‌ن سال لی‌ما پو‌شت.

ئەم دیمەنانه بەبەر چاومدا تیپەری بەهێواشی و بەخێرای تیایدا
هەموو ئەو شتە خراپانەشم بینی کە لەژیانی رابوردومدا ئەنجام
دابون.

من پیش ئەوەی بچمە سوپاوە ژمیاریار بووم لە بانق، هەمیشە
بیزاری خۆم دەردەبەری لەماوەی کارکردنم لە شوینی ئیشەکەمدا و
بەو موچە کەمەیی کە وەرم دەگرت و لە بی ئومیدیم لە چاککردنی باری
گوزەرانم، ئەو دەمە چەند لام ناخۆش بوو کە نەم دەتوانی خانوو یەک
بکرم یا سەیارە یەک یا دیاری یەک تا پیشکەشی هاوسەرەکەمی بکەم لە
یادی لەدایک بوونیدا.

ئای چەند رقم لەبەر پێوە بەرکە دەبویەو، کە بی هۆ سەرزەنشتی
دەکردم و هەموو پۆژی بەپەستی و توورەیی و دەگەرەمەو مالهو و
لەگەل ژنەدا ماوەکەم بەشەر ئەهاتم لەسەر شتی هیچ.

هەموو ئەم شتە قۆرانەیی ژیاانی رابوردوم هاتەو پیش چاو لەو
دەمەدا کە من چاوەروانی مردن بووم لەگەل هاوپی کانمدا هەموو
ئەمانەم لەلا هیچ بوو لەو کاتەدا کە بۆمبا لە دەورمان دەتەقیەو، بۆیە
بەلینم بەخۆم دا ئەگەر مام ئەوا بایەخ بەم شتە هیچانە نادەم، دوا
ئەوەی کە پزگارمان بوو، ئەم بەلینەم لەیاد نەکرد و زۆر سودم لی
بینی لە ژیاانی داها توومدا، لەپراستییدا ئەوەندەیی لەوساتە
توقینەرانەو شت فیڕ بووم ئەوەندە لە خویندنی زانکو و
خویندەنەو وەو فیڕ نەبووم.

لەپراستییدا ئیمە ئازایانە بەرەنگاری زۆر کێشەیی گەورە دەبینەو
لەژیانماندا، بەلام پێگە بە هەندێ شتی پوچ و بچوک دەدەین
تازیانمان تال بکا.

(سه مويل بيس) دهلی، جاريکیان زهلامیکم دی که حوکمی له سیداره دانی درابوو، زور به هیمنی سهرکه و ته بهر پهستی سیداره که، کاتیك که لییان پرسى ئیستا ههستت چی یه؟ ئه ویش له وهلامدا دهلی: من گوی به مردن نادم به لکو پیشوازی لی دهکم، به لام ههر که په ته که کرایه ملی دهستی کرد به گریان و پارانه وه، داوای له وانه کرد که فرمانه که یان جی به جی ده کرد که به هیواشی په ته که بخاته ملی تا ئه و زیبکه یه ملی ئازاری نه دات.

(ببرد) یش باس له و هاوپی یانه ی دهکا که له گهشته که ی بو ناوچه ی جه مسهری به سته که له گهلی بوون و چهنده به تهحه مول و به ئارام بوون له برسیتی و سهرمادا، به لام زور جار ناکوکیان تی که وتوو له سهر ئه وه ی ئه گهر یه کیکیان له جی ی ئه وی تریان دانیشتی، یا بهر قه وه داوای شتیکی لی کردبی، یا پارچه یه که نانی گهره تری بردییت، له و باره یه وه (ببرد) دهلی: (من له وه نه ده ترسام که به هو ی ئه و دژواری یانه وه گهشته کامان سهرکه وتوو نه بی ئه وه نده ی له و شته بچوک و هیچانه ده ترسام.

هویه گانی سهرنه که وتن:

گومانی تیانییه که سهرنه که وتن له زور له و کاره پرۆژانه دا که سهرکه وتنی پیویستی به هاوکاری هیه، ده گهریته وه بو شتی زور پرو پوچ، که رهنگه مروڤه خو ی دوا یی پیکه نینی پی یان بییت. شتیکم دهر باره ی دادوهریک خوینده وه که دهلی: له ماوه ی (٤٠) چل سالدا هزار کیشه ی ناکوکی هاوسه رایه تی هاتوته بهردهم و بو ی

دەرکەۋتوۋە كە بايەخ دان بە شتە پۈپۈچەكان سەرچاۋەى ھەموو ئەو
ناكۆكيانە بوون.

ھەرۋەھا سەبارەت بە دادۋەرىكى تر كەدەلى نيوەى ئەو كېشەى ئەو
تاوانانەى كە ھاتوونەتە بەردەمى لە ئەنجامى ھېچەۋە بوون ۋەك مەشت
و مېڭ لەيانەيەكدا، يا لەسەر پارەيەكى كەم يا بەھۋى قسەيەكەۋە يا
جولەيەكەۋە بوۋە.

ئەگەر ئەم شتە ھېچانە بە ھېمنى و دانايى و دوربينانە چارەسەر
بكرايە ئەۋا ھېچ پۈۋى نەئەدا، بەلام لەبەرئەۋەى زۆربەى مەۋۇ لوت
بەرزى و خۇپەرستى و پەلە پەليان تېدايە، ئەۋا ھەر دەبى ئەو
شتانە زل كەن و ئەو پزىسكە بچوكە بكنە گرى ئاگرېك.

(مستەر پۇزفېلت) سەبارەت بەم شتانە نووسىۋيەتى: (لە يەكەم
مانگەكانى ژيانى ھاۋسەرىتېم دا، چەندىن سەعات مات و
توۋرەدەبووم، چونكە چىشت لېنەرەكە خواردەنەكەى باش نەكردبوو يا
جۇرېك خواردىنى پېش ئەۋەى پېشكەش كەردبوو.

بەلام ئېستا ئەگەر شتېكى ۋا پۈ بدات ئەۋا شانم ھەلدەتەكېنم و
خۇم دەگرم و دەلېم: نا ھەلناچم و توۋرەش نابم، گەمژەيىيە ئەگەر
دەمارى خۇم ماندوو بكمە و ژيانى تال بكمە بەھۋى شتېكى ھېچەۋە
تەنھا ئەۋەندە نەبى كە بەھېمنى چىشت لېنەرەكە لە ھەلەكەى خۇى
ئاگادار دەكەمەۋە).

جارېكيان لەگەل مېردەكەمدا بانگېشت كرابوۋىن بۇ نانى ئىۋارە لە
مالى ھاۋرى يەكمان، لەۋ كاتەدا چىشت لېنەرەكە ھەلەيەكى كەرد لە
رېك خستنى خوانەكەدا، من خۇم تېبېنى ئەۋەم نەكرد بەلام
كەيبانوۋ لەسەر ئەمە لېى توۋرە بوو و قسەى پى ۋوت، وام لېھات

که پیم ناخوش بوو نانیکى ووشك بخوم بهلام له که شیکى هیمندا
نهوهك خوشترین خواردن له و ههراو بهزمه دا.

ئهم جاره یان ئیمه هه ندیک هاوړی ی خومان بانگیشت کرد بو
خوانی ئیواره، پيش ئه وهی له سهر خواردنه که دابنیشن، ژنه کهم
تیبینی ئه وهی کرد که سی سفره له سفره کان له گهل پهنگی پوو پووشی
میزه که دا ناگونجی، بویه خیرا چوممه لای چیششت لیته ره که ولیم پرسى
ئهمه بو وایه ئه ویش پی ی دهلی که ئه و سی سفره یه به هله نیراون بو
ئوتوو کاتیش نیه تابیان هیمنه وه.

من بهم کهین و بهینه م نه زانی و تیبینی هیچ نه کرد تا نانی ئیواره
خورا و میوانه کان پوشتن و ژنه کهم پی ی ووتم: (له وکاته دا ههردوو
چاوم پرپوو له ئاو و زور له چیششت لیته ره که تووړه بووم، بهلام به
خوما چوممه وه و خوم گرت و ووتم با ئهم ههله بچوکه بی ههرا تی
پهړی و به پوخووشی یه وه هاتمه وه لای میوانه کان، با پیم بلین گوی
پینه دهر و رهزیه باشت له وهی پیم بلین بی میشتک و بی ئسوله.

یه کی له ووتنه به نرخه کانى (دزرائیلی) ش دهلی: (ژیان
له وه کورت تره تا مروقه بهشتی پروپوچه وه به سهری ببات).

(ئه ندی) سه بارهت به و ووتویه تی: (ئهم ووتیه ی دزرائیلی
یارمه تی داوم له تیپه پاندنی چه ندین بار و دوخی ناخوشدا، ئیمه
زور جار ریگه به خومان ئه دهین که له سهر شتی هیچ تووړه بین که
دهبوايه فهرامووشی بکهین و بایه خی پی نه دهین، ته مهن هه رچه نده
دریژ بیت هه ر کورته، بهلام له گهل ئه مه شدا ئیمه کاتیکی زور له بیر
کردنه وه له شته هیچه کان به سهر ده بهین، ئایا باشت نیه که کاته

كورتەكانمان به ئەنجامدانى كارى چاكەو به سەر ببهين و بير لەشتى به سود و خزمەت گەياندن به وانى تر بكهينهوه.
له دامىنى چيايهكى بهرزدا له ئەمريكا، پاشماوهى درهختىكى كۆن ههيه زاناكانى پووهك ناسى دهلێن كه نزيكهى (٤٠٠) چوارسهه سال ژياوه و تووشى زريان و ههوره بروسكه بووه و بهرگهه ههمووى گرتووه، كه چى لهم ماوهى دواييهدا كۆمهلى قالونچه دهوريان داوه و ناوى و كلۆريان كردووه و بهمهش شكاهه، ئەو قالونچه بچوكانه كه مندالێك دهتوانيت پانيان بكاتهوه ئەو داره زلهيان خستووه.

ئايا ئيمه ههموومان وهك ئەو داره زله نين، كه زۆر جار دهتوانين بهرگهه زريانى بههيز بگريين، بهلام پيگه به (قالونچه) ي خهه ئەدهين تادلماي بخوا و تىكى بشكيينى، بويه بهرلهوهى كه خهه تىكت بشكيينى تۆ ئەو تىك بشكيينه، ههول بده كه به شته ههچهكان پهست نههه و زۆر بايهخى پينهدهيت و ههميشه ئەوهت لهير بى كه ژيان زۆر لهوه كورت تره كه مرووف لەشتى ههچدا بهسهرى ببات.

بەشى شەشەم

رېكە مان بەرەو كامەرانى

بىنە ماكانى تەردەستى:

دكتور ولىام پاملى دەلى: ھەمووان دەيانەوى كەلەڭياندا
سەرکەوتووبىن بەلام ھەندىك سەرکەوتوو دەبن و زور بەيان شىكست
دېنن، ئايا ھوى ئەمە چى يە؟

ھەر لە كۈنەو مەروۋ سەرقالى ئەو يە كە پىئوهرىكى وورد بدۆزىتەو
تا خەلكى پى بىيوى، يا خوى پى بىيوى، تابتوانى بەباشى
ھاوپرىكانى يا ھاوسەرەكەى يا شويىنى كارەكەى ھەلېڭىرى، ئەگەر
بىچىنە لاي زانا و دەرونناسە ھاوچەرخەكان ئەوا ھىچ پىئوهرىكىان لانيە
كەلە تەردەستى يا (پەفتارى زىرەكانە) ورد تىرى.

كەسى تەردەست ئەو يە كەبەھوى پەفتارىيەو لەڭىنگەيەكى ديارى
كراودا دەتوانىت كە ئەوكىشانە چارەسەر بىكات كە دىنە پى ي.
من خوم لە لىڭنەيەكدا بەشدار بووم كە سەبارەت بە لىكۆلىنەو
كىشەى ڭىنگەكان و ھويەكانى سەرکەوتنى خەلك بوو، لە ئەنجامى ئەو
لىكۆلىنەو دوورو دىڭرەدا بوم دەرکەوت كە تەردەستى سى بىنەماى
سەرەكى ھەيە:

يەكەمىيان بىرىتى يە لە ھەزى ئەو كەسە بۇ چارەسەر كىشە.
دووەمىيان بىرىتى يە لە تواناي بۇ چارەسەر كىشە.

سى يەمىشيان برىتى يە لە بەتوانايى لە چارەسەر كىردنى ئەو
پەيوەندى يە مۇقايەتتە ئالۇزانەى كە بەوكىشەيەو پەيوەستن.
بەلام رەنگە گىرنگىزىن ھۆكار برىتى بى لە چاك تى گەيشتن لە
خەلك بەشيۋەيەكى گىشتى، تا بتوانىت كە لەوانەى دەوروبەرت تى
بگەيت ھەموو مۇقايەتتە لە مندالىيەو تا دەمرى خەزى لەوۋەيە
كەخۇى بەخەلكانى تر بەراورد بكات شيۋەى تىگەيشتن مان لەخەلك
برىارى ئەو ئەدات كە ئايا ئىمە تاجەند لە كارەكەماندا سەركەوتىن،
ئايا سەركەكەمان باش ھەلدەبىزىرىن يا ھەر چەپۆكەى كەسىك دەبين
كە ھەر سەركەوتىن مان دەكا و خۇى بەھەموو شتىك دەزانى و ئەوانى
تر دەتۇقىنى و نايەلى بىجولئەو.

ھەروەك شيۋەى تىگەيشتنمان رادەى سەركەوتىنمان دىارى دەكات
لەھەلبىزاردنى ھاوسەركەماندا بۇ پىكەينانى خىزانىكى بەختەو.
ھەروەھا رادەى سەركەوتىنمان دەردەخات لە ھەلبىزاردنى ئەو ھاوپرى
يەدا كە ھاوكارە پىشتىوانمانە لە گەيشتن بەئامانجەكانى ژيانمان.
ئەگەر سەيرى ھەرسى بنەماكەى تەردەستى بىكەين ئەو دەبينىن كە
خەلك دەكات بە خەوت جۆرەو:

جۆرى يەكەم ئەو خەلكانەن كە تواناي چارەسەر كىردنى كىشەكانى
ژىنگە يەكەيان ھەيە بەلام خەز و تواناي ئەمەيان نىە، زۆر بەى
سەرنەكەوتىۋەكانىش لەم جۆرەن، من وئىنە كىشىك دەناسم كەزۆر
بلىمەتە، بەتايىبەتى لە نەخشەكىشانى رىكلامدا، بەلام كە يەكى
دەچىتە لاي تا كاريكى بۇ ئەنجام بدات ئەو سەرى ھەلناپرى و
تەماشاي ناكات، چونكە پىى وايە كە ئەو بۇ ھونەرىكى بالا دروست
بوو، بۇيە خەز بەكارەكەى ناكات و خەز ناكات بەگەرمى پىشوازى

له مشتتیری یه کانی بکات، له نه نجامدا نه له ئیشی بازرگانیدا
سه رکه وتوو بوو نه له هونه ری بالادا، چونکه به ته واوی حهزی
به کاره که ی نه کردوو.

جوړی دووهمیش له خه لک ناره زووی نه وهی هیه که کی شه کانی
ژینگه یه ک چاره سه ر بکات، به لام توانای نه مه ی نیه،
ناتوانی که هه لسو که وت له گهل نه وه که سانه دا بکات که په یوه ستن بهم
کی شه یه وه.

زوربه ی نه و لاوانه ی که تازه له په یمانگا و خویندنگه کان ده رچوون
له م جوړه ن و سه رکه وتوو نابن نه گهر له جیی خو یان به رزنه بنه وه.
چونکه به ته نها حهزی سه رکه وتن، سه رکه وتن به ده ست ناهینن، نه گهر
توانا و تی گه یشتن له خه لکی له گهل نه بی.

زور کهس هه ن که حهز ده که ن ببنه نه ستیرهی دره وشاوه ی شاشه
به لام به هره ی هونه ری تیا نیه و نازانن

که چو ن هه لس و که وت له گهل کار سازانی نه و بواره دا بکه ن، که چی
بیزار ده بن نه گهر خه لک گومان یان هه بی له توانا کانیان یا دانیان پی دا
نه نین .

۲- جوړی چواره میشت توانای هه لس و که وت و تی گه یشتن له
خه لکی هیه بو چاره سه ر کردنی کی شه ی ژینگه یه ک، به لام ناره زووی
نه مه ی نیه زورینه یه کی زور سه ر بهم ته رزن، که سه رکه وتنیکی گه وره
له هیچ شتی کدا به ده ست ناهینن، ملیو نان کهس هه ن که له کار و
فرمانه کانی دا ده میننه وه، نه ک له بهر نه وه ی کارامه ن یا حه زیان له وه یه،
به لکو له بهر نه وه ی که خه لک حهز به هه لس و که وتیان ده که ن، زور به ی
ده زگا کان جمه یان دی له م جوړه که سانه و ده توانیت که سود له پارزه ی

زۆريان وەربگرى ئەگەر شتېكىيان بەيتى، بەلام ناگەنە شتېكى گرنگ لە
ژيانداو لەئەركە گەورەكاندا پشتيان پى نا بەستى.

۴- جۆرى چوارەم بریتى يە لەو خەلکانەى كە توانای چارەسەرى
كىشەكانى ژینگەيەكى هەيەو حەزى بۆ ئەش هەيە، بەلام توانای باشى
لېكگەيشتنى نىە لەگەل ئەو كەسانەدا كەپەيوەستن بەم كيشەيەو، ئەم
جۆرە كەسانە ئەوانەن كە پييان دەلین (شارەزا هونەريەكان)
هەريەكەيان لەو ئەستېرەكشاو دەچى كە پيش زەمەن دەكەى و زۆر
شتى نوى دەخاتە سەر بواری زانستى يا پيشەسازى يا كارگيرى،
بەلام بۆ خۆى دەسوتى و لەبەرى كارەكەى ناخوات چونكە باش
لەخەلك و سەردەمەكەى نەگەيشتوو.

من خۆم پاريزەريكى لەم جۆرە دەناسم، هېچ كەلېنىك نىە لە
لۆجيكەى كە بەكار دېنى و لەبەرگريدا و ئارەزوويەكى بە هيزيشى
هەيە بۆ بردنەو، بەلام زۆر كيشەى دۆراندوو، چونكە باش
لە ئەقلى دادوەرەكان نەگەيشتوو و زۆر گوڤشەى مروقانهى فەرامۆش
كردوو كە بەكەم نرخى زانيو كەچى ئەمەى تىك شكاندوو.

زۆربەى ئەم شارەزايانە دەبەزن لەبەر هەلەى كارەكانيان نا بەلكو
چونكە باش لە هۆكارى مروقانه ناگەن و مافى خۆى نادەنى لەبەر
كردنەوەكانياندا و هەول نادەن كەئەوانيش بەلاى ئەواندا كشان و
لەكاتى كارکردنياندا ئەوەيان بىر دەچى كە ئەو كەسانە چەند گرنگ و
بەبايەخن.

جۆرى چوارەم بریتىن لەو كەسانەى كە توانای چارەسەر كردنى
كىشەى ژینگەييان هەيەو باش لە خەلكيش دەگەن و چاكيش هەلس و
كەوتيان لەسەر دەكەن، بەلام ئارەزووى دۆزينەو، ئەو چارەسەرەيان

نیه نه مه نهو کهسه خوشمه عشته رانه که توانایه کی هونه ری به رزیان هیه به لام به لامانه وه سهیره که بوچی ناویان دهرنه که وتووه، چونکه له پراستیدا وهک پیویست بایه خ به ئامانجیکی دیاری کراونادهن و ئاماده نین که له پیئاوی شتییدا ههول بدهن، زیرهک و به توانان و باش له خهک دهگه نا به لام هیمهت و ئازایه تیه کی هاندهریان نیه.

جووری شه شهه م حهزی له چاره سه رکرد نی کی شه کانه و توانای تیگه یشتنی که سانی په یوه ست به کی شه که شی هیه، به لام توانای بابه تی دوزینه وهی نهو چاره سه ره ی نیه، زور بهی خا نه هاوچه رخه کان له مانه ن، که میرده کانیا ن خوشی دهوی و حهز ده که ن که دلخوشیا ن که ن، به لام نازان که چون مال پیکه ن و بودجه ی مال پراگرن و خواردن دروست که ن.

زور بهی نهوانه ی که له پیری هه لبرژاردنه وهی دهگه نه پله و پایه کان له وولاته دیمو کراسی یه کانه، په یوه ندی یان له گه ل خهک باشه و پوح و سوکن و ئاره زووی نهوه یان هیه بهو ئهرکانه ههستن، به لام له پرووی هونه ری و نهقلی یه وه له ئاستی پیویستیدا نین بو جی به جی کردنی نهوکارانه.

بویه له کاتی بانگه شه ی هه لبرژاردن زور به لینی زلمان گوی لی دهبی که چی که هه لبرژاردن کو تای دی نایه نه دی، نه مه له نیاز خراپی یه وه نیه له که می توانای یه وه یه.

۷- جووری حهوتهم به پراستی که سانی به خته وهرن، که توانای چاره سه ری کی شه کان و ئاره زووی پراستگۆیا نه ی دوزینه وهی نهو چاره سه ره یان هیه و ههروه ها باش لهو خه لکانه دهگه ن که به وکی شه یه وه په یوه ستن و چاک هه لس و کهوتیان له گه ل ده که ن.

ئىمە نالین که ئەم جۆرەکەسانە بەشیوہیەکی نمونەى هەن بەلام
پیمان وایە که هەندیک کهم و کورپی لە لایەنیکدا باشتەر لە نەبوونی و
ئەمەش قابیلی چاککردنە بە بوونی ئارەزوو پەخنە لە خوگرتن.
لە خوشبەختیماندا ئیمە لەسەردەمیكداین که گیانی هاوکاری تیدایە
ئەوہی که هەندى لایەنى تیانیە دەبیئت دیاریی بکات و لەپرى
هاوکاریکی بەهرەمەندەوہ ئەولایەنە پەپکاتەوہ.

ئە نجامەکانی لیکۆلینەوہی پەيوەندى نیوان تر و تەردەستى:

ئەگەر کەسیک دۇنيا بیئت لەوہی که دەسەلاتی هەيە بەسەر
کیشەکانی ژینگەکەیدا و توانای چارەسەرکردنیانیشى هەيە ئەوا
ناترسی و نیگەرەن نابى، کاتیك هەست بەمە دەکات که لە ناخەوہ
هەست بە توانایی بکات .

لەمەو پیش و ترا که تەر دەستی بریتی یە لە سەرئەنجامی
سەرکەوتن لە چارەسەرکردنی کیشەکانی ژینگەکەیدا و سى بنەمای
هەيە.

ئارەزووی چارەسەرکردنی کیشەکان.

توانای دۆزینەوہی ئەو چارەسەرە.

توانای لیک گەیشتن لەگەل ئەوانەى که جى بەجى کردنی ئەو

چارەسەرەیان لەدەست دایە.

لەم سۆنگەيەوہ سەرکەوتن یان ترس لە سەرکەوتن یا بەرئەنجامی

کەمی ئارەزو یا توانا یا لە خەلک نەگەیشتنە، ئەمەش سەرچاوەی ئەو

ترسانەن که دەکرى دروست ببن.

ليړه وه له نه نجامي ليکولينه وه له ترس و په يوه ندي ي په
تهدروستی يوه دهگه يه نه چوار نه نجام:

ترس له ژيانې پوژانه ماندا له چهندين شيوه دا خوې دهنويني،
له وانه گوړيني ميزاج و په ستی ي په نهان و گرځي دهماره کان و هه ست
کردني گشتي به کمه توانايي و خه والويي، يان له شيوه ي په ک
که وتنيکي گشتي له بير کردنه وه ي ريکخراودا دهرده که وي.

زور به ي ترسه کانمان نه ستين و ناشزانين که په شيوي بيرمان له
ترس و نيگه رانيه وه سهرچاوه ي گرتووه.

زور به ي خه لك هز ناکه ن که له به رده م خويدا يان که ساني تردا دان
به وه دا بنين که له شتيك دترسن و ناشزانن که پوهنگه ترس سوديکي
باشي هه بيټ بويان به وه ي که زهنگيکي ئاگادار که ره وه يه
بو نه و مه ترسيانه ي که له ژينگه دا خويان مه لاس داوه.

هيچ که سيک نيه پوژيک له پوژان ترس داي نه گرتبي و نا شتوانريټ
که ترس له دهروني هيچ مروقيک دهر بهينريټ، چونکه نه سته مه که
که سيک هه بي بتواني به ته واوي و له هه موو پويه که وه کونټرولي
ژينگه که ي خوې بکات جا له شويني کاردا بيټ يا له ماله وه يا له ناو
هاورپي کانيدا. ته نانه ت پيغه مبه رانيش تووشي کيشه بوون له
کو مه لگا کانيدا.

کاتي مروقه هه ست به ترسيکي نه ستی دهکات له ژينگه که يدا، نهوا
يه کمه کاردانه وه ي هه لاتنه له و ژينگه يه که ترسه که ي بو دروست
کردووه، پراکردنيس جوړي زوره له وانه يه چالاکيه کی زور يا ياري زور
چونکه سهرقالي کار خه م و نيگه رانيي له بير ده باته وه، هه روه ها لوت
به رزي و دان نه نان به ترسدا و يا خواردنه وه و بي هو شکره کان

زوربه ی ئهوانه ی که نه خوشتی دلایان ههیه و لوت به رزن خوده ده نه یاری
گولف و تیئس!، ئینکار کردنی مه ترسیه کان وهك ئه و نه عامه یه وایه
که سه ری خو ی له خو لدا نقوم ده کات تا پراوچی نه یبینی که چی
تفهنگه که ی بو ی له بو سه دایه.

ته نانه ت ئه گهر که سیکیش دهرک به سه رچاوه ی ترسه که ی بکات
ئه گهر نه زانیکه چون به رهنگاری ده بیته وه، ئه و ئه میش دیسان ههر
هه لدی له به ری.

خراپترین ئه نجامی پراکردن له به رپرسیاریتی، ئه وه یه که
هیورکه ره وه یه کی کاتی یه و دواتر کی شه که ته شه نه ده کا و
چاره سه ر ناکری، بو یه ته ردهستی به ههرسی بنه ماکانیه وه باشتترین
په نایه له ترس و دور له لوت به رزی.

ته ردهستی زامنی ترسه:

ته نها ته ر دهستی ده توانی که له ترس به دوورمان بکات،
به هو ی ئه و شتانه یه وه که به ره و چاره سه ری کی شه کانی ژینگه که مان
ئاراسته مان ده کا.

که ئه وانیش بریتین له سی ههنگاو که به بی ئهوانه له ترس
قوتارنابین:

۱. یه کهم ههنگاو که ده بی بیگرینه بهر له وکاته دا ههست به شیوه ی
یه کی نادیار ده کهین، ئه وه یه که به دوا ی سه رچاوه
کهیدا بگه ریین، تا بزانی که ی و له کو ی ترسه که پووی داوه و
تهوهر و مه ودا ی راسته قینه ی چی یه؟

۲. ههنگاوى دووهميش نهويه كه سهيرى ههرسى سهرچاوهكهى
 نهو ترسه بكهين كه بریتين له كهمى ئارهزوو، يا توانا، يا ليك گهيشتن
 و لهخومان پيرسين كام لهه بنه ماينه هوى سهرنهكهوتنمان له
 چارهسهرى نهو كيشهيه دا.

۳. ههنگاوى سييهه و كووتاييش نهويه كه بريارى نهوه بدهين كه
 بهديمان هيناهو له هوى سهركهوتنهكهمان و ئايا دهمانهوى
 كه ههولى چاك كردنى نهو كهه و كوپرى يه بدهين، يا نهوپهپرى
 ههولى خومان دهخهينه گهر بو پاشهكشى ي ههتايى لهو ژينگه
 نيگهرانيه.

رهنگه كاريكى ژيرانه بى نهگهر ههنديك جار كهسيك ژيانى خوى لهو
 بوارانه دا چر بكا تهوه كهله خووى رادهبينى و قهره شتى تر ناكهوى.
 مهركه بى زور پژاوه تهوه سهر كاغز له بابته تى ترس و نيگهرانيه و
 ئاموژگارى و پينمايى زورىش كراوه بو چاكسازى
 و زورىشمان پى كرا كه بيره سلبى يهكان له ميشكمان دهكهين و بيرى
 ئىجابى له باتيان دانيين كه دهر بارهى ئازايه تى و باوهپن، من بروام
 وايه كه ترسنوك پيوستى به بريك ئازايه تى و باوهپره، بهلام ئالوزيه كه
 له وهدايه كه ترسنوك ياترساو نهگهر چى واي دانى كه ترسهكانى
 دهرئه نجامى ههلهى كهسانى تر يا بارودوخى دهوروبه ره، بهلام له
 راستيدا نهو له خودى خووشى دهرسى واته لهكهه توانايى خوى
 دهرسى له كاتى بهرهنگارى بوونه وهى كي شهيهك و
 چارهسهر كردنى جا نهه بههوى كه مى ئارهزويه وه بى يا له تيگهيشتنى
 دا بو خهلك و شيوهى ههلس و كهوتى لهگهليدا.

ئەگەر هەنگاوی پۆزە تیقانە بێت بۆ چاک کردنی ئەو کەم و کورپانە، یا لەو ژینگەییە دوور نەکەوێتەووە کە ترسی لە دایدا چاندووە، چونکە ئەو برۆایە بێ پشتیوانییکی راستەقینەیی توانا و ئارەزو و بەتوانایی لە هەلس و کەوت لە گەڵ خەڵکیدا دەبی.

زۆرمان پێ دەوتری کە لە کاتی ترسدا خۆمان سەرقال بکەین بە شتیکیەووە تا لە بیرى خۆمانى بەرینهووە، بەلام ئەمە بەس نیە، چونکە کەس ترساو پەنگە کاریکی گیلانە ئەنجام بدا کە زیانی پێ بگەیهنی یا کیشەکانی پێ ئالۆز تر بکات.

ئەوێ پێویستە ئێمە بزانی ئەوێ کە چی بکەین کاتیکی هەست بە ترس دەکەین؟ من خۆم کاتی شتیکی نیگەرەنم دەکات، بەدوای هۆ کارەکیدە دەچم تا دەگەمە بنج و بناوانی ئینجا سێ پرسیا لە خۆم دەکەم:

١. ئایا من بەراستی دەمەوی لەو ژینگەییەدا بمینمەووە؟

ئایا بۆ من گرنگە کە کیشەکانی چارەسەر بکەم؟ ئەگەر وەلامەکەم بەتەواوی (نا) بوو ئەوا دەبی بە یەجگاری ئەو ژینگەییە بەجی بێم.

٢. ئەگەر وەلامەکەم (ئا) بوو، ئەوا لە خۆم دەپرسم ئایا من توانای ئەوێ هەیه کە کیشەکانی ئەو ژینگەییە چارەسەر بکەم ئایا من هەولیکی راستگۆیانە دەدەم بۆ زیاد کردنی ئەو توانایەیی خۆم؟ ئەگەر وەلامەکەم (نا) بوو ئەوا هەول ئەدەم کە یارمەتی لەوانە وەر بگرم کە لە من بەتوانا ترن لە چارەسەر کردنیدا و دەتوانن پشتگیریم بکەن لە بەرەنگار بوونەوێ دا.

۳. ھەرۋەھا لە خۆم دەپرسم: ئایا من ھەلە بووم لە تیگەشتنمان بۆ خەلکی ئەو ژینگەییە؟ ئایا ھەولم داوھ کە بیر و بۆچونی ئەوان تێ بگەم بەر لەوھى بلیم ھەلەییە؟ ئایا وەك پیویست ھەولم داوھ کە متمانەى ئەوان بۆ خۆم رابکیشم و بەدید و بۆچونی خۆم قایلیمان کەم؟

ئەگەر وەلامەکە بە نا بوو ئەوا پیویستە لەسەرم کە سیاسەتی خۆم بگۆرم یا داواى یارمەتی لەوانە بکەم کە لە بواری ھەلس و کەوت لەگەڵ خەلکدا لیژانن و کار ئاسانیم بۆ دەکەن، ئەمەش ئەو پرسىارانەن کە لە کۆتایى ھەموو پۆژیکدا لە خۆمى دەکەم، تا رەسیدی راستەقینەى خۆم لە بواری تەردەستی دا بزانم کە ھەرئەمەش زامنى منە لەدرى ترس و نیگەرانی.

کلیله کانت بۆ کردنەوھى ئەقلەکان:

- ئەقلی کەسانی ترو ئەقلی خوشت سەر بەیەك لەم چوار ئاستەن:
۱. ئاستى یەكەم: درى ھەر پێشنیازیكن كە بۆیان دەكرى چونكە ئەقلیان داخراوھ.
 ۲. ئاستى دووھم: گوى لەھەر پێشنیازیك دەگرن ھەرچىەك بى چونكە ئەقلیان كراوھییە، بەلام بەبى بوونى بەلگەییەكى تەواو بەردەوام نابن.

۳. ئاستى سى يەم: متمانەيان بەو شتانه ھەيە كە بۇيان

پېشنياز دەكرى و ئامادەن لەگەل يەكەم بەلگەدا بەردەوام بن
لەگەلت چونكە ئەقلىيان گوى پرايەلە.

۴. ئاستى چوارەم: بەبى چەند و چون و پارايى و بى

بەلگە پېويست بوون گويت لى دەگرن چونكە ئەقلىيان بە
باوەرە.

جورى چوارەم ھېچ كېشەيەكت بو دروست ناكات، ئەگەر ھەموو

خەلك ئاوا بوونا يە ئەوا توشى نېگەرانى نەدەبوون، چونكە سەرەپاي

نېگەرانى و ئەقل داخراوەكان و كلىلى ئەو ئەقلانەلا نەبى ئەوا ھېچت

لييان دەست ناكەويت، ھەر كەسيكيش كلىلى خوى ھەيە، يەكيك پيا

ھەلدانى پيا خوشە، يەكيكى تر ھەز دەكات كە گوى لى بگرن،

بويە دەبيت لى كۆلینەو دەربارەى ئەقل داخراوەكان بکەيت تا

كلىلەكەى بدۆزیتەو ئەگینا سەرکەوتو نابیت.

بەلام ئەقلى دووہم كە ئەقلى كراوہيە و جورى سى يەم كە ئەقلى

گوپرايەلە لەگەل ئەمانەدا تەنھا پېويستت بە ھىزى بەلگەو توانايى

قايل كردن دەبيت.

بەلام شتيك ھەيە كەدەبى پەچاوى بکەين ئەويش ئەوہيە كە سۆزى

خەلك بەلای خوتا رابكيشى، بەچاو پۆشين لە ھەلەكانيان و

دەرخستنى چاكە كانيان و ريزگرتنيان، بەمەش زياتر ليت نزيك

دەبنەو متمانەت پى دەكەن.

سەرەتاو بەر لە ھەموو شتيك لە خوت بپرسە: ئايا من خوم ئەقل

داخروم؟ ئەگەر وابيت ئەوا وا لەخەلكيش دەكەيت كە ئەقل و دليان لە

تو داخەن، بويە ئەگەر ئەقلى خوت بکەيتەو ئەوا ھەموو ئەقلە

داخراوه کانیس له بهردم دا دهکړینه وه، کاتیکیش که نه قل و دلی
مروقت بؤ دهکړینه وه نه و کاته کیسه کان زور ئاسان دهن و نه وهی
دهتوئ به دهستی دینی، نه گهر به خیرایش نه بی نه و له پیی هاوپی
یه تی دوستایه تی و متمانوه هر دهگه یته ئامانجی خوت.

بەشى ھەوتەم

سەرەتاي سەركەوتن بېروا بەخۇ بوئە

ھونەرى لەسەرخۇيى و بىر تىژى؛

ھەندىك خەلك ھەن ناتوانن بىر كەردنە ۋەيان چىركەنەۋە، بۇيە دەست دەكەن بەفېر بوونى شتىك ئەنجا شتىكى تر، بەلام ھىچ شتىك لەمانە بە تەۋاۋى فېر نابن ئەگەر چى زۇر ھەزىش لە فېر بوونى دەكەن، چونكە تواناي ۋەرگرتنى زانىارى يە پىۋىستەكانيان نىە، بۇيە دەگەنە ئەۋ باۋەرەي كە ئەۋان بى بەشن لەۋ ئامادەيى يە ئەقلى يەي كە كەسانى تر ھەيانە.

بەلام زۇر بەي كات ھۇي سەرنەكەۋتنى ئەمانە دەگەرپىتەۋە بۇ ئەۋەي كە توانايەكى ھىزى گەرەترتان ھەيە لەۋەي كە پىۋىستانە بۇ سەركەۋتن، ۋەك ئەۋ سەيارەيە ۋايە كە شۇفېرەكەي زۇر بەقايىمى بزۋىنەرەكانى جولاندۋە، بەلام بىركەكەي دادراۋەتەۋە بەمەش بىركى زۇر سوتەمەنى كار دەكات بەبى ئەۋەي يەك ھەنگاۋ بچىتە پىش.

پۇژىكيان خويندكارىك ھاتە لام سكالاي بوو لەدەست ئەۋەي كە ناتوانى بىرى چىركەتەۋە، چونكە چەند سەعاتىك لە سەعى كەردندا بەسەر دەبات بەلام ناتوانىت بىرى لەۋ بابەتە كۇ بىكەتەۋە كە سەعى تىدا دەكات، لە ئەنجامى شىكەردنەۋەدا دەرکەۋت كە باۋكى بەزۇر لەۋ

بوارەدا دای ناو، بۆیە ئەقلی ناوەوێ لە دژی ئەمە وەستاو و ئەمەش دەوری "بریك" ی سەیارە ی بینو،

بۆیە چالاکیەکی وەستاو ئەگەر چی زۆر هەولێ داو، بەهۆی ئەو بەرگریە سلبیەو کە خۆی پەنای بۆ بردوو بەبێ ئەوێ هەست بکات و نەشی وێراو کە راشکاوانە ئەمە بە خۆی یا باوکی بلی.

ئەگەر نەتوانیت چرکردنەوێ بێت هۆی سەرنەکەوتن بێت ئەو باشتر وایە کە زۆر بە راشکاوی بەرەنگاری ئەو دوو فاقیە ببیتەو کە لە ناختایە و پاشان هەولێ ژیرانە هەولێ چارەسەر کردنی بدەیت، بپرواشت بەو هەبیت کە توانای ئەقلی تۆ هیچ کەمتر نیە لەوانی ترو ئامادە کاریت لەو پەری باشیدایە، بەلام کەدەبێ بەرەنگاری واقع ببینەو و هیچ دوودل مەبە لە ئەنجام دانی ئەو چاکسازیانە ی کە پیویستن، ئەگەر ئەمە ببیتە هۆی توپە کردنی ئەوانەشی کەدەتەوێ قایلی بکەیت، دواي ئەمە هەست بە کامەرانی یەکی گەورە دەکەین کە لە ناو خۆتا و لە ژیاندا تیشک ئەداو دەبینی کە توانای چرکردنەوێ هزرت هەیه.

جۆریکی تر هەیه لە سەرنەکەوتن کە دەگەریتەو بۆ ئەوێ کە خاوەنەکە ی هەست دەکات کە کەسانیک هەن کە چاودیتری دەکەن و کار و توانایی پیوانە دەکەن، ئەگەر تۆ لەم کەسانەیت هەول بدە کە بەدواي ئەو هۆکارانەدا بگەریت کە هەولەکانت پەک دەخەن، پەنگە تۆ کەسیک بیت کە وێژدانت زۆر هەستیار بی و زۆر پەرۆشی ئەو بیت کە تا بتوانی شتی باش ئەنجام بدەیت لە کارەکەتدا و ترسی ئەوەت هەبێ کە لەبەجی هینانی ئەو ئامانجە گەورەیهدا کەمتەرخەمی بکەیت لەبەرچاوی رەقیبەکانتا، بۆیە دەپەشوکی، لەبەر ئەو دەبێ بەشوین

شوینەوارەکانی ئەم چاودێری یەدا بچی تا سەردەمی منالیت و هەول
بەدەیت کە بزانی کە کێ چاودێری هەلەکانی تۆی کردوو تا بێ
بەزەییانە لۆمەت بکات، کێ بوو ئەوەی کە لە بچوکترین کەم تەرخەمیدا
هەرەشەیی سزا و ناو زپاندنی لێ کردووی و کردویتیە نیچیری ترس و
سەر کوێر کردن.

گرێی شاراوو:

خویند کاریکی زیرەك هەبوو کە هەولەکانی زیاتر شایستەیی
دەرچون بوو، بەلام هەمیشە لە تاقی کردنەوانەکاندا سەر نەدەکەوت، تا
هۆی ئەمەیی لە شێ کردنەوانەیی دەرونیەوانە بوو دەرکەوت، کە لەسەردەمی
مندالیدا باوکی بینووییەتی دەستی لە ئەندامی نیڕینەیی داو و لەسەر
ئەمە پیایا کیشاو و پێی گووتو: ئەم جارە بت بینم وا بکەیت لەبنا
دەپرم بوو، ئەگەر ئەم هەرەشەییە لە یەکیکی لەو گەورەتر بکرایە ئەوا
گالتەیی پێ ئەهات، بەلام ئەو مندالە بە پیچەوانەوانە هەموو تەمەنی لەو
ترسەدا بەسەر بردوو و هەست کردن بە گوناھ لە ناخیەوانە چەسپاو،
دوای ئەوەی کە گەورەش بوو بوو دەرکەوتوو بە ئەنجام گەیاندنی
ئەو سزایە کاریکە نەشیاو، بەلام لە نەستدا هەر شکستی خواردوو
بوو هەرکە چوو تە تاقی کردنەوانەیی گرنگەوانە، ترسی لێ نیشوو
و هەرچی یەکی زانیوو لەبیری چووتەوانە.

هەندێ جار دایک و باوک زۆر پەرۆشی ئەوان کە مندالەکەیان
سەرکەوتوو بێت، کەچی ئەمە دەبێتە هۆی تۆقاندنی مندالەکە،
ئەمەش وای لێ دەکات کە کەسیتیەکی لاوازی بێ و برۆی بە خۆی

نهبی، ترس وای لی دهکات نهتوانی بگاته نهو پلهیهی که پیویسته
 نهگهر تو خوت له دوخی وادا دیهوه، نهوا دهبیت بهدوای نهوده
 بگهری ی که کی نه ترسهی خستوته دلتهوه له کاتی مندالیدا ههول
 بده که نه خهیا له پوچانه له میشتکت دهر بکهی و ئاستیکی گونجاو بو
 خوت دابنیی بهبی هیچ زور لیکردنیك، ههروهها ریز و متمانه بو خوت
 دروست بکهیت تا چیت پیت وانهبی که خه لکانی تر له تو باشترن که
 کاتهی بروات بهخوت دهبی و له گری کانی مندالیت قوتار دهبیت نهوا
 پی ی خوت دهخهیته سهر یه کهمین پله کانی سهرکهوتن.

بەشى ھەشتەم ئىلھام و سەركەۋەتن

كارىگەرى بۇ ماۋە لەسەر سىروشتى مەۋقۇ:

مەۋقۇ زادەى سىروشتى رابردوۋىيەتى، چۈنكى بۇ ماۋە كارىگەرىى ھەيە لە كۆرپەيىدا، ھەروەك چۈن پەرۋەردەى مالىھەۋە كارىگەرى لەسەرى ھەيە كاتى مندالە، ئەنجا ژىنگەش كاتىك كە لاۋە، ھەروەھا كارىگەرى ئەۋ كىتبانەى كە دىخوئىنىتەۋە و ئەۋ كەسانەى كە ھاۋرى يەتيان دەكات ھەموۋ ئەۋ ھۆكارانە ھاۋبەشى دەكەن لە دروست كەردنى مەۋقۇ و دارشتنى داۋ ھىچ مەۋقۇك نىە كە بتوانى رابردوۋ و كارىگەرى دوور لەسەر پىكھاتنى كەسىتتى مەۋقۇ پىشت گوى بخت. ھەروەك چۈن مەۋقۇ ناتوانىت كە بىر كەردنەۋە لە ئايندە فەرامۆش بكات ئەۋەندە بەس نىە كە تەنھا بىر لە ژيانى ئىستا بكاتەۋە بەلكو دەبى بىر لەۋ ئاراستەيەش بكاتەۋە كە لە ژيانى پەۋى تى دەكات. "ۋەرز ۋەرس" ى شاعىر دەلى: (ئىمە بە سەرمای و پىز و ھىۋا و خۇشەۋىستى دەژىن).

فەرگەى شىكەردنەۋەى دەرونى لە سەرەتادا ھەۋلى ئەدا كە ژيانى ئىستاي مەۋقۇ شى بكاتەۋە تا شتىكى دەربارەى رابردوۋ دەست بکەۋى، بەلام ئىستا (كارل گانگ) دەلى: كاتى ئەۋە ھاتوۋە كە ئايندە تىبگەين لە بارى ئىستاي نەخۇشەكەدا.

ئەو كەسە چۈن سەيرى ئاينىدە دەكات و بۇ چ شتېك دەرۋانىت و
ئەو پلانىنە چىن كە دەيزانى و ئەو خۇزگانە چىن كە لە ناخىدا كېيان
دەكا؟

ھەموو ئەم شتانە بەشىكن لە دەرونى مروۇ، زىادە رەوى نىە گەر
بوترى بەھاي ژيانى مروۇقايتى دەكرى لەپىي ھىوا ئاينىدە يىەكانەو
بىينرى.

ئازەل بۇ ئىستاي خوى دەژى و گوى بە ئاينىدە نادات، ئەگەر لە
ئىستادا نانت دايە و پاراستت ئەوا قايە.

ھەتا مروۇ لەم دۇخە ئازەلىيە دور كەويتەو، ئەوا ئاينىدە دىتە
بەرچاوى، (براۋ نىنگ) ى شاعىر دەلى: (ھەموو ئەو شتانەى كە
خۇزگەم خواستوو كە من پى ى بگەم و نەش ھاتوو تە دى گوشادەم
ئەكاو ھانم ئەدا).

ئىلھام ئاۋر دانەو ھىەكى گيانى و كردارىكى ئەقلىيە كە بە ھۆيەو
ئەتوانىن ئاينىدە لە دۇخى ئىستادا بنوینىن و ەك ئەندىشەيەكى لى دى
سەبارەت بەو شتانەى كە خۇزگەى پى دەخوازىن و ەزدەكەين كە
بىكەين و ئەنجامى بدەين، مروۇقىش تا رادەيەكى زۆر بە فشارى ئاينىدە
دەپپورى.

ژيان بەبى ئىلھام ژيانىكە بى ھىوا و تەماح، ھەر ژيانىكى بى ھىوا
تەماحیش لە ئاستى ژيانى ئازەلىدایە.

ئەگە چاۋىك بە مېژوو و ژيانى گەورە پىاواندا بخشىنن، ئەوا بۇ
مان دەر دەكەۋىت كە كارە چاك و مەزنەكان بەرەنجامى ئىلھام بوون،
ئەو خەلكانە بە ھىزى ھىوا و خەونەكانىان لە رېگەياندا چۈنەتە پىش،
كەوتوونەتە ژىر كارىگەرى و پاكىشانى ئاينىدەو و ھىچ ژيانىكى مەزن

نەبوو بەبى ئىلھام ھەروەك چۇن ھىچ كاريكى مەزن بەبى ھاندەرى
ھىوا و خەون نەبوو، شىشرۇن سىياسەتمەدارى گەورەى پۇمانەكانە
ووتويەتى:

(ھىچ مرقىك نەبوو تە مەزن بەبى لايەنى ئىلھامى ئاسمانى).
كەواتە مرقۇ چۇن و لەكوى دەتوانى ئەم جۇرە ئىلھامە بدۇزىتەو؟
چۇن دەتوانى كەلە خۇيدا ئەو كرژى يە دروست بكات كە داھىنەرە و
دروستكەرى ئلىندەيە؟

سەرچاوەكانى ئىلھام:

تويژىنەو دەرونى يە نوى كان دەريان خستوو ووتاردان و
پىنمايى كردنىك كە نمونەى تيانىە سودىكى وای نىە و كارى گەرى
يەكى كەم و لاوازی ھەيە لەسەر پىك ھىنانى كەسىتى مرقۇ.
درمىك ھەيە كەلە مېژووى پىاوە مەزنەكان وەك مىكرۇبى نەخۇشى
لە مرقىكەو بۇ مرقىكى تر دەگويزىتەو، بۇنمونە (ئولىقەر ھۆلمز)
كە سەدەيەك لەدواى (سەمويل جۇنسۇن) ھو ھاتوو دەستى كرد بە
لىكۆلىنەو ھى چر لە ژيانى (جۇنسۇن) و لەم بارەيەو دەلى:
(پەيوەندى پتەو لەنيوان نوسەرى ناودارى ئىنگليزى (جۇنسۇن)
م بكردايەتەو دەمزانى كە ئەو بىرى لە چى دەكردەو لە تەمەنى مندا
لە بىست سالىدا يا پەنجا يا حەفتا سالىداو چى كردەو و ھەست و
سۆزى لەبەرامبەر ژياندا چۇن بوو، ئەم كارە بۇ من وەك جۇرىك لە
گونجان لە نيوان دووناميرداى لى ھاتبوو).

ليژەدا دەبينىن كە (ھۆلمز) بينىنى خوى بەرەو پابردوو بردەو بۇ
گەران بەدواى ئىلھامدا و پاشان ھانى ئەقلى خوى داوە تابىر لە ئايندە

بىكاتهو، تا بەئامانجى خۇي گەيشتوۋە ھەۋلى داۋە كە ۋەك ئەۋ بى ۋ
شۈيىن پىيى ئەۋ ھەلبىگىرى، تا ئەۋ پادەيەي كەمەزنى (ھۆلمز) لە ۋ
ئىلھامەۋە سەرچاۋەي گرتوۋە كەلەڭيانى كەسىكى ترەۋە ھاتوۋە.
يەكەمىن پىيسا كەدەبى مروۋ پەپرەۋى بىكات، ئەۋەيە كەبەدۋاي
كەسىتى يەكى مەزنى ۋادا بىگەرى كە گونجاۋ بى بۋى ۋ ھەۋلى خۇي
بىخاتە گەر لە پىناۋى دروست كردنى پەيوەندى يەكى بەتىن لەنيۋان
خۇي ۋ ئەۋدا

ئىلھامى كىتەب:

دوۋەمىن پەيوەندى كە شاينى ئەۋەيە مروۋ دروستى بىكات،
پەيوەندىە لەگەل ئەقلە گەرەكاندا، لىرەدا مەبەست لە لىكۆلىنەۋە
قولەكان نىيە، ئەگەر چى ئەمە لەڭيانى ھەندىكدا جىي بايەخە، بەلام
مەبەست لە زور خويندەۋە ۋ ئاگادار بوۋنە لەۋ شتانەي كە ئەۋ ئەقلە
مەزنانە بۋيان بەجى ھىشتوين لە كىتەبەكانىدا (سەمويل سمالز)
دەلى: گەرە پىاۋان نەمردوۋن، بەلكو لە كىتەبەكانىدا مۇميا كراۋن،
بەلام گىيانىان لەدەرەۋەيدا دەبزۋى، كىتەب دەنگىكى زىندوۋە ۋ ئەقلىكە
كە ھىشتا مروۋ گوۋى لى دەگرى).

لەراستىدا خويندەۋەي كىتەبىك ۋ دروست كردنى پەيوەندىەك
لەگەلىدا، ماناي ئەۋەيە كەتۋ دانەرەكەي دەبىنى لەپىي
برىكارەكەيەۋە.

نووسەرى گەرە (ئارنۆلد يىنىت) كە دەچوۋ بۇ ھەرشوۋىنى كىتەبى
تى پامانەكان (ى (ماركوۋس ئۆرىلياس) ى دەخستە گىرفانىەۋە.

ئەو پەندە چەند بەنرخە کە (چارمز کینگز لی) نوسیویەتی، کاتی
کە کچیک داوای لی کردوو کە دیریک شیعەر لە ئەلبومە کەیدا بنوسی
ئەویش ئەمە ی نوسیوه.

(کارە چاکەکان ئەنجام بدەن نەک بەدریژایی پۆژ خەونیان پیوه
ببینن).

چونکە ئەگەر چی خەون گرنگی خو ی هەیه ئیلھامیش گەورەو
بەنرخە، بەلام ژیان بریتی یە لە کار و بیر پیکەوه، ئەوانە ی کە بیر
کردنەوه و کارکردن پیکەوه گری دەدەن دەچنە پیش چونکە ئەوان
تەنها لە خەون و خۆزگەدا ناژین بەلکو کاردەکەن و ئەنجامی دەدەن.

بەشى نۆيەم

ئەو شىكىست خواردەنەي كەسەر كەۋىتى بەدۋادا دى

"جۇن پۇل جۇنس" نوسىۋىيەتى:

(لە سالى ۱۹۲۳ دا من لەبەشى پياچونەۋەي چىرۇك لە كۇمپانىيەي پارمۇنت بۇ سىنەما كارم دەكرى، پۇژىكىيان (ئەدۇلف زۇكەر) سەرۇكى بەشەكە بانگى كرىم بۇ نوسىنگەكەي خۇي و زەرفىكى دامى و گووتى: ئەمە يەكك لەئەندامانى خىزانى ناودارى پۇزفيلت ناردويەتى چىرۇكىكى تىايە دەيانەۋى بەكۇمپانىياكەمانى بفرۇشن).

سەيرى زەرفەكەم كرى لەلايەكى نوسرابوو: (فرانك لىن. د. پۇزفيلت، كۇمپانىيەي ھاوردن لە ماريلاندى).

لەسەرۇكم پرسى: ئايا چىرۇكەكەت بەدل بوو؟

ئەۋىش شانى ھەلتەكاند و گووتى: نا، بابەتەكەي بۇ فلمىكى باش ناشى.

منىش پىم گووت: ئەي كەۋاتە دەتەۋى من چى بكەم؟

زۇركەر گووتى: خىزانى پۇز فيلت گرىنگە بەلامەۋە و دەبىت پەت

كردنەۋەي چىرۇكەكەيان بەئەدەبەۋە بى.

ئەو ئىۋارەيە بەتەلەفون پەيوەندىم بە پۇز فيلتەۋە كرى، دۋاي

ئەۋەي خۇم پىناساند و گووتىم:

(دهمه وی دهریاره ی چیرۆکه کهت قسه ت له گه لدا بکه م) ،
به پهرۆشه وه گووتی : (باشه به لام به ته له فون نا ، ده توانی سبه ینی بیی
بۆ مالمان بۆ چاخواردنه وه ؟

ناو نیشانی ماله که ی دامی .
بۆ سبه ی نیوه پۆ ، چوم بۆ مالی پۆز فیلت ، به راستی ماله که یان
که شیکی خیزانی دلفرینی هه بوو ، له قسه و باسی نیوانماندا بۆم
دهرکه وت که پۆز فیلت بایه خیکی زۆر به چیرۆکه که ی نه دات و هه ز
ده کات که نوسین بکات به پیشه ، پاش چا خواردنه وه پیی گووتم :
("زۆکه ر" رای چی یه له چیرۆکه که م ؟) .

هه موو نه دمانانی خیزانه که سه یری منیان ده کرد و له چاوانیاندا
به روا به خۆبوون ده بینرا ، بۆیه منیش راستیم نه درکاند و گووتم (
هیشتا بریاری کو تای ی خوی نه داوه ، چونکه له کۆمپانیا چه ندين
چیرۆکمان لایه تا ئاماده ی که ین و نازانین که که ی ده توانین چیرۆکه که ی
تۆش بخه ینه به رنامه وه) .

له ماوه ی سی مانگی دواتردا ، ئهو خیزانه چه ندين جاری تر منیان
بۆ مالی خویان بانگی ش کردووه دۆستایه تی و هاوپی یه تی نیوانمان
پته و تر بوو ، منیش زیاتر بۆم دهرکه وت که پۆز فیلت ده یه ویت نه ده ب
بکاته پیشه ، تاوام لی هات هه ستم به ناخۆشی ده کرد له وه ی راکشاوانه
پیی بلیم که هه ولدانی یه که می شکستی خواردووه .

به لام له کو تایدا پیم نا به جه رگی خۆما و چیترا و و پیوی سودی
نه ماو پیم گووت : که چیرۆکه که ت ره ت کراوه ته وه ، خورپه ی ئهم
هه واله ش زۆر گه وره بوو بۆیه دیبلۆماسیه ت و داوای لیبوردنی من

سوۋدى نەبوۋ لە كەم كىردنەۋەيدا و دۋاى ئەمە پەيۋەندىم بەۋ خىزانەۋە بچرا.

(۱۵) پانزە سال دۋاى ئەمە، كاتىك پۇز فىلت بوۋە سەرۋكى ئەمەرىكا بۇ دوۋەم جار، من و ھاۋسەرەكەم كاپتن (دۇكان والتەر) بانگىشت كراين بۇ ئاھەنگىك لە كۆشكى سىپى كەتايبەت بوۋ بەئەفسەرانى ماريىنز و ھاۋسەرەكانيان كاتىك كە بەسەرۋك ناسىنراين، پۇزفىلت لە من وورد بوۋىەۋەۋ گۈۋتى:

— تۇ جان ويىستى؟

گۈۋتم: بەلى گەۋرەم.

زەردە خەنە گرتى و گۈۋتى: (ئەۋ چىرۋكەى منت لەبىرە كە دام بە كۇمپانىياى پارامۇنت؟ ئەۋە تاريك ترين چركە ساتى ژيانم بوۋ كە پىت گۈۋتم: پەسەند نەكراۋە).

منىش گۈۋتم: دلىنام ئىستا كۇمپانىيا لەۋە پەشىمانە.

گۈۋتى: لەۋانەيە، بەلام ئەۋ پەت كىردنەۋەيە شتىكى گىرنگى فىر كىردم، فىرى ئەۋەى كىردم كە ھەرچەندە شكست خواردن پوانىنى مروۋ بۇ ئايندە پەش و تاريك بكات، ئەۋا ئەۋە ناگەيەنىت كە ئەمە كۇتايى ئەۋ مروۋقەيە، باشتىن پىگە بۇ زال بوۋن بەسەر شكستدا ئەۋەيە كەلە بىر خۇمانى بەرىنەۋەۋ لە ھەۋلى خۇماندا بەردەۋام بىن و بە باۋەپىكى پتەۋەۋە لەسەر سەر كەۋتن سۈرىن.

منىش گۈۋتم: بى گومان سەرکەۋتنى سىياسى تان بەلگەى ئەم بۇچونەيە.

سەرۋك جارىكى تر زەردەخەنەيەكى ترى بۇكىرد و گۈۋتى: تۇ پىت وايە؟ بەلام ئەۋەى كە گومانى تىانيە ئەۋەى كە ئەگەر كۇمپانىياى پارامۇنت چىرۋكەكى منى پەسەند بىكردايە ئەۋا ئىستا من و تۇ لە كۆشكى سىپىدا پىكەۋە قسەمان دەكىرد.

بەشى دەيەم ويىستى سەركەۋەتن

ھەول دان بۇ پارە:

پزىشك و زاناي دەرون ناسى دكتور (يۆستاس چسەر) لە كتيىبى (
ژيانى سەركەۋەتو) دا دەلى:

(رەنگە ھەول بۇ پارە لە ھىچ كات و سەردەمىكدا بەقەدەر ئەمپۇ
توند و تيز نەبوو بى)

غەرىزەى ھەبوون و ھەز بە دەۋلەمەندى كردن شتيكى سروشتى يە
لە مروۋ دا، بەلام بەھا رەۋشتى و داب و نەرىتەكان لە رابردوودا پىرۇز
بوون و لاي خەلك بالا تر بوون لە پارە، بۆيە دەست بەردارى نەدەبوون
و لىي ياخى نەدە بوون سەرەپاي بوونى ھۆكارەكانى وروژاندىن.
فەيلەسوفەكانى پۇژھەلات پييان لەسەر پىرۇز كردنى لايەنە
گيانىەكان دادەگرن و بايەخ نەدان بە لايەنە ماددىەكانى دنيا، تا
شارستانى پۇژ ئاوا ھات و لە ھەموو دنيادا بلاو بوويەو و لەگەل
خويدا مزگيىنى پىرۇز كردنى ماددىەى ھەلگرتبوو.

بەلام ھەروەك چۆن فەيلەسوفى زوھد و بايەخ نەدان بە پيويستى
يەكانى ژيان بە تاك و كۆمەل گەياندوو و بوووتە ھۆى ئيفليج كردنى
بەرھەم ھيئان لاي ھەندى ميللەت. بەوھى كە خويان داووتە دەست
مردنيكى ھيۋاش و قايل بوون بەو دۇخەى كەتيايدان و بير يان لە

گۆرین و چاکردنی بارو دۆخیان نه کردۆته وه تا ئاستی ژیانیان بهرزتر بکه نه وه.

زیاده رهویش له پیروز کردنی ته ماحه مادییه کان و پاره په رستیش یه کیکه له هۆکارهکانی بهد بهختی تاک و خیزان و کۆمه لگهش. به لکو بریتی یه له سەرچاوهی زۆربهی ئه و کیشه ترسناکانه ی که جیهانی ئه مپو به دهستی وه ده نالین، که رهنگه بیته هوی شه پریکی سهخت و شارستانی پوژ ئاواپی له ناو بهریت، که هه ر خوی ئه م فهلسهفه مادیه ی به رهه م هی ناوه و مروقی گه یاندۆته وه ئاستیکی نزیک له ئاره له وه.

مام ناوندیتی باشتین شته:

له راستیدا پریگه ی راستی سەرکهوتن بریتی یه له ناوه راست و ده رپه رین به هه ردوو ئاراسته و پیچه وانه ی ئه مه مه رج نیه که بمان گه یه نیته ئامانجی خو مان له ژیا نماندا. هه ژاری نه فره تی که که جهسته ده ژاکی نی و ئه قل گیل ده کاو ده روون که چ ده کا، به لکو ده رفه تی پیگه یشتن و بالا بوون چیژ وه رگرتن له خزمهت گوزاری یه کۆمه لایه تی هکانی مروق ده ره خسی نی، به لام له لایه کی تره وه ئه وه ی که له دایک ده بی و که وچکی زیڕ له ده م ده نی و داوای لی نا کریت که بچو کترین هه ول بدات تا برژی، ئه وا تووشی زه حمه تیکی زوړ ده بی له گه شه کردنی که سی تیدا.

ههروهك چۆن گهشه‌ی ماسولكه‌كان پيويستيان به مه‌شق و جولّه
 هه‌يه به‌هه‌مان شيوه گهشه‌ی كه‌سيّتي پيويستي به پوو به‌پووبونه‌وه‌ی
 سه‌ختی بهر پرسياريتيه‌كان هه‌يه.
 ئەم گه‌شه‌يه بريتي يه له پيڤ خستني غه‌ريزه‌كان و ده‌ست به‌سه‌ردا
 گرتنيان و په‌ره پيّداني حوكمداني دروست به‌سه‌ر شته‌كاندا، نه‌ك بۆ
 ئەوه‌ی كه مروّڤ ئەرك و بهر پرسياريتي يه‌كاني له ماله‌وه و له كاردا
 به‌جی بگه‌يه‌نيّت، به‌لكو بۆ ئەوه‌شی كه بتوانيّت پوو به‌رووی ئەو
 قه‌يرانه كتو پیرانه ببیت‌ه‌وه كه جار نا جار له ژياندا توشيان ده‌بیت.
 بۆيه پيويستين ئەرك ئەوه‌يه كه خو‌مان چاك ئاماده بكه‌ين نه‌ك بۆ
 پووبه‌پوو بونه‌وه‌ی داواكاريه‌كاني ئیستا به‌لكو له‌وه دوور تريش.

سه‌ركه‌وتن له به‌هره و هه‌لقوستانه‌وه‌دا:

پيوه‌ری سه‌ركه‌وتنی راسته‌ قينه‌ی مروّڤ له‌و راده‌يه‌دا نيه‌ كه
 موچه‌كه‌ی يا ره‌سیدی بانقيی ده‌یگاتی، يا به‌و زه‌وی و بينايانه‌ی كه
 هه‌يه‌تی، چونكه شانس ده‌وريكي گرنگی هه‌يه له پاره ده‌ست كه‌وتن
 دا، ره‌نگه هه‌ندی جاريش له‌سه‌ر حسابی كه‌رامه‌ت و ره‌وشت بی،
 پيوه‌ره‌كاني سه‌ركه‌وتن به‌نده به‌ راده‌ی سوود وهرگرتن له به‌هره‌كان و
 قوستانه‌وه‌ی هه‌له كان و زال بوون به‌سه‌ر كو‌سپ و ته‌گه‌ره‌كاندا.
 زۆر له‌و پياواني كارهی كه تو به‌خيلی به سه‌ركه‌وتن و چونه
 پيشيان ده‌به‌یت، ره‌نگه به‌د به‌خت بن و دوور بن له كامه‌رانی و
 ده‌روون دروستی، چونكه ئەوان هه‌موو هه‌ولێ خو‌يان له لايه‌نيكدا چر
 كردو‌ته‌وه و لايه‌نه‌كاني تريان فه‌رامو‌ش كردووه.

ئەم جوۆرە کەسانە وەك ئەو دینەمۆیە وان کە وایەرەکانی تێکەل و پێکەل بوون و ووزەکەى تەنھا یەك گلۆپ دادەگیرسینی.

بۆیە لە لایەنەکانی دیکەى ژياندا هەست بەبى بەشى و بى ئومیدی دەکەن.

بە پێچەوانەى ئەوە، زۆر دەگمەنە کە شتیك بدۆزیتەو بەتەواوەتى لە ژياندا وەك هاوسەر و باوك و هاوالاتى و مروۆ سەرکەوتوو بو بى، لە کاتیكدا لە هەموو بوارەکانی تری ژياندا شکستی خواردبى، هۆى ئەمەش دەگەریتەو بۆ ئەوەى کە سەرکەوتن لەو بوارانەدا پێویستی بە زۆر تايبەتمەندى هەیه کە سەرکەوتن لە کایەکانی کاردا دەچەسپینی بۆ نمونە ئەو کەسەى کە ژيانى هاوسەریتی دا سەرکەوتوو دەبى ئەوا گومانى تیدا نیە کە توانیویەتى کەسیتی خۆى پەرە پێبدات و لەخۆى تى بگاو بزانی کەچۆن ئاراستەى دەکات.

بۆ ئەوەى وەك پێویست بژین، نابى تەنھا هەر بۆ خۆمان بژین، بەلکو دەبى کە لە گونجاندندا بژین لەگەل سەرچەم مروۆقایەتیدا کە خۆمان بەشیکی لى.

ئەگەر مروۆ تەنھا بریتی بوایە لە جەستەیهك، ئەوا ئەوەندە بەس بوو بۆ ژيانىکى سەرکەوتوانە کە ئەو جەستەیه بپاریزین و خوشنودى بکەین بە بى پەچاو کردنى ئەوانەى کە لە دەورمانان، ئەگەر بەتەنھا ئەقلىش بوایە ئەوا ژيانىکى سەرکەوتوو تەنھا بریتی دەبوو لە بايەخ دان بە هەردووکیان و گونجان دنیان، ئەگەر تەنھا جەستە و ئەقل و گیانیشت بوایە ئەوا ژيانى سەرکەوتوو تەنھا پێویستی بە پاراستنى و دروستى جەستە و ئەقل و گیان دەبوو، بەلام مروۆ شتیكە کە لەمە گەورە ترە، مروۆ بریتییه لە جەستە و ئەقل و گیان، لەناو جەستەى

هەر مهزندا، که بریتیش له ئەقلی هەر مهزن و گیانی هەر مهزن بو
 هەموو توخمی مروڤایەتی نەك تەنها زیندووەکانی بەلکو ئەوانەى که
 لەوه و بەر ژیاون ئەوانەشی کە لەمەودوا دەژین.

پەيوەندى نيوان جەستە و ئەقل و گیان؛

یەكەم شت که سەبارەت بەمە دەیکەن ئەوەیە که جۆریك له گونجان
 لەنیوان جەستە و ئەقل و گیاندا دروست بکەین و بەشیوەیەکی داد
 پەرەوانە بایەخی خۆمان بەسەریاندا دابەش بکەین، چونکە فەرامۆش
 کردنی یەکیك لەم سێ هیژە یا سەر کوت کردنی دەبیته هوی سەر
 هەلدانی ململانی یەکی دەرونی که له چەندین شیوەدا خوی دەنوینی،
 ئەوانەى لایەنى گیانی فەرامۆش دەکەن تا هەموو هەولێ خۆیان بەسەر
 لایەنى جەستەیی و هزرییدا دابەش بکەن، ئەوا هەست بە ناخۆشی
 یەکی ناوەکی و ناقایلی یەك دەکەن که له هۆکارەکانی تی دەگەن.

ئەوانەشی که خۆراک دانى ئەقلیان فەرامۆش دەکەن ئەوا وزەى
 میشکیان بەرەو پێگەکانی خراپە لا ئەدات، ئەگەر مافی جەستەیان
 لەسەریان فەرامۆش بکەن ئەوا جەستە یان بە چەندین شیوەى
 نەخۆشی تۆلەیان لی دەکاتەوه.

لێرەدا بە کورتی باسی ئەو شتانە دەکەین که دەبیته مروڤ پەچاوی
 بکات بۆ بەهیز کردنی لایەنى گیانی خوی:

❖ دەبی زۆر پاشکاوانە پووبەروى ئەو راستی یانە بیتهوه که
 پەيوەستن بە داب و نەریت و پەفتارەکانمانەوه.

❖ دەبی خوئی له حکوم دان بەسەر ئەوانی تردا و پەخنه لی
گرتنیان بەدوور بگری مادەم ناتوانین که بار و دۆخی ناوەکی یان
بزانین.

❖ دەبی ئەو بیر و باوەرە پیروژ پابگرین که پروامان پییەتی
هەمیشە سوور بین لەسەر پەیرەو کردنی پینمایی یەکانی له هەموو کار
و پەفتارماندا بەلام هەول نەدەین که بەزۆر بەسەر ئەوانی تردا
بیسەپینن.

❖ هەمیشە ئەوەمان لەیاد بی که دەبی له نمونە بالاکانمان
لانەدەین لەو کارە بچوکانەدا که پۆژانە ئەنجامی دەدەین، هەروەها
دەبی لایەنی چاکە و بەزەیی بە ژیانمان تیکەل بی، له هەموو لایەن و
وەرزەکاندا.

❖ دەبی دوور بکەوینەو له فیز و لوت بەرزی چونکە ئەمە
لایەنی هزری مروڤ ئیفلج دەکا و گەشەیی دەوەستین، ئەگەر هەست
دەکەیت که تۆ لەپرووی بیر کردنەووە زیرەکی یەو لەوانی تر له
پیشتریت، دەبی ئەوەت له یاد نەچی که زیرەکترین کەس له جیهاندا له
بەردەم لیکدانەووەی زۆربەیی راستی یەکانی گەردووندا دەستە
وەستان.

❖ بەردەوام بپروات بە خۆت بی، ئەگەر زیرەکیت کەمتر بوو
لەوانەیی تیکەلیان دەبیت، دەبی له ناخی خۆتدا بەدوای ئەو شتە با
شانەدا بگەریت که هانت ئەدات، بەمەش ئەو شتەت دەست دەکەویت
که هاوسەنگیت بۆ دەگیرنەووە و ئەم کەم و کورپەت دادەپۆشی و بپروا
بە خۆبونت بۆ دروست دەکاتەووە.

چونکه رهنګه مروځ له لایه نیکیدا کهم و کورې هه بی به لام هوکاری
تری تیا په که نه مه لایه نه کانی تر پر ده کاته وه.

❖ ئامانجه کانی خوټ دیاری بکه، چونکه ژیانی سهرکه وتور
پیویستی به دیاری کردنی نهو ئامانجان هه یه که داخواریه کانی
سروشتی مروځایه تی له ههرسی لقه کهیدا، جهسته و نه قل و گیان تیر
دهکات، به لام ده بی به پیی تواناو بارو دوخی تایبه تی خو ی جی به
جییان بکات نهو ئامانجان هه ش له مانه به دهر نین:

۱. هه ول دان بو سهرکه وتن له ژیانی کردارییدا به پله ی
باش، پیویسته به پله ی زور باشه یا نایاب ناکات، لیردا
سهرکه وتن پیویستی به به کارهینانی ته وای وزه ی سروشتی
مروځ هه یه و نه بیینه ریگر له به رده م گه شه کردن و پهره سهندنی
سروشتی دا.

۲. خو سازدان بو ژیانی هاوسه ری و مندا ل خسته نه وه
۳. هه ولدان بو تیگه یشتن لهو جیهانه ی که تیایدا ده ژین و
زانینی نهو په یامه ی که له سهر شانمانه.

به دی هیانانی نهو سی ئامانجه جهسته و نه قل و گیان قایل
ده کهن، نه گهر بو پیگه یشتنیان ریگه و ئامرازی دروست و
گونجاومان گرته بهر، به لام له به دب هختی دا زور که سی
پاراستنی هاوسه نگیش نیوان نهو داخواری یانه پشت گوی
ده خن به مه ش کامه رانی جییان دیلی و ناخوشی پرویان تی
دهکات.

شارهزایی و ژیانی کرداری؛

بو ئه وهی سهرکهوتنی ویستراو له ژیانی کردارییماندا به دهست بینین، ده بی سهرهتا ههول بدهین که توانامان به سهر هه موو لایه نهکانی ئه و کاره دا بشکی که دهیکهین، ئه گهر نه زانین چون رهفتار له گهل خه لکی بکهین ئه و ا شارهزایی هونهری به ته نه ا نامانگه یه نیته ئه وهی که ده مانه وی، ته نه ا له بواری کاری پۆتینی دا نه بی، ئیمه ئه گهر له کاریکی بچوکدا بین یا گهره، ئه و ا زور بهی کاتمان له په یوهندی کردن له گهل خه لکدا به سهر ده بهین، تا قایلین کهین ئه و ا دلین زیاتر به لای خوماندا راده کیشین و به مهش ئه گهری سهرکهوتنمان له کاره که ماندا زیاتر ده بی.

ئه گهر چی زه حمه ته هه ندی پرسیای چه سپاو دابنری که وهک پهیره وی که بی بو رهفتار کردن له گهل خه لکیدا له هه موو بو نه و دو خه کاندایه لام ده توانیت که له سهرکهوتنی خوت دلنیا بیت له هه لس و کهوت له گهلیندا ئه گهر هه میشه ئه وهت له یاد بی که ئه وانیش وهک تو مروفن و هه مان ئه و غهریزه و پالنه رانه یان هه یه که له پشت زوری که له رهفتارهکانی خوته وهن.

راسته ژیان فییری زور له شیوازهکانی هه لس و کهوت له گهل خه لکیماندا دهکات، به لام فییرگهی ژیان سه خته، ئه گهر ئیمه به ته نه ا پشت به ئه زموونهکان ببهستین ئه و ا رهنگه بگهینه ئه نجامیک به لام دوا ی ئه وهی که چه ندین دهر فته و هاوړیمان له دهست داوه و نرخیکی گرانمان داوه له ئاستی ناوه کیماندا، ئه گهر ئیمه خومان چاک ناسی و هه میشه خومان خسته جیی ئه وانه که رهفتاریان له گهل ده کهین و

په چاوی بار و دۇخیانمان کرد، ئەوا دەتوانین که دلّیان به لای خۆماندا
پراکیشین و چەندین کیشە چارەسەر بکەین، به مەش هەست و هەلچونە
دەرونی یەکانی خەلک وەک کتیبیککی داخراو نابن له بەردەمماندا.
بەتواناییش له کاردا هاوشان لەگەلّ توانای پەفتار کردن لەگەلّ
خەلدا بەدلیاییهوه وە سەرکەوتنی ویستراوت بۆ دەستەبەر دەکات له
کارەکهدا.

دەرون ناسی پێویستە؛

مروقی ناسایی ناتوانی چێژ لە ژیان وەبگری بیئەوهی حەزی
سروشتی خوی تیر بکات بهوهی که خەلکی خوش بوی و ئەوانیش
ئەمیان خوش بویت، پەنگە هەندی کەس هەبن که بار و دۇخ زیانی پی
گەیانەن له مندالیاندا وای لی کردبەن که نەتوانن خوشەویستی بکەن یا
ئارەزووە جنسی یە کانیا بەرەو ئاراستە ی ناسروشتی بردبی.
پەنگە هەزاران کەسیش هەبن که له هەموو شتیکدا ناسایین، بەلام
هەر له مندالییهوه له ناخیاندا شوینەواری چەندین پروودا و و
ئەزمونی هەلەیان هەلگرتوو، هەر ئەمەش نایەلیت چێژ لە
خوشەویستی ژیانی هاوسەریتی وەرگرن.

بۆیە خۆت چاک بپشکنەو ئەم خۆتە دەرونی یانە شی بکەرەوه و
هەول بدە که خۆتی لی پاک بکەیتەوه بەر لەوهی هاوسەرگیری بکە ی تا
ژیانیکی خوش بۆ خۆت دابین بکە ی، چونکە سەرکەوتن له ژیانی
هاوسەری دا یەکیکە له گرنگترین کۆلەکەکانی ژیانی سەرکەوتوو.
هەرودەها دەبی که دەرونی مندالییش بناسی و ئەوەش بزانی که
پەوشت و پەفتاری مندالەکانت له ئایندەدا بەندە به پەفتاری تۆوه

له گهل ئهوانه دا و به شیوهیهك كه تو له بهرچاویاندا دهركهویت له کاتی خوشی ناخوشیت دا.

سهرنهكهوتنی مروڤ له باوكایهتی دا یه کیكه لهو گرفته ههره ناخوشانهی كه زور له باوكان له قوناغی پیری دا به دهستیوه دهناڵین، دهبینن كه منداڵهکانیان له پری ی چاکه و سهرکهوتن لایان داوه چونكه له قوناغی منداڵیدا پشت گوی خراون یا بههله پهره ده کراون بویه وا ههست دهکن كه تاوانیکی گهرهیان کردوه.

ئهو كهسهی كه خوی گوشه گیر دهكا و دور له كۆمهلگه دهژی وهك خانهیهکی نهخوشی وایه كه فهرمانی خوی بهجی ناگهیهنی بهمهش پشیوی دهخاته ناو هاوسهنگی له شهوه چونكه بهشه خوراکی ئهویش وهردهگری بی ئهوهی له بهرامبهردا هیچ شتیك بداته لهش.

دوخی كۆمهلگه ههمیشه رهنگدانهوهی دوخی ئهو تاكانهیه كه لیی پیک دین، ئهگهر تاكهكان خو په‌رست بن و ته‌ن‌ها بیر له خویان بکه‌نه‌وه ئه‌وا كۆمه‌لگه‌ش ده‌بیته بیابانیکی ووشك، ئه‌گهر هاوکاری له نیوان تاكه‌كاندا نه‌بیته، ئه‌وا كۆمه‌لگه‌ش په‌شیو و دابراو ده‌بی.

چه‌ندین ریگهی کرداریی ههیه كه به‌هویانه‌وه ژنان و پیاوان ده‌توانن سودیان بو ئهو كۆمه‌لگه‌یه هه‌بیته كه تییدا ده‌ژین، به خزمه‌ت گوزاری گشتی و ره‌وشتی باش و په‌روه‌رده کردنی نه‌وهی نوی به شیوهیهکی دروست.

ئیمه پیویستمان به‌وه نیه كه نه‌وهیهك له فرمی‌سك دروست بکه‌ین، به‌لام زور پیویستمان به‌وه ههیه كه نه‌وهیهك له ژنان و پیاوان پی بگه‌یه‌نین كه کۆیله‌ی غه‌ریزه‌ی ئازهلای یه‌كان نین و ره‌فتاریان لیوهی سهرچاوه ناگری.

بەشى يانزەيەم رەخنە لە پياوھ گەورەكان ، باجى سەركەوتنە

باجى سەركەوتنە:

چەند سالىك لەمەوبەر ھەرايەكى گەورە پوویدا لە مەلبەندە زانستى
يەكانى ئەمەريكا و پوپەرى پوژنامەكانىشى گرتەوہ.
كاتيك لاويكى تەمەن سى سال كە ناوى (پۆبەت ھانسون) بوو كرا
بە بەريۆبەرى زانكووى شيكاگو كە يەكيكە لە گەورەترين زانكوكانى
ئەمريكا، بۆيە زۆربەى زانا گەورەكان دژى ئەمە وەستان و دەستيان
كرد بەسەر كۆنەكردنى گوايە كەم ئەزمونەو بىرۆكەكانى منالانەن و
لەوہش خراپتر پييان دەگوت كە بەر لە دە سال لە زانكووى (ييل)
خزمەتكار بووہ.

لەو ئاھەنگەدا كە بەبۆنەى دانانيەوہ ساز كرا بوو، باوكى لەگەل
ھاوپرى يەكى دا دانىشتبوو، كاتيك ھاوپرىكەى چپاندى بە گوئيىدا: (
كۆرەكەت نەگبەتە، پوژنامەكانى ئەمرو ھەموو پىربوونەتەوہ لە جنيو و
تانە وتەشەر سەبارەت بەو).

باوكەكەشى بە ھيمنى ووتى: (خويندەمنەوہ، گومانى تيدانى يە كە
زۆر زالمانيە، بەلام گرنگنيە، چونكە ئەمە نرخى مەزنيە قوربان،
تاكو مروؤ شان و شكوى بەرزتر بى، خەلكى زياتر پەخنەى لى دەگرن
و قسەو قسەلۆكى بۆ ھەلدەبەستن).

دەگېرنەوہ کہ دۇقى و ويندەسۇر شا ئەدواردى ھەشتەم، راگرى
كۆليژى جەنگى (ديقۇ نشاير) لە رۆژى ھاتنە كۆليژى دا بينيوپىيەتى
دەگرى، کہ ئەو دەمە تەمەنى چواردە سالان بوو، كاتىكىش لى
پرسىوہ بۆچى دەگرى، لە وەلامدا دەلى کہ سىيان لە ھاوہلەکانى لە
كۆليژدا کہ تۆزى لە مەوبەر بينيونى ھەريەككىيان شەقيكى لى داوہ
بەبى ھىچ ھۆيەك.

كاتى راگر بانگيان دەكات بۆلى پىچينەوہ، دەلى ئىمە لە
ناوخۇماندا لەسەر ئەوہ پىكەوتووين، تا ئەگەر سبەى بوو شا يان
ئىمپراتۆر ئەوا پاسگوپانە بتوانن بلىن شەقيان تى ھەلداوہ.
لە راستىدا ئەوانەى کہ پەنا دەبەنە بەر رەخنەو ئازاردان بەبى
ھۆيەكى ديار، ئەوا لە نەستياندا وا ھەست دەكەن کہ ئەمە گەورەيان
دەكات، چونکہ ئەوہى دەست دريژيان کردۆتە سەرى كەسيكى
سەرکەوتووە و جىي سەرنجە.

خۇشى و جنيودان؛

زۆرن ئەو كەسانەى کہ چيژى سروشتى لە جنيودان بەوانە
وہردەگرن کہ لەوان لەپيشتن لە زانستدا يان لە پارەدا يان لە پايدەدا و
قسەو قسەلۆكيان بۆ ھەلدەبەستن، لەم دوايىيەدا نوسراويكم لە
خانمىكى ناسراوہوہ پى گەيشت کہ تىيدا پيس ترين جنيوى
ئاراستەى سەرۆكى يەكيك لە كۆمەلە خىر خوازيەکان کردبوو و
وتبووشى کہ ھەشت مليون دۆلار لە كۆمەكى ھەزارانى دزيوہ.

دەگىرنەوۋە كە دۇقى و ويندەسۇر شا ئەدواردى ھەشتەم، پراگرى كۆلىژى جەنگى (دىقۇ نشاير) لە پۇژى ھاتنە كۆلىژى دا بىنيويەتى دەگرى، كە ئەو دەمە تەمەنى چواردە سالان بوو، كاتىكىش لى ي پرسىوۋە بۇچى دەگرى، لە وەلامدا دەلى كە سىيان لە ھاوۋەلەكانى لە كۆلىژدا كە تۇزى لە مەوبەر بىنيونى ھەريەكىيان شەقىكى لى داوۋە بەبى ھىچ ھويەك.

كاتى پراگر بانگيان دەكات بۇلى پىچىنەوۋە، دەلى ئىمە لە ناوخۇماندا لەسەر ئەوۋە پىكەوتووين، تا ئەگەر سبەى بوو شا يان ئىمپراتۇر ئەوا پراسگۇيانە بتوانن بلىن شەقىيان تى ھەلداوۋە.

لە راستىدا ئەوانەى كە پەنا دەبەنە بەر پەخنەو ئازاردان بەبى ھويەكى ديار، ئەوا لە نەستياندا وا ھەست دەكەن كە ئەمە گەورەيان دەكات، چونكە ئەوۋەى دەست درىژيان كردۇتە سەرى كەسىكى سەركەوتوۋە و جىي سەرنجە.

خۇشى و جنىودان؛

زۇرن ئەو كەسانەى كە چىژى سروشتى لە جنىودان بەوانە وەردەگرن كە لەوان لەپىشتەن لە زانستدا يان لە پارەدا يان لە پايدەدا و قسەو قسەلۇكيان بۇ ھەلدەبەستەن، لەم دوايىدەدا نوسراويكم لە خانمىكى ناسراوۋەوۋە پى گەيشت كە تىيدا پيس ترين جنىوى ئاراستەى سەروكى يەكىك لە كۆمەلە خىر خوازىەكان كردبوو و وتبووشى كە ھەشت مىيۇن دۇلار لە كۆمەكى ھەژارانى دزيوۋە.

من دوو دل نه بووم له پوچی ئەم بوختانه، چونکه سەرۆکی
کۆمهلهی ناوبراوم چاکم دهناسی و دەم زانی که ئەوپارانە بۆکی
سەرف دەکا بەلام خانمی خاوەن نامە بە لایەوه گرنگ نهبوو که لەم
بارەیهوه بەدوای راستیدا بگهڕی، بەلکو گرنگ ئەوهیه دەروونی
نەخۆشی خۆی بەمە تێر کردوو و چیژی لهویش وەرگرتوو که زیانی
بە کەسیتی یەك گەیاندوو که لهو یا له میردهکەشی بههیز تره.

لەم باریهوه (شو پنهاور) دەلی:

(پیاوی هیچ و پوچ چیژ له هەلبەستنی درۆ و دەلهسه دەبینی تا له
شان و شکۆی کەسه مەزن و بەرەوشتەکان کەم بکاتەوه).

بەلام ئەم خووه خراپە تەنها لەناو چینیکی دیاری کراوی خەلکدا
باو نیه.

بۆنمونه کەس لهو باوەرەدا نهبوو که بەرپۆههەری زانکۆی بیل چیژ
له لهکه‌دارکردنی پیاویکی چاکي وهك (تۆماس جیفرسون) وەرگری که
سەرۆکی ئەمریکا بووه و یه‌کیک بوو له لایه‌نگره‌کانی دیموکراسی و
ره‌وشت به‌دریژایی ژيانی.

کاتی (جیفرسون) خۆی پالۆتوووه بۆ سەرۆکایه‌تی ئەو به‌رپۆه
به‌ره‌ووتیه‌تی: (ئەگەر ئەم پیاوه‌ بیته‌ سەرۆکی وولات ئەوا له
سایه‌ی ئەودا ژن و کچه‌کانمان به‌ ئاشکرا داوین پیسی ده‌کهن و
بنه‌ماکانی ره‌وشت و باوه‌ر هه‌ره‌س دینی).

یا کی به‌بیریا هاتوو به‌ کەسیکی مه‌زنی وه‌ك (جورج واشنتن)
بوتری تاوانبار و ده‌ستپر و کار بگاته‌ ئەوه‌ی که ئەوانه‌ی رقیان لی
یه‌تی له‌ یه‌کی له‌ پۆژنامه‌ به‌ کریگیراوه‌نیاندا وینه‌ی ئەو وه‌ك

تاوانبارىكى حكومى ئىعدام دراو بلاو بىكەنەۋە و لەژىريا بنوسن: (دەبى ئەمە چارەنۋوسى بىت) .

يا كەسىكى ۋەك ئادمىرال (بىرى) ، كە يەكىكە لە دۆزەرەۋەكانى بەستەلەكى باكور ، كە لەدۋاى گەشتە سەركەۋتۋە كەى كە خەۋنى ھەزاران زاناي پىش خۋى پى ھىنايە دى و خەرىك بوو لەو پىناۋەدا لە برسا بمرى و پەنجەكانى پىى لە سەرمادا تەزىن و لە گۆكەۋتىن و پزىشكەكان ناچار بوون كە ھەشتىيان بېرنەۋە ، خۋشى لە ئەنجامى ئەو ھەموو نارەھەتتەدا خەرىك بوو ئەقلىشى لەدەست بدات ، كەچى ھەر لە گەشتەكەى گەرايەۋە ، لىپرسراۋەكانى لە سوپادا بەخىلى يان پىبرد و بەۋە تاوانباريان كرد كە ئەۋپارەيەى بەفېرۋداۋە كە بۇ گەشتى زانستى تەرخان كراۋە و بۇ خۋشى خۋى و ھاۋەلەكانى خەرجى كردۋە لە ئەنجامى ئەو ھەلمەتە نارەۋايەدا زۆر لە ھاندەرەكانى لى تەكىنەۋە و چىتر گەشتى ترى ئەنجام نەدا .

ئەگەر ئەمىش ۋەك سەركەردەيەك قايل بوايە بە دانىشتن لە نوسىنگەيەكدا و لەپشت كورسى و مېزەۋە ئەۋا بەۋ مەزنى يە نەدەگەشت .

لە كۆتايىدا ئەگەر لەخۆت بېرسىت كە ئايا رەخنەۋ لۆمەى نارەۋاى خەلك نىگەرانت دەكا ؟ ئەگەر ۋابى ئەۋا ئەم رەخنەيە برىتى يە لە دەست خۋشىيەكى شاراۋە و دەبى ئەۋ پەندەت لەياد بى كە دەلى :
(سەگى تۆپىو كەس شەقى لى نادات) .

بەشى دوانزەيەم
كارىگەرى تەندروستى لەسەر لاۋىتى و كامەرانىتى

جارىكيان بەختگرەوہيەك بە ژنىك دەلى كە ھاتوۋەتە لاي:
• تۆ ھەتا تەمەنى چىل سالى ھەر بەھەژارى و نەدارى

دەمىنىتەوہ.

ژنەكەش بە تكاوہ پىتى دەلى:

• ئەى دواى چىل سالى؟

ئەۋىش دەلى: دواى چىل سالى تۆ بەم ژيانە رادى و پىتى قايل

دەبى و بە ھىمنى ژيان بەسەر دەبەى.

بەلام خوینەرى بەرىز تۆ رات چىيە؟

ئايا ھەز دەكەى كە بەدرىژايى ژيانى نەدار و كلۆل بى، يا دەتەۋى

بزانى كە چۆن لە ژياندا كامەرانى و سەرکەوتوۋ دەبى؟

چارەنوست بەندە بە وەلامەكەتەوہ.... ھەرۋەھا بە زانىنى چۆنىەتى

ئەۋەى كە تۆ چۆن ئەمرو لە دوينى دلخوشتەر دەبى و چۆن لە سبەينىت

دا لە دوينىت كامەرانتەر دەبى.

(مۇراى بانكس) لە كتيبە بەناوبانگەكەيدا (چۆن لەگەل خۇتدا

دەژىت) دەلى:

زىرەكى مروڭقايەتى دەگاتە ئامانجەكانى خۇي كاتى مروڭ دەگاتە تەمەنى شانزە سالى، دواي ئەمە ھېچ شتىكى لەبەردەمدا نىيە تەنھا ئەۋە نەبى كە چۆن زىرەكى خۇي بە چاكتىن شىۋە بەكار دىنى.

ئەۋەى ئەمرو دەركەۋەتوۋ ئەۋەىيە كە مەرج نىيە زىرەكەكان ھەمىشە كامەران بن، ھۇي ئەمەش دەگەرپىتەۋە بۇ ئەۋەى كە زىرەكەكەيان بە پىي ي پىۋىستىيەكانى ژيان نەگونجاندوۋ، يا سوديان لە زىرەكەيان ۋەرنەگرتوۋە بۇ باشتىر كىردى ژيانىان ۋ بوونەتە كۆيلەى نەزانىيان.

دەلىن دوو شت ھەيە كەنابى مروڭ پىيان توۋرە بىي:

ئەۋەى كە دەتۋانى بىكاۋ، ئەۋەى كە ناتۋانى بىكا.

چونكە كەسىتى خۇت ۋ ژيان ۋ تەندروسىت لە ھەرەتى تەمەندا كۆمەلە شتىكن كە دەتۋانى بىيان پارىزى ۋ بەھىزىيان بىكەيت ۋ بىيان چەسىپىنى.

ھەرۋەھا ھەز كىردىت بە زانىنى شتى زىاتر لە بارەى خۇتەۋە ۋ چۆن بە باشتىن شىۋە بژىن، بە تەندروسىتى يەكى باش ۋ لاۋىتى يەكى گەشەۋە ۋ خۇ پىزگار كىردىت لە كۆيلايەتى دەرونى بەدەست ھىنانى سەركەۋەتن لە كارەكانتا دەتۋانىت كە ھەموۋ ئەۋ شتەنە بىكەيت ۋ بىيان گەيتى.

بۇ يارمەتى دانىشت لەۋ بۋارەدا ئەم كىتبە دانراۋە.

زىندوۋە مردوۋەكان:

دەبى ئەم ۋوشانە لەسەر كىلى گۆرى ھەندى كەس بنوسرى:

لە تەمەنى سى سالىدا مردوۋە.

لە شەست سالىدا نىژراۋە.

چونكە زىندوۋە مردوۋەكان لەدنىادا زۆرن.

راستی لاویتی؟

ئایا قەت لە ژياندا لاوت دیووە کە بێ لاویتی بێ، سەیری
نەخۆشخانەکان بکە دەیبینی کە چەندین گەنج هەبوون تا بیست سالی
یا کەمێک زیاتر ژیاون و کۆتاییان پێ هاتوو.

دەتەوی تۆ بزانی کە تۆ دەبیتە پیریکی کەنەفت؟
ئەمە یەکیکە لەو پێگایانەی کە خۆتی تیا دەناسی و بۆت
دەردەکەوی کە ئایا تۆ هێشتا گەنجی یا پیر بوویت.

کاتی لەخۆت دەپرسی:

(ئاخ بۆ ئەو پۆژانەی کە کۆرێک یا کچە لاویکی گەشاوە بووم).
(گەر دەتبینیم، کە بۆ کوی دەچوم و چیم دەکرد وەرە لام دابنیشە
با باسی پابردووی خۆمت بۆ بکەم).

واز بهێنە لەبەر کردنەووە لە پابردوو و ئاخ هەلکێشان بۆ
پۆژەکانی....

ژیان لای هەندێک کەس بۆتە دۆزەخێک بۆ ئەو شەو و پۆژانەی کە
لە ئاخ هەلکێشان بۆ پۆژانی پابردوویاندا بەسەری دەبەن و بۆ ئەو
خۆزگانەیان کە نەهاتوووەتە دی، هەندێکی تر لەمە زیاتریش دەپۆن و
دەلێن:

ئەگەر دەگەرێمەووە بۆ ژيان پۆژانی پێشووم ئەوا ئەو هەلانیەم
نەدەکرد کە کردوومە.... بێگومان ئەو هەلانیە دووبارە ناکاتەووە و بەلام
هەلە خراپتر و کوشندەتر دەکات.

نوسەری ناوداری ئەمریکی (ویلیام لیۆن فلیس) وتووێهەتی:

• ھەموو ئەوانەى تەمەنيان لە چل سالى تىدەدەپەرینن و لەشیان لاواز دەبى بەلام لە پووی ئەقلى یەو ھەندى ژن و پیاو ھەن کە تا دواھەناسەیان زیرەکی و بیر تیژی خویمان دەپاریزن. (بەمەرچیک پاریزگاری لە تەندروستی خویمان بکەن و بايەخ بەدنیای دەوروو بەریان بدەن).

(ئەمانە بە دلنیاييەو تەمەنيان دريژ تر دەبى لەوانەى کە باوەر و بايەخیان بە ژيان لاواز دەبى).

ئەگەر ئەقلى مروڤ پربى لەپاڤردوو لەباتى بايەخدان ئیستاو پوانین بەرەو ئایندە، ئەوا ئەو مروڤە تیپەریو و پەکی کەوتوو.

ئەگەرچی زانایانى تویکاری پیاو وایە کە تەمەنى بیست و دوو سالى سەرەتای لاواز بوونی جەستەیه، بەلام ئەندیشەى داھینەرانی کە بریتی یە لە ریگەى مروڤایەتى بەرەو کامەرانی و ئاوەدانى، لە تەمەنى چل سالیدا دەگاتە ئامانجەکانى.

ھەندى لەو شاعیر و نوسەر و فەیلەسوف و ھونەرمنەندە نەمرانەى کە باشتەین بەرھەمیان پیشکەشى جیھان کردوو لە تەمەنى گەرەدابوون (گوڤە) شاعیری مەزنى ئەلمانى بەشى دووھمى (فاوست) ی لەدوای تەمەنى ھەفتا سالیەو نوسیو.

ھونەرمنەندەکان باشتەین کارەکانیان لە دوای پەنجا سالیەو بەرھەم دینن.

دکتۆرەکانیش لە دوای پەنجاو چوار سالیەو.

یاسادانەرە مەزنەکانیش لە تەمەنى پەنجاو ھەوت سالیدا.

شاعیری ناودارى فەرەنسى (ڤیکتۆر ھوگۆ) ووتویەتى:

• تەمەنى چل سالى پیری لاویتى یە..... و

(تەمەنى پەنجا سالى و لاويىتى پىرى يە)
جاريك نوسەريك لە پياويكى ھەشتا سال دەپرسى:

• ھۆى تەمەن دريژى چى يە؟

ئەويش لە ۋەلامدا دەلى: بەۋوردى نازانم، بەلام كەم دەخۇم زوو
دەنوم زۆر بەدەگمەن مەى دەخۇمەۋە، مادەى سىركەرەكان قەت بەكار
ناھيىنم، جگەرە كەم دەكيىشم، ھەول ئەدەم كە خەفەت نەخۇم و ھەموو
بەيانىەك گەشبينانە پيىشۋازى لە دنيا دەكەم و ھەرگىز بىر لە مردن
ناكەمەۋە ۋەك ئەۋەى كە بۇ ھەتا ھەتايە بژىم.

لە راستيدا ھەتا بتوانى لاويىتى خۆت دريژ بىكەيتەۋە ئەۋا ئەۋ پۇژانە
كورت دەبنەۋە كە تيايدا پىر دەبى.

ھەتا لاويىتىت بىمىنىتەۋە دەبى ئاگات لە تەندروستىت بى.

بۇ ئەۋەى باش ئاگات لە تەندروستى خۆت بى، دەبى خۆت ليۋان
ليۋەكەى لە ھىۋا بۇ كەيشتن بە بالاترين پلەۋ پاىە.

ئارەزوۋى ژيان: شاعىر ۋوتويەتى:

ئامانجى ژيان تەندروستى و لاويىتى يە، ئەگەر لاي مروۋ نەما ئەۋا
خۆشى نامىنى، ئەمە ۋوتەيەكە كە ھەندىك باۋەپريان پيىەتى و
ھەندىكى تر دژى دەۋەستىن پييان ۋانىە كە لاويىتى ھەموو شتىك بىت لە
ژياندا.

رەنگە ھەندى كەس بىينىن كە پىربىن لە تەمەندا، بەلام دەبىينىن كە
لەشيان لە لاۋان چالاكتەرە و بەرھەمىشيان زياترە.

كەۋاتە لاويىتى ھەموو ژيان نيە..

بەلام بىگومان لە ھۆكارە گرنگەكانى ناۋ ژيانە.

بەپرواى من تەندروستى باش، لاويىتى ھەمىشەيىە..

حەز بە کارکردن و سەرکەوتن و سەرکردایەتی و چاکە ئەوشتانەن
کە نەخۆشی دەردەپەرێنن و بەسەر شتە ناکاو و خراپەکانی ژياندا زāl
دەبن.

با سەیری چیرۆکی ئەو ژنە بکەین کە لەبۆاری پەرۆردەو فێرکردندا
کاری دەکرد و سەرپەرشتی دەزگایەکی پەرۆردەو دەکرد کاتی
نەخۆشی خستی لەسەر جیگا کەوت و لە نیوان ژیان و مردندا بوو،
بەلام کاتی گوئی لە گفتوگۆیەک بوو لەو دیو دەزگاکیەو کە لەلایەن
دوو کچەو بوو کە لەگەڵ ئەودا کاریان دەکرد و یەکیکیان بەوی تریانی
دەوت:

• خۆزگە بمان توانیایە قسە ی لەگەڵ بکەین و پێی بلێین
کە چەند پێویستمان پێیەتی..... نەخۆشەکە کە گوئی لەو
قسە یە بوو لە لیواری مەرگدا هەسای بەلشاوی هیزی نوێ کرد
کە توانای بەرگە کردنی زیاد دەکرد و حەزی ئەو ی لەلا
دەژياندهو کە بۆ چەندسالیکی کە کار بکاو خزمەت بەو نەو
تازە پێگەیشتوانە بکات کە پێویسیان پێیەتی.

لە ناکامدا توانی بەرەنگاری نەخۆشیەکە ی ببیتەو، دوا ی ئەو ی
پزیشکەکان لە چاک بوونەو یان بی ئومید بوون، چەندین پرووداوی وا
هە یە کە لەپرووی زانستیشەو شیاون، 'بەو ی ئەگەر کەسی
ئامانجیکی هەبی کەبۆی بژی و کاریک کە بیەویت تەواوی بکات، ئەوا
هەموو ئەمانە هیزیکی هاندەری پی دەبەخشن، لە دژی نەخۆشی، هەر
نەخۆشی یەک.

کەواتە هەرگیز هیوا براو مەبە لە ژیان، بەرگری بکە و بەرەنگاری
بەرەو تەواچرکە، ئەگەر سەرکەوتی ئەوا تۆ لە ژیانیک ی نویدای

ئەگەر سەرىش نەكەوتیت ئەوا مردن لە مەملانی و بەرەنگاری دا باشترە
لە ھەلاتن و خو بە دەستەوہ دان.
ئەم کتیبە کو ششە لە دژی نەخۆشی و بی ھیوایی و سەرنەكەوتن و
چەكیکە لە دژی شکست و خو بە دەستەوہ دان و فیڤری گەشبینیت و
دەکاو رینگاکانی خەباتت پی نیشان دەداو ئاسۆ دەرونی یەکانی ژیان
لەبەردەمتا ئاوەلا دەکات لاوبی یا پیر.

* * *

دکتۆر (ئەرنۆلد ھۆچنکەر) کە دەرچووی زانکۆی (فرە دریک
ویلھیلم) ی بەرلینە، دەلی:
(زۆر لەو نەخۆشیانە ی کە سەردانی عیادە ی پزیشکەکان دەکەن،
نەخۆشی یەکان کۆتایی نایەت، سەرباری ئەو دەرمانانە ی کە دەیان
دریڤتی و ئەو چاودیریە ی کە پزیشکەشیان دەکری).

(بە دەست زۆر شتەوہ دەنالیڤن، ھەندیکیان ھەست بە ماندوویی
دەکەن ھەندیکی تریشیان ناتوانن بخەون، ھەندیکی تریشیان ھەست
بە ئازار دەکەن لە قاچەکانیاندا، ھەندیکیشیان توشی حالەتی دەمار
گرژی دەبن، بەلام ھەموویان ھەست بە ماندوویی یەکی گشتی
دەکەن).

(ھەموو شیان ھەندی جار بە ئیرەیی یەوہ باسی لە کەسیک دەکەن
کەیناسن و بە گۆر و تینە و بە ئارەزوو خو ی دەخوا و کە ی بیەوی
دەنووی و کە ی بیەوی چالاکانە لەخەو ھەلدەستی کەچی ئەوان دەستو
ئەژنۆ دادەنیشن و دەلیڤن:

• ئیمە کاتی لەخەو را دەبین ئەوا ماندوو ترو شەكەت
ترین لە کاتی پیڤش نوستنماندا...

ئەم نەخۇشە ماندووانە نازانن كە پياوى چالاك زۆر وزەى ناوەكى
دەردەخات بەلام بەباشى بەكارى دېنى و لە جى و پىى دروستى
خۇيدا...

كەچى ھىزى ناوەكى ئەوان ھەر دەپوكيۋتەوۋە وەك چۇن ئاوى جۇگە
لە لمى بياپاندا دەتويۋتەوۋە.... چونكە ياسايەكى زانستى ھەيە ئەوۋە
دەسەلمىنى كە ھىچ ووزەيەك لە مروۇقدا بەفېرۇ ناچى.... كەواتە ھىزى
ئەوان بو كوى دەچى؟

پزىشكەكان نەخۇشەكان دەپشكنن بە ھەموو ئەو ئامپراز و
ھۇكارانەى لەبەردەستياندايە و ھەموو ئەو ئەزموونە زانياريانەى كە
ھەيانە، كەچى ھەندى جار جياوازى يان ھەيە سەبارەت بە
نەخۇشەيەكە گە و ھەريەكەيان ھەول ئەدەن تيمارى دەردىكى بكن
كەچى دەردىكى تريان بو دەردەكەويۋت كە تيايدايە.

كەواتە ھەلە لە كوى دايە؟

ئايا دەشى كە ھىزى ئەو جۆرە كەسانە توشى ململانى يەكى
ناوەكى بوو بى كە بەفېرۇى بدات و لاوازى بكات؟

لە راستيدا مروۇق ھەردەم لەشەردايە لەگەل خۇيدا لەگەل لەشىدا
لەگەل پىكھاتەى فېسيۇلۇژى ناوەكى خۇيدا ھەروەك چۇن دەولەتيك
دەكەويۋتە شەرەوۋە لەگەل ھەندى پىكھاتەى ناوەكى راپەريو لە دژى
ھەولى گۆرپىنى پزىمى حكومەتەمە ئەدەن.

مروۇقىش وەك دەولەت وايەو ھەول ئەدات كە ئەو رەگەزە
راپەريوانەى ناوى سەركوت بكات، ئەگەر خوى پىى نەكرا ئەوا پەنا
دەباتە بەر دكتور و بوى دەركەوى كە دكتورىش وەك خوى
دەستەوۋەستتەنە لەبەرامبەر ئەمەدا، چونكە دكتورىش ناتوانى

چاره سهری نه خوشیه که بکات نه گهر هوئی نه خوشی یه که نه زانی و چ
تیگدانیکي له له شدا دروست کردوه، تهنه له و کاته دا نه بی که
چاره سهری بکات.

شتیکي تر هه یه که هه موومان ده بی بیزانین، نه ویش نه وه یه که
مروقه تهنه به هوئی میکروبه وه توشی نه خوشی نابی، به لکو نه خوشی
کاتی ده دا به سهریا که نه و که سه خوئی کرد بیته ژیر باری خه م و
ماندویتی و تورپی، به مهش بهرگری لاواز ده بی و تهنه دروستی تیک
ده چی، بویه کارکردن بو پاراستنی تهنه دروستی یه که مین نه رکي
مروقه، تا په تای نه خوشی یه جوراو جوره کان له خوئی دور ده خاته وه،
نه گهر نه خوشیش که وت نه و به له شیکي دروست و ویستیکي به
هیزه وه پی شوازی لی بکات و هه رده م وهک لاویک بمینیتته وه که
زورانباری له گهل ژياندا ده کاو هه ول نه دات که به سهریدا زال بی.

بی گومان لاویتیش ته مه ن نانرخینی، چونکه زور لاو هه ن که هه ر
له لاویتیاندا پیر ده بن و زور پیریش هه ن که هه ر وهک لاو وان له
پیاوه تی و تهنه دروستی و له ش سوکی یاندا.

که واته پیری چیه و هوکاره کانی چین؟

که هه ندی که س زوو پیر ده بن و هه ندیکي تر درهنگ نه و
ده گهریتته وه بو نه و هوکارانه ی که له پی شه وه باسما ن کردن، نه ویش
پاریزگاری کردنی مروقه له تهنه دروستی و چالاکی خوئی، سهر سپی
بونیش نیشانه ی پیری نیه، چونکه زور لاو هه ن که زوو سهریان سپی
ده بی.

چاو کزبونیش هه ر نیشانه ی پیری نیه و زور که س هه ن که هه ر له
مندالیه وه چاویان کز ده بیت.

نېشانەى پىرى زۆرن وەك لاوازی سېكس و يادەوهرى پەشيوى ى
خوينەبەرەكان و رەق بونيان ئەو كەسەى كە دەگاتە حەفتا سالى توشى
ئەمانە دەبى بەلام ھيۇر تر دەبى بۇ ئەو كەسەى كە چاك پارىز گارى لە
تەندروستى خوى كردبى و بايەخى خوى پىدابی و لاويتى خوى
پاراستبى.

زانستى نویش ئەوہیە دەرخستووہ كە رەچەلەك و بۆماوہ كاريگەرى
ھەيە لەسەر تەمەن دريژى، بۇ نمونە ھەندى بنەمالە تەمەنيان دريژە و
ھەنديكيان كورتەو ناگاتە چل و پەنجا.

من زەلاميك دەناسم كە تەمەنى بوو بە شەست و پىنج ھەميشە
دەھاتە لام و دەيگوت كە تەمەنى لە حەفتا سال تىناپەرى.

منیش پىم دەووت: بۇ ئەم رادەيە؟

ئەويش دەيوت: باوكە لە حەفتا سالىدا مردووہ و دايكىشم ھەر لە
ھەمان تەمەندا بەدوايدا پۆى و ھەرۋەھا باپىريشم و منیش ھەروا دەبم.
كەچى ھەرواش بوو لە حەفتا سالىدا مرد.

بەلام ھوى تريش ھەن كە زانست راستى سەلماندون وەك لاواز
بوونى پزىنەكان و تيك چوونى پزىژەى پزاندنەكانى كار لە لەش دەكا و
لاوازی دەكا.

ھەرۋەھا ماندوو كردنى لەش و بەكار بردنى ووزەكانى تا ئەو پەرى،
ديسان لاوازی دەكا و توشى نەخوشى و پىرى دەكات لە تەمەنى
زودا، چونكە لەشيش وەك ئامىر وايە ئەگەر زۆر بەكار بەيئىرى ئەوا
دەسوى و دەشكى.

دوايىن ھۆ برىتى يە لە فەرامۆش كردنى ياسا تەندروستى يەكان و
گوى پى نەدانىان ئەمە لاو پىر دەكا و پىر بەرەو مەرگ دەبا و بىرى لە
ترسناكترين ھۆيەكانى پىرى و باوترينيان.

به شی سیازد میهم

چاره سهری دهرون: که ی ده بی؟

ده بی بهر لاهوی بهر و ریگهی کامهرانی و سهر که وتن و
سهر کردایه تی بچین به چاره سهری دهرونی دهست پی بکهین و له
هوکاره کنی بکولینه وه و ههولی له تاو بردنی بدهین، نه گهر له مه دا
سهر نه که وتن نه وا چونه پیش له لیکولینه وه ی به سود و ورورینه ردای بی
که لکه.

هیچ دکتور و دهرمانیک به که لکت نایه و شیوازیکی ریجیمی خوراکی
و وهرزشیش، نه گهر نه توانی به سهر ههست کردن به که می له خوتدا
زال ببیت و نامانجیک له پیش خوت دابنییت و ههولی گه یشتن پی ی
بدهی.

باوترین و بلاوترین کیشهکانی خه لک ههست کردنیان به که مییه له
به ردهم دوست و هاوه له کانیاندا، یا گه یشتنیان به و باوه پره ی نه که رکانی
پوژانه یان به شیوه یه کی ته واو و له بار.

له وانه یه واپزانین که لاوانی زانکو له سهیر و خوشی و
پاوار دنه کانیاندا دهسته یه کی باوه پ به خو پیک دینن، که دننیان له
ناینده ی خو یان و گیانیان برپا و سوربوونی لی دهرژی، به لام نه و
لیکولینه وه دهرونیانه ی که له سهر زوریك له و لاهو خویندکارانه کراوه
دهری خستوه که له سه دا نه وه تیان دهرون لاواز و بی ورهن و له

ئايىندەيان و لە ئايىندەيان نىگەرەنن و لە تواناي خۇيان بەگومانن بۇ
گەيشتن بەشتانەي كە دەيانەوي.

ئەم ھەست بە كەمى كەرنە كاريگەرى ي ھەيە لەسەر تەندروستى
مروۋ و رادەي بەرگري ي لە كاتى نەخۇشى يا نەخۇشىدا، بۇيە ئەمە
خەمىكە ئەگەر توانيمان بېرەوينىنەو ئەوا رېگەي كامەرانى و سامان و
سەركەدايەتى لە بەردەم سەركەوتنە باوەردارەكاندا ئاوەلادەبى.

پروڧيسور (جۇھن ھۆمەر ميلەر) ھۆي ئەم كەم و كورپى يە
دەگەرپىننەو بۇ شارستانى ي ئەمرو و ئەو ژيانە ئامپرى يە نوييەي
كە دەيگوزەرىنن و پىي وايە كە ئەم ژيانە ئەم ھەستە دروست دەكات،
چونكە مروۋ ئەمرو لەبەردەم جىھانىكى جەنجال و ھەلچودا دەوەستى
كە جى ي لاواز و دەسەپاچەي تيا نابىتەو.

ئەوەي سەرنەكەوي يا لە نيوەي رېگادا بوەستى ئەوا ئەوانەي
لەدوايەو دىن پىي پيا دەنن بى ئەوەي يارمەتى بدەن و لى ي
بېرسنەو.

كەواتە دەبى مروۋ پشت بەخۇي ببەستى لەسەر پى ي خۇي
رادرەستى و بەدواي كاريكدا بگەرى يا كاريك بۇخۇي دروست بكا و
ھەول بدات كە بەھىزى بكات تا بتوانىت بەھويەو بژى.

ھەندىك لەم ھەولانە سەركەوتن دەبن و ھەندىكيان نا، ھەندىك لەو
تىكۆشەرە پىشەنگانە دەگەنە لوتكە كە ژمارەيان كەمە ھەندىكىشيان
سامان بەدەست دىنن، ھەندىكى تىرىش بژىوي خۇيان دابىن دەكەن
تەنھا زور يەنەك نەبىت كە لە جىي خۇيدا دەژى لە يەككە لە
گۆشەكانى ژياندا و ژيانىكى سەخت و دژوار دەگوزەرىننى و پۆژەكانى

ماندو کهرن و دهسکهوتی کهمه و پیویستی یهکانی ژیاننی لهوه زۆر تره
که بهرگهی بگری.

که بهر گهی بگری:
 نهَم زورینه‌یه ههستی بی ئومیدی و دهسه پاچه‌یی و شه‌که‌تی بایی
 به‌سهردا ده‌کیشتی.

بەسەردا دەكىسى.

هەندىك لەمانە ھەول ئەدات كە ئەم كەم و كۆپى يە بە خەون و كار

داپۆشى و ھەندىكى تر لە پىي بى ھۆشكەرەكانەو ھەولى خۆ لە بىر

بردنەو ئەدات.

ههروهك ئهو كابرا ئىنگلىزى يهى كه له (مانچستهر) دهژياو كاتى لى
يان دهپرسى كه بوچى زور دهخويتهوه دهى ووت:

● چونکہ ہمہ کورترین پیّ یہ بو دہرچون لہ
تجستہر).

به هۆی خواردنهوهوه پای کردووه له شار یا پی ی وایه لی ی
چووته ده ره وه.

به خواردنهوه و زیند خه یو لهوانهیه مروّځ بتوانی که ئیستای له بیر
بجیتهوه به لام بو ماوهیه کی کورت، ئەم جوړه ههولډانهش زور مه ترسی
داره له سهه مروّځ، چونکه شکست و دهسه پاچهیی ئەو دهسه لمینی و
دهیکاته دوو که سیټی، یه کیکیان له کاتی خواردنهوه دایه و ئەوی
تریان کاتی که بهری ئەدات.

هه نديكى تروەك ئەو پړيوى يە دەكەن كە دەمى نە دەگەيشته تريكة
و دەيووت ترشه، ئەم جوړه كەسانە لە نرخى هەرشتيك كەم دەكەينهوه
كە نەتوانن بيكەن يا لەشان و شكوى هەركەسيك كەم دەكەنهوه كە بەر
لەوان سەركەوتنى بە دەست هينابى.

ههول ئه دان به کهم کردنه وهی سهرکه و تنی ئه وانی تر پاساوی شکستی خویان بدهنه وه.

ئه وانهی که ره خنه له کهسانی تر ده گرن بی ئه وهی بتوانن که ئه وه بکهن که ئه وان ده یکهن و بگه نه ئه وهی پیگه یشتوون، ئه وانه ره خنه و قسه کانیان به هه ند وهر ناگیری، بویه ده بیئت خوت کو بکه یته وه و سور بی له سهر ئه وهی که له کاره که تدا چاک بی بی گویدانه به های ئه و کاره چونکه ئه گهر تو له کاریکی بچوکدا سهرکه و تنی ئه و له گهره شدا سهرده که وی.

که سهیری ئه و که سه سهرکه و تنو وانه ده کهین به سه رسامیه وه ده پرسین: چون توانیویانه بگه نه ئه و سهرکه و تنه؟ و به راورد له نیوان توانا کانی خو مان و ئه واند ده کهین که چی بو مان دهرده که ویت، که ئیمه له وان زیاتر ئاماده یی سهرکه و تنمان تیدایه !

که واته نهینی ئه وان له کویدایه؟ تو بلی ئه وان پهیره وی شیوازیکی سیحری بکهن که له سهرکه و تن نزیکیان ده کاته وه؟.

ئه گهر به ناو می شکیاندا پو بچین ئه و بو مان دهرده که ویت که ئه و شیوازه سیحریه بریتیه له و وینه یه ی که دهر باره ی خویان هه یانه، ئه وان خویان وه که سانیکی سهر که و تنو وینه کیشا وه.

به لام ئه وانه ی که ئاماده ییه کانی سهرکه و تنیان بو ره خسا وه و له گهل ئه وه شدا شکستیان خواردو وه، ئه وانه دهر وونیان پر له ترس و گومان یان پر له رق له خویان بویه ئه وانه ناتوانن که خویان وه که سانیکی سهر که و تنو وینا بکهن.

یه کیك له وانه سهردانی منیکردو هه موو هیوای ئه وه بوو که ببیته ئه کته ریکی سینهمایی، که چی هه رجاریک دهریکیان ده دایه ئه و

به باشی له مالهوه نه نجامی ددها، به لام له سهر شانۆ ده په شوکاو
سهرکه وتوو نه ده بوو.

من پینمایي هم پیاوه مکړد که له سهر کاغه ز نه و وینه یه بکیشیت
که خهونی پیوه ده بیني و به به رده وامي بیخاته پیش چاوی خوئی ناوی
نه و پیاوه نه مرو بوته یه کیك له نه ستیره پر شنگداره کانی سینهما.
نه و که سهی که و چاوه پروان ده کات ژیان هه موو به رکه تی خوئی پی
به خشیت نه و به پراستی به دهستی دینیت، چونکه خوئی به که سیکی
سهرکه وتوو داده نی و به هیچ شتیك که متر له سهرکه وتن قایل نابیت.

نه و زه لاهه ش که ده لی: من له ژیاندا هیچم ناوی نه وهنده نه بی که
کاریکم هه بی، نانیکم لی دهستی ده که وی و برسی نه بم، له راستیدا نه مه
سزای خوئی ده دات له نه نجامی هه ندی ههستی شاره وه. به گوناح کردن که
رهنگه هه له منالی یه وه تیدا چه سپا بی. خاوه نی هم وینه یه له ژیاندا
زیاتر له وهی دهستی ناکه وی که بو خوئی داناوه نه گهر چی به توانا و
به هر ده مه ندیش بی.

جوړه که سانیکی تر هه ن که خوئیان له سهرکه وتن دوور ده خه نه وه
چونکه هه ر خه ریکی زینده خه ون، نه وانه هیوای سهرکه وتن ده خوازن به لام
ناتوانن بی پیکن، خوئیان وهك که سیکی مه زن نه ندیشه ده که ن، به لام له
دنیا راستیدا ناتوانن که خوئیان ده برپن.

نایا بایه خ به دهروندان له پیدایه؟

له راستیدا هم کتیه به ده رمانیک بو کامه رانی و سامان و ته ندروستی و
سهرگردایه تی پیشکه ش به خوینهر بکات. به لام نه وهی گرنگه لمان نه وه به
که ته ندروستی دهروونی مروف چالك بکهین و له سهر به رهنگار

بوونهوهی نهخۆشی رای بیئین له ریڭای گیانیهوه، نهك تهنها له ری ی
دەرمانهوه و کهشیکی وا له دهوری دروست کهین که پر بی له کامهرانی و
قهناعهت که بنه ماکانی بهرهنگار بوونهوه له خو بگری له بهرامبهر ههموو
کیشهکانی ژیان و گرفتهکانی جهستهدا.

نهگهر بگهینه نهو ئامانجه نهوایه خدان به جهسته ئاسان دهبی و
دهتوانین که له سهر کهوتنی تهندروستی ی پیویست دلنیا ببین.

دهبی که وینهی شکست له میشکی مروف دهربیئین و وینهی سهرکهوتن
لهباتی دانیین، چونکه نهو وینهیه ههر له میشکیدا بمینیتهوه. نهوایه
ههموو ئاموژگاری و رینمایی یهکانیش بی هوده دهبی.

بو نهوهی بتوانیت نهو وینه زهینی یه بگورین که مروف بو خوی ی
دروست دهکات و دهبیته هو ی سهرنهکهوتنی، نهوایه دهبی یارمهتی بدهیت له
دیاری کردنی ئامانجهکانیدا و لهوهدا که چی ی دهوی له ژیانیدا.

زور کهس ههن که خهو بهوهوه دهبینن که روژیک له روژان ببنه
کهسیکی سهرکهوتوو، بهلام نهگهر لی یان بپرسی که نهو سهرکهوتنه چی
یه که دهیانهو، نهوایه ناتوانن باسی بکهن و وزهی چالاکی یان پهرش و بلاو
دهبی، چونکه ئامانجیان دیاریکراو نییه، که واته یهکهمین ههنگاو بریتی
یه له دیاری کردنی ئامانج بو نمونه نهوه دهست نیشان بکهیت که ج
کاریکت بو خوت دهوی.

دهتهوی ببیته دکتوریکی یا پاریزهریکی یا بازارگانیکی یا فهرمانبهریکی یا
خاوهنی ههر کاریکی تر.

یهکیکیان بو خوت ههلبژیهره و سهرهتا لهوه دلنیا به که بهو کاره رازیت
و چیژی لی وهردهگریت، که ئامانجهکهت به روونی دهست نیشان کرد، نهوایه

چالاکانه و به برّوا به خو بوونهوه خهريکی دهبيت، ههموو نهوانه‌ی که له
ژياندا سهرکه‌وتوو بوون ههر له سهره‌تاوه زانیویانه که چی یان دهوئ.
نه‌وهش که نامانجی خو‌ی به روونی له بهر دهم خویدا دابنئ و ههموو
توانای خو‌ی تیدا بخاته گهر و برّوای به سهرکه‌وتنی خو‌ی بئ، نه‌وا ههرگیز
شکست ناخوات.

نهمه نه‌و نه‌خو‌شییه‌یه که ده‌بئ ههموو لاویک خو‌ی لی به دوور بگری
بهر له ههموو شتیک: نه‌خو‌شی هه‌ست به که‌می کردن و شکست له ژياندا
ههرکه‌سیک توانی به سهر نه‌مه‌دا زال بئ و له ژيانیدا ده‌ریبکات، نه‌وا
دکتور زور به ئاسانی ده‌توانی که چاره‌سهری بکات و نه‌م کتیبه‌ش له
سهریه‌تی که ری‌نمایي بکات به‌ره‌و کامه‌رانی و له‌ش ساغی و سهرکه‌وتن.
هه‌ندیک شت هه‌یه که ههموو لاویک ده‌بئ ههر له منالی یه‌وه بیزانی
خواردنه‌وه و جگه‌ره‌کی‌شان به شیوه‌یه‌کی به‌ربلاو بریتی یه له ریگه‌یه‌کی
راسته‌وخو و خیرا بو تیکشکاندن ته‌ندروستی و پیر بوون.

ههر وه‌ها ده‌بئ بزانی که نه‌گهر بیه‌وئ ته‌ندروستی ی خو‌ی بیاریزی،
ده‌بیئت زوو چاره‌سهری خو‌ی بکات و سهردانی پزیشک بکات. نه‌گهر هه‌ستی
به ناساغی کرد و ههر له سهره‌تاوه و بئ دواخستن، نه‌مه ری‌نمایي یه‌که بو
ههمووان چونکه پشت گوئ خستن نه‌خو‌شی له سهره‌تاکه‌یدا وای لی ده‌کات
که ته‌شه‌نه بکات و چاره‌سهرکردنی زه‌حمه‌ت تر بئ و زورتریش تی بجئ که
ده‌کرا خو‌ی له‌مه‌یه دوور بگری.

دیاردیه‌کی تر هه‌یه که یارمه‌تی ی لاوازکردنی مرو‌ف و پیرکردنی
ده‌دات، نه‌ویش کارکردنی به‌رده‌وام و بئ چه‌وانه‌وه و شه‌ونخونی دریز و
که‌م خو‌راکی و ره‌شبینی و زور خه‌فه‌ت خواردنی نه‌مه لای ژن بریتی یه له
سک و زا‌کردنی به‌رده‌وام و ئیشی زور له‌م باره‌شدا بایه‌خ به منال که‌م

دهبیتهوه، نهگەر خاوهن خیزانیش دهستکهوتی دیاریکراو بی نهوا ژیانى
دژوار و ناخوش دهبی و ژن و میرد زوو پیر دهبن و تامی کامه رانی ناکهن.
له راستیشدا نهوانه ی که دهستکهوتیان سنوورداره زاوژی زور دهگهن،
خویان و مناله گانیان بی بهش دهگهن چونکه باش خوراکیان نادهن و
ناتوانن که بخوینن، بهمهش دایک و باوکه که به دهستی خویان ژیانى دژوار
به سهر خویدا دهسه پیین و نه زانی و دهست فروشیش به سهر مناله گانیدا
و نهگەر عاقل بوایه نهوا نهوهنده منالی دهخستهوه که بتوانی به خویان
بکات.

بویه نیمه تهنه له بهر دهم نهخوشی جهسته دا نین تا چاره سهریان
بکهین، نیمه له بهر دهم نهخوشی گیان و دهر وون و نهو شەقله بچوکانه داین
که بیر له ناینده ناکه نهوه و خویان بو باری نائاسایى ناماده ناکهن. بویه
دهبیته که ههر دووکیان پیکه وه گری بدهین و دهرمانیکیان پیشکەش بکهین
و یارمهتی ی نهو دووچینه بدهین له ریگرتن له دارمانی دهمار که دهبیته
هو ی دارمانی لهش و سهر نه کهوتن له ژیاندا.

بەشى چواردە يەم دەۋرى نازايەتى لە ژياندا

نمۇنە يەكى زىندوو:

كەمنال بووم رۇژيكيان لە گەل ھەندى لە ھاورىكانمدا لە ھەوشەى
مالىكى چۆلدا ياريمان دەکرد، لە پرىكىدا بەردىك بەر دەستم كەوت و
پەنجەكانمى شكاند، باوكم بردمى بۆ لاي پزىشك ئەويش ووتى دەبى
بىپرېنەۋە، ھەر لە گويم لەم قسەيە بوو دەستم كرد بە ھاوار و گريان و
تكام لە باوكم كرد كە ئەم برپارە دوابخات كە لەوانەيە بمكوژى.

لە گەل بە سۆزى باوكم و خوشەويستىشى بۆ من، بە گرژى يەۋە
تەماشايەكى كردم و پىي ووتم:

كوپم دەبى ئەمە ھەر بكەى و دەمەۋى كە تۆش ۋەكو من فيرى ئەۋە
ببىت كە ملكەچى حوكمى قەدەر ببىت و سەبۇ زريانەكان نەۋى كەى
تا ھيۋر دەبنەۋە، ئەگىنا تىكت دەشكىنى.

نەشتەرگەريەكە كرا و ئەۋەى من لىي ئەترسام رووى دا پەنجەيەكم
لە دەست دا، بەلام لە يادم نىيە كە ئەمە خەمبار يا نىگەرانى كرد بم لە
رۇژانى داھاتوومدا.

چەند سالىك لەمەۋبەر پياۋيكم دى كە دەستى لە مەچەكدا بپرا
بوويەۋە لىم پرسىي لەمە نىگەران نىت؟

ووتی: (زور به دهگمهن بیری لی دهکه مه وه پی ی راهاتووم) له راستیدا هیچ مروځيک نیه که ژيانی ناخوښی و کيشه ی تیا نه بی لهم باره شدا ته نها دوو ريگه ی له به رده مدایه:

رييه کيان نه وه يه که کاره ساته که ی به باوهر و قايل بوونه وه به واقعی وهر بگری که نه مه ريگه ی راست و دروسته، ريگه که ی تريان بریتی یه له ياخی بوون له قه دهر و نه مه رييه ش پريه تی له ډرک و دال و نه نجامه که شی ته نها بریتی یه له زيادکردنی کيشه و خه مه کان.

(وليهم جيمس) راستی ووتوه که ده لی: قبول کردنی کاره ساته کان به نازايه تی و ته سليم بوون به قه دهر يه که مين هه نگاوه بو رزگار بوون له دهر نه نجامه کان.

(شوپنهاور) يش لهم باره يه وه ووتوويه تی: (راهينانی دهر وون له سهر ته سليم بوون دوگمه کانی قه دهر و نازايه تی له به رامبه ر کاره ساته کاندایارمه تيمان نه دات که گه شته که مان لهم جيهانه دا به ناشتی به ری بکه ين.

نمونه يه کی تر:

لهو ياده وهری یه شیرينانه ی که له کتيبيکی چاکدا هلم گرتووه و له هاوړيم خاتوو (ئيليزابيت کوڼلی) يه وه پيم گه يشتووه دواي نه وه ی که برازا که ی له ده ست داوه که ته نه ت هيوای بووه دواي مردنی باوکی و ميردده که ی بهر لهو، لهو کتيبه دا ده لی:

(لهو روژده دا که نه مريکا ناههنگی گيړا به بونه ی سهرکه و تنی سوپاکه ی له باکووری نه فريقادا، بروسکه يه کم له ئيداره ی سوپاوه پی گه يشت که ده لی برازا که م که نه فسه ريکی لاوه لهو سوپا يه دا له ريزی وون بوان دايه، پاش ماوه يه کی که م، بروسکه يه کی ترم پی گه يشت

تیدا هاتبوو که برازا کهم کوژراوه، ئەم ههواله بو من خورپهیهکی گهوره
 بوو، چونکه برازا کهم بو من وهك کوڤ و برا و میڤد وابوو له یهك کاتدا،
 هه ر ئەمهش وای لی کردبووم که دواي دهرچوونی له زانکو ههست به
 خوشی یهکی زۆر بکهه و هه موو جوانی و چاکی ی ئەم دنیا یهه له ودا
 به دی دهکرد، کاتی که ههوالی مردنیم بیست، هه موو هیواکانم دارمان
 و وا ههستم کرد که ژیان چیت شتیکی وای تیا نه ماوه که شایهنی ئەوه
 بی که بوی بژیم، بویه کاره کهم فهرامۆش کرد و له دۆستهکانم دور
 کهتمهوه و چوومه ناو دنیا ی خه مه وه و به کاسی یه وه له خۆم
 ده پرسی: (بۆچی مردن ئەم لاوه خوشه ویستهم لی دهباکه هه موو
 شتیك بوو له ژیا نی مندا و بو خوشی ژیان هیشتا زۆری به به ره وه
 مابوو.)

بریارم دا که واز له کاره کهم بینم و بچم بو جیه کی دور که کس
 نه مناسی تیایدا، تا هه لی خو کوشتن بقۆزمه وه و له م خه م و بی
 ئومیدی یه گه وره یه رزگار بيم.)

کاتی خه ریکی پاك کردنه وه ی نووسینگه کهم بووم، نامه یه کی کو نی
 جوانه مه رگم دۆزیه وه که ده لی:

(ئەو هه موو راستیه جوانانه م له بیر ناچی که فیرت کردووم، هه
 چه نده ماوه ی نیوانمان دور بی و هه می شه ئەو ئامۆزگاریه تم له بیر
 ده بی که ده لی هه ر شتیك له قه ده ره وه بی قبولی بکه به روویه کی خوش
 و گیانیکی دلنیا وه.)

ئەو نامه یه م چه ند جاریك خوینده وه و وا ههستم ده کرد که له لایه
 و پیم ده لی:

ئەى خۆت بۆ پەيرەوى ئاوه ناکەى که رينمايى منت پى دەکرد، ئايا باشتەر نيه که له گەشتى ژياندا بەردەوام بىت، ئەمه ويستى خوداوەندە و رەت ناکریتەوه، هەر چيه کيش بى بەم زوانە بهيهک دەگەين.

(ئەمه به قولى کارى تىکردم، بۆيه گەرامەوه سەر کارەکەم و کەمىك خەم و خەفەتم رەويهوه و بىرم له کارەکەم و ئەو لاوانەى تر دەکردەوه که له سوپادا خزمەت دەکەن و جوانەمەرگ يەکىك بووه لەوان، چوومه خویندنگەيهکى شەوانە، هەر وەها دەستم کرد به گەران به دواى هەندى ئارەزووى نویدا بۆ من له بار بن و هاورى ئى نوى که زياتر له گەلما کوک بن له مهيل و خوو و رەوشتياندا، من ئىستا ژيانىكى قوولتر و فراوانتر دەگوزەرنيم وەك لەوهى پيشتەر.

تەنها بارودۆخەکان نيه که وامان لى دەکات بەختەوەر يا بەدبەخت بين، له راستيدا رەفتارى ئيمە له بەرامبەر ئەو بارودۆخانەدا بنەما يەکەميهکانى کامەرانى يا بەدبەختيمان دادەريژى.

له ناخى هەر يەکىکيشماندا هيزى شاراوە هەيه که وامان لى دەکات که باشتەر بەرگەى کارەساتەکان بگريين و به سەرياندا زال ببين وەگەر چى مروۆ پيشى و ابى که ناتوانى وەمه بکات (بۆت کارينگتۆن) دەيوت:

(دەتوانم که هەر شتىك قبول بکەم که ژيان بيسەپيئى به سەرما تەنها يەك شت نەبى ئەویش کويرى يە).

کاتىك که گەيشته تەمەنى شەست سالى، روژيکيان سەيرى ئەو فەرشەى ژير پى کرد که چى نەيتوانى رەنگ و نەخشەکانى ليک جوى بکاتەوه. لەو پزىشکە تايبەتمەندەوه که بۆ راويژ چوو بووه لای

تی گه یشت که یه کیك له چاوه کانی تروسکای خوئی له دهست ئه داو
چوه که ی تریشی هه ر له ژیر هه مان هه ره شه دایه.
به لام کارنکتۆن زانی که چۆن به رنگاری ئه م کاره ساته ده بیته وه و

له م باره یه وه ده لی:

(ته نها له یه ك چاومدا دوانزه عه مه لیاتیان بو كردم تا بیناییم
دهست بخه مه وه، به لام ئه م هیوایه به دی نه هات بو یه فیش نه هه لچوم و
نه یاخی بووم چه نکه ههستم کرد که له مه قورتار نابم و ده بی پی ی
قایل بم، هه ر له نه شته رگه ری ی یه که می شه وه ئه وه م رهت کرده وه که له
ژۆریکی تایبته به نه خووشی نه دا بنوم و پی م باش بوو که له هو لیکی
گه وره دا بم که زۆری وهك من تیا بوو، دهستم کرد به هاندانیان و
دلخۆش کردنیان، ئه مه خووشمی هان ئه دا و دلخۆشی ئه کردم که کار له
کار ترازا و بیناییم دهست نه که وته وه دوا ی ئه وه هه موو نه شته رگه ری
یهش ئه وه م به خو م دهوت که (میلتۆن) ووتوویه تی:
(ئه وه به ئازار نیه که مرو ف نابینا بی، به لام ئه وه به ئازاره که مرو ف
نه توانی به رگه ی نابینایی بگریته).

خوڤاگرتن له بهرام بهر سه ختی یه کاندای:

گه مره ییه کی گه وره یه که ئه وانه ده یکه ن که ئارام باوه پریان نیه کاتی
تووشی کاره سات و نه گبه تی ده بن، چ گه مره ییه ك له وه گه وره تره که
کاره ساتبار هه لچی و ژیری خوئی له دهست بدا و وهك شیت پییه کانی
خوئی بکیشی به زه ویدا و سه ری خوئی له دیواره کان بدا، ئه م کلۆ له
به مه له کاره ساته که ی که م ناکاته وه، به لکو به پیچه وانه وه توانای

بەرەنگار بوونەوہى خوشى لاواز دہکا، بەمەش بە پى ئەوہى بزانی
دەردەکەى زیاتر دہکا.

ئایا قەت دیوتە کە ئەسپىک یا گایەك تووشى نائومىدى و خەم
بووابى یا لە تورەیی و ھەلچون دەمارى خوى تىك شکاندېى لە بەر
ئەوہى کە لەوہ رگەکەى نەماوہ یا لە گەل مرویەکدا ھەلى نەکردووە.
من مەبەستم لەوہ نیە کە ھەروا بە ئاسانى لە بەردەم سەختى و
قەیرانەکاندا بچەمىینەوہ، مادەم دەرفەتیک لە بەردەمدایە تا مروژ خوى
لى قورتار بکات، ئەوا ئەرکى سەرشانىەتى کە بيقۆزیتەوہ و ھەولى بۆ
بدات، بەلام کاتى کە ئەقل و مەنتىق حوکم دەکات بەوہى کە ھەول و
مەملانى چیتەر سوودى نیە، ئەوا دەبى وازيان لى بىنین و خۆمان
تووشى زەحمەتیکى تر نەکەین.

من پرسىارم لە زۆریک لە گەورە کارزانان کردووە سەبارەت بە
رێچکەیان لە بەرامبەر ئەو کارەساتانەدا کە بەسەریان ھاتووە و لەم
بارەيەوہ (ھینرى فۆرد) پى ى ووت:

(کاتیچ کە ناتوانم ئەو قەیرانانە چارەسەر بکەم کە تووشیان دەبم
ئەوا وازيان لیدینم تا خویان خویان چارەسەر بکەن).

(ن. کیلەر) ی بەرئوہبەرى کۆمپانیای (کرایزلەر) یش پى ى ووت:
(کاتى کە تووشى ھەلوئىستیکى ناخۆش دەبم، ئەوا بیرى لى دەکەمەوہ
و لە ھەموو لایەنیکىەوہ لى ى دەکوڵمەوہ، ئەگەر زانیم کە دەتوانم
شتیکى بە سوود بکەم تا لى رزگار بم ئەوا دەیکەم، ئەگەر نا ئەوہ لە
بیرى دەکەم.)

پاشان ووتى:

(من له ئاینده ناترسم، هیچ کەسیک نانا سم له م دنیا یه دا که ده کری -

بزانئ که روژان چی له گه ل خوی دینئ.)

(ساره بیرنار) یش که بۆ ماوه ی نیو سه ده به توانا ترین و ناودارترین ئەکتەری شانۆ بوو، روژیکیان کاتی که به کەشتی یه ک به زه ریای ئەتله س دا ده رۆی، له ناو کەشتییه که دا پی ی هه لخلیسا و قاچی بریندار بوو، ئەویش برینه که ی فه رامۆش کرد تا جه راعه تی کرد، کاتیک خوی پیشانی پزیشکیکدا، ووتی که ده بی بپریته وه، به لام سه ره تا نه یویرا که ئەمه ی پی بلی، نه وه کو تووشی خورپه یه کی ده روونی یا هیستریای بکات، به لام کاتی که رای خوی پی ووت، توژی داما پاشان به هیمنی ووتی: (ماده م کاره که وایه و ماده م ئەمه ویستی خوداوه نده چی ده بی با بی) کاتی که نه خوشه وانه کان ده یانبرد بۆ ژووری نه شته رگه ری کوره که ی دهستی به گریان کرد، ئەویش وه ک کەسیکی برپوا به خو بوو پی ی ووت (دوور مه که وه ره وه، من زوو دیمه وه.)

ئەنجا دهستی کرد به چرینی یه کیک له و گۆرانی یانه ی که هزی لی ی بوو کاتی لی یان پرسى ئایا له بهر ئەوه گۆرانی ده لی تا خه می خوی بره وینیته وه له وه لامدا ووتی: (نا به لکو بۆ ئەوه ی که دکتۆر و نه خوشه وانه کان دلخۆش که م.)

کاتی که له نه خوشخانه ده رچوو تا گەشتیک به ده وری جیهاندا بکات بۆ ماوه ی هه وسالی تریش به قاچی برپاویشه وه هه ر سه رنجی خه لکی بۆ خوی راده کیشا.

بۆيە ئىمە كاتى كە واز لە مەملانئەيەك دىنن وەك (ماكورمىك)
دەلى: ئەوا دەست بە فيرۇدانى وزە و باوەرى خۇمان ھەلدەگرىت كە
ئەمەش واما لى دەكات كە ژيانىكى خوشتر و شادتر بگوزەرىنن.

ھەلۆستىكى ناخوش:

دەگىرنەو كە يەكك لەو سەربازانەي كە بەشدارىي لەم شەرى
دوايى دا كردوو، لە تەمەنى بىست و سى سالىدا چوو تە سوپاو،
چەند مانگىك دەرياوان بوو، رۆژىكىان ئەو تىپەي كە ئەم تىيدا كارى
كردوو ناچار بوو كە چەندىن تەن تەقەمەنى بگوىرنەو بۆ شوينىكى
ناديار، ھىچ شارەزايەكى تەقەمەنىش نەبوو تا سەرىپەرەشتى ي
گواستەوئەي بكات، بەلام ئەويان ھەلبارد بۆ جى بە جى كردنى ئەم
ئەركە، ئەويش لى ي توقىبوو سەرەپاي ئەو ھەموو زانىارىيانەي كە پى
يان دابوو بەر لەوئەي كە بەم ئەركە ھەستى، ئەم زياتر ترسى لى
نىشتبوو بەوئەي كە لە ناو ئەو چەندىن تەن تەقەمەنەوئەيە دايە كە لە
كەشتى يەكەي ئەمدايە، چونكە ئەم بەر لەوئەي بچىتە سوپاو بىسكىتى
فروشتوو.

ئەو سەربازە دواي ئەمە بەم شىوئەيە باسى لەو رووداو دەكات ھەتا
ماوم ئەو رۆژەم بىر ناچىتەو، رۆژىكى ھەور و زۆر سارد بوو، پىنج
پياويان لە گەل ناردبووم لە پاسەوانانى بە ھىزى كەنار بوون، بەلام
ھىچيان شتىكىان دەربارەي ئەو تەقەمەنىانە نەدەزانى، دەستيان كرد
بە گواستەوئەي سنووقەكان لە كەنارەو بەرەو كەشتىيەكە، ھەر
سنووقىكىش بەس بوو بۆ ھەلتەكاندننى كەشتى يەكە، بەو بارەو
ئىمەش چووين بۆ ئەو دنيا من خۆم وەستا بووم قورگم وشك بوو بوو،
ئەژنۇكانم دەلەرزىن و دلم پەلەپەلى دەكرد.

(واهات به بیرما که راکهم، بهلام ری نه بوو، جگه له وهی که هه لاتنم
شهرمهزاری یه کی گه وره بوو بو خوشم و بو خیزانه که شم و نه گهر دواي
ئه وه بشگیرامایه نه واه سزاکهم له سیداره دان بوو.)
له جی ی خۆمدا وه ستام و سهیری نه و پینج پیاوهم ده کرد که
سنووقه کانیاں ده گواسته وه، نه کاره یه که سه عاتی خایاند و به سالیك
له من تیپه ری، له هر چرکه یه کیدا واه چاوه ریم ده کرد که که شتییه که
بته قیته وه.)

له کوتاییدا هاتمه وه سهر خۆم، ده مویست که ژیرانه شته کان لیک
بده مه وه هر له وه هموو ترس و واهیمه یه، وام دانا که که شتییه که
ته قیوه ته وه و منیش له گه لیدا تیا چووم، پاشان له خۆم پرسى:
ئایا نه مه ریگه یه کی ئاسان نیه بو مردن، زور ئاساتر له مردن به
سهره تان؟

بیرم که وته وه که من ناتوانم که داواي نه مری بکه م له م ژیانده دا، بویه
ده بی شیلگیرانه و به قه ناعه ته وه ئهرکی خۆم به جی بینم.
(له نه نجامی نه وه دا هه ستم به دلنیایی کرد و به سهر ترس و
نیگه رانیما زال بووم هر کاتی هه ستم بکردایه که تووشی دلهراوکی
بوومه ته وه، سهرم بو ئاسمان هه لده بری و له خوا ده پارامه وه که
ئه وه نده دانا ییم پی ببه خشی تا به خوشی یه وه نه وه وه ربگرم که ده بی
هوه ربی و نه وه نده ش ئازایه تیم بداتی که بتوانم نه وه ی پی بگورم که
ده کری بگوردی.

بەشى پازدەيەم بىنە ماكانى سەركەۋىتىن چىن؟

كارگردن لە كاتى خۇيدا:

زۆرىك لە فەرمانبەر و پياۋانى كار وا راھاتوون كە ھەندى جار
ھەندىك كىشە بە ھەلۋاسراۋى بھىلنەۋە نە ۋەك يەكسەر دەست بە
چارەسەرى بكن، بۆيە پەرە كاغەز لە نووسىنگەكانىندا كەلەكە دەبى
و كاتى كە دەيانەۋى بگەرىنەۋە سەرى كارەكەيان بە لاۋە سەخت و
دژوار دەبى.

بەريۋەبەرى يەككە لە خانەكان پەخش و بلاۋكردنەۋە پى ى ووتم
كە جارىكيان ئاميرىكى چاپ لە ژوورەكەيدا وون بوۋە و بۇ ماۋەى دوو
سال ديار نەماۋە، كە چى بە رىكەۋت كاتى لە گەل سكرتيرەكەيدا بە
دۋاى پەرەيەكى تايبەتدا گەراۋە لە ناۋ كاغەزە كەلەكە بوۋەكاندا سەير
دەكەن كە كە ئاميرى چاپەكە لە ناۋياندايە.

گومانى تىدا نىە كە كاتى نووسىنگەكەت دەبىنى پەرە لە نامەى
ۋەلام نەدراۋە و ئەۋ راپۇرت و ياداشتەنەى كە لى يان نەكۇلراۋەتەۋە
ئەمە توۋشى پەشۋكان و بىزارى و نىگەرانييت دەكات، تەنانت ھەست
كردنى ھۆۋ بەۋەى كە كاتى نىە بۇ چارسەركردنى كىشە زۆرەكانى زۆر
جارۋاى لى دەكات كە پەستانى خويىنى بەرز بېيتەۋە يا توۋشى
نەخۇشى دل يا زامى گەدە بى.

دکتور (ولیهم سادلەر) که یه کیکه له گه وره پزیشکه کانی بواری
 دهر وونی ووتی جاریکیان به ریوه بهری یه کیکه له دهزگا گه وره کانی
 شیکاگو هات بو عیاده کهم و به دهست ماندویتی و شه که تی یه وه
 دهینالاند، له و کاته دا که خه ریکی گه رانه وهی به سه رهاتی خوی بوو،
 زهنگی ته له فونه که لیی دا که له لایه ن به ریوه بهری نه و نه خوشخانه یه وه
 بوو که دکتور کاری تییدا دهکات و داوای لی کرد که راپورتیک ئاماده
 بکات سه بارهت به کاریکی دیاریکراو، دکتوریش یه کسه ر راپورته که ی
 نووسی و ناردی. نهجا دهستی کرده وه به گویگرتن له میوانه که ی،
 به لام جاریکی تر زهنگی ته له فونه که لی ی دایه وه نه م داواکاری یه ش
 دیسان به په له بوو و دکتوریش نه میشی زوو راپه راند، داوای نه مه
 هاوپی یه کی هات تا پرس و رای پی بکات سه بارهت به نه خوشیک که
 له حاله تیکی مه تر سیداردایه، دکتوریش رینمایی پیویستی به میش دا
 و هاته وه لای میوانه که ی و داوای لی بوردنی لی کرد، که چی سه ری
 سوپما کاتی میوانه که ی پی ی ووت: (لی بوردنی ناوی، نه و چه ند
 خوله که ی لای تو به سه رم برد وای لی کردم که هو ی دهرده کهم بزانه و
 له توشه وه فیروم که چون چاره سه ری بکه م به وه ی که چه ند به توانم
 کاره کانه جی به جی بکه م و داویان نه خه م).

خیرا بریاره کهت جی به جیکه:

یه کیکه له پسپوره کان ده لی که (بنه مای یه که می سه رکه وتن له
 کاره کانه بریتی یه له ریکخستنیان و جی به جی کردنیان به پی ی
 گرنگیان).

له راستيشدا زؤربه ي ئوانه ي كه له كاره كانياندا سهرکهوتون پيرهو ي ئهم ريسايه دهكهن، بهيانيان زوو له خه وهلدسن و له م كاته دا كه ميشكيان سافه، بهرنامه ي روژي كاركردي خويان دادرپژن و دست دهكهن به جي به جي كردني له گرنگيانه وه بو گرنگريان.

ئگهر (بهرناردشو) پيرهو ي ي ئهم ريسايه ي نهكردايه له كاره كانيدا رهنكه هه تا خانه نشين ده بوو، هر له و بانقه دا فرمانبر بوايه كه تييدا كاري ده كرد، به لام ئهو هر له سهره تاي لاوي يه وه بهرنامه يه كي واي بو خوي دانا بوو كه هه موو شهوي له كاتي دياريكراودا پينج لاپه ره بنووسي و بو ماوه ي نو سه عاتي ره به ق، ئهم بهرنامه يه ي جي به جي كردوو، ئگهر چي له و ماوه يه دا سي دولاري لي ي دست كه وتوو، به لام سهرکهوتن له وه دا بوو كه بووه نوو سهر يكي گهره و ناسراو.

يه كي كه له قوتابيه كانم كه دواتر ببوو ئه ندامي ئه نجومه ني كارگيري كو مپانياكاني پولا، بوي گيرامه وه كه سهرنجي ئه وه ي داوه كه ئه نجومه نه كه كو بوونه وه ي زور ساز ده كا و له هر يه كيكياندا چه ندين بابته رووبه پرووي ئهو ده كه نه وه كه ئه ميش ته نها بايه خ به كه ميكيان ئه دات، له ئه نجامي ئه مه شدا كار و باري كو مپانياكه راوه ستاوه، ئه ميش هاوه له كاني قايل كردوو به وه ي كه هيچ بابته يكي جي نه هيلن كه رووبه پرويان ده كريته وه تا به ته واوي لي ي نه كولنه وه و برياري پيوستي لي نه دن يا خود بيده نه دست يه كي كه له ئه ندامه كان تا خوي بو ته رخان بكات، ئه مه ش ئه نجاميكي باشي لي كه وته وه و ئه نجومه ن برياري دا كه له هه موو كاره كانيدا پيرهو ي ي ئه مه بكات.

دابەشکردنی بەرپرسیاریتی یەکان:

زۆر لە گەورە فەرمانبەران و پیاوانی کار بە دەستی خۆیان، خۆیان بەرەو هەڵدێر و نەخۆشی و مردن دەبەن، چونکە سوورن لە سەر ئەوەی کە خۆیان هەموو کارەکانیان جی بە جی بکەن، ئەگەر چی هەلبژاردن لە دابەشکردنی کار و بەرپرسیاریتی دا شتیکی ئاسان نیە و دانی کارێک بە کەسیکیش کە توانای ئەوەی نەبێ شتیکی بە جی نیە، بەلام لە گەڵ ئەوەشدا دابەشکردنی کار شتیکی پیویستە، چونکە خەریکە ئەوەی لە دەستی تەنها کەسیکدا چەند بە تواناش بێ، زۆر مەترسیدارە بۆ سەر کارەکە سەرباری ئەوەی کە زیان بە تەندروستی خۆشی دەگەیەنێت، چونکە زیاتر لە توانای خۆی کار دەکات.

بهشی سازده يه م خه م وه لانی

چون خه م له بیر ده که ی؟

بیستم دکتوریک که ناوی (فرانک لوب) ه تووشی روماتیزمه یه کی توند بووه و له جولهای خستوو و بۆ ماوه ی بیست و سی سال له جیدا که وتوو، چووم سهردانم کرد، سهرم سورما چونکه که سیکی زور خه یال ئاسووده و دور له خه م و خه فته بوو، چی کردبوو؟ هه ستا بوو به کوکردنه وه ی ناو نیشانی هه موو ئه وانهی که وه ک ئه م نه خووشی دا بوونی به زه ویدا و له جولهای خستبوون و دهستی کردبوو به ناردنی نامه ی پر له باوه ر و هاندان و گه شبینی و خووشی بویان، زور نه خایاند که ئه مانه کو مه لیکی گه وره یان لی پیک هات له چه ندین ولاتدا که نامه یان له گه ل یه کدا ئالو و گو ر ده کردو باسی ئه ده ب و زانست و فه لسه فه و ئایین و هونه ریان بۆ یه کتری ده کرد.

ئه مه وای له دکتور (لوب) کردبوو که واهه ست بکات بۆ ئامانجیک ده ژی و په یامیکی هه یه له ژیاندا که نه خووشی یه که شی نه بووه ته ریگری، بۆیه خو ی نه داوه ته ده ست لاوازی و خه م و خانمیکی هاو پریم پی ی ووتم:

ماوه ی جهوت ساله بهر له جه ژنی سه ری سال خه م و خه فه تیك دامده گری که خه ریکه بمکوژی، ئه وه یه که مین جه ژن بوو که دوور له

میرده کهم که له پریکدا کوچی کرد، به سهر ببهه، پاش نهوهی که
چهندين سالمان به خوشی پیکهوه گوزهراند، چهندين بانگهیشتم بو به
سهربردنی شهوی جهژن روت دهکردهوه که له خزم و هاوړی یانمهوه
پیم دهگهیشتن، چونکه خزم دهکرد له گهل خه می خومدا هاوهل بم.
روژیک پیش جهژن، سهعات سی ی پاش نیوهړو نووسینگه کهم جی
هیشتم و دهستم کرد به سورانهوه به ناو شهقامهکاندا که جمه یان
دههات له خه لکانی دلخوش و روخوش، نه مهش یادگاری نهو ساله
خوشانهی هیانمهوه یاد که له گهل هاوسهره کهمدا به سهرم بردبوو بویه
دامه پرمه ی گریان.

پاش نهوهی بو ماوهی سهعاتیک به ریډا رویشتم گهیشتمه
ویستگه یه که هی پاسهکانی قهراخی شار بوو، سوار بووم و نهوهنده
وور بووم کاتی به ناگا هاتم که بلیتپره که پی ی ووتم: نه مه دوايين
ویستگه یه خانمه کهم.

منیش دابهزیم و نهشم دهزانی که له کوی دابهزیوم، به لام کورسیه کم
دوژیهوه که له ژیر داریکدا بوو و له سهری دانیشتم و خهو بردمیوهوه و
له دهنگی دوو منال خه بهرم بوویهوه که دهیان ووت (رهنکه بابانوئیل
نه م خانمه ی بو ئیمه ناریدی)، کاتی چاوم کردهوه دوو کچوله ی جل
شر بوون، کاتی قسه م له گهل کردن بوم ده رکهوت که هه تیون و له
هه تیو خانمیه کی نزیک لهو ناوه دا دهژین.

قسه کانیا ن خه مه کانمی رواندهوه.

دهستم کرد به بیرکردنهوه، نازی و سوژی باوکایه تی که من له
منالیمدا لی بی بهش نه بووم، دوو کچوله کهم بردهوه بو هه تیو خانمیه که
و نانی ئیوارهم له سهر ئهرکی خوم بو ئاماده کردن و نانیک ی خوشمان

پېكەو خوارد و ئاھەنگىكى بچوكىشمان لە پاشاندا سازدا كە ئەمەش
 ھەموو رەشپىنى يەكانى سېرى يەو، ئەم ئەم ئەزموونە ئەوھى فېر
 كردم كە ئىمە كاتى دەبەخشىن ئەوا وەرەگرىن و كاتى يارمەتى
 كەسانى تر ئەدەين و بايەخىان پى ئەدەين ئەوا خەم دەبەزىنن.

يەك لە سەر سى ئەوانەى كە نەخۆشى دەروونى يا جەستەيى
 يان ھەيە، ھۆى نەخۆشى يە كەيان ئەوھىە كە ھەست بە بۆشايى دەكەن
 لە ژياناندا و لايان ھىچە. ئەگەر بېريان لە يارمەتى دانى كەسانى تر
 بگردايەتەو ئەوا چاك دەبوونەو. چونكە ژيان و بارودۇخت ھەر
 چۇنىك بىت، ئەوا لە ھەر رۇژىكدا ئەوھندە خەلك دەبىنى كە پىويستيان
 بە ووشەيەكى باش ھەيە لە تۆو يا دەربېرىنى ھەستى بەشدارى كردنت
 لە خۆشى و ناخۆشى ياندا.

بىر لە پۇستەچى يا رۇژنامە فروشى يا سەوزە فروشى يا بۇياخچى
 بکەرەو، ئەمانە ھەموويان خەم و خەون و خۆزگەى خۇيان ھەيە و
 ھەمووشيان پىويستيان بەو كەسە ھەيە كە دەستى يارمەتى يان بۇ
 درىژ بكاو وايان لى بکات كە ھەست بکەن ئەوانىش مروقن و بەھا و
 پەيامى خۇيان ھەيە لە ژياندا.

پىويست ناكات كە چاكسازىكى كۆمەلەيەتى گەرە يا مليۇنىرىك
 بىت بۇ ئەوھى شتىكى باش بکەيت، دەتوانىت كە لە جىھانى تايبەتى
 خۇتدا زور شت ئەنجام بدەيت، بەياني ھەر كە خۇت ئامادە دەكەيت بۇ
 چوونە سەرکار بىر لەو بکەرەو كە چۇن ئەوانى تر ھەست بە
 بايەخدانى تۇ بکەن، بەمە خۇشت ھەست بە خۆشى يەكى گەرە
 دەكەيت، چونكە كاتى رىز لە كەسانى تر دەگرىت و خزمەتيان
 دەكەيت، ئەوا رىز لە خۇت دەگرىت و خزمەتى خۇت دەكەيت.

چاڼکه بکه چاڼکه دیتا دیتا

ماموستایه کی زانکو پی ی ووتم:

من ناچمه نوتیلایک یا سهرتاشخانه یهک یا دوکانیک بی نهوهی
 شتیکی شیار بهوانه نه لیم که تووشیان دهم، وایان لی بکه م که و
 مهست بکه م مروقیکی زیندووی خاوهن کهرامه تن نه وهک ئامیریکی بی
 گیان. من هندی جار ستایشی نهو کچه دهکه م که خزمه تم دهکا و
 سهرتاشه که م دهوینم و هوالی مال و کاری لی دهپرسم تهوکه له گهل
 نهو چه مال هشا دهکه م که جانتا کانم بو هله دهگری، کاتی تووشی
 که سیکیش دهم که نایناسم و سهگیکی جوانی پی یه ستایشی نهو
 هله براردنه چاکه ی دهکه م وازانم هر که لی ی دور که و تمه وه له
 خوشیاندا دهست به پستی سهگه که یدا دینی) هر چه نده دهتوانی
 تهوکه له گهل خه لدا بکه و به زه رده خه نه وه سهیری نهوانه بکه که
 تووشیان ده بی بیان ناسی یا نه یان ناسی.

پهنديکی چینی هیه که دهلی: (بونی گول هه میشه بهو دهسته وه
 ده مینی که پیشکشی دهکات)، نه گهر نهو ئاموزگاری یه بو پیاوان
 پیویست بی نهوا بو ژنان پیویست تره، نهو کچه یه ی که بایه خ به
 کهسانی تر نهوا به پهروشه وه گوی له قسه کانیان دهگری و دهر فته ته کان
 له پیناوی خزمهت کردنیاندا دهقوزیت هوه، نهوا نهوا هه مووان به لای
 خویدا راده کیشتی و خوشه ویست ده بی لایان، نه گهر چی جوانیش
 نه بی.

ماوەتەوێ بڵێن ئەگەر پێویست بێ لە سەرمان کە ژیان لە بەر چاوی
ئەوانیتردا جوان بکەین، ئەوا دەبێ زوو دەست بەم کارە بکەین چونکە
ژیان کورتە و دەرفەتەکان رەنگە دووبارە نەبنەوێ، خێرا ئەو چاکەییە
بکە کە دەتەوێ بیکە یان ئەو خزمەتە کە دەتەوێ پێشکەش بکە،
خۆت لە بیرکە لە رێی بایەخدان بەوانیترەوێ و هەموو روژی شتیکی
باشی وا بکە کە زەردەخەنە بخاتە سەر رووی کەسیک کە تووشی دەبی
جا بیناسی یا نەیناسی.

بەشى جەقلىمىيەم
ھەمىشە لاۋىتى خۇت نويى بىكەۋە

چۇن پىرىتى خۇت لە بىر دەكەيت؛

زۇر كەس لەو باۋەرەدان كە تەمەنى شەست و پىنج سالى سەرەتاي
قۇناخى سىستى و وازلە كارھىنەنە و زۇر لەوانەى كە ئەم تەمەنەيان تى
پەراندوۋە پىيان وايە كە چىتر بە كەلكى ھىچ نايەن.
بەلام بەم دوايى يە لە زۇربەى ئەرووپادا كۆمەلى پىر پەيدا بوون كە
تەمەنى خەفتا سالىشىيان تى پەراندوۋە و ھىشتا ھەر گورج و گۆل و بە
گورن، بۇ نمونە من لە ئىتاليا سەردانى (قىتۇرىو ئۇرلاندۇ) م كرد كە
تەمەنى گەيشتۇتە نەۋەد و يەك سالى و يەكك بوۋە لەو سەرەك
ۋەزىرانەى كە پەيماننامەى (قىرساى) يان مۇر كردوۋە. ئەم لەو
تەمەنەشدا ھىشتا ئەندامىكى چالاكى ئەنجومەنى پىرانى ئىتاليا بوو و
سەرپەرشتى نووسىنگەيەكى گەۋرەى پارىژەرى شى دەكرد و لە
زانكۆى رۇماش وانەى دەۋتەۋە و تەندروسىتى يەكى باشى ھەبوو و
ھەموو رۇژىك ھەشت سەعات دەخەۋى و ھىچ نەساغى يەك واى لى
ناكات كە واز لە كارەكەى يا ۋەرزشەكەى بىنى كە برىتى يە لە رۇيشتن
بۇ ماۋەيەكى زۇر.

ئىتاليانىيەكى تىرىش ھەيە كە لە تەمەنى ھەشتا و خەوت سالى دايە
ئەۋىش دكتور (رافائىل باستيانلى) يە كە نەشتەرگەرىكى بە ناوبانگە

ئەمیش تا ئیستا ھەموو رۆژی سى نەشتەرگەری ئەنجام ئەدا و خۆی سەیارەكەى لیدەخوپی و ھەموو رۆژی چەندین سەعات لە عیادەكەیدا، ھەتا دە سال لەمەو بەریش خۆی فرۆكەكەى خۆی لى دەخوپی، ئەگەر چى ھەر تەمەنى لاویتی ی یەوہ.

كاتى (ئەدوار ھەریۆ) لە فەرەنسە گەیشتە تەمەنى ھەشتا سالى ھیشتا ھەموو رۆژىك زیاتر لە دە سەعات كارى دەکرد لە ھەفتایەكدا و پيشوازی لە چەندین میوانیش دەکرد، ھەموو بەیانیکیش سەیارەكەى خۆی بەرەو شارى (لیۆن) لیدەخوپی و رۆژانى شەمە و یەك شەمە و دووشەمەى لەوێ بە سەردەبرد و رۆژی سى شەمەش دەگەراییەوہ بۆ پاريس، ھەموو مانگیكیش دوو ووتارى دەنوووسی و یاداشتەكانى خوشى دەنوووسیەوہ، لە سالى ۱۹۴۹ شدا کتیبىكى سەبارەت بە ھەنەرمەند (رۆدان) بلاو کردەوہ، واش راھاتبوو كە مانگی دووجار سەردانى (فرانسىزى كۆمیدى) بکا و لەو شتانەش كە زۆر ھەزى لى ی بوو ئەوہ بوو كە لە گەل ئەم و كۆمەللى منالى بچوكدا سەیری ئاھەنگى سىرك بكات، ئەگەر چى كە نەخوشیەكیش ھەبوو لە قاچیدا و بۆرچكەى سى یەكانیشى ھەوکردنى میژینەیان ھەبوو، كاتى كۆچى دواى كرد كە بە تەواوى لە ژيان تیر بوو بوو.

(بریتراند راسل) یش تەمەنى گەیشتە نەوہد سالى، بەلام زوو ماندوو دەبوو و نەیدەتوانى كە زۆر برپوات، كاتى كە سەردانى (لۆرد ھۆردەر) -م كرد كە یەكێكە لە دكتورەكانى كۆشكى پاشایى لە ئینگلتەرا بینیم كە لە عیادەكەى دا ئاھەنگى جەژنى لە دایك بوونى ھەشتا و یەك سالى خۆیدەگىرى، لە گەل ئەمەشدا رۆژی دوانزە سەعات كار دەكا و لە كاتى دەست بەتالى دا بايەخ بە باخچەكەى

بەشى ھەقدەيەم
ھەمىشە لاۋىتى خۇت نۆى بىكەۋە

چۇن پىرىتى خۇت لە بىر دەكەيت؛

زۇر كەس لەو باۋەرەدان كە تەمەنى شەست و پىنج سالى سەرەتاي
قۇناخى سىستى و وازلە كارھىنانە و زۇر لەوانەى كە ئەم تەمەنەيان تى
پەراندوۋە پىيان وايە كە چىتر بە كەلكى ھىچ نايەن.
بەلام بەم دوايى يە لە زۇربەى ئەرووپادا كۆمەلى پىر پەيدا بوون كە
تەمەنى ھەفتا سالىشىيان تى پەراندوۋە و ھىشتا ھەر گورج و گۆل و بە
گورن، بۇ نموونە من لە ئىتالىا سەردانى (قىتۇرىو ئۇرلاندۇ)م كەرد كە
تەمەنى گەيشتۇتە نەۋەد و يەك سالى و يەكك بوۋە لەو سەرەك
ۋەزىرانەى كە پەيماننامەى (قىرساى)يان مۇر كەردوۋە. ئەم لەو
تەمەنەشدا ھىشتا ئەندامىكى چالاكى ئەنجومەنى پىرانى ئىتالىا بوو و
سەرپەرشتى نووسىنگەيەكى گەۋرەى پارىژەرى شى دەكرد و لە
زانكۆى رۇماش وانەى دەۋتەۋە و تەندروسىتى يەكى باشى ھەبوو و
ھەموو رۇژىك ھەشت سەعات دەخەۋى و ھىچ نەساغى يەك واى لى
ناكات كە واز لە كارەكەى يا ۋەرزشەكەى بىنى كە برىتى يە لە رۇيشتز
بۇ ماۋەيەكى زۇر.

ئىتالىايەكى تىرىش ھەيە كە لە تەمەنى ھەشتا و ھەوت سالى دايە
ئەۋىش دىكتور (رافائىل باستيانلى) يە كە نەشتەرگەرىكى بە ناۋبانگە

ئەمیش تا ئیستا هەموو روژی سی نەشتەرگەری ئەنجام ئەدا و خۆی سەیارەکەى لێدەخوێ و هەموو روژی چەندین سەعات لە عیادەکەیدا، هەتا دە سال لەمەو بەریش خۆی فرۆکەکەى خۆى لى دەخوێ، ئەگەر چى هەر تەمەنى لاوێتى ی یەو.

کاتى (ئەدوار هەریۆ) لە فەرەنسا گەیشته تەمەنى هەشتا سالى هیشتا هەموو روژیک زیاتر لە دە سەعات کارى دەکرد لە هەفتایەکداو پیشوازی لە چەندین میوانیش دەکرد، هەموو بەیانیهکیش سەیارەکەى خۆى بەرەو شارى (لیۆن) لێدەخوێ و روژانى شەمە و یەك شەممە و دووشەممەى لەوێ بە سەردەبرد و روژی سى شەمەش دەگەراییەو بۆ پاريس، هەموو مانگیکیش دوو ووتارى دەنووسى و یاداشتەکانى خوشى دەنووسى، لە سالى ۱۹۴۹ شدا کتیبیکى سەبارەت بە هەنەرمەند (رۆدان) بڵاو کردەو، واش راهاقبوو کە مانگی دووجار سەردانى (فرانسىزى کۆمیدى) بکا و لەو شتانهش کە زۆر حەزى لى ی بوو ئەو بوو کە لە گەل ئەم و کۆمەلێ منالێ بچوکدا سەیری ئاهەنگى سێرک بکات، ئەگەر چى کە نەخوشیەکیش هەبوو لە قاچیدا و بۆریچکەى سى یەکانیشى هەوکردنى میژینهیان هەبوو، کاتى کۆچى دواى کرد کە بە تەواوى لە ژيان تیر بوو بوو.

(بریتراى راسل) یش تەمەنى گەیشته نەو دە سالى، بەلام زوو ماندوو دەبوو و نەیدەتوانى کە زۆر بپروات، کاتى کە سەردانى (لۆرد هۆردەر) -م کرد کە یەکیکە لە دکتۆرەکانى کۆشكى پاشایى لە ئینگلتەرا بینیم کە لە عیادەکەى دا ئاهەنگى جەژنى لە دایک بوونى هەشتا و یەك سالى خۆیدەگێرى، لە گەل ئەمەشدا روژی دوانزە سەعات کار دەکا و لە کاتى دەست بەتالى دا بایەخ بە باخچەکەى

دەدات، بەلام واديارە كە ريسايەكى ديارى كراو نيه بۆ تەمەنى دريژ
چونكە ھەندى لەو بەتەمەنە چالاكانەى كە من ديومن، ھىچ رۆژىك
تووشى نەخۆشى يەكى ترسناك نەبوون، ھەندىكيان دەولەمەند بوون و
ھەندىكيان ھەزار، بەلام ھەموويان بى جياوازى زياتر لە كەسانى
ئاسايى چيژيان لە ژيان وەردەگرت و ھەزيان بە شت و شيوازە نويسان
دەكرد و ھەوليان ئەدا كە زانيارى خويان زياد بكەن، ئاسوي
بىركردنەوھيان فراوان بكەن، تەنھا سكالايان بريتي بوو لە زوولە
بىركردنى ناوھەكان.

ترس بۆ؟

دكتور(كلارنس لىب) لەم بارەيەو نووسيووھتى:
لەم سالانەى دوايى دا تىكپرايى تەمەنى مروژ بەرز بۆتەو بە ھوى
پيشكەوتنى بەرچاوى زانستى پزىشكى يەو، بەمەش ژمارەى پيرە بە
تەمەنەكان لە ھەر دوو رەگەز زيادى كردوو.
بەلام تەمەن دريژى سوودىكى واى نابى ئەگەر بە تەمەنەكە ئەو
ئامرازانەى بۆ دەستەبەر نەبوو بى كە خۆشى و چاكى و تواناي چيژ
وەرگرتن لە ژيانى بۆ دابىن دەكات.
ھەندىك دەلین (بۆ ئەوھى زۆر بژيت، دەبى كە دايك و باوكىكى لاو
لە خيزانىك ھەلبژيرى كە بە تەمەن دريژى ناسراون.
ئەم قسەيە زۆر لايەنى راستى تيايە چونكە رەچەلەك و بۆ ماوھ
ھۆكارىكى گرنگە لە تەمەن دريژيدا، بەلام رەنگە ژينگە يا دەوروبەر زۆر
لە رەچەلەك گرنگتر بى لە ديارى كردنى تەمەندا، يەككە لە راستى يە

زانراوەکانیش ئەوەیە کە ئەوانەى هاوسەرگیری یان کردووە لە
تەنهاکان زیاتر دەژین.

لێکدانەوهی ئەمەش ئاسانە، چونکە تەنهاکان هەستی خوشەویستی
و هاوڕێیەتی یان بۆ رەگەزەکەى تر نیە، بایەخیش بە خۆراک و
تەندروستی ی خۆیان نادن وەک ئەوانى تر، لە ئەنجامى ئەمەشدا
فیڤرى خوی نهیئى و زۆر خواردنەوه دەبن و تووشى پەشیوى یە
سیکسى یەکان دەبن.

لێرەوه دەردەکەوى کە تەمەن درێژى تەنها بەند نیە بە رەچەلەکەوه،
بەلکو بارودۆخى مرقیشى دەچیتە سەر کە کار لە ژيانى دەکات.

ترسناکترین دەردەکانى پیری ترسە کە چەندین شیوهی هەیه،
باوترین یان ترسە لە نەخۆشى، رەنگە هۆى ئەمە ئەوه بى کە زۆر لە
بەتەمەنەکان پى یان وابى کە نەخۆشیەکانیان چارەسەرى نیە، راستە
کە بە تیپەرپوونى کات، ئەو نەخۆشى یە لە میژینانە دەردەکەون کە لە
کاتى لاوى و هەرەتى پیاوەتى دا تووشمان بوون، بەلام کەسى بە
تەمەن چیتەر پرو بیانوى نامیئى ئەگەر پزیشکیكى شارەزا چاودیری
ی بکات و ئاگادارى هەموو زانیارى یە نوێ کانى بواری نەخۆشیەکانى
پیری و چۆنیەتى چارەسەرکردنیان بى و ئەزموونى تیاياندا هەبى.

شیوهکانى ترى ترس، بریتیە لە ترس لە هەژارى، کە ئەمەش
ترسیکە تەنها تووشى هەژاران و خەلکە مام ناوەندەکان نابى، بەلکو ئەو
دەولەمەندانەش دەگریتەوه کە خۆیان گرتوو بە چروکی یەوه هەر لە
رۆژانى لاویتى یانەوه و لە کاتى پیری شیاندا هەر خۆیان دەپەتینن و
خۆیان لە پیویستی یەکانى ژیان بى بەش دەکەن، هەروەها لە بەرامبەر
هاوکار و دۆستەکانیشیاندا هەر دەست نوقاو دەبن بۆیە ئەمانیش لى

يان دتهكنهوه و بهمهش تهنه دهميننهوه، ئيمه نالين دهست بلاو بن، بهلام پيمان وايه كه نهوانه له روژانى لاوييتياندا پاره يان پاشه كهوت كړدوه بۇ روژانى رهش پيرى يان كه نابى له خوياندا سهرى كهن. بهلام نهو ترسه له كه دكتور و پياوى ئايينى و فله سوفيش چاره سهر كړدنيان له لا زحمه ته، ترسه له پيرى خوى، نهگر چى كه زور له كار به سوو دهكانى هم دنيايه كومله لى پياو و ژن نه نجامى ددهن كه به سالاچون، ئيمه زور كهس له دهورى خوماندا دهبينن كه حهفتا و هشتايان تى پهراندوه بهلام هر به لهش ساغى و خوشى يهوه دهگوزهرينن.

له راستيشدا ترس له پيرى ترسيكى تيكه لاو و بريتى يه له ترسى په كهوتنى جهسته يا شيوازي زهينى يا دهكرى كه به هيزى باوه ربه سهر ياندا زال بين.

له نووسينگه كهى ژهنرال (هاك ئارشهر) دا نووسينك هلواسرابوو كه دهوت:

(لاويتى قوناغيك نيه له تهمهن، بهلكو دوخيكه له دۇخهكانى نه قل تو لاويت به قهدهر باوه رت و پيريت به قهدهر گومانت، لاويت به قهدهر بپروا به خو بوونت و پيريت به قهدهر ترست، لاويت به قهدهر خوزگهكانت و پيريت به قهدهر بى ئوميديت).

نهمهش تا رادهيهكى زور راسته.

يهكيك له ترسه به نازارهكانى ترى پيرى ترسى پياوه له پهك كهوتنى سيكسى، هم جوړه ترسهش تهنه نهو دكتور و دهروونناسانه رهچاوى مهترسيهكهى دهكهن كه چاره سهرى ژمارهيهكى زورى به سالاچوان دهكهن، بۇ نمونه رهنكه ميرد وا ههست بكات كه پهيوهندي

ى بە ژنەكەيەو خەرىكە تووشى لىك ترازان دەبى بە ھۆى كەم توانايى
سىكسى يەو و ناشتوانى كە بەم پياو بلى ى كە لە لايەنە رۆحى
يەكانەو برى ئەم بى توانايى يە بخەرەو، چونكە ھەموو كەسى
تواناي ئەمەى نى، گومانىشى تيا نى كە ئەو چىژەى كە لە پەيوەندى
ى سىكسى يەو دەست دەكەوى شتىكى دروستە و ھەر دوو لايان پى
يان خوشە و يامەتى ى پتەو كردنى رايەلەكانى ھاوسەرى ئەدات،
ئەگەر ژن و مىرد ئەوەيان دەست نەكەوى كە پىويستە لە جوت
بوونيان دەستيان كەوى ئەو پياو كە سەر قالى كارى خۆى دەبى و
ژنەكەش سەر قالى ئىشى مال و ھەر دووكيشيان ژيان و جل و بەرگ و
خۇراكى خۇيان فەرامۆش دەكەن.

ئەم ترسەش ھىچ بناغەيەكى نى ەك ھەندى لەوانەى ھاوسەرگىرى
يان كەدووە پى يان واى، چونكە چالاكى ى سىكسى دەكرى كە ھەتا
پىريش ھەر بە ھىزو بەردەوام بى و كەمىك لاوازى بە خۆيەو ببىنى
بە بەراورد لە گەل گۆرى لە كاتى لاوى دا.

پىرى رىگخراو:

ژيان لە رابوردودا گەرنگەرىن ھۆكارەكانى زوو پىر بوونە، بۆيە
ئاھەنگەكانى يادى لە دايك بوون لەم بوارەدا مەترسیدارە چونكە ئەو
رۆژە بە سەر چوانە بە بىر دىنىتەو كە پىر بوون لە سەرکىشى.
دەبى بە سالآچوو لە چەژنى لە دايك بوونیدا لىستىك بەوشتانە
بنووسى كە ماويەتى يا دەتوانى بىكات، بەمەش رەسىدى خۆى لە
ژياندا بۆ دەدەكەوى و لەم سۆنگەيەشەو دەتوانى كە بەرنامەيەك

دابريرئى بۇ خەرج كردنى و سورى له سەر ئەوھى كه له ئىستادا بژى و له ئايندەش ئاومىد نەبى.

رەنگە كەسى بە سالا چوو له يەكيك له لايەنەكاندا سەر كەوتوو نەبى و له ئاكامى ئەمەشدا بە جۆريك نيگەرەن بىي كه زيان بە تەندورستى ي بگەيەنى، ئەگەر چى دەبى بە پى ي ئەزموونى رابوردووى يەكسەر بىر له ھەستانەوہ بکاتەوہ و شكستەكەى بکاتە ھاندەريك بۇ چوونە پيش بەرەو ئامانجى بالآتر و مادەم بە سەر زیندووہ نابى كه بى ئومىدى له دليدا جى ي ببیتەوہ.

باشترین ريگەش بۇ بەرەنگاربوونەوہى بيزارى و نيگەرەنى و ترس كه ھۆكارى چەندىن نەخۆشى ي پيرى يە، ئەوہىە كه مروڤ بزانى چۆن ئەو كاتانە بەسەر بەرى كەلە گەل خوى و ويژدانيدا بە تەنھا بە سەرى دەبات.

ئەو كەسەى كه واز له كارەكەى دىنى دواى ئەوہى ئەوہندەى پارە پاشەكەوت كردبى كه پيويسى يە جەستەيى يەكانى دابىن بکات، بى ئەوہى بىر له خەرجى ي دەروونى خوى كردبیتەوہ كه لەو تەمەنەدا زۆر پيويسىتەتى ئەوا ھەلەيەكى گەورە بەرامبەر خوى دەكات، بە ھەمان شيوە ئەو ژنەى كه سەرقالى منال بە خيو كردن و مالدارى يە و ھىچ پاشەكەوتىكى ئەقلى و دەروونى ي نىە.

ئەو بە سالا چووہى كه ھاوتەمەنى خوى له دەورى خوى كو دەكاتەوہ، دەتوانى كه كەميك بەرەنگارى بيزارى و تەنھايى ببیتەوہ، بەلام ئەو كەسەى دەزانيت كه چۆن كتيب و بىرەكانى بکاتە ھاوپرى و ھاودەمى خوى، ئەوا ھەست بە تەنھايى ناكات له ھەر جى يەك و له ھەر تەمەنيكدا.

رەنگە ھەست کردن به تەنھایی وا له بەسالاچوو بکات، ھەست به پیری بکات ئەمەش زیانی ھەیە بۆ تەندروستی و دەروونی، من ھەندیک بەسالاچوو دەناسم که ئاویڤنەیان نیە، ئەمەش بیروکەییەکی چاکە، گومانیشی تیا نیە که ھەندى پیر ھەن تا زیاتر بەسالاچن جوانتر و تەندروست تر دەردەکەون، تەنانت له روویاندا دژی زەمەن دەوہستی و خوێ نادا به دەستیەوہ، چونکە ئەوانە ژيانى خوێان ریک دەخەن و برۆیان به خوێان ھەییە و تەنھا له ئیستایاندا دەژین و بیرکردنەوہیان لەو لایەنەى لەشیاندا چر دەکەنەوہ که پیر نابى که ئەویش ھزر و ھۆشیانە، ئەوان ھەمیشە پیریان له دۆخیکی به ئاگادا دەھیلنەوہ که له شتیکی نوێ دەکۆلێتەوہ لەو شتانەى که ھەر رۆژیک تووشی دەبى.

قەناعەتیش رەگەزیکى گرنگە له کامەرانیی پیریدا، دەبى که چیژ لەو شتانە وەرگری که ھەییەتى و برۆای وابى که شتە زۆرەکان ژيان ئالۆز دەکەن.

گیانی سوعبەتیش داوايەکی گرنگی پیری بەختەوہرە، چونکە ئەمە پیکەنینى بى مانا نیە بەلکو ئەو پیکەنینیە که له ناخەوہ ھەلدەقولى. دوايىن رینمایى شى ئەوہیە که زۆر سرووشتی بیت له ھەلس و کەوتندا و ھەول نەدەى که تەمەنى خۆت به شتى پووچی دەستکرد بشاریتەوہ، چونکە دەنگ و رەنگ و رەفتار و بیرت به درۆت دەخەنەوہ و وا ھەست دەکەیت که شتیکت دزیوہ و دەتەوى بشاریتەوہ.

چیژ له ھەلاتنى خۆر و ئاوابوونی و رەنگى ئاسمان و دیمەنا سرووشتی یەکان و تام بوێ خواردن وەرگرە، ئەمانە ھەموو سامانیکن که له بەر دەمتان و خووشی و کامەرانیی بۆ دەستەبەر دەکە چەندە تەمەنیشت بەرەو سەر بچی.

بەشى ھەژدەيەم
ريزكرتن و لە بەر چاوبوونی چاكەى ئەوانىتر

چاكە ئە بەر چاوبوون دەگمەنە :

جاريكيان سەردانى ھاوړى يەكمم كرد كه له گەوره پياوانى
كارگوزارى يه له ميانەى قسەكانماندا، باسى كارمەند و كريكارمان
كرد، سەيرم كرد بەمە رەنگى گۆړا، پەستى دايگرت و بە تووړەييەوه
ووتى:

(له ژيانما كارمەندى وا چاوچنووك و سپلەم نەديوه كه ئەمرو
هەيه)، ليم پرسى (چون؟) ووتى (له جهژنى سەرى سالى رابوردوودا ده
هەزار دولارم دايە كارمەندەكانى نووسينگەكەم كه ژمارەيان ٢٤ كەس
بوو، واتە ھەر يەكەيان سى سەد دۆلارى بەركەوت، كەچى ھەتا ئىستا
تەنانت يەكيكيشيان ھەولئ نەداوه كه سوپاسگوزارى خويم بۆ
دەربړى سەبارەت بەم بەم شتە، وا دە مانگ بە سەر ئەوودا تى پەريوه،
بەلام لیت ناشارمەوه ھەر كه ئەوهم بە بیر دیتەوه، پەست و نيگەران
دەبم و لە سۆز و بەخشەندەيى خوّم پەشيمان دەبمەوه لە بەرامبەر
ئەوانەى كه سپلەن و ھيچيان لە بەر چاو نيه.

دواتر ھاوريكەم زياتر دوا و دەستى كرد بە ژماردنى ئەو چاكانەى
كه پيشكەشى كريكارەكانى كردوو بە بۆنە و بە بى بۆنەوه، لە گەل

به شی هه ژدهیه م
ریزکرتن و له بهر چاوبوونی چاکه ی نه وانیتز
چاکه له بهر چاوبوون دهگمه نه ؛

جاریکیان سهردانی هاوپی یه کم کرد که له گه وره پیاوانی
کارگوزاری یه له میانه ی قسه کانماندا، باسی کارمهند و کریکارمان
کرد، سه یرم کرد به مه رهنگی گوړا، پهستی دایگرت و به توورپه ییه وه
ووتی :

(له ژیانما کارمهن دی وا چاوچنوک و سپله م نه دیوه که نه مرو
هه یه)، لیم پرسى (چون؟) ووتی (له جه ژنی سهرى سالى رابوردوودا ده
هزار دولارم دایه کارمهنده کانی نووسینگه کهم که ژماره یان ۲۴ کهس
بوو، واته هر یه که یان سی سهد دۆلاری بهرکه وت، که چی هه تا ئیستا
ته نانه ت یه کیکیشیان هه ولئى نه داوه که سوپاسگوزاری خویم بو
دهربری سهاره ت بهم بهم شته، وا ده مانگ به سهر نه وه دا تی په ریوه،
به لام لیٹ ناشارمه وه هر که نه وه م به بیر دیتته وه، په ست و نیگه ران
ده بم و له سوژ و به خشه نده یی خو م په شیمان ده بمه وه له به رامبه ر
نه وانیه که سپله ن و هیچیان له بهر چاو نیه.

دواتر هاوړیکه م زیاتر دوا و دهستی کرد به ژماردنی نه و چاکانه ی
که پیشکەشی کریکاره کانی کردووه به بۆنه و به بی بۆنه وه، له گه ل

هر چاکه یه کی خویدا باسی له ده خراپه ده کرد که به هویه وه بووه، واهات به بیرما که ئەم گفتوگو یه ته و او ناکات تا فرمانی ده کردنی هه موو کارمه ند و کریکاره کانی ده نه کات.

منیش بی هووده هه و لم ئەدا که هیوری بکه مه وه و ناچار جیم هیشت و گریانم به حالی ده هات.

ئهو له ته مه نی شهست سالی دا بوو و ئەگەر چی که تاراده یه کی زۆر له کارکانیدا سهرکه و توو بوو، به لام نه یه توانی بوو که سوود که له ئەزموونه کانی ژیان و هریگری و نه یه زانی بوو که چاکه له بهر چاو بوون شتیکی ده گمه نه له ناو خه لکدا.

رهنگه چاکه له بهر چاو نه بوونی کارمه ند بۆ سهر کاره که ی ئاساتر بی له هی کوپان و کچان بۆ دایک و باوکیان، یا هی ژن و میرد بۆ یه کتری.

ئەگەر هاوڕیکه م ئەمه م بزانیایه، ئەوا ده مانگی له پهستی و په شیمانی دا به سهر نه ده برد و ژیا نی له خوی تال نه ده کرد، ده بوا یه که له خوی بیرسیایه که بۆچی ئەو کارمه ندانه چاکه ی ئەویان له بهر چاو نه بووه. رهنگه ئەوان پی یان وای بی که کری یه کی باشیان ناداتی یا زیاد له کاتی بریاردا و له کاردا ده یان ره تی نی، له بهر ئەم هویه یا ئەوی تر رهنگه پی یان وای بوو بی که ئەو به خششه ی ئەو شایه نی سو پاس نیه.

یا لایان و ابووبی که ئەوه مافی ره وای خو یان بووه یا وایان لیکدا بیته وه که ئەو ئەو پاره یه ی ته نها له بهر ئەوه دا و نه تی تا نه جی بۆ ده زگای باج.

مەر چۆنیک بى دەبوايه که بيزانيايه که (چاکه له بهر چاو بوون)
دەرئەنجامى پەرورده و پیکهاتنه و ئەمەش به ریکهوت له ناو خەلکدا
هەيه.

سوپاسگوزارى يارمەتى دەگمەنه:

واى دانى که تۆ ژيانى که سيکت رزگار کردوو، چاوهروانى ئەوهى
لى ناکهيت که له ئەنجامى ئەمەدا سوپاست بکات، اەوانەيه، بەلام
(سەمويل لیبوفيتنر) پاريزهرى ناسراو پى ي ووتم که ئەو له و
ماوهيهدا که کارى پاريزهرى ي کردوو ژيانى زياتر له هەشت کەسى له
ئىعدام رزگار کردوو، بەلام تەنها يەکیکیان بىرى لەوه نەکردۆتەوه که
سوپاسى بکات يا کارتيكى جەژنانەى بۆ بنيريت.

له ئينجیلیش دا هاتوو که حەزەرەتى مەسیح دە کەسى چاک
کردووتەوه که تووشى بەلەكى بوون له يەك رۆژدا، بەلام تەنها
يەکیکیان سوپاس کردوو!

ئەم سروشتە مروقانهيه، چاکهى له بهر چاو نابى، بۆيه زۆر به هەله
دا دەچیت که چاوهرى ي سوپای بکەيت لەوانەى که چاکهيهکیان له
گەل دەکەيت.

تەنانەت زۆر جار له کاروبارە داراييه کاندا چاکه له بهر چاو بوون
شتيکى ئەستەمه له لایەن ئەوانەوه که هاوکارى دەکړن.

يەکیک له دەرهيّنەرە ناسراوەکان پى ي ووتم جارێکیان سەپافی
بانقيک چوووتە زەمەوه له بۆرسەدا له ئاکامى ئەمەشدا بریكى زۆرى له
پارەى بانکەهەى دۆراندوو، ئەمیش دلى پى ي سووتاوه چونکە
خیزانیکی گەورە به خێو دەکات و ئەو برە پارەيهى داووتەوه که

دۇراندويەتى چۈنكى ئەگەر وانە بوايە ئەوا كارەكەى لە دەست دەچوو و زىندانى یش دەكرا، ئايا ئەو سەرافە ئەم چاكەيەى لە بەر چاو بوو؟ بەلى بەلام تەنھا بۇ ماوہى چەند مانگىك و دواى ئەو دەستى كىردوو بە دژايەتى كىردنى ئەو كەسەى كە رىزگارى كىردوو بە بى ھىچ ھۆيەك و قسەى بۇ ھەلبەستووہ !

ئەگەر توش بە پارە يارمەتى ى يەكك لە خزمەكانت دا، ئايا چارەرى ى ئەوہى لى ناكەيت كە سوپاست بكات؟ كە چى (ئەندىرۇ كارىنگى) وا نەبووہ، ئەم يەك مىيۇن دولارى داوہ بە يەكك لە خزمەكانى كە چى دواى چەند سەعاتىك داويەتتە بەر نەفرەت، دەرزانى بو؟ چۈنكى (كارىنگى) تەنھا يەك مىيۇن دولارى بۇ ئەم بە جى ھىشتووہ و باقى سامانەكەى داناوہ بۇ كار و پروژەى خىرخوازى. بەلى ئەمە سروشتى مروقاىەتى يە و وادىارە كە ناش گوڭرى، كە واتە بۇ وەكو خوى وەرىنە گرین و بۇ چى وەكو (ماركوڭس ئورليۇس) حاكىمى رۇمانى واقىعى نەبىن كە لە ياداشتەكانى رۇژانەى خويىدا نووسىويەتى: (ئەمرۇ چاوم بە خەلكىكى زۇر كەوت كە نمونەى بەرجەستەى خوپەرستى و سىلەيى بوون، بەلام من بە دىتنيان سەرسام نەبووم و پەست نەبووم، چۈنكى من ناتوانم كە دنيا بە بى ئەم جۇرە كسانە بىينم).

ئەگەر من و تو و دراوسى و ھاوپرى كانمان سكالامان بى لە دەست سىلەيى، كە واتە كى بەرپىرسىيارە؟ سروشتى مروقاىەتى يا نەزانى ئىمە بەو سروشتە؟

واش دەرەدەكەوى كە خۇ راھىنان لە بەارمبەر سىلەيى دا سىياسەتتىكى نمونەيى يە كە بە دى ھىنانى زەحمەتە، بەلام وانيە

چونکه ئەمە شیوازیکی کرداری یە بۆ گەیشتن بەو کامەرانی یە یە که دەمانەوی.

من دایک و باوکم هەزار بوون و بە کاتی وا دا تیپه‌پریون که تا بین قاقایان لە قەرزدا بوو، بەلام لە گەل ئەمەشدا ئەو یارمەتی یەیان نەوستاندوو که هەموو سالی ناردوو یانە بۆ یەکیک لە پەناگەکانی هەزاران، سەیریش لەو هەدایە که ئەوان قەت سەردانی ئەو پەناگە یەیان نەکردوو، بەلام دەمدین که دوا ی ناردنی ئەو یارمەتی یە دلخۆش دەبوون وەک ئەو ی لە قەرزیک رزگاریان بوو بی و هیچ رۆژیکیش تی بینی ئەو هەم لی نەکردوون که ئەوان چاوەری ی سوپاس بن لە بەرامبەر ئەو یارمەتیەدا.

منیش پاش ئەو ی که بوومە کارمەند بپارم دا که لە سەرەتای هەموو سالیکی نوێ دا بپیک پارهیان بۆ بنێرم تا هەندێ شەکی پی بکرن، بەلام دوا یی بۆم دەرکەوت که خواردن و جل و بەرگیان پی کریو و ناردوو یان بۆ دراوسی یەکی هەزار و رەشە خیزانی بی دەرمانەت.

بەشى نۆزدەيەم
رۆلى ژن لەسەر كەوتنى پياودا

پيويستە كەلەمىرد تى بگەين؛

خاتو كارينگى خيزانى دانەرى ئەم كتيبە دەگيرپتەووە دەليت:
پوژيكمەن ھاوپرپيەكمەن سەردانى كردىن كەلەپياوانى كاربوو بەلام
نیشانەكانى پەستى و بى زارى و ماندويىتى لەپوخسارى يەوہ دياربوو
كاتى ليمن پرسى چى پووى داوہ، ووتى: ماوہى شەش ھەفتەيە
كەلەنوسينگەكەمدا بمينمەوہ تاكاتيكي درەنگى شەو بوئامادەكردانى
پيويستى يەكانى كردنەوہى لقيكي نوئ بۆدەزگاكامان و زور ھەوليشم
داوہ كەھاوسەرەكەم بەم دۆخە قايل بكەم و بەليني پى بدەم كەدواى
كوئايى ھاتنى ئەم كارە لەكاتى خوئ دا بگەرپمەوہ بوئالەوہ، بەلام ئەو
قايل نابى و وام لى دەكات منيش بەپروويدا ھەلشاخيم و ئەويش
بەپروودا بتەقيتەوہ و وام لا ھاتووہ كەناتوانم بەووردى بىر لەكارەكەم
بكەمەوہ.

سكالاي ئەم ھاوپرپيەمان سكالاي چەندىن كەسى لەو جورەيە كە
ھەول ئەدەن و تيدەكووشن تابگەنە پلە بالاكاني سەرکەوتن من نكوئى
لەوہش ناكەم كەئيمەى ژنان ھەست بەبەدگوماني و بيزارى دەكەين
كاتى كەئيش و كارى مپردەكانمان زور دەبى و وايمان لى دەكات

له هاوسهرو منالہکانیان دور بکھونهوه و کاتی پیوئیستیان له گهل
به سهرنه بهن، به لام ژنی دانا نهوه یه که به بی دهنگی یه وه بهرگهی نه م
ئازاره بگری و خوی له و به دگومانیا نه به دور بگری تابتوانی
که یه که مینی په یامی خوی به جی بیئی که نه ویش هاوکاری کردنی
میرده که ی و پشتیوانی کردنی هتی به وه ی که که شی کارکردن و
هوکاره کانی تهن دروستی و خوشی بو پره خسیئی و تا ریگهی درکاوی
ژیانی سهرکه وتوانه بپری و نه میش په یامی خوی له به رامبه ر خوی و
خیزانه که ی و نیشتمان که ی به ته واوی به جی بیئی.

نیمه زور جارناتونین که به شداری خوشی ده ست که وتی
میرده کانمان بکه یین، به مهش نه وانه فراموشی دهنوینن له به رامبه رماندا
بویه پیوئیسته له سهرمان — نه گهر بمانه ویت ریئی پيشکه وتن
له میرده کانمان نه گرین — خو مان سهرقالي ئیش و ئاره زوو بکه یین تا
تا ههستی ته نهایی خو مان بره وینینه وه و خو مان نه ده یته ده ست گومان
و دل پیسی، بونمونه ده توانین به شداری له کو مه له یه کی خیرخوازی
یا کاریکی به سوود دا بکه یین، یاسه ردانی کتیبخانه و پيشانگا هونه ری
یه کان و موزه خانه بکه یین، یابچینه خویندنگای ئیوارانه وه تازانیاری
خو مان زیاد بکه یین و پهره به به هره کانمان بده یین و ئاره زوو ه کانمان
به شیوه یه کی دروست ئاراسته بکه یین.

هه روه ها ده بیټ هه میشه نه وه مان له یاد بی که سهر که وتنی
میرده کانمان ته نها بوخویان به سوود نییه به لکو بوئیمهش و
بو منالہکانی شمان.

دەشتوانين که ماوهی دورکه وتنه و هیان لیمان کورت بکهینه و نه گەر له گهلان وهستاین و پشگیریمان کردن و پروای خومانمان بۆدەر خستن سهبارەت به توانایان.

من با وهرم وایه هر کچیک دهبی کاریکی و ابو خوی ئاماده بکات که بتوانی به هوینه وه شتیکی دهست بکهوی، نه گەر بارو دۆخ له ئایندهی ژیانیدا ناچارى ئەمەى کرد، ههروهها پیم وایه که ژن باشتره که واز له کاره کهى خوی بهینى له پیناوى به جى گه یاندنى یه کهم په یامى خوی که ئەویش بریتى یه له ئاماده کردنى که شى له بار بۆسه ر که وتنى میرده کهى له کاره کهیدا،

جوړى کاره که شى هه رچى یه ک بیټ ئەواژنه کهى به هوى زمانى شیرینى و لیزانى خوینه وه ده توانیت که دهر فته تى پشکه وتن و سه رکه وتنى بۆ پره خسینى بۆ به شدارى کردنى له چالاکی یه کۆمه لایه تى و پۆشنبیری یه کانیدا چاک هه لّس و کهوت کردن له گه لّ ناوه نده کانیدا و راگرتنى دلّی خه لّک، خوړا هینان له سه ر ئەمه ش شتیکی زه حمه ت نیه.

باش هه لّس و کهوتکردنى ژن:

رهنگه میرد له کاره کهیدا که سیکی گومناو بی، به لّام دواى چه ند سالیك بیته که سیکی گه وره و ناودار له بواری زانست و دارایی دا، ئەم جوړه که سانه ژیانیان له لوتکه وه دهستی پى نه کردو وه به لکو پله پله پى ی گه یشتون له پرى ی هه ولّی نه پساوه یانه یانه وه.

بۆیه دهبی ژنى ئەو لاوه گومناوه هه ولّ بدات که شایه نى ئەوه بیذ که ئەم پپی دهگات، نه گەر میرده کهى دواى دهیا بیست سال گه یشته

سهرکەوتن و ناوبانگ و دەبی خۆی لەسەر بنەماکانی هەلس و کەوت
لەگەڵ خەڵکدا رابینی بەوەی کەپێز لەهەر کەسیک بگری کەدەیبینی و
بەخۆشی یەو تیکە لاویان بکاو خزمەتیان بکات، ئەگەر بارو دۆخیش
وای کردبوو کەروشنبیریەکی بەرزی نەبی ئەوا دەتوانیت لەپێی
خویندەو و تیکە لاوبوون بەخانمانی پۆشنبیرەو ئەو کەلێنە
پربکاتەو.

لەوانەیه کەمێردەکە تەبیەتیکی ووشک و پەقی هەبی ونەزانی
کەچۆن پەفتار لەگەڵ خەلکی بکات، بەلام دەرکری کەلەپێی نەرم و نیانی
ژنەکە یەو لەبواری گفتوگۆو هەلس و کەوتدا بەسەر ئەمەدا زال ببی.
یان بەپێهوانەو پەنگە مێردەکە زۆر نەرم و دبلۆماسی بی
لەپەفتاریدا کەچی رقی لە ژنەکە یەتی لەم بواردەدا وای لێدەکات کەئەم
وینە جوانەیی بشیوینی لەبەر چاوی خەڵکدا.

زۆرجار ژنان پەنا ئەبەنە بەر لاساری و ئاژاوەنانەو وەرگرتنی
بۆشی پیاوان بۆزال بوون بەسەریانداو جی بەجی کردنی داواکاری یە
کانیان، ئەگەر ئەم جوۆرە کارانە لەنەوکانی رابردوودا هەندێ جار
سەرکەوتوو بووبی، ئەوا لەبارودۆخی ئەمڕۆدا ئەنجامەکانی زۆر خراپ
دەکەونەو.

هاورپێهەم بۆی گێرامەو ووتی: خەریکبوو لەکارەکەمدا شکست
بینم تەنها لەبەر ئەوەی ژنەکەم حەزی پی نەکرد، کارەکەم بریتی بوو
لەدابەش کردنی ئەو شەمەکانە کە دەزگایە ک بەرەمی دەهینا، ئەویش

ئێواران بەگالتەجاری یەو پیشوازی لی دەکردم و دەووتم:

(ها بلیمەت ئەمڕۆ چیت کرد، ئەی نازانی هەفتەیی داهااتوو

دەبی کری خانوو بدەین؟)

چەند سالىك لەمەدا بەردەوام بوو منىش بى ھوودە ھەولم ئەدا
كەواز لەم شىوازە بەيتى، تاناچار بووم لى جيا بېمەو و ژنىكى
تربھيتم كەئەوئەندە خوشەويستى و پىشگىرى خۆى پى بەخشىوم
كردوميەتە بەرپۆو بەرى بەشى دابەش كردن لەيەكك لەدەزگا
گەرەكاندا لەراستيدا لاسارى نەخۆشى يەكى سۆزدارى پوخينەرە،
بولام دەكرى چارەسەر بكرى، بەوھى كەژنەكە خۆى لەسەر ئەو پابىنى
كەداواى شتىك لەميردەكەى دووبارە نەكاتەو. ئەگەر ناچارىش بوو
ئەوا داواى دووھم جارى زۆر بەنەرم و نياىنيەو بى چونكە سوربوون
لەسەرى ھەميشە ئەنجامى پىچەوانەى دەبى.

لەھەمان كاتدا دەبىت ژن ھەردەم پوخۆش و دەم بەپىكەن بى
لەبەردەم ميردەكەيدا قسەكانى خوشىن باشترايە كەئەو شتانە لای
خۆى تۆمار بكات كەميردەكەى پى پەست دەبىت خراپىش نى يە
كەمىشكى خۆى و ئەويش ھيۆر بكاتەو بەوھى كەپىكەو بەو شتانەدا
بچنەو كەتۆمارى كردوون.

لە ئاھنگىكى گشتيدا وا رىكەوت كە لای پسپۆرىكى بوارى كۆمەلايەتى
يەو دانىشتم و لىم پرسى: چۈن ژن دەتوانى كە يارمەتى ي ميردەكەى
بدات بۆ ئەوھى لە كارەكەيدا سەرکەويىت؟

ئەويش ووتى: زۆر لە ژنان دەبنە رىگر لە بەر دەم سەرکەوتنى
ميردەكانياندا بەوھى كە بەردەوام دەست دەخەنە ناو كارەكانيانەو و لە
دژى ى ھاوکارەكانيان ھانىان ئەدەن، يا ھەميشە بۆلەيان دى بەوھى كە
گرىكەيان كەمە و كاتى كارەكەيان زۆرە.

بە برۆاى من گرنگترى ھۆكارى سەرکەوتن لە زۆربەى بوارەكانى كاردا
برىتى يە لە بەردەوام بوون لە گەرەان بە داواى زانستدا، بۆيە لەمەدا ژن

دەبىي كە ھانى مىردەكەنى بىدات و كەشكى لىك بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 نەگىرى بۇ خەۋەر بۇ كەزىك بىلەن كەشكى لىك بىلەن بىلەن بىلەن
 خەۋەر بىلەن ھەممە بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 ووتتۇرۇپتەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 دەبىي ھەمىشە تەۋەى لىك بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 پاروۋەك نان بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 خەلگ بەيەكەۋە، بۆيە تەم ھەۋل تەدات كە بىلەن بىلەن بىلەن بىلەن
 ئارەزو و خەزەكانىدا، تەگەر تەمە پىۋېستى بىلەن كەمىك لىك خۇبوردىنىش
 ھەبى.

كەۋاتە دەبىي ژن ھەمىشە ھەۋل بىدات كە كەشكىكى ۋا بۇ مىردەكەنى
 بىخولقۇنى لىك ناۋ مالىدا كە يارمەتى نوۋ كەرنەۋەى چالاكىي بىدات و ۋاى لى
 بىكات كە ھەموو بەيەنى يەك بە خۇشى و ھىۋاۋە لىك كەركەيدا بەردەۋام بى
 نەمەش گىرنگىزىن لايەنە كە دەبىي ژن رەچاۋى بىكات.

پىاۋ ھەر چەندە خەزى لىك كەركەى بى، ئەۋا توۋشى مەندۋىتى و
 شەكەتى دەبىي تىيادا، كەرى مالىش ئەۋەيە كە ئەم كىزى يە بىرەۋىنىتەۋە
 گومانىشى تىا نىە كە ژن خەز دەكات مالىكەى خاۋىن و رىك و پىك بى
 بەلام مىردى مەندوۋ رەنگە بەمە پەست بى، بۆيە دەبىي كە رى ي پى بىرى
 كە ئازادى خۇى ۋەرگىرى بەۋەى كە جگەرەكەى لىك كۆيدا فېرى ئەدا با فېرى
 بىدا يا لىك كۆيدا نان دەخوات با بىخوات، چۈنكە مال تەنھا جىگەيەكە كە
 بىتۋانى تىيادا بىخەۋىتەۋە و ئازادى خۇى ۋەرگىرى. دەبىي ژن رەچاۋى ئەۋە
 بىكات كە ژەمەكانى خواردىن لىك كاتى خۇيدا پىشكەشى بىكات، بىزانى كە خەز

له چى دەكات و حەز له چى ناكات و ئەوەندەى كه دەتوانى ئەوانەى بۆ دابىن بكات كه حەزى لى يەتى.

زۆربەى پياوان زياد له پىويست دەخۆن – بەتايبەتى ئەوانەى كه تەمەن ناوەراستن – بۆيه دەبى ژن ريجيمىكى خۆراكى و دانى كه نەبىتە ھۆى زياد بوونى كىشى و دوور له پەلە پەل و گرژيدا نان بخوات.

دەبى ژن و له مێردەكەى بكات كه سالى جاريك خۆى پيشانى دكتۆرىكى ناوەكى بدات ھەر وەھا دكتۆرى دانىش، چونكه زۆر له نەخۆشى يەكانى ئاسان چارەسەر دەكرين و خويان لى دەپاريزرى، ئەگەر زوو پى ي بزانرى.

دەبى ژن رەچاوى ئەو بەكات كه مێردەكەى ماوەى حەوانەوہى باشى ھەبى ورۆژانى پشوى له كەشيكى ھيمن و خۆشدا بە سەر بەرى. ئەگەر ژن رەچاوى ھەموو ئەم رينمايى يانە بكات ئەوا دەتوانيت كه يارمەتى مێردەكەى بدات و بەرە و سەرکەوتنى بەرى و مالەكەى پر كات له خۆشى و شادى.

به شي بيسته م
چون هاوري دمکريت؟

بنه ماگاني به دست هيناني خوشه ويستی؟

باران به خور دهباري کاتي که خانميکي به تهمهن خوي کرد به هوئي
پيشهوهي يهکيک لهو نووسينگانهي که تاييهت بوو به نهخشاندي مال
و دروست کردني کهل و پهلهکاني، هه موو کارمه ندهکان گوي يان پي
نه دا، تهنه کارمه نديکي لاو نه بي که لي ي نزيک بوويهوه و به نه ده به وه
لي ي پرسى که ده توانيت چي بو بکات، نه ويش پي ي ووت:

خوشي دهکاته وه، به لام لاوه که پي ي باش بوو که تهنه جي ي
نه هيلي، بويه له لاي مايه وه و دهستي کرد به قسه کردن له گه لي، تا
بارانه که خوشي کرده وه، پاشان به ري ي کرد تا سواري تهکسيهک بوو
و خواحافزي ي لي کرد.

ههفته يهک به سهر نه مه دا تي پهری، کاتي به پيوه به ري نووسينگه که
بانگي کرد و پي ي ووت که خاتوو کارينگي ي دهوله مه ند و به ناوبانگ
په يوه ندي ي پيوه کرده و داواي کرده که تو بچي بو لاي تا
سهر پهرشتي نه خشاندي يهکيک له کوشکهکاني بکهيت له سکوتله ندا،
نهميش به لايه وه سهرير بوو چون نهو خانمه مليونيره نه مي بو نه م
کاره هه لبراردووه بي نه وه ي بيناسي، به لام نه م سهرسامي يه ي
رهويه وه کاتي که چاوي به خاتوو کارينگي کهوت که هه مان نهو -

خانمە بە تەمەنە بوو کہ لە کاتی بارانە کەدا ناسیبووی. لە ئەنجامی ئەم کارەدا کارمەندە لاوەکە پارەییەکی باشی دەست گەوت و نووسینگە کەشی بەمە ناوبانگی پەیدا کرد.

لە راستیدا ھەموو مەروۇقیك دەتوانی کہ دلی خەلك بە لای خۆیدا رابکێشی و خۆی خۆشەویست بکا لایان ئەگەر رەچاوی ئەم بنەمایانە بکات:

۱- دەبی روخۆش و سادە لە سەر خۆبیت لە کاتی بینینی خەلكدا چونکە گرژ و مۆنەکان زۆر بە دەگمەن ھاوپی یان دەبی ھەر و ھا فیز زلەکانیش.

۲- جی ی داخە کہ زۆریەکی خەلك زۆر قسە دەکەن و پی یان وایە کہ بەمە خەلك قەناعەت پی دەکەن و خۆیان بە کەسیکی رۆح سووک دادەنن، لە راستیدا زۆر بلیی لە بەر چاوی خەلكیان دەخات بەتایبەتی ئەوانەکی ھەول دەدەن زانین و زانیاری ی خۆیان دەرخەن بەمەش ووشەکی نامۆ و شیوازی ئالۆز بە کار دینن و بەمەش خەلك بیزار دەکەن.

۳- باشتر وایە کہ مەروۇ زۆر خۆپەسەند نەبی و زۆر رەخنە نەگری و ئەوەندە قسە لەپوو نەبی تارادەکی بریندار کردن، زۆر باسی چاکە و خراپەکی خۆی نەکات چونکە خەلك بەمە بیزار دەبن و ھەز بە چارەکی نەکەن، بەلام تا مەروۇ زیاتر برەوای بە خۆی بی و راکانی پیگەشتوو بن و ئاگادارییەکی فراوانی ھەبی ئەوا کاریگەری یەکی باشی لە لای خەلكی بە جی دیلی.

سوودەكانى بە دەست ھېنانى ھاوړى؛

ئەو مروڤھى كە ھاوړيپيەتى چەندىن كەس بە دەست دىنى تەنھا يەك
ژيان ناڅى بەلكو ھەزار و يەك ژيان دەڅى

ھاوينيڭ لە گەل كۆمەللى لە ھاوړيكانمدا بە گەشتيڭ چووين بۆ
سويسرا كاتى لە (برن) بووين، ريڤكەوتين كە بەيانى بچين شارىكى
ترى نزيك كە بە ديمەنە سروشتى يە قەشەنگەكانى بەناوبانگە تا

روژيكي خوشى تيدا بە سەر بەرين بە گەپان و وەرزشەو.

بەلام ھەموومان لە يەك ئوتيل دانەبەزىبووين، بۆيە كاتى من لە

ئوتيلەكەى خۆم لە مەوعىدى ئەو سەيارەىە دواكەوتم كە بۆ ئەو

داناوو، ھاوړيكانم تيبيني نەھاتنى منيان نەكردبوو، بۆيە سەيارەكە

ئەوانىبرد و منيان بە جى ھيشت، سەرەتا زۆرم پى ناخوش بوو، بەلام

بريارم دا كە نەھيلىم تەنھا يى خوشى ئەمروم لى تىك بدات و ئەوئەدى

بتوانم بە باشترين شيۆ بە سەرى بەرم، بۆيە چووم جى يەكى نزيك كە

بە دروست كردنى سەعاتى جوانى ديوار بە ناوبانگە ماوئەيەكى زۆر

گەپام بەناويا ھەتا ھەستم بە برسيتى كرد و لە يەكى لە ريبوارەكانم

پرسى لە كوى دەتوانم خواردنم دەست كەوى، كاتى ھەستى كرد كە

من بيانيم پى ووتم:

(من ئىستا دەچمەو بە مالىو بە بۆ نان خواردن لە گەل خيزانەكەمدا

و پيمان خوشە كە ريگە بەدەيت كە پيشوازي لە تۆش بكەين).

زۆر دانەمام تا ئەم دەعوئە چاوەرپوان نەكراوہ قبول بكەم، پياوہكە

بە ژنەكەى و ھەردوو كورەكەى ناساندم، ئەوئەندە بەخشەندەيى و

کراوهیی یان لەگەڵ نواندم وا ههستم دەکرد که له مالى خۆماندام،
 دواى نان خواردن پیاوهکه بردمیه کارگهکهیهوه تا پیشانم بدات که
 چۆن پارچهى سهعاته بچوکهکان دروست دهکری و دهرفتهى
 قسهکردنى له گەڵ کریکارهکاندا بۆ رهخساندم، کاتیک ویستمان لیک
 جیا بینهوه بوو بووینه دوو هاوپی ی گیانی به گیانی و بریارماندا که
 له پهيوهندى ی بهردهوامدا بین، بهم شیوهیه ئیواره گهپامهوه بۆ
 ئوتیلهکهههست کردن به خوشی بۆ به دهست هیئانی ئهو هاوپی
 نوێ بهخشندهیه جی ی داخی دواکهوتن له هاوپیکا نمی گرتهوه.
 ئەمه وای لی کردم لهوه رابمیینم که گوشه گیریی چۆن ژيانى زۆریک
 له خهك ئیفلج دهکات، ئەمانه ئەگەر هاوپی له چین و پیشه
 جوړاوجۆرهکان به دهست بیئن و ریچکه جیاوازهکانی ژيان بگرته بهر
 ئەوا جوانی و فراوانی ژيانیان بۆ دهکهوی و چیژی لی وهردهگرن.
 ئەو کهسهی که چهندین هاوپی ی ههیه که بیرکردنهوه و ئاراسته و
 بههره ی جوړا و جوړیان ههیه، تهنه یهك ژيان ناژی، بهلكو ههزار و
 یهك، زۆربهی فهیلهسوفهکانیش له سهردهمی ئهرهستۆوه له سهر ئهوه
 کوکن که زۆری هاوپی تهنا ته پيش تهنروستیش دی ئەگەر چی
 دهتوانین که ئەم نیعمهته گهورهیه به دهست بیئن، بهلام کهم کهس ههیه
 که ههولی ئەمه بدات و به جۆشهوه بازنه ی ناسینی خوی فراوان بکات
 وهك (سهمویل جۆنسۆن) که دهلی: (ئهو رۆژهی که هاوپییهکی نوێ ی
 تیا به دهست ناهیینم ئهوه رۆژیکی وون بووه له تهمههم.) دکتۆر
 سهمویل جۆنسۆن وهك ههموو ئەوانه ی که له زۆربهی بوا رهکانی ژياندا
 سهرکهوتوو بوون و بۆ ماوهیهکی درێژیش، له ههموو چین و توێژ و
 کار و پیشهیهك هاوپییان ههبووه. هاوپی گرتیش شتیکی زهحمهت

نیه، بۇ نموونە سیاسەتمەدارى ئەمىرىكى (دانیال ویبستەر) كە
ئەچۈۋە ھەر كۈنگايەكەۋە بە نەرمى يەۋە دەستى دەكرد بە گفتۇ گۇلە
گەل كارمەندەكانىدا ئەوانىش بە خوشى يەۋە باسى خۇيانىيان بۇ
دەكرد، چونكە زۆربەى خەلك حەزىيان بەۋەيە كە لە بوارى كارەكەى
خۇياندا قسە بكەن.

رئز گرتن پەيوەندى يەكى ئالۇ گۇر كراۋە:

ئەۋەى كە دلى خەلكت زۆر بە لادا رادەكىشى ئەۋەيە كە زۆر بە
گەرمى و دلسۆزى يەۋە ستايشيان بكەيت، ئەگەر كاريكيان بۇ ئەنجام
دايت، چونكە ئەم رئز گرتنە بەربەستەكانى نيوانتتان ناھىلى و وايان
لى دەكات كە بە بەردەوامى و دلسۆزى يەۋە خزمەتت بكەن، سوربوونم
لە سەر پەپرەۋى كردنى ئەمە چەندىن ھاورى بۇ دروست كردوم
لەۋانە بۇياخچىيەكى ژىر لە لەندەن كە بە ھۆى ئەۋەۋە بە شىۋەيەكى
دروست سەيرى ھەندى لە لايەنەكانى ژيانم كردوۋە.

لە كاتى چاوپىكەۋتنە سەر پىيى يەكانىشدا باشتىن ريگە بۇ بە
دەست ھىنانى دلى خەلك ئەۋەيە كە لە بابەتتىكدا قسەى لە گەل بكەيت
كە ھەر دووكتان لە زانىنى دا ھاوبەشن ۋەك ئەۋەى كە ھەمان رۇژنامە
بخویننەۋە يا ھەمان مودىلى سەيارەتان ھەبى چونكە قسەكردن لە
سەر ئەم بابەتە ھاوبەشانە ريخوشكەر دەبى بۇ ھاوپىيەتتى نيوانتتان.

ئەمە شىۋازى سىر (سىدىنى سمىت) ى دوژمنى سەرسەختى
ناپليۇن و مىرى دەريا بوۋە، بۇ نموونە ئەگەر چوبىتە ئاھەنگىكەۋە و
كەسىكى دىبى كە سەما ناكات، ئەۋا پى ى ووتوۋە:

(ماوئەيەكە بە دواى يەككىدا دەگەرېم وا دۆزىومەتەو، دەستت بخەرە ناو دەستمەو بە تا مردن هاوړې بېن.)

بى گومان هاوړييه تى تەنھا برىتى نيه له چاوپيکهوتن و پەيوەندى کردنى بەردەوام بەلکو وەلامدانەوئەيەكى سۆزدارى و ليک گەيشتن و بېروا بە يەكترى بوونە و گەرېدەى بە ناوبانگ (دايفيد ليفنگستون) بەشېكى زۆرى ژيانى شوينە دوور دەستەکانى ئەفريقادا بە سەر برد، بەلام ژمارەيەكى زۆر هاوړې هەبوو، لەم بارەيەو کچە بچوکەكەى له يادداشتەکانيدا دەلى: هەموو سالى باوکم بە سەدان نامەى بو هاوړې کانى دەنارد له سەرتاسەرى جيهاندا، که زۆر بەشيانى بە سەر پيى ناسيېوو.

وليەم ئۆسلەر يىش دەلى:

(مروۋە کاتى پير دەبى که چيتر نەتوانى هاوړې ي نوى بگرى، چونکه بەردەوامى تېکەلاو بوون بە خەلک نيشانەى ئامادەيى يە بو پەرەسەندن و وەرگرتنى بىرى نوى و چالاكى و حەز بە ژيان کردنە).
ئەمەش راستە چونکه تۆ ئەگەر تەنھا پەيوەنديت بە هاوړې کۆنەکانت و هاوکارانتەو هەبى که بىر و بوچوونيان دەزانى ئەوا پەرەسەندنى ھزريت دەوەستى و لەولايەنايەى نوپکارى دادەبړى ي که بيزارى دەرەويننەو.

دەبى که شەرم نەبيتە ريگر لە بەردەمماندا بو تېکەلاو بوون بە خەلکى بېگانە يا بە ناوبانگ، بىرمە من جاريک پيشنيازى ئەوهم بو مۇسيقارەنيكى لاو کرد که خوئ پيشکەشى پيانۆژەنى ناودار ا فلاديمير دى باشمان) بکات لەو ئاھەنگە گشتى يەى دا که سازى دەکا. بەلام لاوئەکە داواى ليبوردينى کرد و گويم پى نادات و بە ساردى

يەوہ قسەم لە گەل دەکات، بەلام کاتی کە ناھنگە کە کوتایی هات
پیانۆژەنی ناودار بەمن ووت:

(چاوم لی بوو لە کاتی ناھنگە کە دا قسەت لە گەل لاویک دەکرد کە
دەستەکانی بەهرەیی موسیقایی یان دیاربوو و من حەزم دەکرد کە
قسەیی لە گەل بکەم بۆیە ئیمە ئەگەر سورین لە سەر فراوان کردنی
ئاسۆی بیرمان لە ریگەیی ھاوڕێیەتیەو ئەوا کە سییتی خوشمان بە هیژ
دەکەین و لە زۆر لە گری و کەم و کوپی بە دوور دەبین، ئەو کەسەیی کە
بە تەنھا دەژی و تەنھا بیر لە خۆی دەکاتەو، کیشە و ئازارەکانی زیاتر
دەبن و خۆی لەو کەسانە بی بەش دەکات کە هانی ئەدەن و دلی
ئەدەنەو و خەمەکانی دەرەویننەو، بۆیە ئەم جوړە کەسانە زۆر جار
ناتوانن کە رووبەرۆی کیشەکانی ژیان ببنەو و خۆیان دەکەنە
مۆلگەیی رق و کینە و ئیرەیی.

هەموو مەوۆئیک بەهرەییەکی تایبەتی هەییە دەکری ئەوانەیی کە
پەییوہندی پیوہ دەکەن سوودی لی وەر بگرن، دەشی کە ئەم بەهرەییە
رەوشتیک بی یا دیدگایەکی فەلسەفی یا توانای گێرانەوہی چیرۆک و
نوکتە بی ئەم بەهرەییە ھەر چەندە بچوکیش بی، ئەوا دەشی کە کار لە
ژیان و بیر و دەرەوینمان بکات و ئیمە کاتی کە شت لە ناسراوہکانمان
وہر دەگرین، خوشمان شتیان دەدەین.

ئەم ئالۆ گۆرە خوشی و ھەست کردن چالاکی ی تیایە و سەرچاوەی
بپروا بە خۆبوونە و ھاندەری خوشی ویستنی ژیان و مەوۆیەتیە.
ھەموو رۆژیک کە بە سەرماندا تیدەپەری بە دەیان دەرفەت لە خۆ
دەگری بۆ بە دەست ھێنانی ھاویری ی نو، ئیمە تا زیاتر ئەو ھەلانە
بقۆزینەو و لە چیانئەوانیتر دا بژین، دەبینن کە ژیان گەشە دەکا و
دەگەشیئەو و زیاتر چیرۆکی وەر دەگرین.

به‌شی بیست و یه‌کدهم

۱-۴۱. هه‌سه‌وود و رکابه‌ره‌کان

چۆن له گه‌ل هه‌وێژنه‌کانماندا هه‌لس و کهوت بکه‌ین؟

به ده‌گمه‌ن ری ده‌که‌وی که له ژیا‌نی که‌سی‌کدا هه‌سه‌وود و رکابه‌ر و دوژمن نه‌بی‌ت، گومانیشی تیدا نیه که رق لی بوونه‌وه‌یان و هه‌زکردن به تۆله‌کردنه‌وه لی یان شتیکی سرووشتی یه، به‌لام ئهم هه‌ست و هه‌زه زۆر جار ئه‌وه‌نده توند ده‌بی که ژیا‌نی خاوه‌نه‌که‌ی ده‌کاته دوژه‌خ، نه نانی بو ده‌خوری و نه خه‌وی لی ده‌که‌وی و نه به‌باشی بیر ده‌کاته‌وه، به‌مه‌ش په‌یوه‌ندی ی له گه‌ل خزم و دۆست و هه‌وێژ کانی‌دا خراپ ده‌بی، به‌تایبه‌تی ئه‌گه‌ر نه‌توانی کو ئه‌وه‌ی له ناخیدا‌یه ده‌ری‌پری و وینه‌ی ئه‌و دوژمنانه له بیر ده‌رکات که پی ی وایه که‌رامه‌تیان روشاندوه یا هه‌قیان خواردوه یا بوختانیان بو کردوه.

ئه‌گه‌ر ئهم قین له دله تو‌په‌یه‌یه‌ بزانی که ئهم دله راوکی و په‌شی‌وییه‌ی دلی دوژمنه‌کانی به خوی خوشتر ده‌کا، ئه‌وا ئه‌وه‌نده خوی سه‌غله‌ت نه‌ده‌کرد و لی‌یان ده‌گه‌را که ئه‌وان له داخا شەق به‌رن نه وه‌ک ئهم.

نووسینگه‌یه‌کی پۆلیس له ئه‌مریکا شتیکی باشی کردوه کاتی له بلاوکراوه‌یه‌کی رینمایی ئاسایش دا نووسیویه‌تی: (ئه‌گه‌ر نه‌فس نزمیک ئیه‌انه‌ی کردی یا خۆپه‌رستیکی قین له دل ویستی که

ئىستىغلاقت بكا، ئەوا تۆتەنھا ئەوۋە بكا كە ناوى لە لىستى ھاوپى و
سەودا كارانتا بسپرەرەو، بەلام ئاگادار بە كە قىن لە دل نەگرى لە
بەرامبەرىدا، چونكە ئەمە زىيان بە خۆت زىاتر دەگەيەنى وەك لەو).
يەككە لە پسپۆرەكانى لە سەدان كەس لەوانەى كۆلىووتەو كە كە
تووشى پەستانى خويىن و نەخۆشى يەكانى دلى بوون و بوى
دەركەوتوو كە لە ۹۹٪ ئەوانە خويان خستۆتە ژىر چىنگى رق و
تۆلەسەندەو و ژمارەيەكى زۆرىشان لە ئەنجامى توپەيىيەكى زۆردا
ژيانىان لە دەست داو.

بۆيە ئەو ئامۆزگاريەى مەسىح كە لە ئىنجىل دا ھاوتوو
(دورژمنەكانتن خۆشى بوى) تەنھا مەبەست لىي ئەو نەبوو كە بىيە
دەستورىك بۆ ئايىن و رەوشت، بەلكو پەپرەويكى تەندروستيشە كە
دەبى بە وردى رەچاو بكرى بۆ ئەوۋى تووشى نەخۆشى يەكانى دل و
پەستانى خويىن و قورحەى گەدە و چەندىن دەردى تر كە
چارەسەر كەردنىان سەرى دكتورەكانىش دەسورمىنى.

رەنگە لە ژيانتا تووشى گەلىك ئافرەت بوو بىت كە هيشتا تەمەنى
لاوى يان تىنەپەراندوو، بەلام روخسارىان گەشى و گەرمىي لە دەست
داو و چرچ و مۆنى دايپۆشىو و چاوەكانىان بريسكەى جوانيى ون
كردوو و لەوانەيە كە ئەمەت بە لاو سەير بى و چۆن زانستى
پزىشكى و ھەموو ئامرازەكانى جوانكارى ناتوانن كە چارەسەرى
بكەن، بەلام ئەم سەرسامىيەت دەپرويتەو كاتى كە ھۆكەى دەزانىت،
ئەويش ئەوۋىە كە ئەم كچە لاوانە پىران دلىان پر كردوو لە رق و كىنە
و بوغز لە بەرامبەر خەلكدا و لە ئەنجامدا خويان بەو ئاگرە سووتاون
كە بۆ دورژمنەكانىان داخستوو وەك شكسپىر ووتوويەتى:

بە نارامبە تەندروست دەبىت.

لى بوردن و لى خوش بوون، گرنگترين ھۆكارى سەركەوتنە لە ژيانى
کردارىيدا، ھاوپرى يەكى نەمساييم بۆي گىپرامەوہ کہ لەم شەپرى دوايى
دا ناچار بووہ کہ کۆچ بکات بۆ سويد، بەلام کارى دەست نەکەوتووہ
لەوى، لە بەرئەوہى زياتر لە زمانىكى زانيوہ، نامەيەكى بۆ
بەريۆەبەرەى چەند دەزگايەكى پيشەسازيى بە ناوبانگ ناردووہ و
تيايدا داواي کارى کردووہ، زۆربەيان وەلامەکەيان بەم شيۆەيە بووہ ()
داواي لى بوردن دەکەين، چونکہ جيى چۆلمان نيە و ئەگەر لە ئايندە
دا دەرفەت رەخسا ئەوا پەيوەنديت پيۆە دەکەينەوہ).

بەلام يەکک لەو بەريۆەبەرانە وەلامەکەى جياواز بووہ، ئەم زۆر بە
توندى داواکەى رەت کردبوويەوہ و ووتبووى:

(من لە ژيانما درۆزنى وەك تۆم نەديوہ، تۆ دەلى ي من چەندين زمان
بە باشى دەزانم لەوانەش زمانى سويدى، بەلام نامەکەت پەرە لە ھەلەى
زمانەوانى، ئيمە کارمەندى نويمان ناوى، ئەگەر بشمانەوى ئەوا
درۆزنىكى فيز زلى وەك تۆ وەرناگرين).

كاتى ھاوپرى کەم ئەم نامە توندەى خویندبوويەوہ پەست بوو بوو،
بريارى دابوو کہ زۆر توندتر وەلامى ئەو بەريۆەبەرە گەمژەيە بداتەوہ
بۆيە دەستى کرد بە نووسينى نامەيەكى تر بۆي و پرى کرد لە جنيو و
قسەى ناشيرين بە زمانى سويدى.

بەلام کہ نامەکەى تەواو کرد، تۆزى ھيمن ببووہوہ، بۆيە ھاتەوہ
سەرخۆي و ووتى:

(زمانى سويدى زمانى خوم نيه و دهميکه خويندوومه بويه ئاسايى يه که ههله بکهه له نووسينيدا، که واته بؤ دهست نهکهمهوه به خويندنى تا باش فيرى بيم نهگهر بمهوى ليړه کارم دهست کهوى).
بويه نهو نامهيهى دراند و نامهيهكى ترى بؤ نووسى که تيايدا ووتبووى:

(گهوره نازانم چؤن سوپاستان بکهه که کاتى خويان له نووسينى وهلام بؤ مندا فيرو داوه، پيوستيشيان بهمه نهبووه، بهلکو ويستووتانه که له ههلهکانم ئاگادارم بکههوه و بؤم دهربخن که من زمانى سويدى باش نازانم بويه بريارم دا که گوى لهم ئاموزگارى يه به نرخهتان بگرم و دهست بکههوه به خويندنى زمانى سويدى تا باش فير دهم و ههلهى تيا ناکهه).

چهند روژيک تى نهپهري، هاوپرى کهه وهلاميکى ترى له بهريوه بهرهکهوه پى گهشت که داواى لى دهکرد که بچى بؤ لاي وچاوى پيى بکهوى، دواى نهمه کاريکى گهوره ترى دايه لهوهى که داواى کردبوو (کونفووشيوس) دهلى: شتيکى سهير نيه که خهک ههلهت له بهرامبهردا بکهه يا پلرو له دهمت بفرينن، نه نهمه و نه نهوهش زيانست پى ناگهيهنن، نهگهر بيريان لى نهکهيتهوه و خوت نهدهيته دهست خهه و حهسرهت).

(نهديت کافل) يش سستهريک بوو وهک ههزاران سستهري تر له شهري جيهانى يهکههدا، بهلام ههندى سهربازى بريندارى فرهنسى و ئينگليزى له مالهکهيدا شار دبوويهوه و تيمارى کردبوون و ناننى دابوونى و پاشانيش يارمهتى دابوون بؤ دهربازبوون بهره و هولهندا، له نهجامى نهمهدا درايه دادگا و حوکمى له سيذاره دانى درا.

بەيانى ئەو رۆژەى كە لە سىدارە دەدرا، قەشەيەك سەردانى كرد وەك
باوە، ئەويش دوايىن ووشەى خۆى ووت: (من پىم وايە كە تەنها
نيشتمان پەرورەى بەس نيە، دەبى كە رقم لە كەس نەبى).

دواى چوار سال تەرمەكەى برا بۆ ئینگلتەرا و لە كەنيسەى (
ويستمينستەر) نوێژى لە سەر كراو ئەم ووشانە لە سەر كىلى
گۆرەكەى نووسرا: (يەكێك لەو ھۆكارانەى كە وا لە مەرۆڤ دەكات لە
دورژمنەكانى ببورى و ھەلەكانيان لە بىر بكات ئەو يە كە ئامانجىكى
روونى ھەييت لە ژياندا و ھەموو بىركردنەوہى خۆى بۆ گەيشتن پىي
تيدا چر كردييتەوہ).

كاتى لە زاناي كۆمەلناسى (لۆرەنس جونس) يان پرسى كە راى چى
يە سەبارەت بە وانەى كە دژايەتى بانگەوازەكەى ئەويان كردووە بۆ
فېركردنى ھەژاران و خزمەت كردنيان، ووتوويەتى:
(بايەخدانم بە ئامانجەكەم و بە جى گەياندى پەيامەكەم بوارى رق و
كىنەى بۆ نەھيشتوومەتەوہ).

(لەنكۆن) يش دەيووت:

(لۆمەى كەس مەكەن يا رقتان ليى بييتەوہ ھەر چەندە
گوناحەكەشى گەرە بييت، چونكە ئيمە ھەموومان زادەى بارودۆخ و
ژینگە و پلەى خويندن و بۆماوہين، ئەگەر ئيوەش ھەمان ئەو سيفەتە
ئەقلى و جەستەيى و سۆزدارييانەتان بە رەچەلەك بۆ بىمايەتەوہ و لە
ھەمان بارودۆخى ئەواندا بوونايە، ئەوا ئيوەش وەك ئەوانتان دەکرد).
كە واتە با واز لە ھەندى لە دورژمنەكانمان بىنين و بىر لە تۆلە
سەندنەوہ نەكەينەوہ، ئەگينا لەوان زياتر ئازادى خۆمان ئەدەين

بەتایبەتی کەتەمەنی مروۆ سنووردارە کە واتە بوچی لە بیرکردنەوه
لەوانەدا بە فیرووی بدهین کە خوشمان ناوین؟
واز لەوانە بێنە کە خوشت ناوین و بیریان لی مهکەرەوه و بەرپی
خۆتدا برۆ و با حەسوودەکانت لە داخا شەق بەرن.

بەشى بىست و دوووم ديارى كردنى ئامانجەكان

ئامانج چىيە؟

ئامانج خۆزگە و ھىوايە لە خەون زياترە چونكە خەونىكە كە ھەول
دەدرىت بە دى بهينرىت و ھەست پى كراوھ.

ئاتوانرىت كە شتىك بكرىت بەر لەوھى كە مروڤ ئامانجىك بۇ خوى
دانەنى و ھەولنى بۇ نەدات، مروڤ بى ئامانج ويڤە و نازانى چى بكات و
چى پىويستە.

ئامانج بۇ سەركەوتن بەقەدەر ھەوا بۇ ژيان پىويستە و ھىچ كەسيك
ئاتوانى كە بگاتە خۆزگەكانى و لە ژيانيدا سەركەوتوو بى ئەگەر
ئامانجى زانراو و برىار لىدراوى نەبى.

لە ژياندا ئەوھ گرنىگ نىە كە ئىستا تۆ لە كویدايت، بەلكو ئەو جى يە
گرنگە كە دەتەوى پى ي بگەيت. كۆمپانيا گەورەكان ھەمىشە ئامانجى
خويان ھەيە و ھەول ئەدەن كە پى ي بگەن، ھەندىكيان بە چەند سالىك
دەگاتە ئامانجەكانى و ھەندىكى تريان بە چەند مانگىك.

گرنگ ئەوھيە كە ئامانجىك ھەيە بۇ ھەر كارىك كە بمانەوى
سەركەوتوو بىت و گرنىگى ي دواى ئەمەش ئەوھيە كە ھەول بدرى بۇ
گەشتن پىي، چونكە ھەر كۆمپانيايەكى رىزدار چارەنوووسى خوى
ناداتە دەست بارودۇخ، بەلكو كاروبارى خوى بە چاكى رىك دەخاو

ئامانجى دە سال لەمەو دواى خوڭشى دادەنى. ھەر وەك چۆن كۆمپانىيا
ئەم كارە دەكات، دەبى مروڭقىش بىكات.
بۇ ماوەى چەندىن سالى داھاتووى خوى نەخشە دابنى.
ئەگەر دەيەوى بېيئە موچەخورى حكومت، ئەوا با كارىك ھەلېڭىرى
كە ھەزى لى بكاو تيايدا سەركەوتوو بى.
ئەگەر دەيەوى كارى بازىرگانى بكات با كۆمپانىيايەك ھەلېڭىرى كە بە
دلى خوى بى و بە دل و بە گيان كارى تيا بكات و جى خوى بكاتەو و
بەرە و پىش بچى تيايدا لە راستيدا زۆربەى خەك دەيانەوى كە
سەركەوتووانە كار بكن و پىشەوايەتى يان بكن، بەلام ئەگەر يەكك
بىەوى بېيئە سەرۆك، سەرۆكى وولاتەكەى يا شارەكەى يا گەرەكەكەى
ئەوا دەبى چى بكات؟

رېگە بەرەو سەركردايەتى سەركەوتوو؛

لە رابوردودا سەرۆك ئەو كەسە بوو كە سەركردايەتى سوپاي دەكرد
و ھوكمى نەتەوەى دەكرد، بەلام لە سەدەى بىستەو و تا ئەمرو بە ھەر
كەسك دەوترى سەرۆك كە كار بە دەست بى لە بوارەكەيدا گەرەبى،
وەك چۆن (ناپلولىون) پىشەوايەكى گەرە و سەركردەيەكى مەزن بوو
لە سەردەمى خويدا و لە ماوەى سەد و پەنجا سالى پىشوو، بە
ھەمان شيوە (فۆرد) يش سەركردەى پىشەسازى ئەمريكى بوو بۇ
چەندىن سال و (مۆرگان) يش مىرى پارە بوو و (ئەنشتاين) يش
يەكك بوو لە پىشەواكانى بىرى زانستى.

ئىمە لىرەدا و باسى پىشەوايەتى ناكەين وەك جۆرىك لە
سەركردايەتى كردنى سوپاكان يا ھوكم كردنى وولات و نەتەوەكان،

بەلگە پېشەوايەتییەكمان دەوی که له پیاوہتی و بویری یەوہ سەرچاوە
بگری نہوہک تەنھا دەست بە سەرا گرتنی تاکیک بیت بە سەر
خەلکەکیدە جا ئەوہ لە بواری سیاسەتدا بی یا ئەدەب یا پېشەسازی،
ھەر وھا دەمانەوی بە شیوہیەک باسی لەم پېشەوايەتی و سەرۆکایەتی
یە بکەین کہ زۆریک لە گەنجەکانمان دەتوانن پی ی بکەن، ئەگەر باش
لە ھۆکارەکانی بکەن و لە بنەما و ریچکەکانی بکۆلنەوہ، بە جۆریک کہ
ھەر یەکیکیان بتوانی ھەست بە کاریگەری ی خیرای کردار یا ووتە یا
جولە ی خوی بکات لە ناو خەلکدا لە ژینگەکیدە.

پېشمان وایە کہ پېشەوايەتی زانستی و رۆشنبیری ھیچ لە
پېشەوايەتی میلی ناچی، چونکہ تۆ رەنگە بچیتە لای دکتۆر و راویژی
پی بکەیت سەبارەت بە نەخۆشی یەکەت یا بچیتە لای پارێزەریک ئەگەر
تووشی کیشەيەک بوویت تۆ لەم بارەدا بە تەواوی بپروات بە فراوانی
زانستی ئەم دووانە ھەيە سەبارەت بەو شتە ی کہ راویژیان پی دەکەیت
و داوایان لی دەکەیت کہ یارمەتیت بدەن تیایدا، بەلام بە دەر لەمە ئەوا
سەیر دەکەیت کہ ئەم دووانە ھیچ کاریگەری یەکیان نیە لە سەر تۆ و
لە سەر سیاسەت و ئامانجە کۆمەلایەتیەکانی تۆ، ئەمە ئەوہ دەگەيەنی
کہ تاییبەتمەند بوون لە یەکیک لە بوارەکانی زانیندا بە شیوہیەکی
ئاسایی بە ھیچ شیوہیەک کاریگەری ی نیە لە سەر سەرکردايەتی
کردنی کۆمەل و گەلەکان، مەگەر ئەو کەسە زانایەکی بلیمەت بی لە
بوارەکیدە ئەو کاتە کاریگەری ی زیاتر دەبی لە سەریان لە ھەر
کەسیکی تر، بەلام من بپروام وا نیە، مادەم وایە ئیتەرکیفی
فەرمانرەوایی بدریتە دەست و ریزی بگری و ستایش بگری و کہ
مردیش پەیکەریکی گەورە ی بۆ دروست بگری.

که واته کارکردنه سهر کوّمه له کان و پیّشه وایه تی کردنی گه لان
پیویستی به زانین و تایبه تمهندی یه کی به رفراوان نیه، بۆ نموونه (
هیتلەر) که سیکی نه زان بووه و شه هادهی سهره تاییشی نه بووه، (
مۆسولینی) ش توژی له م زیاتری زانیوه، شاره زایی (ستالین) یش له
هی مامۆستایه کی سهره تای تینه په پریوه، به لام ئەمانه سهرکردایه تی
ملیونان کهسیان کردووه که له ناو یاندا کهسانیک هه بوون که زۆر
له وان شاره زاتر و زیره ک تر بوون و گه له کانیاں په پره وییان کردوون،
ههر ووشه یه کیان بووه ته یاسا و دهستوریک و هه زار زانکو و دهسته ی
بالای زانستی له وولاتدا نه یتوانیوه که ره تی بکاته وه.

بهه پييه ش پيشه و ايه تي ميللي پيويستي به زانينيكي به رفراوان
نيه، چونكه پيکها ته ي دهرووني مروقا يه تي زياتر حهزي به مل که جي
و پهيره وي کردنه، لهه بواره شدا حيزب نمونه يه کی بچوککراوه ي
ئه مه يه، له وانه يه ئه و حيزبه له سه دان که س پيک هاتي، به لام له
کو تاييدا ته نها يه که س هه لده بريري تا کاروباري به ريوه ببات،
له وانه يه ئه م هه لبراردنه راستگو يانه و ئازادانه بي، له وانه شه به زور
بسه پيئري، به لام کاتيک ئه و که سه هه لده بريري مهرج نيه که زاناترين
که سي ناو حيزب بيت، که واته ئه و هو يه چي يه که واه له کو مه ليک
دهکات که دهست به سهر کو مه ليکي تر دا بگري که له خوشي باشترو
زاناتريشه؟

سه‌کرده‌کانی سوپا و پیشه‌وایه‌تی:

شتيكي تريش ههيه ئهويش ئهويه كه ههنديك ميللهت ههزي به مل
كه چي يه و به توند و تيژي دهسهلات قايلن بو نمونه رووداوهكاني

مېژوو دەريان خستووو كە گەلى ئەلمانى ھەزى بە مل كەچى و
 ھوكمى تاكپەوانەيە، لە كاتىكدا گەلى ئىنگليز لە ستەمىك خۆشى
 نابى كە لە لاين سەركرەدەكانىيەو بەكرىت.

ھەرودھا يەكك لەو ھوكارانەى كە بوو تە ھۆى دەسلەت پەيدا
 كردنى سوپا لە ناو زۆرىك لە گەل و نەتەوكاندا، ئەو يە كە سوپا
 ئەركى بەرگرى كردن لە نەتەوھى پى سپىردراو لە دژى دۆژمنىكى
 دەرەكى و شتىكى چاوەپروان كراويشە كە كاتى سوپا بە سەر
 دۆژمنەكەيدا زال دەبى، ئەوا بە فيزەو دەگەرپتەو بووولات
 سەركرەدەكانى تەنھا بەوھو ناوەستن كە سەركرەدى سوپان بەلكو
 دەيانەوى كە دەسلەلاتيان بە سەر ھەموو نەتەوھدا ھەبى، مادەم چەك و
 ھيزيش بە دەست سوپاويە كەواتە ئاسانىشە بوى كە دەسلەلاتى خۆى
 بسەپىنى و دەسلەلاتيش بگريتە دەست، زۆر لە سەركرەدەكانى سوپا
 بوونەتە فەرمانرەواى نەتەوكانيان و چەندىن نمونە لە مېژوودا ھەيە
 لەم بارەوھە، بەلام ئەم دياردە كەمىك لاواز بوو لای ھەندىك مىللەت و
 لای ھەندىكى تر ھەر ماو ھەك وولاتانى كيشوھرى ئەمرىاي باشوور و
 ئاسيا و ئەفريقا.

پيشەوايەتى زادەى قەدەرە:

ئەمپرو خواوھن كارگە و سەرۆكى كۆمپانيا گەورەكان شوينى
 سەركرەدە سەربازىيەكانيان گرتۆتەو لە پيشەوايەتى كردنى
 مىللەتەكاندا بەو بپرە پارە زۆرەى كە لە پرۆژە ئابورى يە
 جۆراوجۆرەكاندا سەرفى دەكەن لە ناو وولاتەكەيان و لە دەرەوھى
 وولاتەكەشاندا سياسەتى پاراستنى دارايى مىللەت بە سەر سياسى

یه کانیاندا دەسەپینن که ئەو سامانەیان لەم لا و لا دابەشکردوو،
 نمونەى ئەمەش ئەو سیاسەتە نەوتیەیه که بە سەر ئینگلتەرا
 و ئەمریکادا سەپینراوە، سیاسەتی رۆژەلانی ی عەرەبی ئیستا بە
 ناوی پاراستنی پارە و پولی کۆمپانیا ئینگلیزی و ئەمریکی یە
 جیاوازه‌کانەو من نکۆلی لەو ناکەم که ئەم پیشەوایەتی یە زادهی
 قەزا و قەدەر ریکەوتە، بۆ نمونە ئەگەر کۆلۆمبۆس ئەمریکای
 نەدۆزیایەتەو ئەوا یەکیکی تر ئەیدۆزی یەو و ئەم شانازی یە بۆ ئەو
 دەبوو، بە پروای من ئەو سەرکردەیهی که دەتوانی ببیتە سەرکردە لە
 هەر جی یەك و لە هەر کاتیکیدا زۆر کەمە و بگرە زۆر دەگمەنیشە
 زۆربەى ئەو پیشەوایەتیانەى که لە میژوودا دەرکەوتوون ناوچەیی
 بوون و ناوبانگیان سەردەمی خۆیانى تى نەپەراندوو بەلام سەرکردە
 جیهانی یەکان ئەوا بە پەنجەى دەست ئەژمێردرین و بى گومان
 دەرکەوتەیهکی سەرسۆرھێنەری سرووشت و زەمانە بوون.

لە راستیدا چاوەکەردن لە سەرکردەکان و پیاوێ گەورەکان و شوین پی
 کەوتنیان بریتی یە لەگەورەترین خەونەکانی لاوان و بە سوودترینیان،
 بۆیە ئیمە لیژەدا هەول ئەدەین که باری لەو لایەنە بکەین تا لاوانمان لە
 بنەماکانی تى بگەن و رینگە راستەکانی بگرەن بەر و کاریگەریی هەبیت
 لە سەر ژانیان وەك چۆن کاریگەریی هەبوو لە سەر لاوانی پیش
 خۆیان.

ئیمە لاوازین:

هەموومان دەمانەوی که ببینە شتیکی لە ژیاندا و هەندیکیشمان
 هەموو شتیکیان لە ژیان دەوی، ئەگەرچی قەناعەتیش گەنجینەیهکی لە
 بن نەهاتوو، بەلام لە راستیدا کاریگەریی کەمی هەیه لە سەر زۆریک لە

ئىمە و ئەوەشى كە قېۋلى بىكات ئەوا لە ناچارىدايە و ئەگەر دەرەختى تىرى ھەبوايە ئەوا ھەلى نەدەبژارد، لاوازىى مروڧايەتى و ئارەزووى خەلك بۇ بى دەنگ بوون لە ئازادى و مافەكانيان لەو ھۆيانەيە كەوا خەلكى تر دەكات چاوى تى بېرن و دەستى بە سەردا بگرن بۇ خويان، بە دەر لەمە قسەى ھىچە.

ئىمە ھەموومان دەولەمەندى و شكۆمەنديمان دەوى ئەگەر ئەمە لە سەر حىسابى ئەوانىترىش بى و ئەگەر بە زور و زەوت كردنىش بىت ئەگەر ياسا و دەزگاكانى راگرتنى ئاسايش نەبوايە ئەوا جىهان دەبوو جەنگەلىك و ژيان تەنھا بۇ بە ھىز و چالاك دەبوو و مردنىش بۇ لاواز و سست.

بەلام نكولى لەو ناكرى كە كۆمەلە كەسيكھەن كە خاوەنى رەوشتى بەرزن و جىاوازن لە خەلكى تر، ھەر وەك چۈن مىژووش ئەوەى سەلماندوو كە پىشەوايەتى پىويستە و ھىزى كەسيئتىش پىويستە لە ژيانى كۆمەلە بچوك و گەرەكانىشدا، بۆيە خەلك سەيرى ئەوكەسە رەوشت بەرزانە دەكەن تا دادپەرورەرانە فەرمانرەوايى يان بكەن و لە ستەم و ئازار بيان پارىزن و رژىمىكى وا دابمەزىنن كە مافى ھەمووان بپارىزى و كارى دەولەت راست بىكاتەو كەرەكان بە سەر خاوەنەكانەكانياندا دابەش بىكات، بەمەش خەلك لە ژيان و بەرژەوەندى يان دلىيا دەبن، بەلام ئەوەى كە جىي داخە ئەوەيە كە ئىمە ھەمىشە تووشى ئەو كەسە نايابانە نابىن تا بىنە فەرمانرەوامان و ھەرودھا گەشتن بە پلەى پىشەوايەتى كاريكى دژوارە و پىويستى بە بەھرە و لى ھاتوويى تايبەت ھەيە كە لاي كەسانىكى كەم ھەيە، بەلام ھەل دان بوى بە شىوہيەكى بەردەوام كاريكى چاكە، ئەوەش كە ناگاتە پلەى

يەكەم لە ناو گەلەكەيدا لانی كەم بگاتە پلەي دووهم يا سى يەم ئەمە
 باشترە لە ژيانىكى بى ئامانج و بى هيووا.
 دان نانى خەلكيش بە كەسيكدا وەك پيشەوايەك پيوست بەو
 دەكات كە چەند بەهرەيەكى تايبەتى تيدا بى وەك ئەوەي قسە خوش
 بيت و بەخشندە و خوش مەشەر و راستگو و خاوەن بەلین و زانا و
 بویر و دلسۆز بى لەو كارەدا كە خوێ بۆ خزمەت كردنى كۆمەلەكەي يا
 حیزبەكەي يا گەلەكەي تيدا تەرخان كردوو، مەرج نیه ئەو كەسە
 دەلەمەند بى، چونكە خەلك پيشەواكان لە قسەكردن و بیرورای
 دروست دا ببینیتهو، بۆیە دینه لای و راویژى پى دەكەن لە
 كيشەكاناندا تا چارەسەريان بكەن يان نيوانگى يان بكەن.
 يان لەوانەيە ئەو كەسە لە بەخشندە يى خویدا خەلك رووى تيبكەن
 و داواي كۆمەك و يارمەتى لى بكەن و بەمەش ببیتە پيشەوايەك و بۆ
 ئەم مەبەستە دەتوانى كە پشت بەم رهوشت بەرزىيە ببەستى.
 يان دەشى ئەو كەسە لە دەسپاكى دا ناو بانگى دەرکردبى بۆیە
 خەلك ئامانەتەكانى خوێيان لای ئەو دادەنن، شتىكى نهينى نیه ئەگەر
 بلىم زۆربەي بازرگانەكانمان بە پارەي خەلكى تر دەژين و بازرگانى
 دەكەن، بەلام دەسپاكيان واى لى كردوون كە كەسانى تر پارە و پواي
 خوێيان و بەوان بسپيرن و يان لەوانەيە پيشەوا كەسيك بى كە بە
 دلسۆزى و نيشتمان پەرورەي و خو بەخت كردن لە پیناوى بىر و
 باوهرى خوێ و بەرژەوهندى ي گەلەكەيدا ناسرابى بۆیە لە كاتى
 پيوستدا خەلك پەناي بۆ دەبن و گوپرايەلى را و بۆچونەكانى دەبن لە
 ناكوكى يە جياوازەكاندا.

يان رەنگە پېشەوا كەسك بى له بواری بازگانیدا جى و رى ی خوی
کردبیتەو و كەسانی تر پشت به ناو ناوبانگی ئەو ببەستن لەو
بوارەدا.

بەم شیوەیە دەبینن كە پېشەوايەتى جوړاوجۆره بەلام دیارترینیان
پېشەوايەتى کردنى گەلان و حوکم کردن و دەسەلات گرتنە دەستە.
چەندین سەرچلمان دیو و گەشتوونەتە لوتکەى دەسەلات و بە
نارەزووی خویان تالان و برۆیان کردو و کاریکی خراپیان بە سەر
گەلەکانیاندا هیناو.

كى شایەنى پېشەوايەتى یە؟

نووسەریکی ئەمریکی نووسیویەتى: ئەوانەى كە لە ئەمريكادا
دەسەلاتەكان دەگرنە دەست زۆربەیان كەسى سادە و ئاسایین وەگەر بە
زاناو زیرەكە بلیمەتەكان بەراورد بكرین، هوى ئەمەش ئەمەیه كە
ئەوانەى دەیانەوى ببە مۆچە خۆر هەلبژاردەى ناو میللەت نین، بەلكو
ئەو كەسانەن كە دەرگای كاری ئازادیان بە روودا داخراو، بۆیە دەبنە
فەرمانبەر و مۆچەى مانگانە وەردەگرن، ئەمەش لای كەسى سەرچلى
وریا پەسەند نیە چونكە دەزانى كە سامان لە رى مۆچەخۆرى یەو بە
دەست نایەت

بەلكو لە رى كاری ئازاد و پرۆژەى بەرھەمھێنەو پیکدی.
ئەوانەش كە لە رى مۆچە خۆرى یەو سامانى خویان پیکەو دەینن
ئەوانە فەرمانبەر نین، ئەوانە كۆمەلە سەرچلیكن كە فەرمانبەرییان
کردۆتە پېشەیهك بۆ پارە پەیدا کردن.

ئەوێ ئەمروۆش دەرکەتووێ کە حوکمی گەل قسەى قۆرە، چونکە لە راستیدا هیچ گەلیک نیه کە خۆی حوکمی خۆی بکات، ئەوگەلانەش پێی یان وایە کە دیموکراتین و حوکمی خۆیان دەکەن، ئازادى خۆیان لە دەست داوێ بەوێ کە حیزبێکیان هەلبراردووێ تا بە ناوی ئەوانەوێ قسە بکا و بەرگری لە مافەکانیان بکات، کە واتە ئەمروۆ حوکم لە ناو بەلاترین نەتەوێ دیموکراتى ئازادەکانیشدا، بە دەست کۆمەڵێکی دیاریکرداوی خەڵکەوێیە کە لەوانەى بەباش بەپێوێ ببا یان خراپ و کەسێش لێیان ناپرسیتەوێ، تەنها هێزى بەرهەڵستکار نەبێ کە ئەمانیش لەوانەى کەمینهیەک پێک بهێنن کە نەتوانن دەسەلات و ویستى خۆیان بسەپێنن.

پێشەواکان قەت لە سیاسەتمەدار و سەرکردەکانى سوپا نین، پێشەوا لەوانەى رۆژنامەوانیك بێت لەوانەى کە لە قسە و نووسین و کرداردا راستگۆن، کاتیکیش راستگۆیی و دڵسۆزى یان لە ناو خەڵکدا بلاو دەبیته، ئەوا ووتارەکانى جیگە و کاریگەرى خۆیان دەبێ لە سیاسەتى دەولەتدا وەك هەر سیاسەتمەدارێک یا سەرکردەىەکی سیاسى، ئەمە بۆ ووتاریژو نووسەر پیاوانى کاریش راستە، سەیر لەوهدایە کە هەندێ خەڵک پێی یان وایە کە چاکى ی کەسیك لە بواری پێشە سازى دا مانای ئەوێ کە لە بواریەکانى ترسیشدا چاکە کە ئەمە لەو وولاتە دیموکراتى یەکاندا زۆر باوێ، لەوانەى خەڵک قسەى خاوەن بانکێک یا کارگەیهکی ناودار لە بواری سیاسەتیش دا بە هەند وەرێگرن، ئەمەش زۆر هەلەیه چونکە سەرکەوتنى کەسیك لە کارگەکیدا مانای ئەوێ نیه کە لە سیاسەت و حوکمرانیشتا سەرکەوتووێ و لە وولاتەکەماندا زۆرى لەم بابەتەمان دیوێ کە لە بواری

پېشەسازى دا سەرکەوتوو بوون کاتى که هاتوو نه ته حوکمرانييه وه
تووشى شکستىكى گه وره بوون.

هه موو مروڤيک بو ئه وه ئاراسته کراوه که بوى دروست بووه؛

ئه م دياردهيه وام لى دهکات که بليم هه موو مروڤيک بو ئه وه ئاراسته
کراوه که بوى دروست بووه و ئه وهى که خووى بخاته جى يهکى تره وه
به دنياييه وه شکست دىنى، ئه وهش که دهيه وي پېشه وايه تى خهک و
ولا ته کهى بکات ده بى بهر له هه موو شتى کهک له بهررهکانى خووى
وهريگرى لهو بواره دا که تيايدا شاره زايه بو نمونه دارتاش له
کاره کهيدا ئه وهنده ليزان و کاریگر و پېشه وايه زياتر له سياسى يهکى
فاشيل، بازرگانىكى سەرکەوتووش لهو فه رمانبهره کاریگرتره که زور
له کار و بارى کارگيرى نازانى

با هه موومان ئه وه تاقى بکهينه وه که له پاراويى ژياندا نه ژين،
چونکه سەرکەوتنى ئامانجى هه موو مروڤيکه، ته نها ئه وه که سهش
سهرده کهوى که سهرچل و ليزانه و بهرژه وندى خووى ده زانى،
سەرکەوتنى کاتى هه ندى سهرچليش له هه ندى کاردا که باش نايزانن
گالته يهکى کاتى يه که قه دهرو شانس هه ندى خهک پى تاقى
دهکاته وه.

خهک دوو که سن که سيکیان دهيه وي که له ژياندا شتيک بى ئه وي
تريان دهيه وي که به زيندويى بمرى، بى گومان هه ريه که له م
دوانهش سوود و ئامانجى خووى هه يه، يه که میان دهيه وي که
دهسه لاتی خووى به سهر ئه وانى تر دا بسه پيىنى و پېشهنگيان بيت،

دووه میشیان دهیه وی که ژیانیک هیمن و هه ساوه بگوزهرینی، کهس
لینی نهشیوینی.

من پیمن وایه که زۆربهی خه لک که له جووری دووه من و سه رکه وتوو
نابن بویه من لهه به شه دا رینمایي نهوانه ده کهم و باشتین ری و رایان
بو ده خه مه روو بو گه یشتن به پی شه وایه تی و ده سه لات و شکومه ندی.

پی شه وای راسته قینه :

وا باوه که نهوانه ی شوین پی شه وایه ک ده کهون باوه پریان به دلسۆزی
و ناماده یی نهو ههیه بو خزمه تکردنیان و نهو ته نها که سیکه که بو نه م
مه به سه ته شیاوه، شتیکی هه له ی شه نه گهر وا بزانی تی که هه موو
پی شه واکان هه می شه به ره ژه وه ندی تایبه تی خویان ده خه نه پیش
به ره ژه وه ندی گشتی یه وه، زۆر پی شه واهه ن که به ناچار ی خزمه تی
خه لک ده کهن، چونکه ده زانن که نه م جو ره خزمه تانه پیویست و گرنگ
بو مانه وه یان بانگه شه بو کردنیان و نه گهر وانه کهن نهوا خه لکیان لی
ده ته کی ته وه و بایه خ به کهسانی تر نه ده ن پی شه واکان زۆربه ی کات
کهسانیکن که ده توانن باشت له کهسانی تر ده ربیری ئامانجه کانی رای
گشتی بن و کار بو ئاراسته کردنی نه م ئامانجه نه ده کهن تا زۆرتین
خه لک بخه نه ژیر ئالای خویانه وه، نه گهر پی شه واهه ولاتی کدا بری که له
ژیر ده سه لات ی کولونیالی دا بی نهوا نه م دژایه تی یان ده کات به مهش
ههست و سوژی هه موو نهوانه به لای خویدا راده کی شی که خویان به
نیشتمان پهروه ده زانن.

نه گهر له حوکمه تیکی نیشتمانیدا بی نهوا ده بی که هه له کانی
حوکومهت بکاته بانوو بو ره خنه گرتن به مهش هه موو نه یاره کانی دژ به

رژیم لە خۆی کۆ دەکاتەو، پێشەوا هەندیک جار دەبیته دیاردەیهکی روخینەر لە ناو گەلدا، چونکە مانەوای لە دەسەلاتدا بەندە بە رەخنەگرتن لە هەر شتیک کە دژی بەرژەوهندی ی میلی دەوستی و خەلک رقی لی ی دەبیتهو.

دەبی پێشەوا سەرچل و شۆرشگیر بی چونکە هیمنی پێشەوایی لاواز دەکات و بەستەلەکیش لە ناوی دەبا و دەبی کاریگەری یەکی مەزنی هەبی لە سەر ئەو کۆمەلەی کە کاری تیدا دەکات.

هەموو نەتەو و کۆمەلێک پێشەوای خۆیان هەیە، بۆیە رەنگە پێشەوایەک لە ناو نەتەوێک یا کۆمەلێکدا سەرکەوتوو بی بەلام لە ناو کۆمەلێکی تردا سەرکەوتوو نەبی نموونەی ئەمەش ئەوێکە هەندی نەتەو دەسەلاتی تاکرەوی یان قبولە و هەندیک تر رەتی دەکەنەو، بۆیە دەبینن حوکمی تاکرەوانە لای ئەلمان و روس و ئیسپانی و ئیتالی یەکان سەرکەوتو بوو بەلام لای ئەمریکی و ئینگلیزەکان نا، تەنها لە چەند بارودۆخی تایبەت و شەر و دژواری دا نەبی.

بۆیە ئەگەر بوتری کاریگەریی رۆزقێلت لە سەر ئەمریکی یەکان وەک کاریگەری هیتلەر وایە لە سەر ئەلمانیەکان ئەمە راست نیە. چونکە رۆزقێلت دەسەلاتیکی هەبوو کە یاسا و گەلی ئەمریکی پێی بەخشیبوو، لە کاتیکیدا هیچ ئەلمانی یەک نەیدەتوانی کە ئەو دەسەلاتە لە هیتلەر بسەنیتەو، خۆی بە تەنها هەر چیهکی بویستایە دەیکرد لە کاتیکیدا رۆزقێلت بەردەوام رەخنە ی لی دەگیرا لە لایەن رۆژنامەکان و حیزبە بەر هەلستکارەکانەو و دەربارە ی پرۆژەکانی.

ئەگەر هیتلەر لە ئەمریکا بژیا یە ئاوا دەرئەدەکەوت، تەنها لە ناو ئەو ئەمریکییانەدا نەبی کە بە رەگەز ئەلمانین، بە هەمان شیوە ئەگەر

ستالين له ئىنگلتېرا دەرکەوتايە ئەوا ئەوەندە ناوبانگى دەرندە دەکرد
 وەك له رووسيا، ئەمەش بەلگەيەكى روونە له سەر ئەوەى كە پيشه‌وای
 نەتەوہیەك له كارکردنە له سەر نەتەوہیەكى تردا سەرکەوتوو نابى و
 ئامادەيى ھەر نەتەوہیەك بۆ قبول کردنى پيشه‌وايەتى بناغەى
 دەرکەوتن و سەرکەوتنى پيشه‌وايە.

کاریگەری بانگەشە:

زۆربەى گەل و نەتەوہکان ھەمیشە دەکەونە ژێر کاریگەریی شەخسى
 یەوہ بۆ نموونە بانگەشەکردن بۆ مادەيەك بە پەخش و بلاوکردنەوہى
 خەلك ھان دەدات بۆ كړینى.

چاكیى بانگەشە و ريكلام گەورەترین ھۆكارى سەرکەوتنە لە پيشە
 سازى و بازرگانى دا، ھەر وەك چۆن لیژانى ووتارییژ و باشى
 ھەلبراردنى بۆ بابەتەكەى و تى گەشتن لە گۆیگرەکانى و باش کردنى
 مەبەستەکانیان سەرکەوتنى بۆ دەستە بەر دەکا و کاریگەرى لە سەریان
 دەچەسپینى.

دووبارەکردنەوہشى ھۆکاریكى کاریگەرە لە سەر جەماوەر بۆ نموونە
 دووبارەکردنەوہى ريكلام زۆر بەسوودە بۆ ناساندن و بلاوکردنەوہى
 جوړى كەلوپەلەكە، دووپات کردنەوہى دیاردەيەك یان ھەلەيەك لە
 ھەلەکانى حكومەت لە لایەن وتار بیزیکەوہ سەرنجى گۆیگرەکانى بەرە
 و لای خۆى را دەكیشى.

میژووش ئەوہمان بۆ دەرەخات كە ئەو بەیانانەى كە ناپۆلیۆن بۆ
 سەربازەکانى دەرەکرد بەر لە شەر، کاریگەرى یەكى گەورەى لە

سەريان ھەبوو و ھەست و سۆزى دەبزاوندن و ھەولئىكى دوو
ئەۋەندەيى يان دەدا بۇ بە دەست ھىنانى سەرکەوتن.

كۆمەلەكانىش بە راستى شتىكى سەيرن، ئەۋكەسەي كە بتوانىت
سەرنجيان بە لاي خۇيدا رابكىشى دەگاتە ئەۋەي كە لى يانى دەۋى.
بەتايىبەتى ئەگەر ئەۋەي لى بىينن كە بە راستى ھەول ئەدات خزمەتيان
بكات و دلخوشيان بكات و ھەرلەم دياردەيەشەۋە لە كۆن و لە
ئىستاشدا پىشەۋايەتى سەرچاۋە دەگرى.

پىاو ھەر چەندە مەزن بى ئەۋا پىۋىستە لە سەرى كە لەگەل كۆمەلدا
كار بكات، لە گەل كۆمەلئىكدا كە باۋەپريان پى ي بى و كار بۇ بە جى
ھىنانى ويستى ئەۋ بكەن، بى ئەۋا پىۋىستە لە سەرى كە لەگەل
كۆمەلدا كرا بكات، لە گەل كۆمەلئىكدا كە باۋەپريان پى ي بى و كار بۇ
بە جى ھىنانى ويستى ئەۋ بكەن، بەلام كارى تاكانە ئەۋا چارەنوسى
شكستە، مېژۋوش ئەۋەمان بۇ دەر دەخات كە ھىچ كەسيك لە گەۋرە
پىاۋانى جىھان بە تەنھا لە ناو خەلكدا دەرئەكەۋتوۋە بەلكو كۆمەلە
خەلكىكى بە دەۋرەۋە بوۋە كە لايەنگىر يان كردوۋە چونكە سەركرەدى
سوپاش ئەفسەرى ھەيە و سىياسىيش لايەنگرانى خۇي ھەيە و
نوسەريش خوينەرى خۇي ھەيە و كە پشتگىرى لى دەكەن و بىر و
راكانى بلاۋدەكەنەۋە.

ھەر ۋەھا زانست سەلماندوۋىيەتى و ئەزموونەكانىش دەريان
خستوۋە كە ھىچ كەسيك لە كارىكدا سەرکەۋتوۋە نەبوۋە ئەگەر بۇ ئەۋ
كارە نەخولقا بى و زۆر بە چالاكى جىبەجىي نەكرەبى و ھەزى پى
نەكرەبى، بۇيە ئەمپۇ زۆربەي خەلك لە كارەكانياندا سەرکەتوۋ نابل
دەبىنى كە جووتيار واز لە كشتوكال دىنى و دەبى بە فەرمانبەر و

بازرگانیش پی ی باشه که له نووسینگه یه کدا دانیشتی وهک له وهی که
سهرچلی بکات.

خاوهن پارهش پاره که ی له شتی کدا ده خاته گهر که سوودی کی مام
ناوهندی هه بی، بویه ش نه مپو ده بینین که دکتور و پاریزهر و
کارمهندی زورمان هه یه به لام خاوهن به هره ی زانستی نازادمان که مه
نه گهر ئاماریک سه بارهت به دکتوره کان بکهیت ده بینین که ته نها له سه دا
ده یان ناوبانگ پهیدا ده کهن و خهک روویان تی ده کهن، نه وانهی تر به
هه زار حال بژیوی خویان دابین ده کهن، هوکه شی نه وهیه که نه مانه بو
نه وه دروست نه بوون که بینه دکتور یا پاریزهر نه گهر بچونا یه ته بواری
خویانه وه نه وا سه رکه وتوو سوو دمه ند ده بوون.

نه و فه رمان به رهش که یه ک ژیان و یه ک مووچه به سه ر خویدا
ده سه پیینی نه وا هیمهت و چالاکی خوی له ناو ده با، نه گهر که سیکی به
هیمهت بوایه نه وا له ژیان یکی تر دا ده که وته هه ول له وولاتی خویدا یان
له جی یه کی تر، چونکه نه مه باشتره له خودا ده ست یه ک ژیان و یه ک
مووچه.

شهرمیکی بی سوود:

من خوم له و که سانه م که بروام وایه ژیان خه باته، ململانی و هه وله
له پی ناوی ژیان و پی شه وایه تی دا، نه وهی که به ته نها بو خواردن و
خواردنه وهی خوی هه ول نه دا نه وا له به رام به ر خویدا که مه تر خه می
ده کات به که مترین ژیان قایل ده بی، چونکه ده ست خستنی نه مه
ناسانه نه گهر مروو شه رم و شکو له خوی دامالی، هه موو کاره کان هه ر
چه ند به چوکیش بن باشترن له ده ست پانکردنه وه به لام هه ندیک شه رم

دەكەن كە ھەندى كارى ئاسايى بگەن بۇيە دەست پان دەكەنەو، لە خزم و كەس و لە دۇستان يان ئەوپەرى ھەولېخۇيان دەخەنە گەر بېنە فەرمانبەر لە سووچىكدا و بە درىژايى ژيان تيايدا بىمىننەو ئەگەر ئەو شەرمەيان لە خۇيان لابرديە و بچونايەتە ناو بازار و ھەندى كارى ورده يان بگردايە ئەوا بە ھەولې خۇيان و تىپەربوونى كات دەبوونە بازىرگانىكى باش.

نمۇنەش لە سەر ئەمە ئەو ئەرمەنى يانەيە كە لە دواى شەرى جىھانى يەكەمەو ئەوارەى لوبنان و سووريا بوون و ھىچيان نەمابو، بۇيە دەستيان كرد بە ئىش كردن وەك كرىكار و دەستفروش و يا بەشىك لە دوكانىك يا كۆگايەكيان بە كرى گرت، پاش چەند سالىچك بوونە خاوەن كۆگاي گەورە و بازىرگانىەكى فراوان و كۆشك و پارەى زۆر.

نمۇنەيەكى تر ئەو لاوانەن كە كۆچيان كردووە بۇ وولاتىكى تر زەحمەت و نەبوونەيەكى زۆريان كىشاوہ و كارى وايان كردووە كە لە وولاتى خۇياندا نەيانكردووە، بۇيە لىرە كردويانە چونكە غەرىبن و كەس نايان ناسى، ئەكەر لە وولاتى خۇشياندا ھەندى لەم كارانەيان بگردايە ئەوا دەيان توانى كە پارە و كامەرانى بە دەست بىنى.

رېنمايى بۇ پىشەوايەتى سەرکەوتوو:

ھەر يەكك لە ئىمە دەتوانى كە بە پى ي توانا بىيە پپەوا، بە مرجىك لە كارەكەيدا دلسۆز بى و لە خزمەت كردنى گەل و خەلكەكەيدا راستگۆ بى و ھەول بدات كە لەم بوارە دا لەوانىتر باشتر بى، بۇيە وا

باشه که جوړه کانی پيشه وایه تی به پی ی ئەم رینمایي یانه ساده بکهینه وه:

۱- خۆت به کهسیک دابنی که دهتوانی ریگهی خوی له ژياندا بگری و سهرکه وتووش بی و مهیلله که شکسته کانی پیشوت و ههژاری و نه داریت کارت لی بکا و چالاکیت لاواز بکا.

۲- چالاکی خۆت له دهست مه ده و مهیلله که زهرده خه نه له روت پرویتته وه و بزانه که شکست ووشه یه کی ناشیرینه و نه وانه دایان ناوه که خویان شهرمه زار کردوو و که سییتی خویان وون کردوو.

۳- ده بی پروات به خۆت بی و کیشه و دژواری یه که یان توانای به رهنگاریت به هیژتر بکه ن، چونکه ژيانی نهرم و ئاسان نرخي نیه و ژيانی به گوړ و هه لچو ده ریایه کی به خوړه.

من کهسیک ده ناسم که یه که له سهر سی ی ژيانی له بازرگانی ی سهر نه که وتوودا به سهر بردوو و ناخووشی و زه حمهت و نه داری یه کی زۆری چه شتوو، به لام بی ئومید نه بووه و پروا به خۆبوونی له دهست نه داوه، تا له دوايیدا و له ته مه نی په نجا سالییدا چوو ته وولاتیکی تر و ته نها نه وه نده پاره ی پی بووه که به شی چه ند روژیکی بکات و کاریکی تازه ی له وی دامه زران دووه و پاش چه ند سالییک کاری به رده وام سامانیکی باشی پیکه وه ناوه و نه مرو له سایه ییدا چه ساوه ته وه.

۴- به دوا ی نه و کاره دا بگه ری که هه زت لی یه تی و پی ی قایلیت و به چاکی جی به جی ی بکه و له کردنی کاره بچوکه کان شهرم مه که چونکه سهرکه وتنت تیایاندا ده روازه یه بو سهرکه وتنت له کاره گه وره کاندایا.

۵- هه می شه با چاوه کانت کراوه بن بۆ ههر سهرکیشتی یهک یا ههر کاریک که له ناخه وه هه ست ده که یت که باشی ده یکه ی، نه گهر ده رفه ت ره خسا نه واه تو به بر واه به خو بوونه وه لی ی ده چیتته پیش و ده زانیت که تیایدا سهرکهوتوو ده بیت. به لام مه لی: من ته نها نه وکاره م ده وی که ده زم لی یه تی چونکه لوت به رزی تووشی که وتنت ده کات.

۶- زور بخوینه وه و بگه ری به دوا ی زانین دا، نه گهر لای بازرانیک کار ده که ی نه واه چاوه کانت به باشی بکه وه بۆ کی شه کانی بازرگانی و شیوه و جو ره کانی. نه گهر کاری یه کیک له لقه کانیان پی سپاردی پاش نه وه ی که تیایدا شاره زا ده بی، لی کو لینه وه له سهر لقه کانی تریش بکه، چونکه ره نگه ها وه لیکت له و لقه دا نه خو ش بکه وی، ده بی تو ئاماده بی که له جی ی نه ودا به باشی کار بکه یت نه گهر خاوه ن کار بۆ ده که وت که تو نه مه به باشی نه نجام نه ده یت، نه واه نه مه ده بیته یه که مین پی په یژه ی سهرکهوتن، نه گهر وهک فره مان به ریک له بازرگانیدا کار ده که یت نه واه له ناخی خو ته وه بریار بده که ببیته بازرگانیکی سهر به خو و به مه ش بنه ما کانی بازرگانی فی ر ده بیت و نه گهر کاتی نه مه هات نه واه تو ئاماده ی بۆ هه موو شتی.

۷- ده ست پیوه گرتن و پاشه که وت شتیکی زور گرنگه نه گهر موچه که ت ههر چه ندیک بی، ههر مانگیک بری پاره ی که م بخه لاوه و رۆژیک دی که ده بی نی نه و پاشه که وت ته کاری گه رییه کی گه وره ی هه بووه له سهر سهرکهوتنت.

۸- ده توانیت که له هه ندی شوینی رابوردندا کات به سهر به ریت، به لام له سهره تای لاویتدا زور مه چو چونکه نه مه له زور به ی کاتدا زیانی هه یه و سوودی نیه.

۹- سەرکەوتنى كەسى سىياسى بەندە بە قسە زۆر كۆرۈنۈپتۇ، بەلام سەرکەوتنى مەۋقە لە بازگانیدا بەستراۋە بە دوربىنى يەۋە.
لە كۆپۈنەۋە مىللى يەكاندا خەلك چەپلە بۇ ئەۋ ووتار بىژە لى ئەدەن
كە قسەكانى پىرن لە ووشەى بە جۆشى نىشتىمانى و بەللىن، بۆيە
سىياسىيەكان بە پىنى ووتار بىژى يان دەنگى دەنگدەران بۇ خۇيان
مىسۇگەر دەكەن.

بەلام كۆمپانىا بازگانىيەكان ئەۋا لىزانى لە ووتار بىژىدا دەۋرىكى
ۋاى نىيە، تواناى ووتار بىژ بەندە بە سەر كەۋتنيەۋە لە كارەكانىدا و لە
بە جى ھىنانى بەللىنەكانىدا بە كۆرۈنۈپتۇ و بە بەلگەۋە بۆيە كۆمپانىاكان
لە حكومەتەكان سەرکەۋتوتىرن لە بۋارى بەرپۈۋەردىنى كار و بارى
گىشتى ى ژياندا.

بۇ ئەۋەى بىيىتە سەرۋك يان پىشەۋايەكى گەۋرە لە ناۋ كۆمەلەكەتدا،
دەبى بە تەۋاۋى بىروات بەۋە ھەبى كە بانگەۋاز و كارى بۇ دەكەيت و
دەبى دىسۆز و خۇ بەخت كۆرۈۋ بىت، چۈنكە دىسۆزى لى ھەر
بانگەۋازىكدا دەبىتە ھۆى ئەۋەى كە خەلكانى تىرىش باۋەرى پى بىنن
و شۈيىنى كەۋن، ھەر ئەمەش بىرىتى يە لەۋەى كە پى ى دەللىن
كارىگەرى كەسىتى ى تاكى لە سەر كۆمەللىكى گەۋرە.

چەند بۇچۈۋىنىك سەبارت بە ژيان و ھاۋرى يەتى؛

شانس ووشەيەكى بۆشە، چۈنكە لە ژياندا شانس نىيە مەۋقە تەنھا
بىرىتى يە لەۋەى كە ھەۋلى بۇ ئەدات، ژيان بىرىتتىيە لە چەندىن دەرفەت،
كە ئەۋ كەسە دەيانقۇزىتەۋە كە ئامادەيە بۇيان و لە دەست ئەۋەش
دەچى كە بى ئاگايە لى يان، ئەمەيە شانس.

خەلك دوو جۆرن، جۆرى يەكەمىيان ئەوەيە كە دەيەوى بېيتە شتىك
لە ژياندا و جۆرى دووەمىش دەيەوى كە بە زىندویتی بمرى و بە
بەشى خوى رازى يە و هيچى ترى ناوى و نە بە قسە و نە بە كرىدەو
داواى ناكات، ئەو كەسەيش كە ھەر گلەيى ي لە بەختى خوى دەكا و
ناتوانى بىگۆرى ئەوا ھەر لە جى ي خويدا دەمىنیتەو.

رەنگە ژيان ھەندى جار روو گرژبى و دەرامەت كزبى، بەلام ئەمە بە
دریژايى ژيان بەردەوام نابى، بۆيە مەھىلە كە ناخوشىيى ئەمرو ھىمەت
و چالاكى و سەرچلەيت لە ناو بەرى، ئەمانە ئەو چەكە بە ھىزانەن كە
وات لى دەكەن لە ئايندەدا ژيانى خوت بگۆریت چەندە كىشەكان ئالوز
بن، توپى بکەنە، چونكە ئەگەر دلتەنگ ببیت و سست ببیت ئەوا خوت
لە دەست ئەدەيت و ترسى بە سەرتا زال دەبیت.

قەت خەم و كىشەكانت مەبەرە بو مالەو، بەلكو لە سەر جادە يا لە
شويىنى كارەكەدا جى يان بىلە و بە زووى خوش و زەردەخەنەو
بچۆرەو بو مال و ھەمووان دلتيا بكە لە ژتەكەتەو تا بچوكترين
مىدالت بەوہى كە ئايندەى نزيك خوشتر وگەشتە دەبى و ئەم
نارەحەتى يەى ئىستا شتىكى كاتى يە.

ئەگەر چى نكولى لە سوودى ھاوپرى ناكريت لە بە جى گەياندى
ھەندى كاردا، بەلام دەبى كە ھاوپرى كانمان لەوانە ھەلبىژيرين كە
حەزىيان لە سەر چلى و لە كارکردنەو دەخوازن كە لە ژياندا
سەرکەوتوو بن يا خويندەوارى چاك بن لە ھەلس و كەوت لە گەلياندا،
زانست و شارەزايى يان ليوہ فير بيت.

بەلام ھەلبىژاردنى ھاوپرى تەنھا لە بەر سامان و دەولەمەندى ئەوا
سەرکيشى يەكى سەرنەكەوتوو و زۆربەى كات نوشوستى ي لە

دوایه، چونکه کوپی دهوله‌مهند له‌م دوو جوړه به‌دهرنن یا پاره
 کوشتونی و تهنه‌ها بو خواردن و خواردنه‌وه و رابواردن ده‌ژین، یا
 که‌توته ژیر باری پاره‌ی باوکیه‌وه و نه‌کاریکی وا ده‌کا و نه‌چاکه‌یه‌کی
 واشی له‌دهست ده‌بیته‌وه هاوړپیه‌تی کردنی ئەم دوو جوړه وه‌ک کاری
 زه‌حمه‌ته نه‌وه‌ک هاوړی یه‌تی یه‌کی بی‌سوود.
 ده‌توانم بلیم که‌ زور له‌ که‌م کوړه ده‌وله‌مهنده‌کانمان سه‌رکه‌وتوو
 بوون و زور به‌یان پاره‌یان له‌ به‌ر ده‌ستدایه و هیچی له‌ کاری چاکه‌دا
 سه‌رف ناکه‌ن ئەوه‌شی لی‌یان نزیك بیته‌وه ئەوا هه‌موو بیریکی باش و
 چه‌زیکی به‌ چاکه‌ی تیادا ده‌کوژن.

بو‌یه به‌ کار و کرده‌وه‌دا حوکم به‌ سه‌ر خه‌ل‌کدا بده‌ نه‌ وه‌ک به‌ بنه‌ماله
 و سامانیان، ئەوه‌ی چاک نه‌بوو ئەوا لی‌ی به‌ دوور به‌، له‌ باوه‌ری
 خو‌تدا بو‌یر به‌ و له‌ هاوړی یه‌تیدا مه‌رایي مه‌که و ریژ له‌ که‌سیک مه‌گره
 که‌ شایه‌نی ریژ نیه، دروژنی ترسنوکی یه‌ بو‌یه قسه‌ له‌ روو به‌ ئە‌گه‌ر
 هه‌ل‌ه‌شت کرد ئەوا دان به‌ هه‌ل‌ه‌ی خو‌تا بنی و به‌لین به‌ خو‌ت بده‌ که
 خو‌ت چاک بکه‌یت و به‌ هه‌موو تواناته‌وه هه‌ول بو‌ چاکسازی بده‌یت.
 ئە‌گه‌ر ژیانته‌ ده‌وی ئەوا هه‌ول بده‌ که‌ بژیت و کاریکی وا بکه‌ که‌ له
 که‌سانی نر باشتربیت و له‌ کاره‌که‌تدا و رازی مه‌به‌ که‌ تا سه‌ر پاشکو
 و به‌رده‌ستی که‌سیکی تربیت و هه‌ولیش مه‌ده‌ که‌ هه‌ر له‌ یه‌که‌م
 ساله‌وه بگه‌يته‌ لوتکه‌ چونکه‌ گه‌یشتن به‌ لوتکه‌ به‌رزه‌کان پیویستی به
 هه‌ول و کاری چه‌ندین سال هه‌یه، به‌لام ئە‌گه‌ر خو‌زگه و ئامانجت بکه‌ین
 به‌ گه‌یشتن به‌ لوتکه‌ ئەوا هه‌ر ده‌یگه‌یتي، کادام بپروات به‌ خو‌ت هه‌یه که
 تو سه‌ر ده‌که‌ویت ئە‌گه‌ر هه‌ول بده‌یت.

سهرکهوتن چاک ههولدانه:

ئهگهر ژيانته دهوئى نهوا ههولبده بژيت وکاريکى وابکه کهله کهسانى تر باشتربيت. ههوليش مهده ههر لهيه کهم ساله وه بگه يته لوتکه چونکه گه يشتن به لوتکه به رزه کان پيويستى به ههول و کارى چه ندين ساله ههيه، به لام ئهگهر خوژگه و ئامانجت بکه يته به گه يشتن به لوتکه نهوا ههرده يگه يتي، ماده م بروت به خوت ههيه و بروت به وه ههيه که تو سهرده که ويت ئهگهر ههولبده يت سهرکهوتن چاک ههولدانه:

پوخته ي ئه وهى که ده مانه وي بيلين ئه وهيه که: ژيان گه مه و بيهوده يى نييه، به لکو بريتي يه له ههولکى به رده وام و ههر نه مهش نه و ماده بنچينه ييانه ده به خشيته مروقا يه تي که وايان ليده کات بتوانن له شارستانى سازى و ئاوه دان کردنه وه دا ساده بن، ههر يه کيک له ئيمهش شايه نى ئه وهيه که به شى خوئى له م کاره جيهانيه دا جي به جي بکات و هه موو نه و ئه رکانه به جي به يني که پي ده سپيريت و به چاک ترين شيوه ههول بدات که هه تا نه تواني له پيشه وه بيت چونکه کاره که ي ههر چه نده بچوک بيت نهوا کاريگه رى خوئى ههيه له بونيادى مروقا يه تي هه مواندا. من باوه رم وايه که هه موو که سيک ده تواني که سهرکهوتن بيت نهگهر نه و هوکارو بنه مايانه ي بو بره خسي که سهرکهوتن به ده ست ديني و نهگهر نه و ده رفه تانه هو شياران به قوزي ته وه، نه و هوکارانهش بريتين له ههولي به رده وام و چاک کار کردن و بيرکردنه وه له ئاينده و گه ران به دواي باشترين و له بارترين ريگه گاني گه يشتن به هيوا مه زنه کان و زور خويندنه وه و ناسيني خه لکى باش له وانه ي که چه زيان له کارو زانينه و تاي به تمه ندان، ههروه ها خزمهت کردنى کومهل به پي تواناو به

دلسۆزی و دەست پاکی و پروا بەخۆبوونەوه هەموو ئەم شتانه وا لە
خاوەنەکە ی دەکەن کە بێتە پێشەوا لە کارەکهیداو لەناو ئەوانی تردا
دیار بێ و کامەرانی و سامانی ش بۆ خۆی دەستەبەر بکات. ژیان هەول و
خەباتە ئەوەیشی باش هەول بدات ئەوا سەر دەکەوی و دەگاتە ئامانجی
خۆی، سەرکەوتنیش هۆکاری خۆی هەیه گەرتن یان چەسپاوی و
بەرەنگار بوونەوه ی دژواریەکانە بە سنگیکی فراوان و هێمنەوه، بۆیه لە
کارەکە کۆشش بکەو پروات بەخۆت بێ، بەمەش دەگەیتە ئەوه ی کە
دەتەوی لە هیواو ئامانجە مەزنەکان.

بەشى بىستو سىيەم
باشى قسەکردن بناغەى سەرکەوتنە

پوونى دوان و قسەکردن:

هاورپىيەكى كوۆنم كە ھاوپرىنى سەردەمى خويندن بوو جاريكيان
دەعوەتى كردم بو نانى ئىوارە ھەر كە لەسەر مېزى نان خواردن
دانىشتىن، لە گەل ژنەكەى و مندالەكەيدا، دەستى كرد بە پرتە پرت لەبەر
خويەو، زانيم كە ئەمە دواى سوپاسگوزارىيە بەلام ەك ووشەى ئى
تېنەگەيشتم، زورى پى نەچوو كۆپرەكەشى داواى جورىك خواردنى
كردو ئەميش بەشيوەيەك وتى كە ەك ئەوەى باوكى پوون نەبوو بۆيە
باوكى لىي توپە بوو بەسەريا قىژاندى سەدجارم پى وتى جوان قسە
بە با خەلك لىت تىبگەن).

دايكەكەش ئاھىكى ھەلكىشاو بەدەنگىكى لەرزۆكەو پىشتىگىرى لە
مىردەكەى كرد كۆرەكەش پووى گرژبوو و ەدەم گریانەو ژوورەكەى بە
جىھىشت، سەبارەت بەمە ھاوپرىكەم پوى تىكردم و گوتى:
- نازانم چى لەم كۆپرە بكەم ھەميشە بۆلەى دى و كەسپىش لىي
تىناگات نازانم ھوى ئەمە چيە.

منيش يەكسەر پىم ووت:

- تۆو ژنەكەت لەمە بەر پرسىيارن ئىو خۆتان دان بە ووشەكاندا
نانين لە قسەکردنداو كۆپرەكەش خوى ئىوەى گرتوو. سەرەتا پىم وابوو

که ههستیانم بریندار کرد، به لām خیرا باوکه که دانی بهم که مو کوپیه دا ناو گوتی:

رهنگه راست بکهیت، چونکه سهرکاره کهم چهن دین جار پیی وتوم که لیت تیناگه، منیش له مه توپه نه بوم و پیم و ابو که دهیه ویت بمشکینی له بهردهم هاوه له کانما. دایکه کهیش ووتی (نهمه ی تو سه بارهت به منیش راسته، من چهن دین جار ههولم داوه که پای خوم دهر بپرم له کوپونه وهی نه نجومه نی کارگیری ی نهو کوومه له یه دا که بومه ته نه ندام تیایدا، به لām هه موو جاری ترس دای ده گرتم و ده شه پوکام و ده مبرزپکاند بویه بیدهنگ ده بوم)

نهو کاته وا هات به بیرمدا که ده بی چهن دی له هاوپی و دوسته کانم نه م عه یبه یان هه بی له قسه کردنداو پییشی نه زانن؟ نهو هاوپی قه شه یه م بیر که وته وه که چهنده زیره ک و بیر فراوان بوو به لām که وتاری نه دا خه لک گالته یان پی نه کرد یان خهویان لیده که وت بویه هه ر که بانگ ده کرا بو کوپونه وه یه ک له گهل سهرۆکه کانیدا رهنگی زهرده هله ده گهرا، له نه نجامی نه مه شدا هه موو سالیك کاریکی که متر له وهی پییشوی پیده سپیردرا.

ههروه ها بیر ی نهو هاوپی زیره که چالا که شمم که وته وه که چهن دین دهر فته تی به ره و پی چوونی له کاره کهیدا له کیس چوو بوو چونکه زمانی دهیگرت و نه شی ده ویست که په یوهندی به لیپرسراوه کانی خویه وه بکات و تییان بگه یه نیت.

له گهل نهو کچه ماموستا جوانه ی که روژیک به گریان وه هات بولام و وتی: چیت وانه یه کی تری میژوو نالیمه وه، چونکه خوینکاره کان له کاتی وانه دا پیم پیکه نین به بی هو. جاریکیان به ریوه بهری ده زگایه ک

باسى لاويكى زيرەكى بۆكردىم كەپىگەيەكى نوئى داھىناوہ بۇ زياد
 كىردنى بەرھەم، بەلام كاتى داوايان ليكردوۋە كە ئەو پىگە نوئىيەى خوى
 لەكۆبونەوہى كارگىپىدا باسى بكات بەلام سوور ھەلگەپراوہ لەشەرماو
 لەترسا قسەى بۆنەكراوہ لەناو ئەو ھەموو فەرمانە بەرە گەورەيەى
 دەزگاكەدا بۆيە داواى ليپوردنى كردوۋە چۆتە دەرەوہ، بەلام يەكك
 لەھاوہلەكانى لەكۆبونەوہيەكى تردا ھەمان ريگەى بەشيۋەيەكى جوان
 روون كىردەوہو لەئەنجامى ئەمە كاريكى گەورەترى پىسپىردراوہ،
 كەچى خاوەنى بىرۆكەكە لەجىي خۇيدا ماوہتەوہ.

لەراستىشدا پىويستى مروۋ بەتواناي قسەكردنى روون و قايل كەر
 زادەى ئەمرو نىيە، ئەوہتا (دىمۆكرىتس) بەر لەچەندىن سەدە دەركى
 بەمە كردوۋەو ھەولى داوہ كەلەم بوارەدا مەشق بكات تا بووہتە يەكك
 لەوتار بىژەكانى ئەسىنا. (ئەبرا ھام لەنكۆلن) یش لەھەرەتى لاوى خۇيدا
 خەرىكى مەشق كىردن بووہ لەسەر وتار دان تاكار لەگويگرەكانى بكات و
 لەئەنجامدا بەئامانجى گەيشتوۋەو بۆتە سەرۆكى ئەمريكا.
 (چەرچل) یش لەمناليدا زمانى زوو زوو دەيگرت و دەنگيىكى ناخوشى
 ھەبوو بەلام توانى كەبەسەر ئەم كەموكورىانەدا زال بىي و بىيە
 ووتاربىژىكى ناسراو.

چاك دووان بەبەكارھىنان:

رەنگە يەكى لەھۆيەكانى سەرکەوتنى رۇزفيلت و ئايزنھاوہر برىتى
 بى لەتوانايان بۇ پىشكەش كىردنى بىرو راكانيان بەشيۋەيەكى روون و
 رەوان و دەنگيىكى خوش. بەلام وامەزانن كە لىزانين لەدووان و وتارداندا
 تەنھا تايبەتە بەبەھرە مەندەكان، چونكە خوداوند ئەوہى داويەتى

بهوان داویه تی بهتوش که بریتیه له نه ندای دهنگی پیویست بۆ
 قسه کردنی چاک و پاراو. به لام جیاوازی له نیوان تۆو ئه واندای ئه وهیه
 که نهوان ده زانن که چۆن هه موو به شهکانی ئه و نه ندای به کار بینو
 له گهل یه کدا بیان گونجینن، ئه گهر له پئی تیشکه وه ئه و وینه یه ی پی
 پیشان بدری که چۆن دهنگ لای مروڤ دروست ده بی، ده بیننی که سه ره تا
 هه واهه لده مژی، که بریتیه له وزه ی دهنگ پاشان ماسولکه ی ناو
 په نچک پالی پیوه ده نی بۆ سه ره وه و ده چیته بری هه واهه ئینجا به ره و
 قورگ که له سه ره وه ی دووژی دهنگی درۆینه ی تیایه و له خواره وه ی
 دووژی دهنگی راسته قینه ی تیدایه که به هو ی هیزی هاتنه ناوه وه ی
 هه واهه که ده له ریته وه هه ندیک ئاواز دروست ده کهن که ده چنه ناو ده م و
 لوته وه ئه مانیش دهنگه که گهره ده کهن و له پئی زمان و مه لاشوو لیو
 شه ویلگه وه وشه کان ده بنه پیت.

قسه که ری چاک ئه و نه دامانه به باشی به کار دینی که دهنگ دروست
 ده کهن واته به باشی هه ناسه ئه داو ژید دهنگیهکانی به ههستیاری نه رمی
 ده هیلیته وه.

ئه مهش بریتیه له حه وانه وه ی هه موو به شهکانی دهنگ لهکانی
 قسه کردندا به مهش وشه کان به جوان دهوترین و دهنگهکانیش خوش
 ده بن دووای ئه مهش خیرایی دی، نابی خیرایی قسه کردن له ۱۲۰ وشه
 له خوله کی کدا زیاتربی یان له وه که متربی. به لام قسه که ری لیزان
 قسهکانی دابهش دهکات به سه ر کو مه لیك رسته ی پرمانادا له نیوانیاندا
 هه لویسته یه ک دهکات و پشویه ک به خو ی ده داو به هه مان ئاست ده ست
 به قسه دهکاته وه. ئه گهر هه ستت کرد قسه کانت تیکه ل و پیکه ل و دهنگ

مايەى گەلتە جاپريە، ئەوا بۆماوہى ۱۰ خولەك و يەك مانگ لەسەر يەك ئەم مەشقانەى خوارەوہ بکە.

۱- ھەناسەيەكى قول ھەلمژە، دەست بکە بەھەناسە برکى بەخیرايى تا ماندو دەبیت، پاشان ھەولبەدە کە پيیکەنیت لەکاتى ھەوا ھەلمژیندا بەھيواشی و لەکاتى ھەناسەدانەوہ وشەى (ھات) و (ھوت) دووبارە بکەیتەوہ، بیزاریش مەبە ئەگەر سەرەتا ئەم مەشقانە ماندویان کردى چونکە ئەمە ئەوہ دەگەيەنى کە ماسولکەى ناوپەنچکت پيويستی بەچالاک کردن ھەيە.

۲- بۆچاککردنى ماسولکەکانى چەناگەو ھەردوو شەویلگە سەرولت بابدەو ئەنجا باويشک بدەو ھەردوو شەویلگەت بجولینە، بەچپە بخوینەرەوہو بەخیرايى تا دەنگە ژيکان ماندو دەبن، ھەندى لەکەم و کورپيەکانى قسەکردن دەگەرپیتەوہ بۆ لاوازی تۆنى دەنگەکان و خراپى گوتنى وتەکان کەلەرپيى جولاندی زمان و ھەردوو لیو ددانەکان و مەلاشو ھەردوو شەویلگەوہ دەبى ئەم مەشقانەش بۆ بۆلابردنى ئەو کەمو کورپیانە بەسودە.

۳- ئەگەر لەکاتى قسەکردندا مینگە مینگت دەکرد واتە بەلوت قسەت دەکرد ئەوا ئەمە ئەوہ دەگەيەنى کەتۆ لەکاتى قسەکردندا لوتت دادەخەیت و بەمەش ئامرازيكى دەنگ پالیو و دەنگ گەورەکەر لەدەست خۆت دەدەیت، ئەگەر لەلوتدا زیادە گوشت يان بەربەستى تر ھەبوو کەئەمانە دەبى بەنەشتەرگەرى لابریڻ، ھەولبەدە کەبۆچەند خولەكيك بەقورگو لوت ئاوازيك لیبدەى و خۆت فیرى ئەوہ بکەیت کەدەنگ لەلوتەوہ بەيڻیتە دەرەوہ، بەبەکارھيڻانى ئەو وشانەى کەبە

- (م) و(ن) کۆتاييان دى يا به(نچ) وهك (ئامانچ) (نارنچ) ههروهه ما ئهم
پيئمايانه ي خواره وهش وات ليدهكهن كه ببيته وتار بيژيكي چاك.
- ۱- سهيري ئهوانه بكه كه قسه يان بو دهكه ي ئه گهر يهك كه سبى
يان ههزار كهس.
- ۲- دهمت باش بكه ره وه لهكاتى قسه كردندا تاوشهكان بهروونى و
به جوانى دهريچن.
- ۳- با دهمت هيچى تيانه بى وهك نقول يا بنيشت لهكاتى
قسه كردندا.
- ۴- بهريكي بوسته يان دانیشه به شيوه يهك كه ماسولكهكانى
قورگو ههردوو شهويلگهت ههساوه بيت تابتوانى باش ههناسه بدهيت و
به باشى قسه بكهيت.
- ۵- لهكاتى وتارداندا لانس وهريگره و به پروا به خوبوونه وه
قسه بكه.

بەشى بىستو چوارەم ھىمىنى دەمارو دەۋرى لەسەر كەتتەدا

مروۋ بىزانىايە كەچەندە پەيوەندىيەكى پتەو ھەيە لەنىۋان
دەمارەكانى ئەندامەكانى لەشى و فەرمانەكانىدا ئەوا ھەمىشە ھىمىنى
دەمارەكانى خۇي دەپاراست تاساغ و تەندروست بىشى. بەلام زۆر كەس
پىيان وايە كە ئامپىرى دەمار تەنھا كۆتۈرۈلى ئەندامە دەرەكىەكان
دەكات پەيوەندى بەقسە كىردنەۋە نىيە بەلام لەراستىدا ھەموو ئەندامە
دەرەكى و ناۋەكىەكانى لەش لەژىر رىكىفى ئەۋدان ھەروەھا دەبى بزانين
كە كارتىكەرە دەرۋونىيە جۇراۋ جۇرەكان ھەرچەندە سادەش بن ئەوا
كار دەكەنە سەر فەرمانى زۆر لە ئەندانەكانى لەش و دەردانى پىژنە
ناۋەكىەكانى، بۆيە لەكاتى ترس يا تورەبوندا لىدانى دل زياد دەكات و
پەستانى خوين بەرز دەبىتەۋە و چوار پەل دەلەرزى و ئارەق
دەردەدرىت، زۆر لە خويندكارانىش توشى سىك چۈن و مىزە چىركى
دەبن لەكاتى تاقى كىردنەۋەدا بەلام لەكاتى خۇشىدا ئەوا پەستانى
خوين دادەبەزى و مروۋ ھەست بە چالاكىەكى سەير دەكاوزۇر
دەخوات. زانستى پىزىشكىى نويش سلماندويەتى كە زۆرىك لا
نەخۇشە ئەندامىەكان ۋەك بەرز بونەۋەى پەستانى خوين و سىنگەدرى

میزی شهکری و زامی گهدهو کرژ بونی قولۆن و په‌بۆ و سه‌ر ئیشه
 زۆربه‌ی کات له پشیوی ده‌رونیه‌وه دروست ده‌بن و زۆربه‌ی ئهم
 نه‌خۆشیانه‌ش له‌پێگه‌ی چاره‌سه‌ری ده‌رونیه‌وه چاره‌سه‌ر کراون و
 شیوازه‌کانی تری چاره‌سه‌ر بیهوده بووه. ئهم نه‌خۆشیانه‌یش یان
 هه‌ندیکیان له‌و که‌سانه‌دا ده‌رده‌که‌ون که هه‌ستیان ناسکه‌و گۆشه‌گیرن
 نه‌گه‌ر تووشی خورپه‌ی ده‌رونی توند بین و به‌رگه‌ی نه‌گرن، به‌مه‌ش
 ده‌ماره‌کانی گرژ ده‌بن و فه‌رمانه‌کانی له‌شی تی‌ک ده‌چن و نیشانه‌کانی له
 ئه‌ندامی‌کی له‌شیدا به‌ چ‌ری ده‌رده‌که‌وی‌ت، به‌تایبه‌تی نه‌گه‌ر ئه‌و ئه‌ندامه
 بۆ خۆی لاواز بی‌ت.

بیرمه‌ که هاورپی‌ه‌کم توشی ته‌نگ‌زه‌یه‌کی ده‌رونیی توند بو‌بو چون‌که
 پله‌ی به‌رز نه‌کرا‌بو‌یه‌وه له‌ کاره‌که‌یدا بۆیه ئه‌میش تووشی سنگه
 د‌په‌یه‌کی توند بو‌بو‌بو که خه‌ریک بو‌و بیکوژێ به‌لام کاتی‌ک حوکومه‌ت
 شایسته‌یی ئه‌وی بۆ ده‌رکه‌وتو پله‌که‌یان به‌رز کرده‌وه، ده‌ماره‌کانی
 ئارام بو‌یه‌وه‌و چاک بو‌ویه‌وه.

نه‌گه‌ر بته‌وی ده‌ماره‌کانت ساغ و دروست بن ئه‌وا ده‌بی‌ت خۆت له
 بیرکردنه‌وه‌و کار کردنی به‌رده‌وام به‌دوور بگریت، چون‌که ده‌رونی‌ش
 وه‌کو جه‌سته‌ت مافی به‌سه‌رته‌وه هه‌یه، ده‌بی‌ت که کاره‌کانت به‌ ته‌واو
 بونیان له‌بیری بکه‌ی و ئه‌وه‌نده‌ی بۆت ده‌کری‌و ده‌لوی پشو بده‌یت و
 بجه‌وی‌ته‌وه‌و پشو‌ه‌کانی هه‌فته‌و مۆله‌ته‌کان بۆ ئهم مه‌به‌سته به‌کار
 به‌ینی. ده‌بی‌ت ئه‌و ماوانه‌ش دوور له‌جی‌ی کاره‌که‌ت به‌سه‌ر ببه‌یت
 له‌گه‌شتی دوور یا مه‌شقی وه‌رزشیدا، به‌مه‌ش که‌ده‌گه‌رپی‌ته‌وه سه‌ر
 کاره‌که‌ت هیمن و چالاک ده‌بی.

دەتوانىت كەھەموو رۇژىك ماۋەيەك لەسەر جىگەكت بەھىمنى
رابكشىت و بىر لەھىچ شتى نەكەيتەۋە بەمەش ھەست بەھەوانەۋەيەكى
دەروونى و جەستەيى دەكەين. خۆت لەخەم و تورەيى و بى ئومىدى
بەدوور بگرە چوكە دوژمنى ھەرە گەرەتە، خەم كوشندەيە بۇيە دەبى
بە پروا وىستى بەھىزى خۆت ھۆكارەكانى لا بەرىت لەكاتى تورەيىشدا
دان بەخۆتا بگرەو رۇژەكانت بەھىمنى و زەردەخەنەۋە دەست پىبىكە
زۆر جار دەبىنى كە شتىكى وانىيە شايەنى تورەبوون بىت لەھەر
ھەلوئىستىك يان ھەر دژواريەك كەتوشت دەبى دەبى بەھىمنى و
دووربىنيەۋە بىريارىك بدەيت ھەلوئىدەيت كەئەو ئامانجە بەئارامەۋە
بەدى بىنى و خۆت لەھەلوئىستە ئالۆزەكان و نىمچە چارەسەردەكان
بەدوور بگرە چونكە ئەوانە وات لىدەكەن كەنىگەرەن بىت و بەردەوام
بىرەكەيتەۋە، خەفەت لەشتىك مەخۇ كەتپەرپوۋە چونكە پەشىمانى
بىسودە، با ئەو زىانە بىيىتە ھاندەرىك بۆت بۇچوونەپىش و بەردەوام
بوون لەژياندا بەھىمنى.

بەشى بېستو پېنجەم نەۋنەيەكى زىندوى پياۋەتى

پياۋانىك ھەن كەگەيشتونەتە ئەۋ پلە بالايانەى كەويستويانەۋ
كارىيان بۆكردوۋە. ئەگەر بمانەۋى بزانين كەئەۋانە چ جۆرە پياۋىك بوون
بۆچى بونەتە كەسانىكى ناۋدار لەدنىادا، ئەۋا بائەم چىرۆكە
بخويننەۋە:

كەبرىتيە لەچىرۆكى (ئەبراھام لەنكۆلن)ى سەرۆكى ئەمريكا
كەسىتى رەۋشت بەرزو مېژوۋ گەش لەرزگاركردى كۆيلەكانو
چەسپاندىنى سەربەخۋىي ئەمريكادا.

ئەم چىرۆكە بەر لەچەندىن سال كاپرايەكى زۆر پىر گىپراۋىيەتيەۋە بۆ
يەككە لەھاۋرپىكانى كەبەپىكەۋت لەئوتىلى بىرمۇدە توشى بوۋە
دەستى كردوۋە بەقسەۋ باس لەگەلىدا. ئەۋ كابرا پىرە باسى لەرووداۋو
گەشت و سەرچلىيەكان دەكرد بەلام زياتر پەرۋشى كارە تايبەتەكەى
خۋى بوو كەياسابوۋ لەم بارەيەۋە درىژەى بەقسەكانى دا.

قسەى ھىچە ئەۋ قسەيەى كەدەلى: ياسا خەلك چاۋچنوك دەكاتو
پارىزەرەكان گىرفان پىرن، من پياۋىكى بەتەمەنم و بەدرىژايى ژيانم
چەندىن كارى چاكم ديوە كە دكتورو قەشەكان ئەنجاميان داۋە، بەلام

باشترین کاریک ئەو بوو که پارێزەریک کردویەتی که ئەمە چیرۆکە
کە یەتی:

سەرۆکی لیژنەى هەریمی لە بەردەرگای کراوەى نوسینگەدا وەستا
پالێوراوی ئەنجومەنى نەتەوەش خەریکی نوسینی نامەیهك بوو.
سەرۆکیش لە کاتیکیدا که چاوەری بوو بە هیمنی سەیری رووخساری
مۆنى ئەوى دەکرد که خۆی دابوو بە سەر میزداو بە پەرۆشەوه خەریکی
کارەکەى بوو وەك تاشە بەردیك لە جیى خۆی چەسپى بوو، بەلام
دیمەنیکی جوانی هەبوو پالێوراوەکە نامەکەى قەد کردو لە سەر
کورسیەکەى سوپرایەوه ببورە (تۆم) کە هیشتەم چاوەروان بیت، من هەولم
ئەدا کە پریگەیهك بدۆزمەوه که مەرۆق بەهۆیەوه بتوانی لەیهك کاتدا لەدوو
جیدابى، بەلام وادیارە کە ناتوانم وتاری خۆم روژى هەینی لیڤە
بخوینمەوه

- ناتوانی وتارەکەت بخوینیتەوه؟ گالتە دەکەى!

ئەویش لەسەر کورسیەکە سەریکی لەقاندو وتی: (نا) ئەنجا هەستاو
تەپەتەپ لەناو ژوورەکەدا هەنگاوی دەناو سەرۆکیش دواى کەوتبوو
دەى بۆلاند.

- تۆ دەزانیت کەرەنگە (کارترایت) بمان بەزینى بۆیە ژیریى نییه
ئەگەر هەر دەرفەتیك لە دەست بدەین، چونکە کاتی هەلبراردن نزیک
بۆتەوه.

پیاوێ زلەکەش وەستاو زەردەخەنەیهکی سەیر لەسەر دەمی بوو
کەواى لەچاوە تیزەکانى کردبوو بپرسکێنەوه. ئەنجا وتی (ناتوانم
کەهۆکەیت پى بلیم و پیم باشە کە لیشتە نەپرسیت بەلام ناتوانم ئەو
وتارە لیڤە بخوینمەوه لەروژى هەینیدا) ئیتر کارەکە لیڤەدا کووتایى

هات. به یانی روژی ههینی، له گهڵ خۆر هه لاتندا پالیوراوه بالا به رزه که شه قامه کانی روژئاوایی شاره کهی ده بری بهر له وهی که خه لکه کهی له خه وه لسن و زۆر به خیرایی ری ده کرد، سه عات نه گه یشته ته نو نه و خوی کرد به شاروچکه یه کدا که بیست میل له و جیگه یه وه دوور بوو که نه م لیوهی هاتبوو.

دهرگای دادگا کراوه بوو بو پیشوازی کردن له و روژه و له ئاپورهی دانیشتنه کانی، پالیوراوه که چوه نه نجومه نی نه ته وه وه بی نه وهی کهس پی بزانی و له دواي دوواوه دانیشت، هو له که له ناوه وه زۆر ساده بوو، دیواره کان سپی بوون ته خته کان بویه نه کرابوون، کورسیه کانی داریوون پالیوراوه چاویکی به ده وری خویدا گیرا وه که نه وهی که نه م دیمه نهی دیبی، دادگاش سهیری کی شه یه کی دزی ده کرد، نه ویش گوئی هه لخت و ده توت که لیکۆلینه وه له سه ر دادوه رو پاریزه ره کان ده کات و هیچ وشه یه کیشی به سه ردا تینه په ری له قسه کانی نه وانهی که له نزیکه وه دانیشتبوون، دادگایه که کو تایی هات و دادوه حوكمی خوی وت سه باره ت به (جو ن ویلسون) که به کوشتن تا وانبار کرابوو. جو له یه که وه ته ناو دادگا وه، له به رده م دادگا دا پولیسیک ده رکه وت که کوریک پانزه سالانی دابوو به رکه جلیکی شری له به ردا بوو قرئیکی سووری هه بوو رهنگی له ترساندا زه رد هه لگه پرابوو سه ری داخست بوو هینایانه به رده م دادگا: نه ویش لی پرسی: پاریزه رت هه یه؟ کوره کهش سه روقره بزه کهی له قاندو گو تی: (نا من کهس ناناسم و پاره شم نییه بیده م)

(ده ته وی که دادگا پاریزه ریکت بو دابنی)

لەبىدەنگى ھۆلەكەدا دەنگى تەپەي پىلاۋىك بىستراۋ ئەوپياۋەي كە
 لە رىزى دواۋە دانىشتىبوو ھەستايە سەرپى و ھاتە پىشەۋەو لەبەردەم
 دادوۋەردا ۋەستاۋ گوتى: گەۋرەم مەن پارىزەرم پىم خوشە كەبىمە
 پارىزەرى ئەو كۆرە دادوۋەرىش تۆزىك بەو پياۋە بالا بەرزەدا روۋانى و
 گوتى: ناوت چىيە؟ ئەۋىش بەھىمنىيەۋە گوتى(ئەبرھام لەنكۆلن)
 خەلكەكەش ھەموو سەيرىكى ئەم پارىزەرە زلەيان كەرد، چونكە ئەمە
 پالئوراۋى ئەنجومەنى نەتەۋەيە، بەلام ھىچ كەسك لەۋانە كەئەو
 ناۋەيان گوى لىبوو نەدەھات بەبىرياندا كەئەو كابرايە رۆژىك لەرۇژان
 پاىيەيەكى بەرزى لەمىژوۋدا ھەبى دادوۋەركە ۋەلامى دايەۋە(بەرىز
 لەنكۆلن مەن ناۋى تۆ دەزانمە ماىيە خوشىمە كەبەرگى لەگىراۋەكە
 بىكەي) دادوۋەركەن لەجىگەكانى خۇيان دانىشتن و (لەنكۆلن) ىش
 چاۋەقول و تىزەكانى يەك يەك پىياگىران، خەلكەكەش بەبى ئارمىيەۋە
 سەيرىيان دەكرد ئەگەر چى ھەستىيان دىرى گىراۋەكە بوو بەلام ھەزىيان
 دەكرد كەگوپىيان لەبەرگىيەكەش بى.

دادوۋەر كىشەكەي بەناۋى گەلەۋە خستە روو بەكورتى باسى
 چىۋكى كوشتنەكەي كەردو گوتى: كەسى گىراۋ لەكىلگەيەكەدا كارى
 دەكرد كەناۋى (ئامۇس بىرى) يە لەپايزى سالى ۱۸۴۵دا، لەو جىيە
 كابرايەكى ئىرلەندى لى بوۋە كەناۋى (شۇنسى) بوۋە كەھەزى بەگالتە
 كەردن و تەنگاۋ كەردنى كۆرەكە كەردوۋە بۆيە ئەۋىش رقى لى بوۋە، لە
 ۲۸ تشرىنى يەكەمدا كۆرەكە عارەبانەيەكى پىر لەكاي لى خورپوۋە بۆ
 جىيەكى تر لەۋبەر، لەبەردەم دەروازەي كايەنەكەدا (شۇنسى) و
 ئامۇس بىرى) و دووپياۋى ترى دىۋە كۆرەكە داۋاي لە(ئامۇس) كەردوۋە
 كەدەروازەكەي بۆيكاتەۋە (ئامۇس) ىش خەرىك بوۋە بىكاتەۋە كەچى)

شۆنسی) لهولاوه ههلی داوهتی و گوتوویهتی: ئهو ههتیوه تهمهلهو دهبی دابهزی و دهروازه که بهدهستی خوی بکاتهوه، بهمهشهوه نهوهستاوه دهستی داوهته سیلکیک و نهقیزهی کورهکهی پیداووه و پیی گوتووه: دابهزهدهی، کورهکهش شیتگیربووه و سیلکهکهی لهدهست سهندوووه پهلاماری داوهو لهتهوقی سهریدا چهقاندویهتی و کابرا یهکسههردوووه، ئهمهیه کیشهکه.

دوای ئهم قسانه کاتی نانی نیوهپۆ هات بۆیه دانیشتنهکه وهستیئراو دادوهو پاریزهههکان لهشهقامهکه پهپینهوه بههه و چیشت خانهکه بهلام پاریزهههکه دیار نهما لهپهنایهکداو دوور لهچاوی خهکهکه لهگهل ژنیکی لاوازی جل شپردا پیاسهی دهکرد ئهو ژنه که بهبیدهنگی فرمیسی ههلهوههراند دایکی کوره گیراوهکهبوو. که دانیشتنی دادگا دهستی پیکردهوه پاریزهههکه ژنهکهی بهنهرمی لهجیی خوی دانیشاند ئهجا چوه جیی خوی دادوهر شایهتهکانی بانگ کردو یهک یهک پرسیاری لیکردن ئهوانیش بهوردی باسی رووداوهکهیان کرد، شتهکه وادهردهکوت که ئهمه تاوانیکه و چهسپاوه بهسهه کورهکهدا، که لهسوچییدا بهگرژی و مۆنی وهستاوو بی ئومیدی پیوه دیاربوو. ئهگهرچی وهلامی شایهتهکان ههمووی لهدری تاوانبارهکهبوون بهلام پاریزهههکه هیچ ئیعترازیکی نهگرت، تادادوهههکه گوتی: (کوئا ییمان بهبابهتهکه هیئا دانیشتنهکه دواخرا بۆ ئیواره مقومقوی ئهوه لهئارادابوو که ئهو کوره تیاچوووه تاوانباره و هیچ پاریزهههکی ناتوانی رزگاری بکات، تهناهت ئهو پیاره زلهش لهوهناچیت که پاریزهههکی لیهاوو بیت.

دانیشتنەكە لەسەعات هەشتدا دەستی پێكردەوه و هیچ كورسییەكیش بەتال نەبوو ژنە لاوازەكەش لەتەنیش كۆرەكەیهوه دانیشتبوو، دادوەرەكە هاتە ژوورەوهو (ئەبراهام لەنكۆلن)ی پارێزەریش بەهێواشی بەناو خەلكەكەدا رویشت و دەستی خستە سەرشانى كۆرە گىراوهكەو مەترسە كۆرم من لەم تەنگەشەیه قوتارتان دەكەم، بۆیه تۆش لەبر خاترى دایكت خۆراگرە.

كۆرەكەش تەماشایەكى دایكى كرد ئەویش زەرەخەنەیهكى بۆكرد، لەنكۆلن چاكەتەكەى داكەندو دای بەسەر كورسییەكەداو بەكراسەوه وەستاو گوتى: دادوەرانى بەرێز من بەشیوەیهك چارەسەرى ئەم كێشەیه دەكەم كەپێشتر لەدادگاكاندا پەپرەو نەكراوه، من بانگى هیچ شایەتێك ناكەم و پێم وایە كەئەو كۆرە گىراوهى لەویدا دانیشتوو شایەتى منە، هەموو ئەوهى كەدەيكەم ئەوهیه كەچىروكێكتان بۆ دەگێرمەوه ئێتر مەسەلەكە بۆ ئێوه جێدیللم جم و جولێك لەهۆلەكەدا رویدا ئەنجا بەدەنگە گرەكەیهوه دەستی بەقسە كردەوه - تۆ بەرێز جیم تۆ جاك ئارامسترونگ بەپەنجە زلەكانى ئاماژەى بۆ دووان لەدادوەرەكان كرد (ئێوه دیتەوه بىرتان ئا تۆش لوك گرین كەبەر لەپانزە سال لەئەندازىارییهوه لاویكى درێژى لاواز هات بەجلیكى شپرو سەیرهوه، بەرێزان وابزانم هەندىكتان ئەو ناوەتان لەبیرە كەناوى (ئەبراهام لەنكۆلن) بوو ئەنجا تۆزێك بێدەنگ بوو سەرقۆلەكانى كەمێك هەلكرد، دادوەرەكانیش ئەو قۆل و مەچەكە توكنە پتەوهیان دى و ئەو پیاو كەتەیهیان هاتەوه یاد كە پالەوانى زۆرانبازى بوو.

پاشان بەدەنگە بەهێزەكەى بەردەوام بویهوهو ووتى: (باشترین بەشى ژيانى مروۆ بریتیه لە هاوڕێیهتیەكانى، لەم ناوەشدا هاوڕێى بەوهفا

هەن کە دەشی مەوۆ بە دەستیان بێنی، ئەو کۆرە گەنجە جل شینەش
 هەندی ھاوڕێی هەبوو و من لێردا باس لەو خێزانە دەکەم کە
 گرتویانەتە خۆیان سۆزو خوشەوێستیان پێ بەخشیووە.
 (ئەبراهام لەنکوڵن) ی لاو لەتەمەنی بیست و سی سالییدا مانی خۆیانی
 بەجی هیشتووە تا بەدوای دەرامەتی ژياندا بگەرێ، بەلام هەموو کات
 ئیشی دەست نەکەوتووە لەو پۆژە سەختانەدا، دەمەو عەسریکی
 پۆژیکی پایز پاش ئەوەی کە چەندین میلی بریبو بۆ گەران بەدوای
 ئیشدا گویی لە زرمەتی تەوریکی بوو کۆلیتیکی بینی، کۆلیتەکە زۆر
 پەرپوت بوو لەباتی شوشە پەرپۆیان دابوو بە پەنجەرەکانیداو لە دوو
 ژوور پێک هاتبوو ژووریکی لە خوارەووە ژووریکی بچوکیش لەسەرەووە
 ئەبراهامیش بەرەو کۆلیتەکە پۆیشت بەو هیوایەکی کە جێیەکی دەست
 بکەوێت، ئەنجا بەو یادە خوشەووە زەردە خەنەیهک گرتیو ووتی:
 بەرێزان هیچ پاشایەک ئەوەندە ئەبراهام جوان پێشوازیی لێنەکراوەو
 خاوەنی کۆلیتەکە پێی گوتووە: ئەوەی هەیهەتی هی ئەویشە، لاو
 ماندووەکە چووەتە ناو کۆلیتەکەووە دوو مندالی دیووە کە لەسەر ئەرزەکە
 یاریان کردووە لەگەڵ ژنیکی بچکۆلەدا کە لەلای ئاگردانەکەووە لای لایە
 بۆ مندالیکی کردووە تا بخەوێت، میوانەکەش دوای نانی ئیوارە چۆتە
 ژووری سەرەووە بەیانی کە لە خەووەستاووە لە کارەکانیاندا ھاوکاری
 کردون و لێی پرسین: ئایا ئیشیک هەیه کە ئەم بەبەردەوامی بیکات؟
 پیاووەکەش وەلامی داووەتەووە: بەلێ ئیش زۆرە، ئەگەر بتوانی دار ببری و
 ریکی خات پێی وتووە ئەم ئیشەت بەدلە؟ (ئەبراهام) یش پێی وتووە:
 پەنگە ئەمە بۆ مار کوشتن لەبار نەبێت، بەلام.... بەلام لە ئەنجامدا
 بەکردهووە توانای خۆی لەو کارەدا سەلماندا (ئەبراهام) پێنج هەفتە لەو

کۆلیتەدا بەسەر بردو، لەگەڵ باوکەکەدا داری ئەکردو ئەبری لە ئیشی ناو مائیشدا یارمەتی دایکەکە ی ئەداو یاری لەگەڵ منداڵەکەدا ئەکرد، ئەو منداڵە پوو خوشە قر ئالتونیهی که بەشیک لەژیانی خوی نازانیت چەندە تیايدا بەختەوهر بوو.

ئەنجا پارێزەرەکه چاکەتەکە ی هەلگرت و دەستی کرد بەگیرفانی داو نامەیهکی دەرھینا و گوتی:

ئەو گەنجە کە ئەو هەموو چاکە گەورەیهی لەگەڵ کرا بەرەو دۆخیکی باشترو خوشتر پوڤشت و بە پشتیوانی خواوەند توانی که پلەو پایەیهکی باش لەکۆمەلگەدا بە دەست بهینی، ئەو وەندەیشی که توانیویەتی پەيوەندی بەو دۆستە کۆنەیهو و نەچراندو، بەلام بەهۆی سەرقالی زۆرەو و لەم چەند سالە ی دوايدا هیچ هەوالیکی نەزانیون، تەنها لەبەیان ی پوژی دووشەممە ی پێشودا نەبیت که ئەم نامەیهی بۆ هاتوو:

ئەمە نامە ی ئەو دایکە یە کە لە کۆلیتەکەدا جیی ئەو گەنجە بی لانەیهی کردۆتەو، میژدەکەشی بەر لەچەند سالیک کۆچی دوا یی کردوو و دوو منداڵەکەشی بەسەر ئەودا بەجی ماون، ئەو دایکەشی که لەو دەمەدا لایلایهی بۆ منداڵەکە ی دەکرد... ئەو ژنە کزۆلەیه که لیژەدا دانیشتوو، ئەو منداڵە قر ئالتونیهشی (ئەو تاوانبارە گیراوه یە کە لەبەر چاوتاندا یە).

هەرایە ک لەناو هۆلەکەدا بەرز بۆیهو؟، پاشان بێدەنگیە ک بالی کیشا بەسەر هۆلەکەدا.

بەلام لە ساتیکی گونجاودا پارێزەرەکه سەرنجی خەلکە سەرسامەکە ی جلەو گیر کردەو و بەدەنگیکە بەرز ووتی:

چەند زۆرە ئەو چەندین ھەفتە پەرلە خوشەوێستییە ئەو ھەزارانەم
 کەوتۆتەو یادو لەخودا پاراومەتەو کە پۆژیک بێ بتوانم چاکەیان
 بدەمەو، کاتییک کە دووشەممە پێشو ئەو نامەییەم پێگەیشتو، دڵنیا
 بوم لەوێ کە خوا نزاکەمی قبول کردوو. بەلام ھەندیک جار قبول
 بونی نزا پێوێستی بە قوربانی دەبیئت وەک ئەم حالەیی من، چونکە ئەم
 شەو لە ژیاانی من بریتی بوو لە لوتکەیی حەزو ئاواتەکانم و دەبوايە
 کەوتاریک پێشکەش بکەم کە پەرە بەرەو سەرکەوتنی بێردمايە بەلام
 من ئەو سەرکەوتنەم کردە قوربانی لە پێناوی سەلامەتی ئەم کوڕەداو
 بەمەش دلی خوشم ئێوەش خوش بکەم، لیژەدا بە چاو تیزەکانی
 سەیری دادوەرەکانی کرد دەبیئت ئەو سەلامەتیەیی بۆ دەستەبەر بکەن.
 دادوەرانی بەرێژ، من لەسەرەتادا وێم کەبەشیوێە کە نااسایی بۆ ئەم
 کیشەییە دەچم و هیچ بەلگەو بەر پەرچ دانەوێەکم بۆ ئێوە نییە و
 چیرۆکەکم بۆ گێرانەو، دەشزانن کە ئەو کوڕە لە تەمەنیکیادیە
 کەدەبوايە دەستەکانی کتیبی خویندنگایان ھەلگرتایە، کەچی ئەم
 ئامیری کاری پیاوگەرەکانی پێ ھەلگرتوو بەمەش توشی بەلا بوو
 دەشزانن کەچۆن پیاوگەرە بەردەوام ئەم کوڕەیی بێزار کردوو تا ئارامی
 نەماوو ئەو ئامیرەیی لە دژی بەکار ھیناوە کەبەدەست ئەو بوو،
 ئێوە ئەم شتانە وەک من دەزانن تەنھا داوای من ئەوێە کە ئەم کوڕە
 بچووکە وەک منداڵە بچووکەکانی خۆتان لە مالەو پەرەفتاری لەگەڵدا بکەن و
 ژیاانی ئەو لەبەر دەستی ئێوەدایە، دادوەرانی بەرێژ من قسەکانی خۆم
 تەواو کرد.

پاش تۆژیک دادوەرەکان لە شەقامەکە پەرینەو بەرەو ژووری
 ئوتیلیک کە

لەبەرامبەر دادگا بوو، نىو سەعاتيان پىچو ئىنجا جۈلەيەك دروست
بوو بە پالە پەستۇ ھاتنەۋە ناۋ ھۆلى دادگاۋ لەجىنى خۇيان دانىشتىزۇ
دادنوس بەدەنگىكى بىزاركەرەۋە گوتى: دادوۋەرانى بەرئىز ئايا لەسەر
ھوكمەكە رىك كەۋتن؟

سەرۋكەكەيان گوتى: بەلى.

(كەۋاتە ھوكمەكەتان چىيە تاۋانبارە يان بىتۋان؟)

چركەيەك تىپەرى كە ھەمويان تىيدا ھەناسەيان لە خۇيان بىرىپور
سەيرى دەمى سەرۋكى دادوۋەرانىان دەكرد.

سەرۋك ووتى: (بىتۋانە)

بو بە ھەرا پىاۋەكان ھو ھاىان دەكىشاۋ شەپقەكانيان بە ئاسماندا
ھەلئەدا، ژنەكانىش دەگريان (ئەبراھام لە نكوئن) سەيرى كرد كورەكە
خەرىكە دەكەۋىت بەدەما بۆيە بەپەلە چوۋەلايەۋە بە دەستە
گەۋرەكانى گرتىيەۋە ھەلى گرتو خستىيە باۋەشى ئەو ژنەى كە باۋەشى
پىا كرددو دەستى كرد بەماچ كرددنى، ھەموو خەلكەكە بەرمو لايان
ھاتن بەلام لەنكوئن ۋەك پاسەۋانىك لەبەر دەمياندا ۋەستاۋ لەجىنى
خۇيان پاي گرتن ۋ بەدەنگىكى بەرز ووتى: (منالەكە بورايەۋە، بەيئەن
ھەناسە بدات) ئىنجا بەزەردە خەنەۋە ووتە: (منالەكە گەپرايەۋە لاي
دايكى برايان، بەلام تۈزى ئاۋ بو مندالەكە بىئەن).

چىرۋكى پىاۋە پىرەكە لىرەدا كۆتايى ھات، پاش ساتىك بىدەنگى

دەستى بە قسە كرددەۋە:

-بىگومان شتى لەم بابەتە ئەمپرو پرو نادات، ئەو دەمەش پەنگ
كەسىكى تر جگەلە (لەنكوئن) نەيتۋانىايە ئەۋە بكات بەلام ئەۋ

جەماوەرەكەى خۆى و دادوهرەكانى خۆى باش دەناسى بۆيە سەرکەوتو

بوو

گوڭرەكەيش سەيرىكە پياوہ پيرەكەى كردو لىي پرسى:

دەمەويىت بزانم كە چۆن ئەم چىرۆكەت دەست كەوتوہ؟ تۆ وەك

كەسىك گىراتەوہ كە لە ووردو درشتى دۇنيا بى و دەلىي خۆت لەوى

بويىت، ئايا تۆ لەو دادگايەدا ئامادە بويىت؟

پياوہ پيرەكەش چاوہ رەشە گەشەكانى برىسكانەوہو

زەردەخەنەيەكى سەيرى بۆكرد وەك ئەوہى كە نىوسەدە چوبىتە دواوہو

ووتى:

— من خۆم دادوهرەكە بووم!؟

بەشى بېست و شەشەم

چۈن جىز لە ژيانمان وەردەگرىن و كەي؟

نەنتۇن چىخۇف چىرۇك نوسى گەوردى روسى وتويەتى،

«ن پىم واىە كە خۇشى راستەقىنەي مروۋ لە تەملىدايە. رەنگە
ئەم قسەيە تۆزى نابەجى بىت، بەلام لە راستى بەدوور نىيەچونكە ئەو
مروۋقەي كە ژيانى لەكارى بەردەوامدا بەسەردەبات و دەستانى نىيە لەو
كاتانەدا نەبىت كەنان دەخوات يان ماندو دەبىت يان خەو دەبىتەو، لە
راستىدا ئەو ناكرىت كە مروۋقىكى كامەران بىت كە ھەست بە كۆلىش
ناكات لەبەر ئەوئەيە كەكاتى بۇ نەرخساو كە لە خۇي بېرسى يان
تامى ژيان بزانىت.

بشرانە ئەگەر پۇژى چەند سەعاتىكت نەبىت كەتيايدا ھەست
بكەيت ھىچ كاريكت لەسەر نىەو دەتوانىت پاكشىيت يان پىاسە بكەيت
يان بخوئىنيتەو يان بچىت بۇ سىنەما يا بە ئارەزو خوت ئىشيك
بكەيت، ئەوا تۆ مروۋقىكى كامەران نىت.

بەدبەختى مروۋقىش لەوئەدايە كەلە قۇناغى يەكەمى ژيانىدا
لەسەرەتاي لاوى دا بوارى ئەوئەي نىە چونكە پىويستىيەكانى ژيان و
ھەولدان بۇ بىياتنانى ئايندە، دەرفەتى تەمەلى بۇ ئارەخسى، ئەگەر
ھەندىك كاتىشى ھەبىت ئەوا گورپى لاويىتى ھەر واى لىدەكات كە
لەمەشدا خۇي شەكەت بكات، كە قۇناغى لاويىتىشى دەگوزەرى و دەبىتە

خاۋەن خىزانو مىندال، ئەۋا بىر لەۋە دەكەينەۋە كەقۇناغى پىرى
خۇمانو ژيانى مىنالەكانمان دابىن بىكەين ئەگەر شىتىكىمان لىھات بۇيە
دىسان ھەر سەرقالى كارىردىن دەبىن بىۋارى ئەۋ تەمەلىيە خۇشە
بەخۇمان نادەينو بەداخەۋە ناچار دەبىن كە ئەۋ خۇشىيە گەۋەرەيە كە
مەرجىكى پىۋىستى كامەرانىيە دوۋابخەين تاپىرىي.

پىرىيش يا تەمەنى خانە نشىنى ئەۋ قۇناغە زىپرەينەيە كەھەموو
مىۋىكى خەۋنى پىۋە دەبىنى تا چىژ لەنازو نىعمەتى تەمبەلى ۋەربىگى
بەئارەزوۋى خۇى چى دەۋى بىكات.

كەۋاتە تۇ كاتى خۇتت نىيە تەنھا ئەگەر داۋاۋ بەرپىرسىيارىتى
تىانەبى، بەلام كەتۇ بەرپىرسىيار دەبى ئەۋا تۇ مىۋىكى كاتەكەى نەك
كاتەكەت مىۋىكى تۇبى.

لەراستىشدا رادەيەكى دىارى كراۋ نىيە ۋەك لەكتىبى (خۇت
مەكۇرە) دا ھاتوۋە كەبتۋانى بەبازرگانىك يا پارىزەرىك يا دىكتۇرىك يا
جوتىارىك بلىي:

ھاپىم تۇ دەبى ئايسىتا خانەنشىن بىت چۈنكە گەيشتۋىتە تەمەنى
شەستو پىنج سالى ۋ ئەمەش تەمەنى بىرىار لىدراۋى خانەنشىنيە.
ھۇى ئەمەش زۇر سادەيە، ئەۋىش ئەۋەيە كەكەسەكان زۇر جىاۋازن
لەيەكتى لەروۋى پىك ھاتەى لەشىيان ۋ بارودۇخى دارايى ۋ خىزانىيان،
بۇيە پىۋىستە دەبى رىگە بەۋ كەسە خۇى بدرى كەتەمەنى خانەنشىنى
خۇى دىارى بىكات.

كەۋاتە كەى دەبى بىر لەخانە نىشىن بوون بىكەيتەۋە؟
رەنگە ۋەلامى راست بەلاتەۋە سەير بى چۈنكە مىن پىم ۋايە
كەمىۋى ژىر دەبى لەخۋار تەمەنى بىست سالىيەۋە بىر لەخانەنشىنى

بىكاتهو! چونكى دەبى لەوتەمەنەو بىرىكەيتەو خۆت ساز بىكەيت
تاوەكو ئامادەى خانەنشىن بوون بىت لەنزيكترىن كاتدا، بۆئەو
خانەنشىنيەكەت لەبەر ئەو دەبى كەتۇ چىتر ناتوانى كارىكەى بەلكو
بۆئەو دەبى كەتۇ دەتوانى كارەكەت بوەستىنى تا گرنگى بەمىزاجى خۆت
بەيت نەك بۇ ئەو دەبى كەتۇ چىتر بەكەلكى ھىچ نەماوى و چاوپرى
مردن دەكەيت بەلكو دەتەوى كەژيانى: ى راستە قىنە دەست پىبىكەيت و
خۆشت ھىشتا لەبارى بۆئەمە.

خۆزگە بابەتى خانەنشىن دەكرايەوانەيەك لەخۆيندىنگە ناوەندى و
ئامادەيەكاندا، تاسودى ليۋەربگرىن و ژيانمان تىك نەدەيزو
شتەجوانەكانى لەدەست نەدەين كەبرىتيە لەكاتى خەوتنى زىپرىن واتە
تەمەلى و ئازادى!

ئەگەر تۇ بتوانىت لەتەمەنى چل و پىنج سالىدا خانەنشىن بىت ئەوا
مەى كە بەپەنجاو نەكەى كەنەخشەى خۆت ھەر لەسەرەتاو واداپرىشى
كەتۇ لەتەمەنى شەست و پىنج سالىدا خانەنشىن دەبىت، چونكى تۇ
تەنھا پىنج سال دەتوانىت كەچىژ لەماوەى زىپرىن وەربگرى رەنگە
ئەودەمەش كەنەفت بووبىت بەدەست دەردو نەخوشىيەو نەتوانىت
كەچىژ لەئازادى خۆت وەربگرىت يا لەوانەيە كەقەت نەگەيتە تەمەنى
شەست و پىنج سالى!

شتىكى گرنگى ترىش ھەيە ئەويش ئەو ھەيە كەدەبى ھەر لەمنايتەو
بىر لەئارەزوويك بىكەيتەو كەلەدوواى خانەنشىنيەو چىژى لى
وەربگرىت، نەوەك لەبوشايىيەكى گەرەدا بسوپرىتەو شتىك نەبى
كەخۆتى پىو سەرقال بىكەيت.

لەو ئارەزوو جۈانانەش كەدەتوانى خۆتى پىۋە خەرىك بىكەيت
خویندەنەو و فەرش چىن و پول كۆكردنەو و زانست و مېژو و چەندانى
تر.

هەر وەھا ھەلەيەكى زۆر باو ھەيە ئەويش ئەو ھەيە كەخەك پىيان وايە
كەخانەنشینی تەمەن كورت دەكات و نمونەش بۇ ئەمە دىنینەو
كەچەندىن كەس ھەبوون كەلەكاتى كاركردنیاندا تەندروستیان زۆر
باش بوو كەچى كەخانە نشین بوون زۆر نەژیاون و مردون.
ھۆى ئەمەش ئاسانە، چونكە دريژى ماو ھى كاركردن بەرگى مړوځ
لاواز دەكات و ئەگەر ئەو كەسە بە يەكجارى لەكار بوو ەستى و ھېچ
شتىكى نەبى كەخۆى پىۋە خەرىك بىكات وەك ئەو زەلامە وايە
كەلەشەمەندەفەرىك دادەبەزىك كەلەو پەرى خىراييدا دەپوات، چونكە
ھەموو ئەندامەكانى لەشى لەسەر رۆتىنىكى كاركردن دەپوات بەرپۋە
كەخىرايىەكى ديارى كراوى ھەيەو وەستاندى بەشىۋەيەكى كتوپر
توشى خورپەيەكى گەورەى دەكاو ئەمەش دەبىتە ھۆى زوو مردنى يا
تىك چونى.

به‌شی بیست و هفتم
نایا بارودوخه له‌باره‌کان شانسین؟

نایا بارودوخہ لہ بارہکان شانس؟

شانسداره‌گان:

زۆر جار لە ھاوڕێکانم بیستووە کە ھۆی شکست یا سەرئەڵەوتنیان
لە کارەکانیدا دەگەرێتەوێ بۆ ئەوێ کە شانسیان نییە. لە راستیدا من
خۆم بپروام بە شەنس نییە وەک ئەو شتە کە چارەنوسی مەرۆڤ دیاری
بکات بەرەو پیڤشی ببات لە کارەکانیدا سەرکەوتوی بکات، بەر لەوەشی
کە بەوردی لەمە بکۆلمەوێ دەمەوێت کە لەخۆم بپرسم کە شانس چیه؟
شانس وەک ھەموو ئەوانە کە باسیان کردووە لە سەری کۆکن بریتییە لە
ھەموو شتە باشەکانی ژيان، لە سەرکەوتن لە کارداو بەرەو پیڤش لە پلەو
پایەدا یا دەست خستنی سامانیکی زۆر لە لایەن کەسیکەوێ کە شایەنی
ئەو نییە.

ئەو ھەيئەت.
 بۇيى ئىمە لىرەدا بەكەسىكى زاناو زىرەك و لىزان ئاللىن شانسى
 ھەيە چونكە بەتواناي خۇي دەتوانىت كەبگاتە پلەو پاىە بەرزەكان
 ئەگەر بزانين و تواناي خۇي بەرەوشتى بەرز پالپشت بكات، بەلكو
 بەكەسىك دەلىن شانسى ھەيە كەھەموو ئەو شتانەي دەست كەوي
 لەرئى بارودوخىكى ديارى كراوہو شاىەنى ئەوہش نەبى.
 من زور كەس دەناسم كەزانانين و توانايەكى ئەوتويان نىيە بەلام
 بەدوواي كاردا ولاتى خويان بەجى ھىشتووہو توانيويانە كەسامانىك

بۇ خۇيان پىكەوۋە بنىن. ئەگەر بەن بىلىت ئەى ئەمانە شانسيان نىيە.
دەلىم نا چونكە بارودۇخە لەبارەكان ئەمەى بۇ رەخساندون.

چىرۇكى (بىل مۇيەرنز)؛

(بىل مۇيەرنز) بۆتە راويزكارى يەكەمى سەرۇكى ئەمىرىكى
(جۇنسۇن) بەلام بابزانىن چۆن پەيوەندى بەسەرۇكى ئەمىرىكاوۋە
كردوۋو چۆن گەيشتۆتە ئەو پايە گرنگە لەكاتىكدا ئەو ھىشتا لاو
بوۋە بەبەرورد لەگەل ئەو بەرپرسىيارىيەتيە گەورەيەدا.
لەو ماۋەيەدا كۆشكى سىپى كۆمەلىك گۆپانكارى بە خۆۋە بىنيوۋە
لەناۋ گەورە رازىزكارەكانى سەرۇكى ئەمىرىكا داۋلەو گۆپانكارىانەدا
ناۋى (بىل مۇيەرنز) لاو دەرکەوتوۋە ۋەك سكرتېرى پۆژنامەۋانى
كۆشكى سىپى، ئەگەر چى بەرپەسىمى ئەم پۆستەى ۋەرنەگرت، بەلام لە
راستىدا بوبە راويزكارى يەكەمى سەرۇكى ئەمىرىكى و نزيكترين كەس
لىى.

ئەگەرچى (مۇيەرنز) بەرپوالەت تەنھا برىتى بوۋ لە ئاۋىنەيەك كە
بۆچونەكانى سەرۇك جۇنسۇنى سەبارەت بە بابەتە ناۋخۇيرو
دەرەكيەكان دەگەياندە راي گشتى ئەمىرىكا. بەلام كەسە نزيكەكان لە
كۆشكى سىپى بەسىيەمىن كەسى گەورەى دروستكەرى برىارى دادەنن
لەدۋاى سەرۇك جۇنسۇن و (دين راسك) ۋەزىرى دەرەۋە و (رۆبەرت
ماكنمارا) ۋەزىرى بەرگرى. چونكە (مۇيەرنز) ىش بەشدارى كۆبونەۋەى
سى قولى ئەمانى دەكرد كەھەموو سىشەممەيەك دەبەسترا، لەكاتىكدا
(ھىوبەرت ھەمفرى) جىگرى سەرۇك ئامادە نەدەبوۋ.

بەلام ليكچونيك هەبوو لەنيوان سەرۆك (جۇنسۇن) ۋ (مۇيەرز) دا ئەۋەيش ئەۋەبوو كە ھەردوکیان بچوكترين كەسيك بوون لەپوی تەمەنەۋە كە چوبنە ناو ژيانى سياسى ۋ كۆشكى سپیەۋە ھەردوکیشیان بە ھەژارى دەستیان پیکردوۋە بۆنموۋنە (جۇنسۇن) بەمندانى بۇياخچیتى کردوۋە ۋ (مۇيەرز) یش شاگردى بەقال بوۋە.

بەلام ھۆى بەرزبونەۋەى خیرای (مۇيەرز) بریتى بوۋە لەۋەى كەئەمیش سەربە ویلايەتى (تەكساس) بوو كە جیگەيەى لەدايك بوۋانى جۇنسۇن ۋ گۆرەپانى كارى سياسى ئەۋبوو، كە ئەمەش بەدوۋ قۇناغدا تیپەریبوو، قۇناغى یەكەم بریتى بوو لە نامەيەك كە (مۇيەرز) بۇ (جۇنسۇن) ى نوسیبو، قۇناغى دوۋەمیش بریتى بوو لە تەلەفونيك كە كە جۇنسۇن بۇ مۇيەرزى کردبوو.

میژوی قۇناغى یەكەم دەگەرپیتەۋە بۇ سالى ۱۹۵۴ئەۋ دەمەى كە مۇيەرز خوینكارى سالى دوۋەمى كۆلیژى كۆلیژى باكورى تەكساس بوو وجۇنسۇنیش ئەندامى ئەنجومەنى پیرانى ھەمان ویلايەت بوو وخۆى بۇ ململانییەكى نویی ھەلېژاردن ئامادە دەکرد.

مۇيەرز بریاری دابوو كە پشوی ھاوینی خۆى لەواشتنۇن بەسەر بەرى، بەلام پارەى ئەم گەشتەى نەبوو، بۆیە بیرى لەۋە کردەۋە كە نامەيەك بۇ جۇنسۇن بنیرى وگرنكى دەنگدەرە لاۋەكانى بۆپووز بکاتەۋەۋ داوايشى لى بکات كە لە پشوی ھاویندا لە نوسینگەى تایبەتى خۆى دایمەزینى تا لە ھەلمەتى ھەلېژاردندا ھاوکارى بکات ئەگەرچى نامەكە شتیكى نویى تیانەبوو، بەلام ئەۋشتەى كە سەرنجە جۇنسۇنى پاكیشا شیۋازە نوسەرەكەى بوو، كە ئەۋەندە كارى تیكردبو

تا ئەوكاتەى كەبانگى بىكات بۇ واشنتۆن و ئەركى وەلام دانەوہى نامە
تايبەتەكانى خوى لە ھەلبژاردندا پى بسپىرى.
سەرەتاي قۇناغى دووہمىش برىتى بوو لە كرانەوہى (وزەى
قەدەر) بۇ (مۆيەرز)، كاتىك كە چەند گوللەيەك بەرەو سەرى سەرۆك
(كنىدى) ئاراستە كران نيوەپۇى پۇژى ۲۲/تشرىنى دووہمى ۱۹۶۳
دا،مۆيەرز لەو ساتەدا نانى نيوەپۇى لەيەكىك لەيانەكانى (ئۆستىن)دا
دەخوارد لەگەل كۆمەللىك لە گەورە ئەندامانى پارتى ديموكرات لە
ويلايەتى(تەكساس)وہك جىگرى بەرپوہبەرى تىپەكانى ئاشتى
ئەمرىكى.

لەپرىكدا تەلەفۇنىكى لە جۇنسۇنەوہ پىگەيشت كە ئەودەمە جىگرى
سەرۆك كنىدى بوو، ھەوالى كوژرانى سەرۆكى پى راگەياندو فەرمانى
پىدا كە يەكسەر بىت بۇ (دالاس) بە فرۆكەيەكى تايبەت.
(مۆيەرز)لەوكاتەدا گەيشت كە (جۇنسۇن) خوى بۇ ئەوہ ئامادە
دەكرد كەوہك سەرۆكى نوئى ئەمەريكا سوئندى ياساىى بخوات،بەلام
يەكىك لە پياوانى پۇلىسى نەينى نەيەيشت بچىتە ژوورەوہ، بۇيە
ئەوہى بۇ نوسىو بۇى نارد.

(من لىرەم ئەگەر پىويستت بە منە) چەند چركەيەكى نەخاياند
دەرگاگە كرايەوہ تا مۆيەرز بچىتە ژوورەوہ، لەودەمەوہ دەرگاى
جۇنسۇن ھەمىشە لەسر پشت بۇ مۆيەرز لەھەركاتىكدا. ئەگەرچى كە
جۇنسۇن و رىكەوت دەورىان ھەبوو لەبەدى ھاتنى ئامانجەكانى
مۆيەرزدا بەلام بۇخوشى ھەر لەمنالئەوہ ئەو ھۆكارانەى تياوو
كەلەبووندىادى كەسىتىدا رەنگيان دابوويەوہ بەوہى كەكەسىكى

بەهەلپەبوو ئامادەیی ئەوێ تیاوو کەئەركی بەرپرسیاریتی لەئەستۆ بگری.

(بیلی) لەسالی ۱۹۳۴ دا لەخیزانیکی هەژاردا لەدایک بوو لەتەمەنی چواردە سالی دا چۆتە خویندنگەیی بالا لەشاری (مارشال) لەخویندنگەیی دا شاگرد بەقالی کردوو بەهفتاو پینج سەنت لەسەعاتیکدا، لەهەمان کاتدا هەندێ وتاری نوسیوه لەرۆژنامەیی خویندنگەیدا سەیر لەوهدایە کەئەو کچەیی سەرنوسەری ئەم رۆژنامەییەبوو دواتر بوو هاوسەری سەرۆک جۆنسۆنی خانی یەکەم، بەم شیوەیە جۆنسۆن هاوسەر و راویژکاری خۆی هەر لەخویندنگەییەو هەلبژارد.

پاشان مۆیەرز چۆتە کۆلیژی باکوری تەکساس و دووسال لەوێ بوو لەپشوی هاوینیشتدا لەرۆژنامەیی (مارشال نیوز ماسنجەر) دا کاری کردوو بەکرییەکی هەفتانە کەبیست و پینج دۆلار بوو، هەر لەهەمان کۆلیژدا وەك سەرۆکی ئەنجومەنی خویندکاران هەلبژێردراو، هەرودەها نازناوی خویندکاری پێ بەخشاو هەرئەم نازناوەش وای لیکردوو کە زوو هاوسەریکی شوخ بۆخۆی بگریت کەزۆر هاندەری لەپیشکەوتنی لەژیانی کرداریدا، چونکە هەر لەو رۆژەدا کەئەم نازناوەی پێدراو بۆیەکەم جار هاوسەرەکی (جودیت) ی دیوێ کەئەویش خویندکار بوو لەهەمان کۆلیژدا و مالداری خویندوو لەوێ مۆیەرز دەر بارەیی ئەو دەلیت(لەباتی ئەوێ دەسپەرەکەیم بۆ فریداته خواروو وەك لەسەدەکانی ناوەراستدا باوو، کتیبەکانی بۆ بەجیهیشتەم لەژێر یەکی لەکورسیەکاندا، مامۆستاکەشم پێی وێم کەدەبی بۆی بەریتەو لەوکاتەوێ من کەوتووێ داوی).

له ھاوینی ۱۹۵۴ دا چۆتە واشنتۆن تاوہک فەرمانبەرک لہنوسینگہی جۆنسۆندا کاربکات، ھەر لہہمان ماوہدا بانگہی کردۆتہ لای خوی و نامہیہکی داوہتی تابجیتہ زانکوی تہکساس و لہکەنالی تہلہفزیونی (ئۆستن) یشدا کاربکات کە ھی خیزانہکەہی جۆنسۆن بووہ بہموچہی سی سہد دۆلار لہمانگیکدا. مۆیہرز چۆتہ ئۆستن تا گہشتیکی نویی پزلہخہبات لہوی دەست پیبکات، بہیانیان سہعات پینج لہخہو ھلہدہستا تا سی سہعات لہکارہکەیدا بہسہرببات پاشان بہرہو زانکۆکەہی دہچوو تاوانہکانی لی بخوینی نەیدەتوانی کەشەوانہ زیاتر لہشەش سہعات بخەویت سہرباری ئەمەش رۆژانی یەکشەممەش لہچەند کەنيسەيہکی نزیک بہشارۆچکەکەہی وەعزی ئەدا، پاش دوو سال بہرزترین پلہی لہبەشی رۆژنامەوانی زانکۆ وەرگرتوو یانہی (رۆتاری) یش بەخشی خویندنی پيدا لہزانکۆی (ئەدەنبەرہ) لہسکۆتلەندا بۆئاوہی سالیکو لہویش بروانامہی لہمیژووی پەيوەندی کەنيسە بەدەولەتەوہو رەگ و ریشەکانی بیری رۆژئاوایی وەرگرت، بہر لہوہی بگەریتەوہ گەتیکی بہرۆژئاوای ئەوروپادا ئەنجامدا کەسی مانگی خایاندا پاشان گہرایەوہ بۆ ئەمریکا تا خویندنی بالاً لہو بوارہ تازہیہدا تەواو بکات کەخەریکی بوو ئەویش ئاین بوو چوہ خویندنگہی ئایینی ئاشاری (فۆرت وړپ) و کەتەواوی کرد دەستی کرد بہوان وتنەوہ لہکولیرتیکی ئایینیدا.

بەدریژایی ئەم ماوہیہ لہبەرچاوی جۆنسۆن دوور بوو بەلام لہیری دوور نەبوو پاش ئەوہی جۆنسۆن بووہ سەرۆکی زۆرینہ لہئەنجومەنی پیراندا بانگی کرد تاوہک یاریدەدەری تایبەتی خوی کاربکات، پاش ئەوہی بووہ بہترسی وەلامدانەوہی نامەکانی ھەلبژاردنی ئەو بووہ

بەھەلپەبوو ئامانەیی ئەوھى تيا بوو كەئەركى بەرپرسيارىتى لەئەستۆ
بگري.

(بیلی) له ساللی ۱۹۳۴ دا له خیزانیکی ههژاردا له دایک بوو له ته مه نی چوارده ساللی دا چۆته خویندنگه ی بالا له شاری (مارشال) له خویندنه که ی دا شاگرد به قالی کردوو به هفتاو پینج سەنت له سه عاتیکیدا، له هه مان کاتدا هه ندی وتاری نویسه وه له رۆژنامه ی خویندنگه که دا سه یر له وه دایه که نه و کچه ی سه رنوسه ری نه م رۆژنامه یه بوو دواتر بووه هاوسه ری سه رۆک جۆنسۆنی خانی یه که م، به م شیوه یه جۆنسۆن هاوسه رو راویژکاری خوی هه ر له وخویندنگه یه وه هه لیزارد.

پاشان مۆيەرز چۆتە كۆليژى باكورى تەكساس و دووسال لىوئى
بوو لىپشوى ھاوينىشدا لىوژنامەى (مارشال نيوز ماسنچەر) دا كارى
كردوو بەكرىيەكى ھەفتانە كەبىست و پىنج دۆلار بوو، ھەر لىھەمان
كۆليژدا وەك سەرۆكى ئەنجومەنى خويندكاران ھەلبىژدراو، ھەر ھەما
نازناوى خويندكارى پى بەخشراو ھەرئەم نازناو ش وای لىكردوو
كە زو ھاوسەرىكى شوخ بوخوى بگرىت كەزۆر ھاندەرى
لەپىشكەوتنى لىژيانى كردارىدا، چونكە ھەر لىو رۆژەدا كەئەم
نازناوى پىدراو بۆيەكەم جار ھاوسەرەكەى (جودىت) ى دىو
كەئەوىش خويندكار بوو لىھەمان كۆليژداو مالدارى خويندوو لىوئى
مۆيەرز دەر بارەى ئەو دەلىت(لەباتى ئەو ى دەسپرەكەم بۆ
فرىداتەخوارو وەك لىسەدەكانى ناوەرستدا باوبو، كىتبەكانى بۆ
بەجىھىشتم لىژىر يەكى لىكورسىيەكاندا، مامۇستاكەشم پىنى وىم
كەدەبى بۆى بەرىتەو لىوكتەو مەن كەوتوو مە داوى).

له‌هاوینی ۱۹۵۴دا چۆته واشنتون تاوهك فهرمانبهریك له‌نوسینگهی جۆنسۆندا کاربکات، هەر له‌هه‌مان ماوه‌دا بانگهی کردۆته لای خۆی و نامه‌یه‌کی داوه‌تی تابجیته زانکۆی ته‌کساس و له‌که‌نالی ته‌له‌فزیۆنی (ئۆستن)ی یشدا کاربکات که هی خیزانه‌که‌ی جۆنسۆن بووه به‌موچه‌ی سی سهد دۆلار له‌مانگی‌کدا. مۆیه‌رز چۆته ئۆستن تا گه‌شتی‌کی نوی پڕله‌خه‌بات له‌وی ده‌ست پیبکات، به‌یانیان سه‌عات پینج له‌خه‌ه‌لده‌ستا تا سی سه‌عات له‌کاره‌که‌یدا به‌سه‌رببات پاشان به‌ره‌و زانکۆکه‌ی ده‌چوو تاوانه‌کانی لی بخوینی نه‌یده‌توانی که‌شه‌وانه زیاتر له‌شه‌ش سه‌عات بخه‌ویت سه‌رباری ئەمه‌ش رۆژانی یه‌کشه‌ممه‌ش له‌چه‌ند که‌نیسه‌یه‌کی نزیک به‌شارۆچکه‌که‌ی وه‌عزی ئەدا، پاش دوو سال به‌رزترین پله‌ی له‌به‌شی رۆژنامه‌وانی زانکۆ وهرگرتوو یانه‌ی (رۆتاری)ی یش به‌خشی خویندنی پيدا له‌زانکۆی (ئه‌ده‌نبه‌ره) له‌سکۆتله‌ندا بۆئاوه‌ی سالی‌کو له‌ویش پروانه‌یه‌ی له‌میژووی په‌یوه‌ندی که‌نیسه به‌ده‌وله‌ته‌وه‌و ره‌گ و ریشه‌کانی بیرى رۆژئاوایی وهرگرت، به‌ر له‌وه‌ی بگه‌رپه‌ته‌وه گه‌تیکی به‌رۆژئاوای ئەوروپادا ئەنجامدا که‌سی مانگی خایاندا پاشان گه‌راپه‌وه‌ بۆ ئەمریکا تا خویندنی بالا له‌و بواره تازه‌یه‌دا ته‌واو بکات که‌خه‌ریکی بوو ئەویش ئاین بوو چوه‌ خویندنگه‌ی ئایینی ئاشاری (فۆرت وړپ) و که‌ته‌واوی کرد ده‌ستی کرد به‌وان وتنه‌وه له‌کۆلیژییکی ئایینیدا.

به‌دریژایی ئەم ماوه‌یه له‌به‌رچاوی جۆنسۆن دوور بوو به‌لام له‌بیری دوور نه‌بوو پاش ئەوه‌ی جۆنسۆن بووه سه‌روکی زۆرینه له‌ئه‌نجومه‌نی پیراندا بانگی کرد تاوهك یاریده‌ده‌ری تایبه‌تی خۆی کاربکات، پاش ئەوه‌ی بووه به‌ترسی وه‌لام‌دانه‌وه‌ی نامه‌کانی هه‌لبژاردنی ئەو بووه

بەرپىرسى ھەموو نامەكانى ئەو وتارانەشى ئامادە دەکرد كەجۇنسۇن لەناوہو لەدەرەوہى ئەنجومەندا پىشكەشى دەکرد. قۇناغى خەباتى راستەقىنەى مۇيەرز لەوكاتەوہ دەستى پىكرد كەجۇنسۇن خۇى بۇ پۇستى جىگىرى سەرۇك پالاوت لەسالى ۱۹۶۰دا تائەو رادەيەى كەچووە مالى جۇنسۇن خۇى ھەموو ھەولى خۇى لەخزمەتى ئەودا خستە گەر تا لەھەلبژاردندا سەرکەوتوو بوو جۇنسۇن ئەم چاكانەى ئەوى لەبەر چاو بوو بۇيە وەك يەكىك لەپىنج يارىدەدەرەكەى (سىرجات شرىقەر) بەرپوہبەرى تىپەكانى ئاشتى دايمەزراند، بەلام چەند مانگىكى نەخاياند شرىقەر داواى لە(كنەيدى) كرد كەبيكاتە جىگىرى خۇى مۇيەرز یش لەوكاتەوہ بووہ بچوكتىن بەرپىرسى ئەمريكى كەپىگەى پىبدرىت ئامادەى دانىشتنەكانى ئەنجومەنى پىران ببى و وەلامى پرسىارى ئەندامەكانى بداتەوہو لەم پۇستەيدا بەردەوام بوو تاروداوى كوژرانى كنەيدى لەدوواى ئەمەش يەكىك بوو لەوكەسانەى كەجۇنسۇن كردويەتىيە ياردەدەرىكى تايبەتى خۇى كەكاروبارەكانى بۇ رىك بخات و چەندىن بەرپرسىارىتى تايبەتى پى سپاردووہ لەكاتى قەيرانەكاندا، گىرنگ ترىن ئەو بەرپرسىارەتياش لەوكاتەدا بووہ كە جۇنسۇن نەشتەرگەرى زراوى بۇ كراوہو لەوچەند سەعاتەى كەلەژىر بەنجا بووہ مۇيەرز بەفەرمانى جۇنسۇن خۇى بەرپرسىارىتىى برىاردان لەگواستەوہى ئەركى سەرۇكايەتى بۇ(ھىوبەرت ھەمفرى) لەئەستۇدا بووہ لەكاتى روودانى ھەر قەيرانىكدا. مۇيەرز بۇخۇشى كەسىكى زۇر ھىمن بوو تەنانەت لەمشتو مەرەكانىشدا كەسىكى خوشەويست و قۇزبوو خەلك بەبىنىنى دلخۇش دەبوون، نەيدەخواردەوہو جگەرەى كەم دەكىشا چىروتى پىخۇش بوو، ھەرۋەھا پەيوەندى يەكى توندو تولى

هه بوو به خیزانه که یه و که له ژنه که ی و سی منداله که پیک هاتبوو به م
شیوه یه رهنگه ریکه وت دهوری هه بی له ژیانن مرقدا به لام ئامده یی
که سی و تواناو زیره کی و لیها تویی وای لیده که ن که له کاره که ییدا
سه رکه وتووبی و سود له باره و دۆخه له باره کان و دهرفته رهخساوه کان
وهر بگریت.

بەشى بىستو ھەشتەم ھەموومان بازىرگانىن

ھونەرى خستنه روو:

كۈرۈنۈشۈن تەنھا تايىبەت نىيە بە بازىرگان و فروشياردەكان،
چونكى ئىمە ھەموومان دەۋرى فروشياردەبىنن لەھەر رۇژىكى
ژيانماندا ئەگەر زووتر بەمە بزائىن ئەۋا باشتر كۈريار بەلاى خۇماندا
رادەكىشىن بەشىۋەيەكى چاك شتەكانمان پىشان دەدەين و دەيخەينە
بەرچاۋ، ھەر ئەم ھۆيەشە كەزۇرىك لەبلىمەت و زاناكان لەۋارى كاردە
شكىستيان ھىناۋە چونكى ئەم راستىيەيان رەچاۋ نەكردوۋە دەبىنن
زانايەك زۇر لەخۇى بايىە بۆيە خەلك لىي دور دەكەونەۋە لەۋلاۋە
ئەدىبىك تەنھا بۇخۇى دەژى و بۇ ھەموو خەلك نانوسى بەمەش
خوینەرەكانى كەم دەبنەۋەۋە فروشى بەرھەمەكانىشى كز دەبن.
ياسياسەتمەدارىكى لىھاتوو كەنايەۋى ھاۋكارى كەس بكات و
زانىنەكەى سودى بۆكەس نىيە.
يادكتۇرىكى بلىمەت كەنازانى چۇن رەفتار لەگەل نەخۇشەكانىدا
بكات بەمەش كۆمەلى دكتۇرى تر پىشى دەكەون كەدەزانن چۇن خەلك
بەلاى خۇياندا رابكىشىن.
ۋا لىرەدا گرنگ ترين ئەۋ ھۆكارانە دەخەينە روو كەبنەماي
سەرکەۋتنى جولەى كۈرۈنۈشۈن لەناۋ خەلكدا:

كاتى مۇۋە بىرسى دەبى ئەۋا بەدوۋاي خوارىندا دەگەپىۋ
 كەتتىنوشى دەبى بەدوۋاي ئاۋدا، بۇيە لەكاتىڭدا كەتتەرە ياتىنوى نىيە
 تۇناتۋانى زۆرى لىبىكەيت كەنان بخوات يا ئاوبخوات. چىشت لىنەرۈ
 خەلۋاچىيەكانىش دەزانن كەچۇن خەزى خەلك دەبزوئىنن بەۋەى كەتامو
 بۇنى خۇش دەكەن و بەشئوۋەيەكى وا دايدەننن كەلىك بەدەمى خەلكدا
 بىننئەتە خوارەۋە. بەھەمان شئوۋە ئەگەر تۇ تەۋى كەخەلك شتىك بىكەن
 ئەۋا بەشئوۋەيەك بىروراي خۇتياڭ پى بلى كە ھاندەريان بى بۇ
 ۋەرگرتن و بەشئوۋەيەكى روون و بى كرى تا تىي بگەن و ۋاھەست بگەن
 لەبىرو بۇچونى ئەۋانەۋە نىزىكەو شتىكە كەژيانىان باشترو خۇشترو
 دەكات. لەخەۋون و خۇزگەكانى بىكۆلەرەۋە، دەبىنى كەيەكىك خەن
 بەھىزو پلەۋ پاىيەۋە دەبىنى، يەكىكىتر بەپارەۋ جۋانىيەۋە، يەكىكى تر
 بەخۇشى و خەسانەۋەۋە، ھەمووشىيان پەنا بۇتۇ دەبەن ئەگەر بتۋانى
 قايليان بىكەى بەۋەى كەتۇ بۇ بەدى ھىنانى خەۋنەكانىان ھاۋكارىيان
 دەكەيت، پاش ئەمەش ئەۋ مۇتەكەيە بدۇزەرەۋە كە بەسەرسىنگى
 ئەۋانەۋەيە كەكارىيان بەتۋىيە، ئەۋ مۇتەكەيەش بىرىتىيە لەۋ ترسو بىمەى
 كەخەلك نىگەرەن دەكاۋ مىشكىيان ماندوو دەكاۋ ژيانىان لى قال
 دەكات، ئەنجا ھەۋلبدە كەئەۋترسانە بىرەۋىنئەتەۋە لەژيانىاندا بەمەش
 خاۋەنەكەى دلخۇش دەكەى و ئەۋىش ھەۋلئەدات كەتۇ دلخۇش بىكات.
 ئەۋكەسەى كەدەيەۋى لەمىلاننى ژياندا سەركەۋتوۋبى دەبى
 كەخەۋون و خۇزگەكانى خەلك لەبەر چاۋبىگىرىۋ ھەركارىك كە دەيكا
 خەۋنىك يا داۋايەكى پى بەدى بىننئەت يا ھۇكارىكى ترسو نىگەرەنى
 پى لا بەرىت.

چى دەفرۇشى يا چى پېشكەش دەكەي؟

پاش ئەوەى كەزۇرتىن خەلك دەكەيتە دۇست و ھاوپىي خۇت بەو شتانەى كەپېشكەشيان دەكەى حەزوو ئارەزوويان دەبزوئىنى ھەولبەدە كەھەمىشە زياتر لەوەيان بەدەيتى كەئەوان سەوايان كىردووەو بەمەش ھاوپىيەتيان دەپارىزى، ئەگەر سەيرى ژيانى كەسە سەرکەوتوو ناودارەكان بىكەيت لەبوارە جىاجىاكاندا دەبىنى كەھەمىشە لەوەزىاتريان بەخشىوہ كەلىيان چاوەپوان كراوہو كەسك ناپىنى كەلەكارەكەيدا چووبىتە پېش و سەرکەوتوش بووبى بەدەست بىرىنى خەلك بەشمەكى خراپ.

كاتىكى (ئەندرو كارىنگى) لەسەرەتاي ژيانىدا لەيەكىك لەكۇمپانىاكانى ھىلى ئاسندا كارمەند بوو، رۇژىك يەكىك لەشەمەندەفەرەكان شكاوہو بەرپىكەوت لىپرسراوى تايبەت مەند لەورۇژەدا نەھاتوہو كارىنگى چىكردوہ؟

ئەگەر چى ئەو دەسەلاىتى دەرکردنى چاكردەنەوہى نەبووہ ئەگەر كەسكى ئاسايى بوايە ئەوا بەخوى دەگوت:

(ئەمە ئىشى من نىيە، بۇچى لوت لەشتىكەوہ بژەنم كەپەيوەندى بەمەنەوہ نىيەو لەوانەيە توشى لىپرسىنەوہشم بىكات) بەلام كارىنگى نەواى كىردووەو نەواشى وتووہ بەلكو خىرا فەرمانى بوئەندازىارى تايبەتمەند دەرکردووەو لەباتى لىپرسراوہكەشى ئىمزاى كىردووەو ئىشەكە جىبەجى كراوہ، كاتى كەبەرپىوہبەرى كۇمپانىاكە بەوہى زانىوہ ستايشى كارىنگى كىردووەو كارىكى گەوہرتى پىسپاردووە كەبۇتە ھوى ئەوہى دوواتر سامانىكى زۇر چىنگ بىكەوى، كارىنگى كەئەو كارە

پىيويستى بەپىرىيىكى خىرا ھەيەۋ نايى كەمتەرخەمى لى بىرى بۆيە
ياساكانى كۆمپانىيى پىشت گوى خىستوۋە، بەلام كارىكى ئەنجامداۋە
كەلەبەرژەۋەندى كۆمپانىياكەداۋوۋە، رەنگە ئەمبۇرە دەرفەتەنە زۆر
نەرخسىت بۆيە ئەگەر شتى لەم بابەتە ھاتە پىش ئەۋا لىي رامەكەو
بەپىرسىيىتى لەئەستۇ بىگرە.

(ھارى وايت) بەپىۋەبەرى يەكىك لەكۆمپانىيا گەۋرەكان دەلىت:

(نەينى سەركەۋتنى خىراي من دەگەرپىتەۋە بۆئەۋەي كەمن كارىكى
دەكرد ۋەك لەۋەي لەسەرمە لەكۆمپانىياكەدا) ئەمە بىنەمايەكى راستە
لەھەموو بۋارەكانى ژياندا لەۋەزىياتر بدە كەۋەرى دەگرى بەمەش خەك
قەرزار بارى تۆ دەبنو رۆژىك لەرۆژان دەتدەنەۋە، بەلام ئەۋكەسەي
كەتەنە ئەۋە جىبەجى دەكات لەسەرىيەتى ۋاھەست دەكات كەتەنە
كۆيلەيەكە بەلام ئەۋەي لەۋە زىياتر دەكات ھەست دەكات كەكسىكى
ئازادو بەخشندەيە.

لەناخى دەروۋنى ھەموو مەۋقايەتيدا خالىكى لاۋازى ھاۋبەشى
ھەيە چونكە ئىمە ھەموومان بەبى جىاۋازى - شتىكىمان دەۋىت بەبى
بەرامبەر بۆيە بۆئەۋەي سەركەۋتوۋ بىت و پىش ھاۋەلەكانت بىكەيت
ئەۋا شتى زىيادە بىبەخشە بەخەك، لەبەر ئەم ھۆيەشە كەھەندى كۆگاۋ
دوكان كاتى ھەندى شتى بچوك لەشىۋەي دىيارىدا دەدەنە كپىارەكان
يان ھەندى داشكاندنىان بۆدەكەن ئەۋا خەلكىكى زۆر روۋيان
تيدەكەن و فروشىان زىياد دەكات، بۆيە ھەرگىز ۋاپىر مەكەرەۋە كەتەنە
ئەۋكارە جىبەجى بىكەيت كەلەسەرتە. چەند دەتوانىت ھەۋلى
زىياتر بدە، بىئەۋەي بىر لەپاداشتى زىياتر بىكەيتەۋە، كەدرەنگ يازو
ھەرۋەرىشى دەگرىت. تەنانەت لەژيانى ھاۋسەرىتتىش دا ئەگەر ھەرىكە

لەژن و مېرد ئەو لەبىر خويان دەرکەن کەھەريەكەيان چ ئەركيكيان
لەسەرەو لەو زياتريان ئەنجامدا لەبوارى كارى مال و بەخيوكردنى
مندالدا، ئەوا ھەست بەخوشىيەكى زياتر دەكەن.

يەكيك لەزانا كۆمەلناسەكان ئاوا پېنمايى ژنان دەكات:

(ئاسانتريپ رېگە بۆئەوھى بەختەوەر بيت ئەوھى كەمېرد بەختەوەر
كەيت، چونكە مېردى بەختەوەر دەبىتە مېردىكى چاك و كەچىز
لەپروابەخوبونى وەرگىرى، بۆيەكاتىك تۆ والەمېردەكەت دەگەيەنيت
كەشادمانيت بەبوونت بەھاوسەرى ئەوئەو پياويكە مەزنە شايستەى
ھەموو ريزو خوشەويستىيەكە ئەوا ھانى ئەدەيت كەلەكارەكەيدا بەرەو
پېش بچى

تابوتى بسەلمىنى كەتۆراست دەكەى، بۆيەكاتى لەئيش دېتەو
دەبىنى كەھەموو داوا كاريەكان بەشيۆەيەكى شياوجى بەجى كراو،
ئەوا ھۆشى ھەولدان لەژيان دا زياتر دەبى بۆ
كەخانمە بەسۆزەكەى بەختەوەر بكا، ياوھك فرۆيد دەلى: (بۆئەوھى
كەئەوھندە بەھىزبى كە كەس نەتوانى ھاوسەرەكەى لى زەوت بكاو
لەوچىژەبىبەشى بكات كەلەنزىك ئەودادەستى دەكەوى).

گونجان لەگەل ئەوانى تردا:

جاريكيان لەنوسىنگەى يەكيك لە ھاوپرېكانم بووم كەبەرپۆەبەرى
كۆمپانيايەكى گەورەى فرۆكەوانى يەو نوسىنگەكەى بەسەر يەكيك
لەفرۆكەخانەكەدا دەپروانى، بۆيە ديمەنى فرېن و بەرزبونەوھى

فرۆکه‌کان به‌خیرایی و به‌ئاسانی سهرنجی پراکیشام بۆیه‌به‌هاوړیکه‌مم
ووت:

ئایا سه‌یرنیه‌ که مروڤ ده‌ست به‌سه‌ره‌ه‌وادا بگری بیخاته خزمه‌تی
خو‌یه‌وه؟

ئەویش یه‌کسه‌روه‌لامی دایه‌وه:

-کی پیی ووتی ده‌ستی به‌سه‌رداگرتوو؟ شتی وان‌ه‌بووه و ناشی

بی! منیش به‌واق وورماوی یه‌وه

ته‌ماشام کرد، ئەویش له‌قسه‌کانی دا به‌رده‌وام: (هه‌ول‌دانی مروڤ

بو‌ده‌ست به‌سه‌راگرتنی هه‌وا وای له‌مروڤ کردوو که نه‌توانی بفری به‌ر

له‌سه‌دان سال، ئەو یاسا سروشتیان‌ه‌ی که ئیستا فرۆکه‌ به‌پیی ئەوانه

ده‌فری هه‌مان ئەویاسایانه‌ی سه‌رده‌می (لیوناردو دا‌فینشی) ن وئیمه

نه‌مان گو‌ریون،

به‌لام خو‌مان له‌گه‌لیان دا گونجاندوو تاله‌گه‌لی بروین و هه‌موو

فرۆکه‌کان به‌پیی ئەوانه‌ درووست ده‌کرین تازیاتر راستی

ئەویاسایانه‌مان بو‌ده‌رکه‌وی له‌بوا‌ری فرین و فرۆکه‌وانیدا زیاتر به‌ره‌و

پیش ده‌چین.

منیش به‌هاوړی که‌مم ووت: راست ده‌که‌ی.

هه‌مان شت له‌گه‌ل خه‌ل‌کدا راسته، تون‌اتوانیت له‌پیی ره‌تاندن و

چه‌وساندنه‌وه و ده‌ست به‌سه‌راگرتنیانه‌وه، به‌ته‌واوی سوود له‌هه‌ول و

خزمه‌تیان وەرگریت، به‌ل‌کو ده‌بی‌ت سه‌ره‌تا لییان تی بگه‌یت و هه‌زو

ئاره‌زووه‌کانیان بزانی‌ت، ئەنجا له‌گه‌لیان برۆیت و بسازی‌ت

ھەمىشە لەخۇت بېرسە:

خەلكى چى دەۋى و حەزىيان لە چى يە، بىرلە چى دەكەنەۋە؟ ئەنجالە گەل ئەو حەزىيان زوئارە زوۋانى داپرۇ، ھەمىشە واپەفتارلە گەل خەلكىدا بىكە كە حەزىيان كىت ئەوان والگەل تۇداجولئىنەۋە، ھەمىشە بىنەماكانى ھەلس و كەوت بىپارىزە و چەند دەتوانىت باگفتوگۇكانت ووشەكانى (سوپاست دەكەم)، (تكايە)، (گيانەكەم) ى تىبابى لەگەل ھەر كەسىكداۋلە ھەرپلە وپايە يەكدا بىن، ۋەك جادو و كارلە دەرونيان دەكات و ايان لى دەكات كە ھەست بىكەن تۇ ئەوانت خوش دەۋى و ھاو كارىاننىت بەشدارى كردنى ئەوانى تر بەكەلكە.

من دەۋلە مەندىكى رەزىلم دەناسى كەلەگەرەكىكى ھەژارنىشىندا دەژيا كەپئويستى بەنە خوشخانە يەك ھەبو و بوچارە سەر، چەندىان لەگەل ووت تاقايلى بىكەن كە بەشدارى لەدروست كردنى ئەۋنە خوشخانە يەدا بىكات بى ھودەبوو.

پۇژىك بەجلوبەگىكى شىۋاۋەۋە ھات بۆلام تاسەبارەت بەباشترىن جىگا بۇ بىياتنانى نە خوشخانە يەك پرس وپام پى بىكات. مەنىش بەۋاق وورماۋىيەۋە ووتە: بەلام تۇئەم شتەت بەلاۋەباش نىە؟ ووتى: نا راي خۇم گۇرپوۋە دەمەۋى بەزووترىن كات لەسەر حىسابى خۇم بىياتى بىنم.

مەنىش لەم گۇرپانەكتوپرەسەرم سۇرما بۆيە حەزم كردكەنەينى يەكەبزانم و بۆم دەركەۋت كەپزىشكىكى تازە ھەلكەۋتوۋە ھاۋەتەگەرەكەكە و توانىۋىيەتى كەقەناعەتى پى بىكات.

ئەمەش وای ئی کردم که بچم سەردانی بکەم تا بزانم چۆن ئەم
توانیویەتی قایلی بکات و ئەوانی تر نەیاننویە، که چومەلای باسی
هۆی سەردانە کەم بۆ کرد ئەویش بە زەردەخەنە یە کەو وە لای دایەو:
بەریز کارە که لەو پەری سادەیی دایە، من که خویندکار بووم
لەناوەندی دا هەمیشە لاساریم لەگەڵ مامۆستا کاندایە کرد، بەلام لەبەر
ئەو هی باوکم ئەندامی ئەنجومەنی بەریوەبردنی خۆیدنگە که بوو
چاودێرە که نەیدەوێرا دەرم بکات و سزا دانیشم زیاتر هانی ئەدام که
پەستیان کەم.

واپیکەوت که مامۆستایەکی تازەیان بۆناردین وا دیاربوو که
چاودێرە که سەبارەت بە من پێنمایی کردبوو، بۆیە لەگەڵ کۆتایی هاتنی
یە کەم وانەیدا، بانگی کردم تا بچم بۆ ژوورە که ی بەنەرمی یەو داوای ئی
کردم دا بنیشم و ووتی:

((پێ یان راگەیاندم که خویندکارانی پۆلە کەت ریژ لە مامۆستا ناگرن
ولاساری دەکەن، بەلام من هەر لە یە کەم بینینەو بۆم دەرکەوتوو کەتۆ
خویندکاریکی زیرەکی دەتوانیت کە لە بەریوەبردن و زەبت کردنی
پۆلە کە دا هاوکاریم بکەیت.

هەر که قسەکانی تەواو کرد من بۆچونە کەیم پێ باش بوو و بپارم
دا که جی بە جی ی بکەم، بەم شیوەیە مامۆستا که توانی که ئاراستە ی
من بگۆری و خوشی لە لاساری من و هاوپیکانم بپاریزی، بۆیە لەو کاتەو
دەرسیکی وام وەرگرتوو کە قەت بیرم ناچیتەو، ئەویش ئەو یە که
هەر کاتی بمەوی کەسیک قایل بکەم بە جی بە جی کردنی پرۆژە یە ک
ئەوا دەیکەمە ناو پرۆژە کەو هەر ئەمەشەم لەگەڵ ئەو کابرا رەزیلە دا
کردوو.

باسى خوشى ي بەرپۈۋەبردنى نەخۇشخانەم بۇ کردوۋە وام لە
خەلكى شارۋچكەكەش کردوۋە كە بەرپۈۋەبەرى ئەنجومەنى كارگىرى
نەخۇشخانەكە ھەلبىزىن و داوام لى کردوۋە كە بىر لەجىگەر چۈنيەتى
بنيات نانى بكاتەۋە، ئەۋىش بىرۈكەكەي بەلاۋە زۇر باشبۈۋە تا
ئەۋرادەيەي كە نەخۇشخانەكەي تياروست دەكرىت و ئەم دەبىتە
بەرپۈۋە بەرى.

سەرکردەو پىشەۋا لى ھاتوو و سەرکەوتوۋەكان، زۇر بەكەمى
ۋوشەي (من) لە قسەكانياندا بەكاردىنن و لە باتى ئەۋە دەيگۈپن بە (
ئىمە) ئامانجىشيان لەمە ئەۋەيە كەخەلكانى تىرىش بەشداركەن لەو
شتانەي كەدەيكەن و بىرى لى دەكەنەۋە، بۈيە ھەمىشە ھەول بده كە لە
خەلك نزيك ببیتەۋە و بەشيۋەيەك قسەيان لەگەل بكەيت كە وا ھەست
بكەين تۆ بەۋان نامۆيت، (ئەبراھام لەنكۆلن) باش دەركى بە گرنكى ئەم
لايەنە كردبوۋلە ھوكمپرانى وولاتدا بۈيە بەرھەلستكار سياسىيەكانىشى
لە ھوكمدا بەشدار دەكرد، ئەۋانەي لە توانايانى رادەبىنى، بەمەش
خۈي لەو كىشانە لائەدا كەرەنگەبوۋ ئەۋان لەدەرەۋەي ھوكمدا بۈي
دروست بكەن.

لەم سۆنگەيەشەۋە چەندىن خىزان بەختەۋەر بوون چونكە ھەر
ئەندامىكيان كاريكى پى سپىردراۋە بەمەش ھەموويان وا ھەستيان
کردوۋە كە ۋەك يەك دەست بەشدارن لە بەرپۈۋە بردندا، بۈيە كاتى ژن
بەشدارى دەكات لە دابەش كردنى موچە و چۈنيەتى خەرج كردنىدا
ئەۋا ھەست بە ئەركى سەرشانى مىرد دەكات، بەمەش ھەول نادات كە
بارى سەرشانى قورستر بكات، كچىش كاتى ھەست دەكات كە

ئەندامیكى كارايە لە خێزانەكەدا ئەوا هەست بە خوشى دەكاو لە
لاسارىي زيادهمهسرهف ناكاتهوه.
ئەمپروۆش سەرکەوتوو ترين دەزگا سەرکەوتووکان هەول ئەدەن كە
کریکارو فرمانبەرەکانیان بەشدار بکەن لە قازانجەکانیاندا، چونکە
کاتی کریکار هەست دەکات کە لە قازانجدا شەریکە، ئەوا دڵسۆز ترو
بەگور تر کار دەکات.

بەشى بىست و نۆيەم گەشەشېنى و ھىز

لەشەويكى ساردا كە پلەي گەرما گەشەتبوو بىست و يەك پلە
لەژىر سافردا لەشارى شيكاگو، خانمىك كە لەتەمەنى بىست و سى
سالىدا بوو ھەلخزابوو و كەوتبو بورابويەو و ئەو شەو ھەر لەو
جىيەدا مابويەو، بەيانى كاتى كەبرد بويان بۆنەخوشخانە پلەي گەرمى
لەشيان پىوابوو سەيرىيان كرد (۱۸) پلەي سەدىدايە واتە (۱۹) پلە كەمە
لەپلەي گەرمى ئاسايى لەشى مروڤ، بەلام ھىشتا زىندو بوو كاتى كە
چارەسەرىش كراو ھاتەو ھوشى خوى وپزىشكەكان ناچار بوون
كە قاچ و پەنجەكانى بېرنەو ھەر نەمردو ژيا.

ئەو كاتەش كە خەلك بە ئەسپ ھاتوو چوى دەكرد، خانمىك كە
بەسەر ئەسپەكەيەو گەشتى دەكرد لە ئىنگلتەرا، توشى زىيانىكى بەفر
بوو بوو بۆيە دابەزىووتا خوى بە لەشى ئەسپەكەي بپارىزى، بەلام
ئەسپەكە ھەلى تىزاندىبوو، ئەويش بۆ ماو ھەشت رۆژ لەو ناو ھەدا
مابويەو، بەلام دواتر گورپو تىنى ھاتبوو ھەو بەر چارەسەر كرابوو.
چەندىن جار پووىدا كە چەندىن كەس پلەي گەرمى لەشيان
بەشيوەيەك بەرز بۆتەو كە دەبىتە ھوى مردن بەلام ئەوان ماون، كاتى
پزىشكىك لەنەخوشخانەي (دېلن) پلەي گەرمى يەكك لەنەخوشەكانى
پىواو سەيرى كردو ھە

(۵۲) پلەي سەدى يەاكەچى نەشم دووۋە دواترىش چاك بۆتەۋە!
 زاناكانى پەيمانگەي خۇراكىش تاقى كىرەنەۋەيەكيان لەسەر زەلامىك
 كىردوۋە كەماۋەي (۳۱) پۇژ ھىچى نەخواردبوو تەنھا ئاۋى
 دلوپاۋنەبى، بەلام ھىشتا دەيتۋانى كەپەنجا قادىر مە سەركەۋى بەبى
 يارمەتى كەس.

لەسالى ۱۹۵۰ ش زانايەكى ئەلمانى خۇي لەھەۋزىكى شوشەي
 باخچەي گياندارانى (فرانك فورت) دابۇماۋەي ۵۸ پۇژ ھەپس
 كىردوۋەتەنھا ئاۋى سۆدەۋ جگەرەي خواردوۋە، ئەگەر چى كىشى (۳۰)
 كىلۇ كەمى كىردوۋە بەلام نەمردوۋە.

يەكك لەپىشەۋاكانى بزوتنەۋەي سەربەخۇيىش لە ئىرلەندا ۷۳ پۇژ
 مانى لەخواردن گرت تابەرىدى و نەشمرد

سەير لەۋەدايە كەلەشى مروژ تەنھا بەرگەي برسيتى و تىنويىتى
 وگەرماۋ سەرما ناگرىت بەلكو زۇرجار بەسەر ھەندى نەخۇشيشدا زال
 دەبى كە چارەسەرى نىيە، جاريكيان لە (نيو يورك) خانمىكيان ھىنا
 نەخۇشخانە كەتۈۋشى سەرەتان بوۋبوو پزىشكەكان بىريان داكە
 حالەتەكەي مەترسىدارە و ناكىرى كەبەنەشتەرگەرى بنىر كىرى
 سەيرلەۋەدايە ئەۋخانمە

ھەرماۋە و كاتى بۆنەشتەرگەريەكى تر ھاۋتەۋە بۆھەمان
 ئەۋنەخۇشخانە پزىشكەكان سەريان سۇرماۋە كاتى سەريان كىردوۋە
 سەرەتانەكە چاك بوۋتەۋە بەبى چارەسەر.

لاۋىكى ئىنگلىز بىئومىد دەبىت لەچارەسەر كىردى
 نەخۇشەدەرونيەكەي، دەمانچەيەك دەنى بەسەرى خۇيەۋە لەئەنجامدا
 گوللەكان نايكوژى

بەلام نەخۇشيهكەى چاك دەكاتەوہ.

دلیش یهکیکه لهئەندامه گرنګ و بەتەحمولەکانی لەش و چەندین
سەرباز ھەن کەلە شەردا پیکراون و فیشەك لەدل یان دا ماوہتەوہ و
نەشتەر گەرەکان بۆیان دەرنەھاتووە لەگەڵ ئەمەش دا ژیانیکی ئاسایی
بەسەر ئەبەن. کاتی کە کەشتی بەریتانی (ئەنگلۆ ساکسۆن) لەشەری
جیھانی دووہم دا نوقم بوو، ھەوت لەدەریاوانەکانی پەنجا پوژ
لەدەریادا مانەوہ ئاش ئەوہی کە ئازوخەیان پینەماو ئاوی
سازگاریشیان لی برا دواى شەش پوژی تر، پینجیان مردن و دوانیان
مانەوہ کەدواى ھەفتەیهك پزگار کران و چارەسەری پیویستیان بۆکرا،
پاش ماوہیهك گەرانەوہ سەرکارەکیان.

لەئەنجامی تەقینەوہی لوغمیکیشدا پارچەیهك بەر پومەتى
کریکاریك کەوت لەخوار چاویەوہ چوبوہ ناو ئیسکی یەوہ، کەبردیان
بۆنەخۆشخانە بەپیى خۆی دابەزی و بەقادر مەکان دا سەرکەوت و چووە
ژورى، پزیشك بەبى یارمەتى کەس ھەتا سەعات دەى ئەوشەوہ
بەتەواوی ئاگای لەخۆی بوو پاشان ماوہیهك بورایەوہ بەلام دیسانەوہ
تینی ھاتەبەر بەبى ئەوہی ھیچ نەشتەر گەری یەکی بۆبکری و
تەندروستیشى بەتەواوی چاکبوو.

پیاویکیش لەقاتی پانزەى تەلاریکی ھەوربەرەوہ کەوتەخوارەوہ
کەوتە سەر درەختیکی بچووک، درەختەکەى شکاند کەچی خۆی ھیچی
لی نەھات تەنھا ئەوہندە نە بى کەقاچیکی شکاو کەمى بریندار بوو.
لەشى مروڤ ئامیریکی سەیرەو بەتەحمولترین ئامیرە لەسەر پرووی
زەویدا، ھەمیشە ھەول بدە کە گەشبین بیت و نەھیلێت کەترس و
نیگەرانی بەسەرتا زال بن چونکە ئەم دوشتە ئەو ووزە شاراوہیە
کەخودا پیى بەخشیویت بۆپاراستنى لەشت، لەکار دەخەن.

بەشى سىيەم

زىاد بونى موچه

كارەكت چاك بكة يان واز بهينه؛

رەنگە زۇر جار بېرسىت كەبۇچى موچهى فلان زيادى كردوو بەلام
موچهكەى تۆ ھەر وەك خۆيەتى؟

لەراستىشدا لە ۹۹٪ى فەرمانبەر موچهكەى زيادناكات ئەگەر شايانى
ئەو نەبى، نەوەك بەھۆى واستەو مە حسوبىيەتەو. چونكە تا كىپركى
لەنيوان كۆمپانىياكالندا

توند تىرى بى ئەوا بەرپوۋەبەرەكانى كار بەم پىسا كۆنە دەكەن:)
ياكارەكت چاكە ياوز بهينه).

وەلىرەدا ھەشت ئامۇژگارى دەخەينەر بۇ ئەوۋى لەكارەكتەدا
بجىتە پىش و پاىەى خۆت قايم بكةيت تيايدا:

لەراستىدا ھۆى نەچونە پىش لەكارداو زياد نەبوونى موچه
زۆربەى دەگەرپىتەو بۇ كەم و كۆپى يەك لەكەسىتتى كرىكارو كەسىتتى
فەرمانبەر.

تى بىنى ئەوۋەش كراوۋە كەتەنانەت لەوكارانەش دا كەپپويستى
بەلىزانىەكى ھونەرى ھەيەوەك ئەندازىارى، ئەوا ئەو ئەندازىارانەش
كەلە بالا ترين پلە دان، لىزانى ھونەرى لاي ئەوانىش لەپلەى
پىچنجهمدايە لەپلە تايىتمەندىەكانى كرىكارى زۇر چاكدا كەبرىتىن:

بەجۆشی بۆکار، بپروا بەخۆبۆن بەبێ لوت بەرزى، بەپراستی حوکومدان
بەسەر شەتەکاندا، قسە زانسی و ووردی لەمەوعیددا، لەگەڵ
بەبەفیروندانی کاتی کار، خۆی واپیویستە کە فرمانبەر کرێیەکی
تەواوی بدریشتی لەبەرامبەر ئیش کردنی

پۆژێکی تەواودا بەلام تەلە فۆنە تایبەت و نامە نوسینی تایبەت و
شتی تایبەتی لەوبابەتە دەبنە هۆی ئەوەی کە خاوەن کارەکان
لەکرێکارەکان دپردۆنگ بن. بۆیە دەبێت بەدواى کاریکی تردا بگهڕێن
بەلام چۆن کاریکی وامان دەست دەکەوێت؟

خاوەن کاران دەلێن کە نۆلە دەى فرمانبەران تەنها ئەو کارانە
ئەنجام ئەدەن کە لەسەریانەوه پقیان لەو کارانەى ترە کەسەربارى ئەوه
پێیان دەسپێردری، کەواتەباتۆ ئەو یەکە بیت لەودەیه کەدواى کاری
تر بکەیت چونکە ئەمە دەرفەتیکی باشت بۆ دەرخسینی تاموچەکەت
زیاد بکەیت، هەولابەدە کەدەردە کاریەکانی کاری سەرەکارەکەت بزانی
تایبوانیت لەبەجیگە یاندنی هەندیک لەکارەکانیدا هاوکاری بکەیت،
چونکە سەرکارەکەشت دیسان حەزی بەوەیه کە پلەى بەرز بیتەوه
موچەکەى زیادبکات و پەنگە بەدیهاونی ئەم ئامانجەش بەند بیت
بەتوانای تۆوه کاتی دڵنیاپەوهی کە ئەرکەکانی جی بەجی دەکریت
ئەوا خۆی دەچیت بەلای کارەکانی تریهوه.

من کچیک دەناسم کەتوانیویەتی لەماوهی سالیکدا ۷ / موچەکەى
زیادبکات چونکە ئەم بەپێچەوانەى هاوڵەکانیهوه لەسەر کارەکەى
نەپرسیوه کەجی بکاو چی نەکات،

به لکو بوخوی ههستاوه به لیکولینه وهی راپورته کانی دهزگا که و ناوی
 کربیاره کانی زاراوه هونه ری یه به کارهاتووه کانی ناوی بهم شیوه یه ش
 پیش هاوه له کانی که وتووه که ماوه یه کی زوریان له کاردا به سه ربردووه.
 بویه هول بده که کاره کانت شی بکه یته وه له به شه کانی بکولیته وه
 تابزانیته کامه یان زه حمهت تره و پیویستی به ووردیی یه کی زیاترو
 خیرایی یه کی زیاتر هیه نه ولایه نانه دهست نیشان بکه له خوتدا
 که به باشی نایان زانی و هول بده که خوتیان تیدا به هیز بکه یته، نه کی
 بلایی (خو نیمه نه وه نده کارده که یین که به قه ده ر کری و موچه که مانه)
 چونکه خاوه ن کار کری و موچه که ت زیاد ناکات نه گه ر نه ی یبینی
 که تو زیاتر له وهی ده ده گه یته که له وهی وه رده گریت.

قسه زانی:

له راستیدا نه توانینی ده رپرینی نهو شتانه ی له میشتکا به شیوه یه کی
 چاک و پروان ده بیته به ره به ستیک له به رده م چونه پیشته له کاره که تا بویه
 هول بده که خوت له سه ر قسه کردنی سروشتی و بی گری رابینی له گه ل
 به ر پرسه کانتا، هه روه ها مه شق له سه ر نووسینی راپورت و نو سراوی
 وابکه که به شیوه یه کی جوان و وشه کانیته و رسته کانیته دارشتبی، بو
 ئه م مه به سته ش ده بی گوشاره ئه ده بی و روشنبیری یه کان
 زور بخوینیته وه.

هه روه ها لیکولینه وه سه بارهت به و نامه و راپورتانه ش بکه که
 له کاره که تا توشیان ده بیت، باله کاتی ته له فون کردن دا قسه کانت نه م و
 نیان و خوش بن، چه نکه بوئه وهی که ئیشی کارگیریت دهست کهوی.

دەبى بزانیست که چۆن قەناعەت بەکەسانی تر ئەکەیت بەبى ئەوەى زۆریان لێبکەیت و بەسەریان دا بسەپینیت.

زۆربەى ئەوکارمەندانەى کە کارى گرنگیان ھەبە، بەشیوەیەکی بەردەوام بیرو پراو پیشنیازەکانیان پیشکەشکەندەکن بۆباشکردنى کارو زیاد کردنى قازانج، لەم بوارەدا چەندین کتیبى بەسود ھەبە سەبارەت بەبیرکردنەوێ بەرھەم ھێن و دەبى بیان خوینیتەوێ کە لکیان لى وەر بگریت، ھەر وەھا بەشیوەیەکی بەردەوام بیرلەو پێگانە بکەرەوێ کە دە بنەھوێ زوبە ئەنجام گە یامدنى کارەکان بە خەرجى یەکی کەمتر.

پێویستى خوگونجاندن؛

رەنگە نەچونە پیش لەکاردا ھەندى جار بگەریتەوێ بۆ ھەندى ھوێ پروپوچ، بەلام دەبنە ھوێ ورو ژاندنى خاوەن کار، بۆ نمونە رەنگە سەرتاشین بەشیوەیەکی سەیر ببیتە ھوێ ئەوێ کە خاوەن کارەکە رقی لەکارمەندەکە ببیتەوێ، بۆیە دەبیت ھەول بەدەیت کە ئەو شتانە بزانیست کە سەرۆکەکەت ھەزى پێیەتى و ئەو شتانەش کە رقی لى ئەبیتەوێ و خۆتیا ن لەگەڵدا بگونجینیت، چونکە ئەو سەرۆکەى کە ھەزى بە تیکە لاوى خەلکە زۆرجیاوازە لەوێ کە ھەزى بەگۆشە گیرى یە، ئەو کە سەشى کە بە ھەولێ خۆى پى گەیشتبى جیاوازە لەوێ کە بەمیراتى دەزگایەکی بۆ بەجى مابى، بۆیە بۆ ئەوێ کە موچەى خۆت لەکەمترین ماوەدا زیاد بکەیت دەبیت کە خۆت لەگەڵ ئەو کە سەدا بگونجینی کە لە دەورو بەرتایە، بەشیوەیەک کە داوا لەخاوەن کار بکەیت ئەو ھەندە دەلیت رازى بیت دەلى: (ئا، من زەلامى ئاوام دەوى!)

تۆ له (گۆره پانی پېشېركى) يه كدا كارده كهيت كه هه نديك تيا يا پېش
 ده كه ون هه نديكى تر دوا ده كه ون، بۆيه له و هويا نه بكو له ره وه كه ده ب نه
 هوى زياد بونى موچه ي هاوه له سه ركه وتوو كانت، له كاتيكدا
 كه سانيكى تر هه نكه سالانيكى زوره هيچ نه چونه ته پېش، بۆيه هه ول
 بده كه چاو پېشكه وتوو كان بكهيت و خوت له هه له ي دوا كه وتوه كان
 به دور بگريت، چونكه خاوه ن كاره كان ناوه چاوديرى كاره كانيان
 ده كه ن تا بزائن كى چاكثر كارده كات ن نه گهر له ده زگايه كيشدا كارت كرد
 كه ده بى كه خوت داوا پېش كهش بكهيت بو زياد كردنى موچه كهت،
 نه وا به وردى هه موو نه و شتانه ي بو باس بكه كه ده يكهيت و
 به شيويه كى ساده و هيمنانه، به مهش جياوازي خوتى له بواري كاردا بو
 ده رده خهيت نه و يش كاتى به راوردت ده كا له گه ل هاوه له كانت نه وا بى
 گومان نه و راستيه ي بو ده ر كه وى و مافى خوتت ده داتى.

بەشى سى ويەكەم
لە سەرکەوتن نا ئومىد مەبە

ئايا پىت وايە كەھەژارى و نزمى پلەى كۆمەلەيتى باوك دەپىتە
پىگر لەبەردەم سەرکەوتنى منالەكانى دا؟
ئايا واهەست ئەكەيت كەتۆ بەدبەختىت و بارودۇخ لەدرى تۆيە و
نايەلى لەكارەكانتا بەرەو پىش بچىت؟
ئەگەر وا بىر بكەيتەوہ ئەوا ھەلەيەكى گەورە دەكەيت كەپىگە بەم
وہمانە بەدەيت كەبىنە ناختەوہ و پكىفى ژيانت بكەن، ھەزاران كەسى
مەزن و سەرکەوتو ھەن كەبەبارودۇخى زۆر لەوہ سەختترو خراپتردا
تى پەريون، بەلام ناومىد نەبوون بەلكو بەپرواوە لەھەولى خويان دا
بەر دەوام بوون تا گەيشتوونەتە ئامانجى خويان و سەر كەوتنيان
بەدەست ھىناوہ.

(شكسپير) ى گەورەنوسەرى ئىنگليز، باوكى قەساب بووہو
دايكيشى نە خویندەوار بووہو بەزەحمەت توانيوەيەتى شتى بنوسى يا
بخوینىتەوہ.

(شوپەرت) ى مۇسيقا دانەرى مەزنىش كوپى مامۇستايەكى ھەژارو
دايكىكى چىشت لىنەرى مالە گەورەكان بووہ.
(ميشيل فاراداي) زاناي تيور دانەرى بوارى كارەباش باوكى
ئاسنگەر بووہ.

(بنیامین ویست) یش کەبەییەکیک لەگەورە ویئەکیشەکانی جیهان دادەنریت، لەژینگەییەکی هەژاردا پەروردەبوو لەتەمەنی هەشت سالییدا ئەوەندە توکی لە پشیلە کردووەتەو کەبەشی دروست کردنی فلچەییەکی ویئە کیشان بکات.

(ئەر کریت) ی ملیۆنەری ئەمرکیش بەهۆی ئەو وە پیشەسازی هەلاجی کردنی لۆکە پەرەیی سەندوو، لەپیشدا دەلاکی کردوو بەپارەییەکی کەم سەر و پشیشی هەژارانی چاک کردوو.

(بن جونسون) ی نوسەری ناوداری ئینگلیزیش لەسەرەتای ژیانیدا بەنا بوو بەکرێییەکی کەم.

(نیوتن) ی بلیمەت ی خاوەن یاسای کیش کردنی زەویش کوپی جوتیارێکی هەژاربوو (جۆرج ستیڤنسون) یش کەداھینەری یەکەم شەمەندەفەر بوو ئاسنگەر بوو.

(ئەندرو جونسون) ی سەرۆکی ئەمریکاش باوکی خەیات بوو. کەواتە بۆچی لەسەرکەوتن لەکارەکتەدا نا ئومید دەبی ئەگەر هۆیەکەشی هەرچیەک بی.

ئایا لەبەر ئەوەی کە هەژاریت؟ (بیرنارد لويس) شانزە سال تیکۆشاو لیکۆلینەوێ کرد ئەگەر چی زۆر دەست کورت و نەداریش بوو، سەر ئەنجام توانی کە جۆریک لەپلاستیکی کیمیایی دروست بکات کە دەوریکی گەورەیی هەبوو لەپیشەسازی نویدا.

یالەبەر ئەو کە تۆ تەمەنی خۆیندن و فیربوونت تی پەراندوو؟ کریکاریکی ئینگلیزی بۆماوەی سیانزە سال لەکارگەییەکی رستندا کاری دەکرد و لەنزیک دەزگاکیەو کتیبی دادەناو بەدەم ئیشەو سەیری لا پەرەکانی دەکردو دەخویندەو، دواي تەواو بوونی کاریش

دەچووه خويندنگەيەكى ئىواران، كەدەش گەپرايەوه مائەوه كەمىك
پىشوى ئەدا، دەستى دەكردهوه بەخويندنهوه تا دايكى چراكەى
بەردەمى لائەبرد ئەويش ناچار دەبوو كەبچيٲتە سەر جيگەكەى، بەلام
دووسالى نەخاياند دووپروانامەى وەرگرت يەكيكيان لەجيولۇجيا
ئەوى تريان لەزانستى پزىشكى دا.

دەزانيت ئەو كرىكارە كى بيوو؟

ئەوه (دايقد ليفنگستۇن) ى زاناو پزىشك بوو ئەو گەپريدهيەى
كەسەرچاوهى پوبارى نىلى دۇزى يەوه !.

بەشى سى و دوووم

چۆن خۇمان كامەران دەكەين

مادەم باسى كامەرانى و سەر كەوتن دەكەين باج لەو بارەيەو
قسەيەك بخەينە پروو كە ھى دكتور (جۆن شاندىلەر) ھو دەلى: مرقۇ
دەتوانى كەبەسەر تەنگرە دەرونيەكان و پشيوپە سۆزداريەكان دا زال
ببیت ئەگەر پلانىكى ديارى كراو و دروست بۇ خوى دابنى بۇچارەسەر
كردنى ئەولايەنانەي كەئازارىكى زۆرى بۇدروست دەكەن، بۆئەم
مەبەستەش باسەرنجىك لەو بنەمايانە بدەين كەمرۇق لەئازار
دوور دەخەنەو كەبريتىن لە:

۱. ساكارى لەژيان دا:

ھەول بدە كە لەگەل ئەو شتەساكارانە دا رەفتار بكەي
كەلەدەوروبەرتن بۇچىژ وەر گرتن شتى نائاسايى داوامەكە، چونكە
ژيان خوى جوانە ئەگەر فيرى ئەو ببيت كەچۆن چىژ لەجوانىيەكانى
وەر بگريت ئەركى ئيمەي مرقۇش ئەو يە كە بەتەواوى چىژ لەھەموو
ئەوشتانە وەر بگرين كە خودا پيى بەخشيويىن و بەمەش ھەست
بەكامەرانى دەكەين.

۲. چاوەرپى كيشە مەكە:

ھەندى كەس ھەن كەچاوەرپى يا پيش بينى كيشەو گرفت دەكەن بەر
لە پەودانيان چونك لايان وايە كە ھەلەيەكيان كردوو بۆيە كەدەبينى
كەلەخەو ھەلدەسن ولەخويان دەپرسن:

(تۆبلىنى كۆيىم تووشى نەخۇشى بووبى؟) و دەست لەخوى ئەدا
 ئەگەر ھەر كەسنىڭ ئەمە بىكەت ئەوا ھەست بەجۇرىڭ مەندوئىتى و
 ئازاردەكەت. لەئەنجامى ئەمەش دا تووشى چەندىن گرى و پىشئوى
 دەروونى دەبىت جۈانتىرىن لايەنەكانى ژيانىش ئەوئە كەمرۇڭ خەلكى
 خۇش بوى و لەگەل پىرۇژە مەرقايەتى يەكاندا تى ھەل كىش بىى و
 ھاوكارى كەسانى تر بىكەت لەو كارانەدا كە بە بەرھەمن و بەكەلكن بۇ
 كۆمەلگاۋ پىشكەوتنى مەرقايەتى. چونكە پەنگە ئازارىڭ لەشۈيىنىكى
 لەشىدا بىدۆزىتەو، كاتى بىرى خۇشى لەوئىدا چىر ئەكەتەو، ئەوا
 ھەست كەردنى بە نەخۇشى زىاتر دەبى كاتىكىش پىزىشك دەى پىشكى
 دەبىنى ھىچى نىيە، بۇيە ھەرگىز بىر لە نەخۇشى مەكەرەو لەكىشەو
 گرفت مەترسە.

۳. كارەكەتت خۇش بوى؛

ھەموو مەرقىڭ ھەول بۇ بەشى خوى ئەداو كارىشى بۇدەكەت، بۇيە
 دەبى كارەكەى خوى خۇش بوى و خوى لەو كىشانە بەدوور بگرى كە
 لەئەنجامى ھەزىنەكەردن بەكارەكەى دىنە كايەو، چونكە ئەوكەسەى
 رقى لەكارەكەى خوى بىيىتەو لەكاتى ئەنجامدانىدا بەردەوام پەست و
 بىزار دەبى و ئاخ ھەل دەكىشى بەدەست ئەوكارە پىسەى كەھەزى
 بەكەردنى نى يە، بەلام بەتاقىكەردنەو دەركەوئەو ئەوكەسەى
 كەكارى يەكەمى خوى خۇش نەوئىت ئەوا لەكارى دووھم و سى
 يەمىش دا ھەروادەبى بەواتايەكى تر كەھەزى بەكار كەردن نى يە و
 لەئەمسەرو ئەو سەرى دا خوى تووشى چەندىن كىشە دەكاو بى پارەو
 بى كار دەبى.

بۆیه ئەگەر مەرۆڤ کارەكەى خۆى خوش بوى چيژ لە ئەنجام دان و
بەرەم هينانى وەر بگرى، ئەوا لە ناخەو هەست بە خوشى دەكا بەمەش
سود بە خۆى و كۆمەلگەكەشى دەگەيەنى.

٤. با ئارەزوویەكت هەبى

ئەوەى كە چيژى مەرۆڤ زیاتر دەكات ئەوەیه كە هاوشان لەگەل كارە
كەیدا ئارەزوویەكى چاكى هەبى، چونكە ئەزموونە نوێكان
كارىگەرییەكى دەروونى باش دروست دەكەن، ئارەزوو كانیشت
ئەزموونی نوێ و هەولێ بەرەم هینن دەخولقیین؟، كە هەردووکیان چيژ
بەخشن بۆ مەرۆڤ، چونكە ئەوەى كە هیچ ئارەزوویەكى نەبى ئەوا كاتیكى
بیزاركەرى دريژ دەگوزەرینى، كە تیایدا نا چارەبى بیر لە كیشەكانى
بكاتەو، بۆیه باشتەر وایە كە مەرۆڤ ئارەزوویەكى بەسوودی هەبى و
ئارەزوو كانیشت لەجۆرو ژمارەدا زۆرن كە دەتوانین لییان هەل بژیرین -
حۆمانى پیوەسەر قال بكەین.

٥. قەناعەتت هەبى

خەلكانىكیش هەن كە بەهیچ شتیكى دەورو بەریان پازینن و رقیان
لە هەموو شتیك دەبیتهو و دەلیى لەدۆزەخ دادەژین، كارەساتەكەش
لەو دایە كە ئەو پەستى و بیزاریە بى هوودەیه و بى پاساوه.
گومانیش لەو دانیە كە قایل بوون ئاساترە لە پەستى و باشتريشە
بۆ تەندروستى و خوشتريشە بۆ گیان و دەروون، هەروەها گەران
بەدواى ئەو پە گەزانەدا كە پازیکەرە ئاساترە لە دەست كەوتنى ئەوانەى
كە مەرۆڤ پەست دەكەن، بۆیه باشتەر كە مەرۆڤ قەناعەت بەو شتانە بكات
كە دەتوانیت بە دەستیان بینى واز لەو شتانە بینى كە بە دەست

خستنیان ئه سته مه به لام به و مانایه ن که مروؤ واز له خوزگه و مه به سته کانی بیئی و به ره و پیش نه چی.

٦. خه لک و کومه لگات خوش بوی؛

مروؤ له ناو خه لکدا ده ژی و له هر ههنگاو یکی دا په یوه ندی یان پیوه ده کات، که واته بوچی رقی له وانیه ی ده وری ده بیته وه؟ گومان له وهدانی یه که ئه مه له خو په رستی و گو شه گیری یه وه سهرچا وه ده گری و ئه وه ی که به م شیوه یه بی ئه و هاوریه تی که سی ناوی و له خه لک دور ده که ویتته وه، ئه گهر سهر ئه نجام ته نها و گو شه گیری یه مایه وه ئه و به زه یی به خو ی دا دیتته وه و پیی وایه که به دبخت و چه وسا وه یه.....

٧. رو خوش به؛

چه ند خوشه که مروؤ له خه و هه لسی و به چه ند ووشه یه کی ناسک سلاوی به یانی له ژنه که ی بکا چه ند خوشه که ژنیش ههرکه چاوی کرده وه به شیوه یه کی جواتر وه لامی میرده که ی بداته وه. شتیکی جوانه که مروؤ ناسک و قسه خوش بی له که ل ئه نداوانی خیزانه که یی وه خه لکانی ده وروبهری، چه ند ه نا قولاشه مروؤ ههرکه س له سهر میزی نان خواردن دانیشته ده ست بکات به بوله بول و باس له کی شه و گرفته کانی خو ی بکات، رو خوشی و گیانی سو عبته له گفتو گودا که شتیکی جوان ده خولقی نی و هر مرو قیش ده توانی که گیانی سو عبته کردن له خو ی دا په ره پی بدات، ده کری که چه ندین ناکوکی و گرژی له م پییه وه چاره سهر بکری.

۸. لەتەنگرەکاندا مەبەزە:

زۆریك لەخەلك هەرەس دینن ئەگەر توشی نەگبەتی یەك بوون بیر
کردنەویان لەدەست ئەدەن و میشکیان جام دەبی و بەواق و پرماییه
و دەووەستن و نازنن چی بکەن، لەیەك چرکەدا نەگبەتی و دەسە
پارچەیی و و بی ئومیدی بەسەریاندا دائەباری، هۆی ئەمەش بریتی یە
لەخۆپەرستی یەکی ناتەواو، بۆنمونه مردنی مروۆ قیك لای ئەمان بریتی
یە لەلە دەست دانی سودو بەرژەووەندی یەکانی خۆیان لەئەنجامی
نەمانی ئەو کەسەدا.

لەکاتی کدا واپیویستە کەمروۆ پیی خۆی لەو جییه دابنی کەلنی
وەستاو بەقایل بونەو ئەو قبول بکا کەناتوانی بی گۆپی و بیر
لەوپیگە باشانە بکاتەو کەدەتوانی بەهۆیانەو ژیان بەشیووەیەکی
باشتر درێژە پی بدات چونکە ئیمە دەبی بیرلە ئایندە بکەینەو.

۹. دەست کردن بە چارەسەری گرفتەکان:

مروۆ توشی چەندین کیشەیی جوړاو جوړ دەبی لەژیان دا ن ئەرکی
سەر شانیهتی کەئەم کیشانە چارەسەر بکات بەبپاریکی خیرا ئەگەر
چی لەئەنجامی پەلە پەلیش دا هەندی هەل بکات ئەوا توشی پشیوی
دەبی لەبیر کردنەو دا. بۆیە خیرا دەست کردن بە چارەسەری
گرفتەکان باشترە بۆمروۆ دەبی مروۆ بەشیووەیەکی خیرا و درووست
بیرلەکیشەکان بکاتەو چارەسەری بۆدابنی، ئیتلر چیبتر بیرى لى
نەکاتەو.

بەلام ئەو کیشەئالۆزەیی کەملاروۆ ناتوانیت چارەسەریان بکات
باشتر وایە لەبیریان بکەین.

۱۰. تۇساتى ئىستات ھەيە:

ئەوساتەي كەئىستا تيايدا دەژىن ئەو ساتەيە كەژيانى تيايدا مسۇ
گەر دەكەين، واچا كە كە بىكەينە ساتىكى خوش. ھەندى كەس لەسەر
بەنەماي پوانىن بەرەو شتىك لەئائىندە دا دەژىن و لەوناوۋەدا نرخی ئەو
ساتەي كەتيايدا دەژىن لەدەست دەدەن ئەو مروۋقەي كەبەچاوى خەيال
سەيرى پۇژانى داھاتووى دەكات ئەوئىستايە لەبىردەكات كەتيايدا
دەژى

لەسەر مروۋقە پىويستە كەبىرلەئائىندە بىكاتەوۋە پلانى بۇ دابرىژىت
بەلام نابى بەردەوام خوى لەگىژاوى بىرکردنەوۋەي خەيالى دا نوقم بىكات
و لەو كىشانە نىگەرەن بىت كەرەنگە لەئائىندە دا پووبدەن.

بەشى سى و سىيەم

چۈن لەڭياندا سەردەكەوين

غەريزهيك هەيە كە دەبىتە ھۇي شىكست؛

خانمە نوسەرى سەركەوتوو (دۇرۇسى براند) دەلىت: چەند
بنەمايەكى كردارىيى ھەيە بۇ سەركەوتن لەڭياندا ئەگەر لەسەريان
برۋىن ئىلوا دەگەينە كەنارى سەركەوتن و بەم شىۋەيە دەست پىدەكات:
باواي دابنىيىن كە كورپىكى گەنج مەوعىدىكى گىرنگى ھەيە
كەدواپوژى ئەوى پىۋە بەستراۋە بەلام ئەو كوپە لەباتى ئەۋەي بچىت بۇ
ئەۋى دەچىتە جىگايەكى تر بەمەش ئەم دەرفەتە زىپىنەي لەكىس چو
كەزۇر پىۋىستىشى پىي ھەبوو، كەۋاتە ئەم پەفتارەي بەچى ناو ببەين؟
بى گومان ئىمە ھەموومان ئەم پەفتارەي بەگىلىتى و شىتتى دائەننىن
بەلام زۇر كەسى تر ھەر ۋەك ئەو دەكەن كاتىك ھەليان بۇدەپەخسى
تابەرەو پىش بچن و بەئامانجى خۇيان بگەن، لەپىگەي راست لا ئەدەن
و پىگەي خوارو خىچى تر دەگرنە بەر بەمەش شىكست دىنن، بەلام
بۇچى ھەندىك خەلك بۇئەۋە ھەۋل ئەدەن كەشكىست بىنن، لەكاتىكدا
سەركەوتنىيان ئەۋەندە ئەرك و ماندوۋىتى ناۋىت؟

ۋەلامى ئەمەش ئەۋەيە كەلەو غەريزانەي پال بەمروڧەۋە دەنن
غەريزهيكە بەرەو شىكستمان دەبات، كاتىك دەمانەۋىت دەھەنگاۋ

بچینه پیشەوە هەست بەهیزیکی شاراوە دەکەین کە بیست هەنگاو بەرەو دواوە دەمان باتەو.

پەنگە قسەکردن لەبارەی ئەم غەریزهیهوه شتیکی تازەبێ لەلای زۆربەمان، چونکە زانایانی بواری دەروونی زۆر بەکەمی باس لەمە دەکەن، لەکاتیکیدا ئەم غەریزهیه یەکیکە لەترسناکترین غەریزهکانی مەرۆک کە گەورەترین کاریگەری لەسەر ژيانى هەیه، بۆیه هەرمەرۆڤیک ئەگەر لەکاتی خۆی دا هەستی پێ بکات ئەوا لێشاوێکە پرای نامالیت و دەتوانی کەبەرەنگاری ببیتەووە ئەو ووزەیهی کەلەو شتانهدا بەکاری دینی کەزیانی پێ دەگەیهنن لەمەبەستی تردا بەکار دەبا کەسوودی پێ دەگەیهنی.

چیز وەرگرتن لەگامەرانى؛

مەرۆک لە گەنجیتیدا زۆر بەکەمی درک بەنیشانهکانی ئەم غەریزهیه دەکات و پێی وایە بۆیه خەزی لەکار نیه چونکە لەگەڵ خەزو ئارەزووه کانیدا ناگونجی، یالەناچاریدا ئەو کارە دەکات بۆئەوهی بژی، بێ ئەوهی هەست بە هۆی راستەقینەى ئەمە بکات کەئەویش ئەوهیه کەبەتوندی کەوتە ژێرکاریگەری ئەو غەریزهیهو کەبەر چاوی گرتوووه نایهلی ئەو ئاسۆ ددورانە ببینی کەخەونی پێوهدەبینی، بۆیه ئەگەر توانی کەمووچەیهکی کەم و کەمیک پێز بەدەست بێنی ئەوا پێی وایە کەشتیکی گەورەى دەست کەوتوو و هەولێ خۆی تەنها لەوهدا بەکار دەبا کەکارەکی پێویستی یەتی کەلەگەل ئەو ووزە زۆرەى کە لەناخی دا ماوەتەو ناگونجی و کەسیکیش نی یە ئەوکۆتەى بۆلابەری.

ئەوانەى كەقوربانى دەستى غەرىزەى شىكستى نرخی كات نازانن و
 پۇژانىان وادەگوزەرىنن وەك ئەوەى كەھەزار سال بژىن، چەندەخەلك
 كاتىكى زۇر لەخەوتندا بەسەر دەبەن زیاد لەوەى كەتەندرووستى
 لەشيان پىئوسىيەتى.
 چەندى ترىش كاتى زىپىنى خۇيان لەيانەو يارىدا بەسەر دەبەن و
 پىيان وایە كەئەم ژيانە پوچە برىتى يە لەكامەرانى.
 ئىمە ھەموومان بەشىك لە كاتمان لەخەوبىنىدا بەسەر دەبەن
 لەكاتى نوستى وبى داریشدا خەون بەكارو پلەو پایەيەكەو دەبىنن
 واھەست دەكەن ئىمە تىاياندا كامەرانىن واھەست دەكەن كەئىمە
 تىايندا كامەرانتىن وەك لەژيانى راستەقىنەمان، كەسى فاشىل كاتىكى
 زۇر لەم جۇرە خەو بىننەنەو بەسەر دەبات و ژيانى خۇى
 بەشىوہیەكى نمونە یى و بى خەوش دەبىنى و تەمەلى و سستى ی
 خۇى بەدەرباز بوون لەماندویتى ھەول و كىشەكانى كار دا دەبىنى.
 گومانىشى تىدانى يە كەچىژى سەر كەوتن پاش ھەولكى زۇر،
 گەلىك لەچىژى تەمەلى زیاترە.

ترسان لەدووبارە ھەول دانەوہ:

ھەندىك پسپۆر بەھۆى خەواندنى موگناتىسى يەوہ توانىويانە
 كەمرۆقىكى لاواز والى بکەن كەشتىكى زۇر قورس ھەل بگرى و
 والەكچىكى شەرمىش بکەن كەكارىكى بویرانە ئەنجام بدات و پىيان
 وایە كەلەكاتى خەواندن دا ئىحایا دەوہرى لەخلتەكانى رابردوو پاك

دەكاتهو و ھىزە شاراو و كان قوتار دەكا و دەبىتە ھوى ئەو ئەنجامە سەيرانە.

ئەو ھى باو و كەئىمە لەپىي ئەزمونەو و دەرس لەژيانەو و ەردەگرين و ئەگەر لەكارىك دا شكستمان خوارد ئەوا ھەول ئەدەين كە بەرپىگەيەك يان دوانى تر ئەنجامى بدەينەو و تاسەر دەكەوين، بەلام يادەو ەرى ئەو شكستانە و زامەكانى لەناخماندا دەمىننيتەو و وامان لى دەكەن ھەولى لەو جۆرە نەدەينەو، زۆربەى دوودلى تریشمان لەئەنجام نەدانى كارىك لەكاتى رەخساوى خوى دا دەگەرپىتەو و بۆئەم راستى يەو لەو دەمانەدا ھەست بەشتىك دەكەين كە نايەلى بجولپين، يان ھەندى جار دەست دەكەين بە جى بەجى كردنى پرۆژەيەك تادەگەينە ئەوسنورەى كەپىشتەر شكستمان تيا خواردوو و لىرەدا ناخمان ئىحاى پاشە كشى و گەرانەو ەمان پى ئەدا و ئىمەش زۆرجار بەدەم ئەم تەوژمەو و دەپوين و رەنگە دەرفەتى گرنگى سەرکەوتنمان لەدەست بچى

ئەندىشە تەنھا بۇ ھونەر مەندىيە :

بۆئەو ھى كەلەم ئىحاىيەى ناخمان دەرباز بىين، دەبىت خۇمان واپا بىين كە ھەر كارىك دەكەين ھەر لەسەرەتاو و لەسەر كەوتنى دۇنيا بىين، رەنگە زۆربەمان ئەو ەمان بىستبى كەپىي ئەلپن (ئازايەتى و بى ئومىدى) كەبرىتى يە لە ئازايەتى يەك كەلە پرىكدا دەر دەكەوى كاتىك مروۋ توشى مەترسى يەك دەبى و خەرىكە ھىواى پزگار بوون لى ي لەدەست ئەدات بەلام بەتەنھا بى ئومىدى دەرئەنجامى ئەم ئازايەتى يە يە دەگمەنە نىە بەلكو ئەندىشەش لەوانەيە كە ھەمان ئاكامى لى

بکهوئتهوه ئه‌گهر ئیّمه له‌بائی خه‌یاڵمان به‌سه‌ر هه‌موو ترس و
گومانه‌کان دا بفرین، به‌ر له‌وه‌ی که ده‌ست به‌کاریک بکه‌ین که‌سلی لی
ده‌که‌ینه‌وه سه‌رکه‌وتن تیایدا بئینه به‌ر چاوی خۆمان و به‌خۆمان
بلیین:

(ده‌ی باده‌ست به‌کار بکه‌ین سه‌ر که‌وتنمان مسوگه‌ره) ئه‌وا هه‌ست
به‌هیزیک ناوه‌کی ده‌که‌ین که‌بۆ کارکردن پاڵمان پێوه‌ده‌نی و وره‌مان
به‌رز ده‌کاته‌وه، ئه‌وانه‌شی هیزی ئه‌ندیشه‌ی دوریان که‌مه بایاده‌وه‌ری
خۆیان بگێرنه‌وه بۆه‌ر سه‌رکه‌وتنیک که‌له‌پا‌بردوودا
به‌ده‌ستیان هیناوه هه‌ستی خۆیان له‌وساتانه‌دا بئینه‌وه بیر
خۆیان، به‌وه گۆرپیک نوێ ده‌که‌ن که‌به‌ره‌و کارکردن پاڵیان پێوه‌ده‌نی.
به‌لام ئه‌وه‌ی که ده‌بی له‌به‌ر چاو بگیری ئه‌وه‌یه که‌دوا‌ی ئه‌مه مرو‌ژ
ده‌ست به‌رداری کار نه‌بێته‌وه هه‌ر که‌هه‌ستی به‌ماندویتی و سستی
کرد، ئه‌وانه‌شی که‌ناتوانن ماوه‌ی درێژ له‌کارکردن دا به‌رده‌وام بن
باسود له‌ماوه‌ی هه‌وانه‌وه‌یان وه‌ر بگرن و خۆیان به‌ئاره‌زوویه‌که‌وه
سه‌رقال بکه‌ن وه‌ک وینه‌گرتن و شتی تر، به‌مه‌شی توانای به‌رده‌وامی
له‌کاره‌که‌یاندا ده‌به‌خشنه‌وه خۆیان.

دکتۆریک ده‌ناسم که ئه‌وانه‌ی ده‌چونه لای لی ته‌کینه‌وه چونکه‌ زوو
له‌ئیش کردن بێزار ده‌بوو، له‌ئه‌نجامی ئه‌مه‌دا بریاری دا کاتی پشویی
خوی له‌په‌یکه‌ر تاشی دا به‌سه‌ر به‌ری و زۆری نه‌برد که‌بووه په‌یکه‌ر
تاشیک لی‌زان وه‌به‌مه‌شی بره‌و به‌خو‌بوونی بۆ گه‌پایه‌وه و ده‌ستی
کرده‌وه به‌کارکردن له‌عیاده‌که‌یدا و سه‌ر له‌نوی خه‌لکی پوویان تی
کرده‌وه، بازرگانیکیش ده‌ناسم که‌ئیفلاسی کردوو دوکانه‌که‌ی داخست
چونکه‌ بره‌وای به‌رده‌وام بوونی له‌کاردا لاواز بوو ئه‌گه‌ر چی ته‌مه‌نیشی

لەپەنجا تى پەرى بوو دەستى کرد به لىر بوونى وئە كىشان و
نەوئەندەى نەبرد كە چەندىن تابلوى قەشەنگى دروست کرد
ئەم سەرگەوتنەشى وای لىکرد كە پروابە خوبوونى بەمىز بېتەرەو
دەست بکاتەو بە بازىرگانى تياشيدا سەرگەوتن بېت.

ئەگەر چى پىيان وایە كە خەيال تەنھا سوودى بوونەرەندەن مەيە
و خەيال بوکارىسازان تەنھا برىتى يە لەحوەندەو مىشكىان بوور
لەكارکردن، بەلام لەراستى دا

خەيال دەبى ھەموو مروقيك سوودى لى وەرگى، چونكە وامان لى
دەكات كەخۇمان وەكو خوى بېيىن و لەو ھەستە قوتارمان كات
كەخوپەرستى مان تىدا دروست دەكات

، ھەرەھا خەيل ئەو ئامانجە بەر جەستەدەكات كەمەوليان
بوئەدەين و ئەم وئە خەيالى يەش وامان لى دەكات كە لە ھەولدان
بەردەوام بين تادەيانگەينى.

مەشق کردن لە سەر ئەو شتانەى كە دەبنە ھۆى سەرگەوتن:

ئىمە بوئەو ھى لەژيانماندا سەرگەوتن بىن دەبى كە پكىنى
غەرىزەكانمان بکەين و دەست بەسەر دەرومان دا بگىرن و برانين كەى
و چوون جلهو گىرى دەكەين، واليرەدا ھەشت مەشق دەخەينە پروو
كەئەگەرؤ بەرپىك و پىكى ئەنجاميان بدەين، ئەوا لاوازی سىستان
نامىنى و دەتوانين كە خۇمان بەشيوەيەكى دروست ئاراستە بکەين
لەھەر كاريكدا كەدەيكەين.

۱. ھەموو پۇرۇشك ھەول بىدە كەبۇماوھى سەعاتىك
قەسەنەكەيت وتەنھا گويگر بيت و بە كورتى وەلامى ئەو پرسىيارانە
بەدەيتە وە كەلەيت دەكرى و ھەتا دەتوانيت با شىۋەت ئاسايى
دىاربى.

ئەم مە شقە ئاسانە وات لى دەكات كە ھەست بەدەست بەسەر
خوداگرتن بىكەيت، چونكە دواى ئەو ماوھىيە كەدەست بەقەسەكرى
دەكەيتەو دەبىنيت كەباشتر دەدويىت و ووشەكان چاكر ھەل
دەبىرئىت.

۲. ھەموو پۇرۇشك نىو سەعات تەرخان بىكە بۇيرىكرىدەو
لەشتىكى دىارى كراو بەچرى، دەتوانيت كەسەرەتا بەماوھى پىنج
پىنج خولەك ئەم مەشقە دەست پى بىكەيت باشتر واىە كەمەشقەكە
بەيرىكرىدەو لەشتىكى بەر جەستە بىكەيتەو وەك گوليك بۇنمونەو
لەبارەيەو پرسىيار لەخۇت بىكەيت چۇن دەپوى؟ سوودى چى يە؟..
لەپۇرۇشانى دواتردا بىر لەكىشەيەك بىكەرەو، سەرەتا لەو كىشانەو
دەست پىبىكە كەجىي بايەختن، پاشان دەربارەي ھەربابەتىكىتر
بۇنمونە بۇنمونە لەخۇتەو دەست بخەرە سەر دىپرىك لەگۇقارىك دا
يا پۇرۇشنامەيەك دا و لەودىرە بىكۇلەرەو.

۳. نامەيەك بۇھاوپرىيەكت بنووسە بەمەرجىك ووشەي
(من) ى تىانەبى بۇئەوھى كەنامەيەكى باش بنوسىت دەبى بىر
لەخۇت نەكەيتەو، كاتى كەتەواو دەبىت و دەگەپرىتەو لاي خۇت
ھەست دەكەيت كەچالاكرىت.

۴. راپورتىكى تر بنووسە كەتيايدا باس لەسەر كەوتن و
بەھرەكانى خۇت بىكەيت بە شىۋەيەكى ھىمانانە، بەمەرجىك تەنھا

شته راستەکان بلیی، دەبینیت کە ئەم مەشقە بەرەو سەر کەوتن هانت ئەداو بەهرەو تواناکانی خۆت بێردەخاتەرە.

۵. جارجار یەکیک لەناسیاوە تازەکانت والی بکە کە دەربارە ی خۆی بدوێ بێ ئەوەی هەست بەمە بکات، خۆشت زۆر بەووردی گوی ی بۆبگرە بێ ئەوەی قسەبکەیت، دەبینیت کە دەبی هەستی خۆبەزل زانیت کەم دەبیتهو کاتیک بۆت دەردەکەوێت کە زۆر شت لەویشدا کەتۆ وات زانیو کەتەنھا خۆت مەتە.

۶. بەرنامە یەک دابنێ بۆبەسەر بردنی ماوەی دوسەعات لەپۆژدا زۆر بەووردی جی بەجی ی بکە و بەشەکانی یەک بەدوای یەکدا بکەو لەکاتی خۆیدا، ئەگەر لەم مەشقەدا سەرکەوتوو بوویت ئەوا هەرچەند مانگیک ماوەکە ی سەعاتیک زیاد بکە، تەمگەیت ئەوەی کەبتوانیت بەرنامە یەک جی بەجی بکەیت کەبۆ هەشت سەعات دانراو لەپۆژیکدا بەمەش دەتوانیت کەبەچاکترین شێو سود لەکاتی خۆت وەر بگریت، بەمەش پەیرەویی بەرنامە یەکی وشک ناکەیت وە دەتوانیت ناوہناوہ بیگوڤریت بەپێی حەزی خۆت لەئەنجامی ئەمەشدا هەستی نرخ ی کات لای مروڤ دەگەشیتهو و فیری ئەوە دەبی کەکاتی خۆی بەفیروئەدات.

۷. ئەم مە شقە لەهەموویان زەحمەت ترە بەلام کاری گەری لەهەموویان زیاترە، تیایدا خۆی رادەهینێ لەسەر بەرگەگرتنی بارو دۆخە دژوارەکان خۆگرتن لەبەرەمبەر شتە کوتو پڕەکاندا مەشقەکەشی بریتی یە لەوەی کە دوانزە کارت نامادە بکەیت و لەسەر هەریەکیکیان پێشنیازیک بۆکردنی کاریکی نوێ بنوسیت، بەمەرجیک ئەوکارە پێویستی بە ئەرک و ماندویتی یەکی

جەستەیی و دەرونی هەبێ، وەك ئەوەی كەدوانزە سەعات نان
نەخۆیت یابیست كیلۆمەتر بەپێی برۆیت، یازەمێك خواردن
لەچێشتخانە یەكدا بخۆیت كەهی هە ژارانە و پێتر لێت نەخواردوو،
یاشەو قابەیانێ نەخەوێت و خەریكی كردنی كاریكی فیکری یا
جەستەیی بیت، پاشان هەموو كارتەكان بخەرە ناو زەرفەووە
بێخەرە چەكەمەجەكەتەو، ناوبەناو بێ ئەو سەیریان بكەیت
یەكێکیان دەربینەو ئەو پێشنیازە جی بەجی بكەیت كەتیایدا
نوسراوە ڕەنگە ئەو ڕۆژە باو باران بێ تۆش دەبێت كەماوەیەكی
زۆر بەپێی برۆیت بەلام دەبێ هەر بێكەیت بەمەش ویست و توانای
خۆت بەهێز بكەیت.

۸. هەرمانگیك یان دوومانگ ڕۆژێك تەرخان بكە بۆئەوێ
بلیی (بەلێ) بۆهەر شتیك كەداوات لێدەكرێت بێكەیت، ئەم مەشقە
لەسەر یارمەتی دان و خزمەتکردنی كەسانی تر پرات دەهێنێ
هەروەها دەشی كەخۆشت سود لەبەجی گەیانندی ئەم داوایانە
وەرگریت. ئەم مەشقانە سەرە ڕای بەسوودی یان، خۆشی و
ڕابواردنیشی تێدایە، بەلام كە لەسەریان ڕادیی و بەئاسانی
دەتوانیت بیانكەیت، لەبیریان نەكەیت ئەمانە ڕیگەن نەك ئامانج و
دەبێت دل ڕەق بیت لەگەڵ خۆتدا بەلام لەهەمان كاتدا دۆستی
خۆشت بیت، ئامانجیكی بۆدیاری بكەو هانی بدە تاكوپیی دەگەیت
پاشان پاداشتی بدەرەو ئەگەر بەباشی جی بەجیی كردبوو.

بەم شیوەیە دەتوانیت خۆت لەغەریزەیی شكست دەرباز بكەیت و
بەسور بوون و خۆراگریت سەرکەوتنت لەهەموو كارەكانتدا بەدەست
دینیت.

بەشى سى وچوارەم كەى يارى بـكەين؟

دەگىرنەوۋە كەقولىكى ئەفرىقى يەكەم جارى بوو كەيارى تىنس
بىيىنى لەنيوان كۆمەللىك بىيانىدا و واقى وپمابوو لەوۋى كەئەمانە زۆر
خۇيان ماندوو دەكەن لەكاتى يارى كردندا و بەدوای تۆپىكى بچووكدا
پادەكەن، دوای ئەوۋى كەياريەكە تەواو بوو بەيەككىيانى ووتبوو:
(باشە بۇ بەخزمەتكارەكانتان نالین ئەو ئىشە زەحمەتە لەباتى
ئىوۋەبكەن؟!) وینەى ئەم قولە لەناو ئىمەدا زۆرە كەجياوازی ناكەن
لەنيوان كار و يارى دا وە نازانن كەچۆن وكەى يارى بكەن لەپراستىشدا
هېچ شتىك نى يە ئەوۋەندە زيان بەتەندروستى لەش و دەرون بگەيەنى
بەقەدەر ئەوۋى كەهاوسەنگى نەبىت لەنيوان كارو يارىدا لەژيانى
مروڤدا، دەريش كەوتووۋە كەبەردەوامبوون لەكاردا بى ئەوۋى كەماوۋى
يارى كردنى تىابى دەبىتە ھۆى كەمى بەرھەم، چونكە ئەو ماوۋى يارى
يانە دەرفەتلىكە كەتيايدا موڤ پاترى يەكانى ووزەى پردەكاتەوۋە. ئەو
پىاۋەشى كەقەت يارى ناكە و ھەموو كاتى خۆى بوكارەكەى تەرخان
كردوۋە، پەنگە سەرەتا بەخۆى بنازى، بەتايبەتى كاتى ھاوۋەلەكانى
پىايا ھەل ئەدەن و بەدىنەمۆى كارى دادەنن، بەلام ئەم دىنەمۆيە
نۇرنابات كزو لاواز دەبى و ناچار دەبى كەلەكار كردن بوۋەستى و
چەندىن مانگى دەوى تاتىنى دىتەوۋە بەر. گومانىشى تىدانى يە

که یاری کردن ههروهك كارکردن پیوستی به چالاکی نواندن ههیه به لام
جیاوازی یه کی گه وره ی ههیه له نیوان چالاکی کارو یاری دا.

چونکه یاری، وهك پزیشکی دهروونی دکتور (فینجهه) دهلی: بریتی
یه له چالاکیهك که به حهزو ویستی خومان هه لیده بژیرین و بوخوشیه
چیژی لی وهرده گرین و به ئاره زوی خوشمان وازی لی دینین، به لام کار
به پیچیه وانهی ئه مه وه بریتی یه له چالاکی یهك که ناچارین بیکهین
ناشتوانین دهست بهرداری بیهین.

پرو فیسور (مای) ش بهم شیوهیه پیناسهی کار دهکات که: بریتی
یه له چالاکی یهك که نیگه رانی له گهل دایه نه وهك که له دهستی بدهین
یاتیایدا سه رنه کهوین، ئه م ههست به نیگه رانی کردنه ش واما لیدهکات
که چیژ له کار وهرنه گرین.

(ئایز نهاوهر) ی سهروکی ئه مریکا لهکاتی شهردا به شیک لهکاتی
خوی تهرخان کردبوو بوپه واندنه وهی ماندویتی کاره که ی به سواربوونی
ئه سپ یاری بریدج و خویندنه وهی هه ندی سووکه پومان، کاتی که زور
سه ر قال بوو به شه پی ده رکردنی ئه لمانیه کان له فهرنسا هه موو ئه م
ئاره زوانهی خوی فهراموش کرد ژه نه رال مارشال به مه ی زانی و
نامه یه کی بو نووسی که تییدا ووتبووی: بیستومه که وازت له ئاره زوی
سواربوونی ئه سپ هیئاوه بویه من فهرمانت پی ئه ده م که بگه ریته وه
سه ری و لهکاتی خوی دا بیکه ی، چونکه ئه مه به شیک دانه برپاوه
له کاره که ت چه ند چیژ له مه وهر بگریت ئه وه ندesh له کاره که تدا
سه رکه ووتوو ده بیت.

پرو فیسور (ماندل شه رمان) زانای دهرون ناسیش ده لیت: زوربه ی
خه لک یاری به رابواردنیکی بی سوودو کات کات به فیرودان دانه نین

كه يارى كردن ههروهك كار كردن پيويستى به چالاكى نواندن ههيه به لام

جياوازي يهكى گه وره ي ههيه له نيوان چالاكى كارو يارى دا.

چونكه يارى، وهك پزىشكى دهروونى دكتور (فينجهر) دهلى: بريتى
يه له چالاكيهك كه به حهزو ويستى خويمان ههليده بژيړين و بوخوشيه
چيژى لى وهرده گرين و به ئاره زوى خوشمان وازى لى دينين، به لام كار
به پيچه وانهى ئه مه وه بريتى يه له چالاكى يهك كه ناچارين بيكهين
ناشتوانين دهست به ردارى بيين.

پرو فيسور (ماي) ش بهم شيويه پيناسه ي كار دهكات كه: بريتى
يه له چالاكى يهك كه نيه گهرانى له گهل دايه نه وهك كه له دهستى بدهين
ياتييدا سهر نه كه وين، ئه م ههست به نيه گهرانى كردنه ش وامان ليدهكات
كه چيژ له كار وهر نه گرين.

(ئايز نهاوهر) ي سهرۆكى ئه مريكا لهكاتى شهردا به شيك لهكاتى
خوى تهرخان كردبوو بوڤه وانده وهى ماندويى كاره كه ي به سواربوونى
ئه سپ يارى بريديج و خويندنه وهى هه ندى سووكه پومان، كاتى كه زور
سهر قال بوو به شهري دهركردنى ئه لمانيه كان له فهرنسا هه موو ئه م
ئاره زوانه ي خوى فهراموش كرد ژه نه رال مارشال به مه ي زانى و
نامه يهكى بونووسى كه تييدا ووتبووى: بيستومه كه وازت له ئاره زوى
سواربوونى ئه سپ هيناوه بويه من فهرمانت پى ئه دهم كه بگه رپيته وه
سهرى و لهكاتى خوى دا بيكه ي، چونكه ئه مه به شيكى دانه بپراوه
له كاره كهت چه ند چيژ له مه وهر بگريست ئه وه ندهش له كاره كهتدا
سهر كه ووتوو ده بيت.

پرو فيسور (ماندل شهрман) زاناي دهرون ناسيش دهليت: زوربه ي
خه لك يارى به رابوار دنيكى بى سوودو كات كات به فيرودان دائه نين

پېيان وايە كە نابى يارى بكن تەنھا لەو كاتەدا نەبى كەدەست بەتالەن،
بەلام گومانى لا تیدا نیه ئەوانەى كەخۆيان لەخۆشى ى (يارى) بى بەش
دەكەن خۆيان تووشى چەندىن نەخۆشى دەمارى و دەروونى دەكەن
زۆر بەهەلەدا چوون كەپېيان وايە يارى كردن كات و پارەيان بەفېرۆ
دەدات چونكە راستى پېچەوانەى ئەمەيه چونكە يارى كردن وایان لى
دەكات توانای بەرهەم هێنانیان چاكتر بى تەندروستيشيان باشتربى
بەمەشس پارەيهكى زۆريان بۆدەگەریتەوه.

ئەو پیاوھى كەشانازی بەوه وه دەكات كەماوھى پېنج سالا
ئىجازەى وەرنەگرتوو لەراستیدا وەك ئەو سايەقە وايە كەشانازی
بەوه وه دەكات كەماوھى پېنج ھەزار مىلى بەسەيارەكەى پریوھ بى
ئەوھى پوئى بگۆرى.

ئەوھى كەماوھتەوه ئەوھيه كەھەر يەكك لەئیمە بزانی كەى يارى
بکەن تاچ رادەيهكیش، گومانیشى تیدانى يە كەھەست كردن بەدەمار
گرژی و ناپە حەتى و نىگەرانی بەلگەيه لەسەر ئەوھى كەمروڤ
پنویستی بەياری كردن ھەيه، بەلام ئەمە ئەوھ ناگەيهنى كەچەند
سەعاتىك لەھەفتەيهكدا تەرخان بكات بۆياری كردن پاش كارکردنىكى
پەرلەئەرك و ماندویتی بەتایبەتى يارى يەكانى وەك تینس و توپی پى
و گۆلف.

كە دۆران و بردنەوھەلاى تیايەو ئەمەش دیسان ناپەحەتى و بیزارى
دروست دەكات و ئەم جوړە يارى كردنە لەوانەيه زیانى ھەبى نەك
سوود بۆيه باشتروايە كە ئەو یاریانە بكرى كەكیپرکى و دەمار
و روژاندنى تیانی يە وەك مەلە كردن و پاكردن و ئەسپ سواری.

سوودەکانی یاری لەوەدایە کە پریگە بە مڕۆڤ دەدات هەستەناوەکی
یەکانی دەرپریت، ئەو هەستەنە ی کە ناتواننیت لەنوسینگە کە ی
یامالە کەیدا دەریان پریت، چونکە یاری کردن شیوازیکی کۆمەلایەتی
پەسەندە بۆ ئەوەی مڕۆڤ لە پرییەو غەریزەکانی تیر بکات لە شەر کردن و
تۆلە کردنەو و داهینان و پەوشتەکانی تردا.

لە کۆتاییدا پێویست لە سەر هەر مڕۆڤێک کە چوار ئارەزووی
جیاوازی هەبێت کە هەموو ئارەزوو نلاوەکی یەکانی تیر بکات بۆ نمونە
غەریزە ی هەبوون تیردەکات و دار تاشی غەریزە ی داهینان و دروست
کردن تیر دەکا و یاری تینس غەریزە ی هیرش بردن و بە شاخا سەر
کەوتن غەریزە ی دەست بە سەردا گرتن تیر دەکات.

ئەم ئارەزووانەو ک پەتی پزگاربوون وان تادریژتر بن ئەوا ئەگەری
پزگاربوونی مڕۆڤ زیاترە لەوکاتەدا کە کەشتی یە جەستەیی و دەروونی
یە کە ی تووشی مەترسی دەبێت.

بەشى سى و يېنجەم دەرفەت بۇ قۇستەو

لەراستى دا بابەتى ھەل و دەرفەت سەرى زۆر لەگەرە زانايانى
سورماندوۋە ھەندىكىيان دەلىن ھەيە ھەندىكى تريان دەلىن نى يە و
مروۋ مروۋ بەندە بەكارى يەو.

راي گشتييش ئەو ھەيە كەلەڭياندا شانس و بەخت شتيكە بوونى
نيە، بەلام چەندىن دەرفەت ھەيە كەبەبەردەم مروۋ دا تى دەپەپن پىي
دەزانن و دەي قۇزئەو و سوودى لى وەردەگرن و ھەندىكى نابىنن.
ھەموو پۇڭيىكى نوئ دەرفەتى جياواز لەخۇ دەگريت، مروۋى گىل
ئەم دەرفەتەنە بەبەر چاۋى دا تى دەپەپن بەلام ناي قۇزيتەو، بەلام
مروۋى ئازاۋ خاۋەن ھىواۋ چاۋتير ئايەلىت ئەو دەرفەتەنە بەبەردەمى دا
تى پەپن بى ئەو ھى سووديان لى وەرنەگريت.
پەنگە ھەندىك بلىن ئەو دەرفەتەنە كامانەن؟ واليرەدا ھەندىك لەوانە
دەخەينە پوو:

كورت بوونەو ھى ماۋەكان بوو ھەتە شتيكى ئاسايى و زۆر جار
واھەست دەكەين جىھان دەچيتەو ھەيە، ئەمەش لەپىي گەشتەو بوو،
ھەندى جار لەم جۆرە گەشتەنە ئەنجام دەدەين و سەرزەمىن تەي
دەكەين و دنيادەبىنن، ھەندىك ئەم ھەلى گەشت كردنە دەقۇزئەو
بۇديتنى جىھان و سوود وەر گرتن لەم جۆرە ئەزموونانە، لەراستيدا

گەشتەکان گەلیک سوودیان ھەیه کە گرنگترینیان بریتی یە لە درووست
کردنی بڕوا بە خۆبوون و دامەزراوی، چونکە ئەوەی گەشت دەکات
بە بارو دۆخی سەختدا تێ دەپەڕێ و دەشبێت کە بەر بەستەکانی
بە زیننی و لەمەش دا دەبێت پشت بە خۆی ببەستێ، پاشان داب و
نەریت و دیدگای نوێ دەبینێ، بەمەش چەندین ئەزموونی نوێ
لەمیشکیدا تۆمار دەکات، تەنانەت لەباریکیشدا کە مەروە نەتوانیت
لەو لاتەکە ی خۆی بچیتە دەرەو، ئەوا بواری کی فراوان لەبەر دەمیدا
ھەیه لە؟؟؟؟ خۆی دا دەشتە سەوزو شاخە سور کەشەکان
و پووبارو و گوندو شار و شارۆچکەکانی ببینێ، بەمەش مەروە
دەتوانی کە دیمەنەکانی وولاتەکە ی ببینێ چیژ لەو گەشت و گوزارە
وەر بگری.

ئایا تۆ لەو جۆرە کەسانەیت کە دەزانن چۆن ئەم ھەلانە بقۆزنەو
تادنیاتاقی بکەنەو و سەر زەمین ببینن و تیکە لاوی خەلک ببن لەم
ئەزمونە نوێیەیانەو شتی نوێ فێر ببن؟
چونکە یەکیک لەبنەما گرنگەکانی سەرکەوتن بریتی یە لە:
بینین و ناسینی جیھان.

فێربوون تەنھا لە خوێندنگەدا نیە؛

چەندین پەیمانگە ھەیه کە یارمەتی خەلک ئەدات تا خۆیان پۆشن
بیرکەن و چەندین خوێندنگەش ھەیه کە لەرێی نامەو دەتوانیت تیا یانا
بخوینیت، بۆیە بەپێی حەزی خۆت پەيوەندی بکە بەو پەیمانگە یەو
کە دەتەویت بەمەش سەر باری ئەوەی کە بیرو ئاسۆی خۆتی پێ فراوان

دەكەيت، چەندین پروانامەش وەر دەگريت بەھویانەو دەتوانیت
کەپلەت لەکارەكەتدا بەرز بکەیتەو لەگەڵ ئەمانەشدا کتیبخانە گشتی
یەکان هەن کە چەندین دەرفەتی خوڕۆشنبیر کردنت بۆ دەپرەخسینن
چەندین جیهانی نوێ لەسەر پەفەکانی چاوەرپیت دەکەن ئەگەر
سەردانیان بکەیت.

تیکەڵ بوون بەوانی تر؛

تیکەڵ و نەبوون بەخەڵک زیاتر لەگۆشەگیری و هەست کردنی بەکەمی
یەو سەرچاوە دەگریت و شتیکی پێویستە لەسەر ئەم جوړە کەسانە
هەول بدەن بەسەر ئەم هەستەدا زال بن تالەو چیژە بێ بەش نەبن کەتی
کەڵاو بوونیان بەخەڵک دەستیان دەکەوێت، بۆئەم مەبەستەش باشتر
وایە کە پەيوەندی بکات بەیەکیک لەیانە کۆمەلایەتی یەکانەو و
بەگەرمی لەچالاکی یەکاندا بەشداری بکات.

رێگەییەکی تریش هەیە بۆدەر بازبوون لەم هەستە ئەویش بەئەنجام
دانی گەشتیک لەگەڵ کۆمەلایک خەڵکدا.

تەنها رێگر کەنایەلێ تیکەڵ بەخەڵک بێن هەستیاریە بەکەم و کۆری
یەکان و دەبیئت هەول بدریئت کەئەم هەستیاری یەش نەهیتریت، چونکە
ژیان بەبێ تیکەڵ و بوون ژيانیکى پرلەتەنیاى یەو لەبیزاری یەو
پێویستە کەمروۆ لەتەنیاى یە تالەدەربچى و بپرواتە ناو خەڵکەو
تیکەڵویان بێ.

فیربوونی شارەزایی:

ئەمە سەرچاوەیەکی بەسوودی ئەزمونەکانە کە دەشتی سوودی
مادیشی بۆخواوەنە کە هەبێت، بۆیە هەول بدە کە بەدوای کاری تردا
بگەرێت تابیانکەیت، بۆنمونە خۆت فیری چاپ کردن بە ئامیڤری چاپ
ئەگەر زانیت، شتی لەم بابەتە زۆر کەشتی نوێیان لێوە فێردەبیت و
دەستکەوتیشیان دەبی.

ئایا تۆ دەتوانیت ئەوە دەر بپریت کە لە ناختایە بە پوودانی و پەوانی؟
ئایا دەتوانیت کە لە ناو جەماوەریکدا ووتار بدەیت؟

ئایا کورت کردنەو دەزانیت؟

ئایا هیچ هونەریکی وەرزشی جەستەیی دەزانی؟ وەک تۆپی پی یا
بالە یا تینس، ئایا مەلە باش دەزانیت؟ دەتوانیت سەول لی بدەیت؟
تۆ لە هەموو ئەم بوارانەدا پیویستیت بەوە نیە کە ببیتە پسیپۆریک،
مەبەست لەمانە بەر لە هەموو شتیکی بریتی یە لە چیژ وەر گرتن و
زیادکردنی شارەزایی خۆت لە چەندین بواری نوێ دا.

باشیش نی یە کە مڕۆڤ بێ ئیش دانیشی و تەنھا گویبگریت چونکە
گفتوگۆ چیژیکی تایبەتی هەیه بیرو زانیاری ی مڕۆڤ فراوتەر دەکات،
هەروەک چۆن والە مڕۆڤ دەکات کە لە گۆشەگیری دەرچیی و کەسیتی خوی
دەر بخت و توانا پیشان بدات.

سوودگە یانەن بەوانیتر:

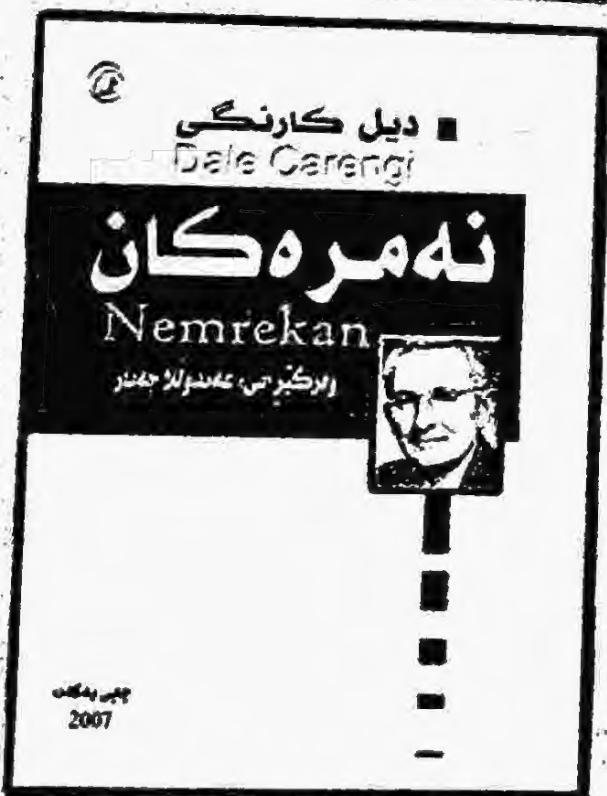
لە کۆتاییدا خزمەت کردنی ئەوانی تر خوشی یەکی گەورە بە مڕۆڤ
دەبەخشی و بەلگەش لەسەر ئەمە زۆرە.

ئەگەر سەيرى چواردەورى خۆت بىكەيت دەبىنيت كەچەندىن
دەرفەت لەبەر دەمتايە بۇخزمەتكردنى خەلك، دەزگاۋ كۆمەلە
خىرخوازيەكان و نەخۇشخانەكان ھەن كەدەتوانيت بەشداريان تىدا
بىكەيت و بەپىيى تواناي خۆت لەخزمەتى خەلكدا بىت، سەرکەوتنىشت
لەم كارە خىرخوازيانەدا چىژو خۇشيت پى دەبەخشيت و وىژدانت
ئاسودەدەكات. كاتىكىش مروڤ يادگارپىيەكانى پابردوو دىنىتەۋە بەر
چاۋى خۆى ئەۋادىسانەۋە ھەست بەخۇشى دەكات بەۋەى كەيارمەتى
كەسانى ترى داۋە ھەست دەكاغت كەدل و دەروونى پرە لەسۆزو
خۇشەويستى بۇ مروڤايەتى ئەمەش واى لى دەكات كەچالاكتر
لەخزمەتياندا بىت.

لە بەرھەمەکانى وەرگىز

۱. تويۇشوى خۇناسىن، لىكۆلىنەۋەى ھەلېژاردە.
۲. تەسەۋف و پاراسايكولوژيا.
۳. تاو، چەند تىكسىتىك لە فەلسەفەى چىنى كۆن.
۴. خۇراكى روۋەكى و تەندروستىي مروڧ، زانستى.
۵. فرانكشتاين، رۇمان، كوردى-ئىنگلىزى.
۶. سەرھەم چىروكەكانى نەسىن، بەرگى يەكەم.
۷. فەرھەنگى نوى بۇ شىكارى راميارىي.
۸. ھونەرى چارەسەر بە مەساج، زانستى.
۹. كەسىپتىي خوت بىناسە، سايكولوژى.
۱۰. شىۋازى ھەلسوكەوت لەگەل خەلكىدا، سۇسىۋ سايكولوژى.
۱۱. گولېژىرىك لە شىعرەكانى نزار القبانى، عەرەبى-كوردى.
۱۲. بريسكەى بى تارمايى، شىكردنەۋى سىياسى و ستراتىژىي.
۱۳. بوار، بۇ فىرېۋونى بىنەماكانى زمانى ئىنگلىزى.
۱۴. رىگا بەرھە سامان و سەرکەوتن و سەرکردايەتى، سۇسىۋ سايكولوژى.
۱۵. خەرمانىك لە بىرى مروڧايەتى.

Dale Carangi

لہ بلاو کراوہ گانی خانہ ی چاپ و پھ خشی رینما

گروپی کتیبخانہی (PDF)

ئیمه هه‌میشه به‌رده‌وامین له خزمه‌ت کردنتان

وه به‌رهه‌م و کاری نوئ

کتیبخانہی (PDF)

گروپیک بو خزمه‌تکردن به خوینهران و
خویندکاران و کتیب دۆستان

EDIT

> کتیبخانہی (PDF)

Public group · 90K Members